د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

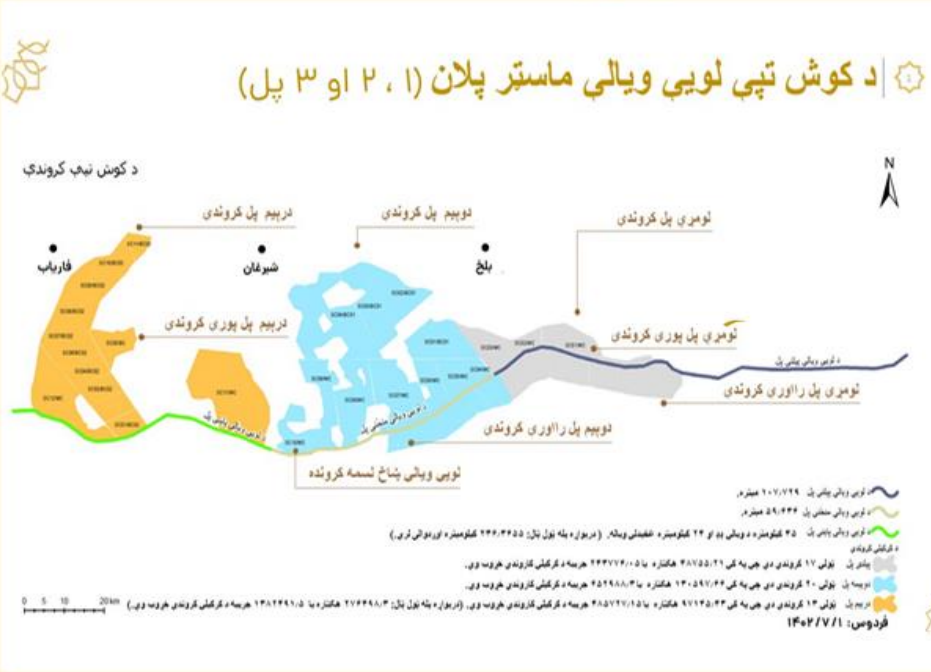

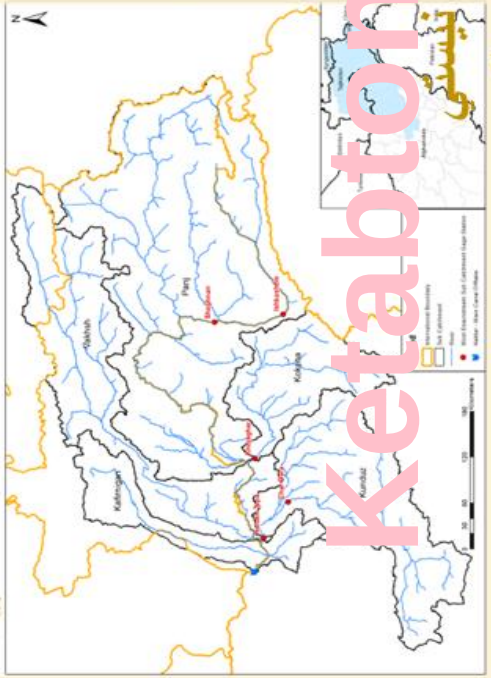

پاک پلازمینه کابل، افغانستان

د وري ۱، ۱۴۰۳ لیږدی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

بسم الله الرحمن الرحيم؛ اللطف لرب السلام؛ الحمد لله رب العلمين و الصلات و السلام على سيدالمرسلين و على اله و اصحابه اجمعين

د الله په نوم پيل کوم چې پوره رحم کوونکی او پوره رحم لروونکی دی؛
مهرباني د پينې پنځونکي څښتن بر لورينه ده؛
ټولې ستاينې د الله دي هغه چې پالونکی د ټولو شيانو دی، څه چې ځمکې، اسمانونو او د دوی په منځ کې دي، رمټيا او سلام دې وي پر رسولانو، د هغه پر کورنۍ او د هغه پر ټولو ملګرو.

۲. تيسس څرګندونه

تر روانپېره (اوسمهاله) پورې، د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنه (عکسل العمل) په وړاندې کوم تن څېړنه نه ده کړې، د اموسين او کوش تپې لويه ويالې لا افغان پښت (نسل) ته څرګند نه دی.

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو په وړاندې د فردوس څېړنې تران (پيل، شروع، بريد)؛
د اموسين او کوش تپې لويې ويالې رښت ترمنځ بېلوالی؛ ځانګړې ځانګېړنې؛ انځورونه؛ د ويالو (کانالونو) تعريفونه (څرګندونې، ښکارونې، د يوه توري يا سکالو تشريح کول يې)؛ پيخليک (تاريخ)، زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپېړې (ستراتيژيکه) وېشه؛ کلنې اوبو تېرېدنې د کچو مېچه، معاملې، ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې، سياسي او رښتې (حقوقي) وسايل؛ وړانديزونه او ستراتيژي؛ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه؛ د سر سين او امو سين تتی (باسين، ډنډوکی)، ټاټوبي د سينونو ټولواله (سيستم)؛ د کوش تپې لويه ويالې، د تخنيکي لوستې او ډيزاين، توپوګرافي او جيوډيټيک لوستې، جيو تخنيکي لوستې، د خاوري پروفايل کول او د ځمکې ډلبندۍ، د اوبو لګولو او اوبو ايستلو ډيزاين، د هيدروليک جوړښت ډيزاين، وټېزې او مالي ارزونه، د لګښت اټکل، مالي او وټېزې ارزونه، ټولنيز او چاپېريال

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستې (مطالعات)، د چاپیریال او ټولنیزو اغېزو ارزونه، ، هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه یې زموږ څخه لرې او موږ ورته کره ځوابونه لرو، د واورېژونو او ګلیشیرونه چټک رښت، خړې، د خړې ګران کانې او ځوړندې خړې کچې شننه، د کوش تپې لویې ویالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمریزې انرژۍ کارول چې زما څرګندول چې رونوي کتنه داسې؛ څه بڼه لوری سپینې ته را وباسم؛ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړلو آړوتی (شرط)، کوش تپې لویې ویالې نه بوږولو په پایله کې ټاټوبي ته د رسیدلي تاوان آر (اصل)، لنډمګې پایلې پېر (وخت) او وړاندېزونو یېبره (حاصل یا ثمره) یې هم ستونځمن کار وو.

د دې هر یوه څېړلو ته زما اوږدېپېری (اوږد پړاوی) او اوږدمنګی (اوږد عمری) لید لوری.

۳. غټ ټکي

۱. پښتنی..... ۱

۲. تیسس څرګندونه..... ۲

۳. غټ ټکي..... ۳

٤. د څټکړنو اوډون (ترتیب)..... ۱۰

٤. ۱ د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو په وړاندې د فردوس څټکړنې تران (پیل، شروع، برید)..... ۱۳

٤. ۲ د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو په وړاندې د فردوس څټکړنې..... ۲۳

٤. ۳ په منځنۍ اسیا کې د امو سین څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه..... ۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤ چوپړی

٤. ٤ د امو سين لنډمنګې ټولواله (سيستم).....٢٨

٤. ٥ د ټاټوبي څلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي.....٣٠

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٢

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:.....٣٢

٤. ٨ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٥

٤. ٩ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٨

٤. ١٠ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٩

٤. ١١ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ١٨٧٥ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې ودانې کړي دي:.....٣٩

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:.....٤٥

٥. ١ پېخليک (تاريخ):.....٤٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدېږې (ستراتیژیکه) وېشه..... ٤٩
٥. ٣ امو سین کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځینو څېړنو پیلو پر بنسټ..... ٥٣
٥. ٤ امو سین د بنسټیزو اوبو اډو (ستیشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه..... ٥٥
٥. ٥ له ١٩٩٢ زېږدي څخه تر روانېږه پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه..... ٥٦
٥. ٦ له روسیې سره د افغانستان معاملې:..... ٥٧
٥. ٧ له روسیې وروسته معاملې:..... ٥٨
٥. ٨ ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې..... ٥٩
٥. ٩ سیاسي او رښتي (حقوقي) وسایل..... ٦٣
٥. ١٠ وړاندیزونه او ستراتیژي:..... ٦٥
٥. ١١ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سیندونه..... ٧١
٥. ١٢ د سردریا تتی (باسین، ډنډوکی)..... ٧١
٥. ١٣ د امو سین تتی (باسین یا ډنډوکی)..... ٧٣
٥. ١٤ ټاټوبي د سینونو ټولواله (سیستم)..... ٨١

٦. د کوش تپې لویه ویاله..... ١٣١
٦. ١ د کوش تپې لویې ویالې پروژې په اړه..... ١٤٨
٦. ٢ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو)..... ١٤٩
٦. ٣ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو)..... ١٥٠
٦. ٤ د جوړولو دوېیم پل (فاز، پړاو)..... ١٥١

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. ٥ د جوړولو درېيم پل (فاز، پړاو)..... ١٥١

٦. ٦ کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه..... ١٥٢

٦. ٧ د کوش تپې لويې ويالې کرنيزو ځمکو ډګر..... ١٦٣

٦. ٨ د کوش تپې لويې ويالې ودانيزې برخې..... ١٦٣

٦. ٩ د کوش تپې لويې ويالې په کروندو کې د نباتاتو بڼې او له سلو برخه يې چې د کرنې وړ دي. ١٦٤

٦. ١٠ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله..... ١٦٥

٦. ١١ امو سين د سيمو د اوبو لښتيليکه (هايدروګرافي)..... ١٧٤

٦. ١٢ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصيحتونه) د خپلو اوبو په تړاو..... ١٧٧

٦. ١٣ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل..... ١٧٨

٦. ١٤ وتيز ټولنيز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعيت)..... ١٨٣

٦. ١٥ د کوش تپې لويې ويالې پروژې وتيزې ګټې..... ١٨٤

٦. ١٦ د وتيزې ارزونې لنډيز..... ١٨٤

٦. ١٧ کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبي ته د رسيدلي تاوان آر (اصل) ١٨٦

٦. ١٨ پوله تېرېدونکي سينېزه سيمه..... ١٩٠

٦. ١٩ د پنج آمو خړوب شوې اواره..... ١٩٤

٦. ٢٠ د بر پنج سيمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو کچه ١٩٥

٦. ٢١ په آمو سيمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی..... ١٩٥

٦. ٢٢ رښتني حالت (حقوقي وضعيت)..... ١٩٦

٦. ٢٣ د کوش تپې کانال ارزونه..... ١٩٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲٤ لنډمګې پایلې پېر (وخت).....۱۹۸
۶. ۲۵ د وړاندېزونو ییېره (حاصل یا ثمره).....۲۰۳
۶. ۲٦ موږ ته ننګونې: ۲۰٦
۶. ۲۷ غوره چانسونه:.....۲۰٦
۶. ۲۸ د کوش تپې لویې ویالې کیندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر.....۲۰۷
۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شننې کړنلاره.....۲۰۸
۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه: ۲۰۸
۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه.....۲۱۰
۶. ۳۲ د ځي.کي.في.ګي (ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه) شننه.....۲۱۱
۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه یې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو. .۲۱۲
۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستنډرډونو) او کوډونو څخه ګټنې.....۲۱٤
۶. ۳۴. ۱. د معماری په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.....۲۱٤
۶. ۳۴. ۲. د جوړښت (سټرکچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):.....۲۱۵
۶. ۳۴. ۳. د بریښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.....۲۱٦
۶. ۳۴. ٤. د میخانیک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.....۲۱٦
۶. ۳۴. ۵. په بنسټیزه (زیربنا، اېنفراسټراکچر) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه: ۲۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۴. ٦. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:..... ۲۱۹
۶. ۳۴. ۷. د ټیکنالوژۍ کارول..... ۲۱۹
۶. ۳۴. ۸. د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډیزاین پړاوونو کې د پوستېکالو (سافټویرونو) کارول ... ۲۲۰
۶. ۳۴. ۹. سرته رسولو (اجرایوي) لوی مدیریت..... ۲۲٤
۶. ۳۴. ۱۰. د کاري لارښوونو سرته رسول:..... ۲۲٤
۶. ۳۴. ۱۱. لویې کړنې او ګرمتیاوې: ۲۲٤
۶. ۳۵ د واورېژونو او ګلیشیرونه چټک رښت ۲۲٦
۶. ۳٦ خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کانې (رسوبي قیمتي کانې یا د خړې ارزښتناك کانې)..... ۲٤۷
۶. ۳۷ په کلداره (لویې ویالې سروندي) کې د امو سین د ځوړندې (سویې بشپړې) خړې کچې شننه..... ۲۵۲
۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سین جریان اټکل..... ۲٦۷
۶. ۳۹ سین د جریان د څارنې معلوماتو غوراوی..... ۲٦۷
۶. ٤۰ د اوبو نېولو موډل بوږولو کړنلار (د کیچمینټ ماډلینګ میتودولوژي)..... ۲۷٤
۶. ٤۱ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه..... ۲۷۸
۶. ٤۲ د اوبو لګولو غوښتنه..... ۲۷۹
۶. ٤۳ د کورنۍ یو اوبو غوښتنه..... ۲۸۰
۶. ٤٤ د څارویو د اوبو غوښتنه..... ۲۸۰
۶. ٤۵ د چاپېریال غوښتنې..... ۲۸۰
۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سین د اوبو د پرتلنې په اړه پایله..... ۲۸۱
۶. ٤۷ په کلداره کې د امو سین جریان د جریانونو شننه..... ۲۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ٤٨ د اوبو لګولو او اوبو ایستلو ټولوالې..... ۲۸۹
۶. ٤٩ په سروندي کې د اوبو کچه ۲۹۲
۶. ٥٠ د اوبو کچه د ټرونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نیول شوې..... ۲۹۳
۶. ٥١ په کوش تپې کې د برېښنا کچه د ب د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې..... ۲۹٤
۶. ٥٢ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل ۲۹۹
۶. ٥٣ د پیسو په شرطونو کې د دوو غوراوی یو ترمنځ پرتله کول..... ۳۰۰
۶. ٥٤ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډیز ۳۰۱
۶. ٥٥ هایډرولوژي یا د اوبو پېژندنه..... ۳۰۳
۶. ٥٦ د کوش تپې لویې ویالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمریزې انرژۍ کارول:..... ۳۰۷
۶. ٥٧ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه..... ۳۱۳
۶. ٥٨ د پمپونو اندازه کول، د PV لمریزې شیشې اوډنه او انورټرونه ټاکل..... ۳۱٤
۷. د انځورونو، څېرو، نخښو او لښتیلیکو لېست: ۳٤۰
۸. د کره لیکنې پښتو په پښتو تشریحي وییکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په سته، په لاندې لښتیلیک کې کښل شوي: ۳٦۰
۹. بیبلو ګراپيBibliography د هغو لیکونو لېست چې په یوه سکالو یا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري. ۳٧٧
۱۰. لیکي پوهه ۳۸٧
۱۱. د پښتنې ست..... ۳۹۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. د څېړنو اوډون (ترتيب)

د دې څېړنې د چوپړو بڼه يا د دې ريسرچ پاڼې د کالب بڼه د اي في اي (APA) په کالب کې شوی دی. او د نوموړي لارښود څخه ګټه اخېستل شوي.

,, خپور شوی لارښود د امريکا اروا پوهنې ملګرتيا، پېنځمه ګڼه. ۲۰۰۱،،

(ليونل، ۲۰۰۱م کال، ۱۰۱ چوپړی). چې امريکا د ماچيګن مطبوعاتو له پوهنتون څخه خپرېږي. کټ مټ کړی دی. زه بايد هڅه و کړم چې دا لاندې شيان و وينم او وې منم د خپلې ليکنې له پاره. له خپل ځان نه داسې پوښتنې و کړم چې ايا زه د ګران ټاټوبي د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو په وړاندې د ټاټوبي د لوړ اند تخينکي او علمي څېړنې بېلوالی کوی شم:

:- ايا ما د دوی سوالونو ته ځوابونه برابر موندلي دي؟
:- ايا دا ټول شيان چې ليکل شوي وړ دي ؟
:- ايا دا اسانه ده چې دا ليکنه دې درکړل، څارل يا تعقيبکړل شي؟
:- ايا ما په ډېره ښه کچه د پښويې، پېيلې او د وييوکيو څخه ګټه اخېستي؟

په دې پوهېدل چې څه شي ته اړتيا چې وې ليکې، هغه شي ته چې زه اړتيا لرم چې وې ليکم پرې پوهېږم. دا تر ټولو غوره ورم دی د علمي ليکنې له پاره، ځان ډاډه کړه چې ته پوهېږې په ډاډمنه بڼه کله چې ته يې اړتيا لرې چې وېکړې، هر کله چې ته په رښتنې نړۍ کې يوه څه کاږې په ازموينه کې نه، په دې ځان پوی کړه چې ته پوهېږې چې ته يې په کومه بڼه کاږې او موخه د ليکلو مو څه ده.

او همدارنګه تاسو اړتيا لرئ چې د خپلو ليکولو ډول ته مو ځواب ورکړئ. د ليکو ډول مې داسې نه دی لکه يوه خپل ملګري ته چې په برېښناليک کې څه ليکم. دا علمي زيارايستل له هغو څخه ډېر توپير لري. تاسو به و مومئ د علمي پښتو ژبه کې او همدا رنګه چې خلک په کومه بڼه د رېسرچ پاڼې په پوهنتونو کې ليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د ليکلو فکر مو په دې بڼه کړئ، کله چې څه ليکم، زه اړتيا لرم چې څو جلا شيان د لاندېنو سربېره پام کې نېسم:

:- په اندونو فکر او پردې پرېکړه کوم، د کوم شي زه تکل لرم د ليکلو
:- پلان او برابروم خپلې ليکنې
:- ليکمه يې
:- کنټرول، نيونه، تمبونه يا د سمولو له پاره يې پلټنه کوم د خپلو ليکلو،او ښايې داسې شونې وي چې بدلون او يا و منم همغه.

ما به پردې ځان ډاډه کړه چې له ليکلو نه وړاندې به مې پلان ونيوه، پر دې به مې پام کوه چې کوم شيان په کومو لړونو يا څېړکو کې وي. او وخت به مې پرېښوده چې په پای کې زه خپلې کښلې و منم. او جغات مې کاږه چې کښلې مې په زړه پورې او ښې شي.

د خپلو کښلو د منلو له پاره مې ګړندیتوب او بيړه اسانه نه وه، ګواکې داسې پام مې کوه چې زه به نور هم بريالی وم کله چې وار په وار مې پورتنې شيان د پرمختلو څټکړنو له پاره چارچول، او د خپلې زده کړې له پوهې مې کښل.

ګواکې دا ده چې کنه نو هر هغه څه چې مې ليکل لومړی مې هغې ته ښه فکر کو، بيا مې پلان جوړه وو ورته، بيا مې ليکل پيلول او بيا مې کتل چې څه مې زړه و هغه مې لرېکول او يا پر ځای پرېښودل، د ليکلو پام مې په دې بڼه د بريا له پاره چارچولو. سربېره پر هغو، د پښتو داسې غونډلې د ريسرچ پاڼې (د څېړنې چوپړې) کې راسره لا ملا تينګه وي. ترې ګټه مې اخيستې او له پښتو يې اېنګلېسي ته ژباړه په دوې لېندیيو کې اوډون کړې.
لکه:

۱. له هغه سره سم (According to X)
۲. د هغه په اند کې (in the opinion of X)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۳. د هغه څرګندول چې رونوي کتنه داسې (X eXpressess the view that)
٤. هغه نظریه داسې کوي (X presents the idea that)
٥. لکه څنګه چې دا وايي (as X says)
٦. لکه څنګه چې راپورشوی د هغه په واسطه (ar reported by X)
۷. زده کړه داسې ښايي (the study shows that)
۸. د هغې پلټنه داسې په ډاګه شوي، یا د هغې څېړنه داسې ښودل شوي. (her research reveals that)
۹. دا څېړنه داسې سپېنې ته باسي (this research proves that)
۱۰. د دې پیله ساده برابر وي دا (their results demostrate that)
۱۱. له ټولو نه وړاندې (First of all)
۱۲. بل لورې ته (On the other hand)
۱۳. زما په نظریې (In my opinion)
۱٤. په ټولو کې همداسې (All in all)
۱٥. په دې پوښ (قضیه) کې (In this case)
۱٦. دا به داسې ښکارېږي (It can be seen that)
۱۷. د دې بېلګه داسې ده (An example of this is)
۱۸. دا نو داسې نه ورته نه شو ویلی.(This is not to say that)

د دې څېړنچوپړو (ریسرچ پاپرو) د بوړولو (جوړولو) موخه د آمو سینیزې سیمې (سیندیزې حوزې) د پولې اوبو پورې اړوند نغښتي توکي، د هغوی د اغېزې، د هایدرومیټرولوژیکي ستېشنونو شننه، د برېښنا د پیداوارو کچې شننه، د کوش تپې لویې ویالې ګټنه، د ټاټوبي اړوندې ویالې سیمې ګڼه ګوڼې تود بخرو سپینې ته باستنه او همدارنګه د لوستونکو پوهول او پردیو ته رمټ ځوابونه څرګند وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۱ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو په وړاندې د فردوس څټکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد)

د اوزبېکېستان (ازبکستان) ښاغلی ولسمشر شوکت مرضايوف.
دا چې تاسو يوه ښه ولسمشر په منځنۍ اسيا کې يئ، په ټوله کې د خپلو وګړو سوکالي، ارامي، خوشحالي، سرلوړي، بډاينه او ودنه غواړئ.
افغانستان هم له تاسو څخه په ورته ښه تمه لري، د دې له پاره چې تاسو که له دې پولې څخه بېل شوي يئ خو د ټولو دود، کلتور، فرهنګ او د ډېريو ولسونه آن ژبه سره يوه ده.

افغانستان د منځنۍ اسيا د ټولو هېوادنو لوی کور دی؛ دا ټول کوشني کورونو ترې کرار، کرار د پېخليک په اوږدو کې بېل شوي دي. لکه د يوه لوی کهول (کورنۍ) له نيکه (بابا) څخه چې زوزان (زوزات يا اولادونه) بېل شوي وي او ځان ته هر يوه بېل کور ودان کړي. په رښت کې افغانستان هم په همدې ښه دی، هېڅ کله نه غواړي چې بېلو شويو کوشنيو کورونو ته زيان و رسوي، په هېڅ ډول نه، اوس هم د افغانستان اسلامي نظام په لويه کې په همدې پام، اند (فکر)، واند(خيال) او ولوله (احساس، عاطفه) کې دی، لکه د يوه مشر ورور په ډول چې د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو سره ښه او غوره چلن، لوړپړې کړه وړو سلوکو، ګټوره ډېپلماسۍ او په لويه کې د ټولې اسيا زړه دی. د زړه په ډول د ټولې اسيا په تن کې خپل اوږدپېړی کردار سرته رسوي.

د دې له پاره افغانستان د فارسي ژبې، اوزبيکي ژبې، تاجکي ژبې زانګو او د پښتو ژبې ټاټوبی دی. هغه مېړني، سرغندوي (مشهور) سپېڅلې اتلان، غښتلي او ننګيالي يې غېږ کې زېږولي دي، چې د نوموړو ژبو بنسټ يې رغولی دی. لکه اميرکبير کاشان په بخدي کې زوکړه شوی بيا فارس ته کډوال شوی او د فارسي ژبې بنسټ يې اېښښی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، همداسې علي شير نوايي په هرات کې زوکړه شوي او اوزبيکي ژبې بنست يې ايخښې، همداسې ابوريحان البيروني تاجکي ژبه، اوبو علی سينا بلخي، جلال الدين محمد بلخي اوډون کړی او همداسې اخون درويزه چې لغمان کې زوکړه شوی، بيا ننګرهار او له ننګرهار پېښور ته تللی مياروښان څخه، مياروښان او اخون درويزه د پښتو ژبې اوډوون رغښت کړی دی.
پورتنيو ټولو خپل ټاټوبی افغانستان د زړه په مينه ګڼلی او ګڼلی وو.

تاسو ته کره معلومات شته چې افغانستان په دې غونډوڅکه (کوره يا کره) کې يوه غرنی هېواد دی چې له سلو ٨٠٪ يې غرونه دي؛ يا ١/٣ يوه پر درې برخې يې غرونو نيولې ده. ,, په هېواد کې ١،٥٩٦ نومول شوي غرونه شتون لري. غرونه د ځمکې له سلو ٨٠٪ پوښي.،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (سويتلانا، ٢٠٢٣ زېږدی، ۴ چوپړی)
,, د ټولې ځمکې کچه يې ٦٥٢،٨٦٠.٠٠ مربع کيلو مېتره دی، په اسيا کې يوه له هغه هېوادونو څخه دی چې په پينۍ (نړۍ) کې ۴٢ لوی هېواد دی، په منځنۍ کچه د سمندر له مخ څخه ١،٨٨٥ مېتره لوړ دی، د غورونو تر ټولو هسکه لړۍ د نوشاخ سوکه ده چې د سمندر له مخ څخه ٧،۴٨٥ مېتره لوړوالی لري، چې په نړۍ کې تر ټولو لوړ هېواد دی، پلازمينه يې کابل دی، له نيوارک ښار د ملګرو ملتونو له دفتر څخه ١٠،٨٥٠ کيلو مېتره واټن لري، د ځمکې کارول له سلو ٥٨٪ يې کرنيزې سيمې: ٣٧٩،١١۶.٠٠ څلورڅنډې (مربع) کيلومېتر دي. له سلو ٢٪ يې ځنګلونه دي: ١٢،٠٧٨.٠٠ مربع کيلومېتر دي. له سلو ۴٠٪ نور: ٢۶١،۶۶۶.٠٠ مربع کيلو مېتره نورې سر ګډې دي،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (ورډ ډاټا.انفو، ٢٠٢٣، ٥ چوپړی)
١٢۶ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ١١٣ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چارپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه خپلې څېړنې د پخوانيو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لويې لوروينې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د وربېځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلي او سينګاروي چې د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ درېنګلې مېتره اوبه امو سين ته غورځوي. د اوزبېکستان له پولې څخه وړاندې.

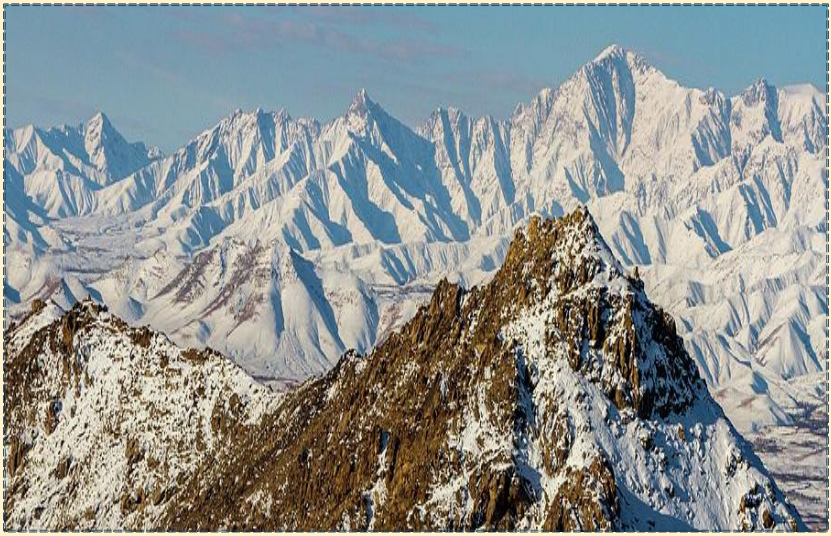

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان

رښتنې رښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې رښت په ډاګپيلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليون درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو وندې ده. ټوټال امو(اکسیوس یا جیهون) سین ۹۷.۴ بېلیون درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

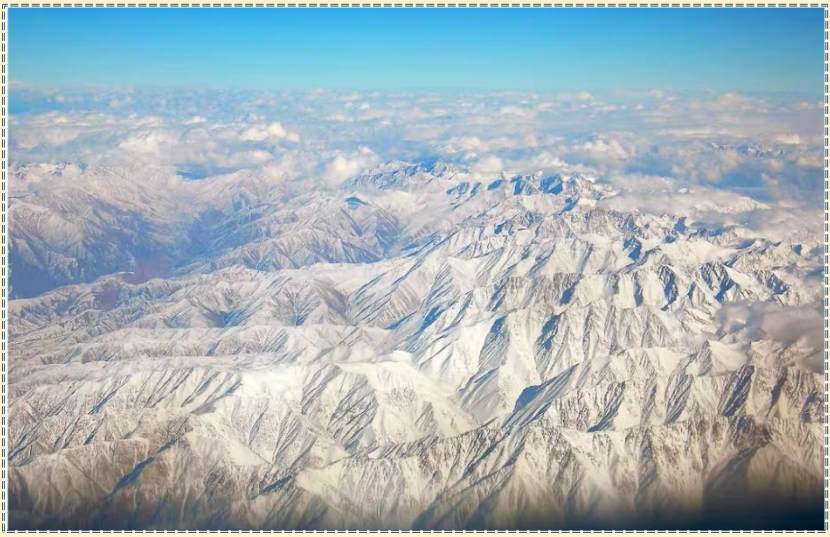

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان

په منځنۍ اسیا کې د امو سین څخه د کروندو خړوبلو د کرکیلې کروندو د مېچې کچه په ټوله کې ۳۲.۶ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سیمه کې شتون لري.

١) ۲.۳ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې یې په اوزبېکستان شتون لري.
٢) ۱.۷ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې یې په تروکمېنېستان شتون لري.
٣) ۱.۲ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې یې په افغانستان کې شتون لري.
٤) ۰.۱ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې یې په کرغېزېستان کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵) ۰.۵ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تاجيکېستان کې شتون لري.

۱.۲ مېليون اېکتاره (۶ مېليون جريبه) د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري. چې دا ځمکې د افغانستان د اوبو د کچې پيداورو په مېچه ډېرې لږې دي، ان د ټکي (صفر، هېڅ) سره برابرې دي. نوموړې د خړوب وړ ځمکې ډېرې لږې اوبو ته اړتيا لري، سرباري اوبو ته موږ اړتيا نه لرو، چې بندې او يا و يې ساتو. ستاسو لورې ته يې پرېږ دو. داسې هم نه کوو چې د اندخوی له لارې يې د ترکمانستان په تېرېدو مشهد ښار د ايران ته ۵۱۵.۷۷ کيلومېتره په کچه و لېږده وو. هغه د ايران په زړه که مصارف يې پرې کوي، د افغانستان اسلامي نظام ودانونې ته روزل شوي اېنجينېري يې د سرته روسولو وړتيا لري.

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هومالیا غرونو لړی، بغلان، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبيکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

په منځني ډول، په يوه فصل کې د وريجو د يوه هکتار فارم خړوبولو له پاره شا او خوا ۳،۰۰۰.۰۰ څخه نيولې تر ۵،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر اوبو ته اړتيا لري. لکه څنګه چې راپور شوی د کرنې او اوبو لګولو او ملدارۍ وزارت په واسطه ۴،۸۰۰.۰۰ څلور زره او اته سوه درېنګلې مېتر اوبو ته اړتيا لري په ډاکه شوې.
د نړۍوالو ربښت په ستې له پولې پورته تر اسمانه او له پولې لاندې د ځمکې تر تله د افغانانو ربښت دی، چې له خپلو ټاکلو او يا په منځ دوې ځايه شو اوبو کچې څخه ګټنې د کيڼ (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې له امو سين څخه اخلي په هر، هر ځای کې او که په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) اخلي. کچه يې ډېره لږه ده. تاسو ته خپله برخه در رسېږي.

فصل: غنم، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴۵۰،۳۳۰.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۷۱۳.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ وربشې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴،۵۵۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ د وښو فصلونه، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۱،۳۰۱.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳۹،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ خورما، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۵،۷۳۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۹،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ ختکي، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱،۵۲۸.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ هندواني، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۹،۴۵۵.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰مکعب مېتر پر اېکتاره؛ نورې ميوې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۲۲۹،۴۲۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۰،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ او ټول سبزيجات، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱۲،۱۶۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره. د کرکېلې کروندو بېلابېلو فصلونو له پاره د ۱ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هکتار ځمکې له پاره د اوبو لګولو اړتياوې (د FAQ، ۱۹۹۸، SSYB، ۲۰۰۸ وروسته په کې بدلون راوړل شوی)،، د ليکوال ژباړه له څه غځولو سره (محمد اي، ۲۰۰۸ زېږدی، ۱ چوپړی)

تاسو د هر تن خبرو ته ژر سمه ده مه وايئ، چې د اسيا په ګډه ناسته کې همدې خبرې ته متې را بډ وهئ، په لويه کې د ټولې اسيا په سوکالۍ کولو کې قدم پورته کړئ، د اموسين په پورتنۍ برخه کې د ۲۰،۰۰۰.۰۰ شل زره ميګاواټ د زرغوني برېښنا له پاره لاس سره يوه کړئ، لګښت ستاسو، توکي د تاجيکيستان او بشري زېرمې د افغانستان، په لګښت له ګاونډي چين څخه نادره او سرغندوي نوم کښونکي نوي او مډرنه له سترو ستر اسباب و پېرئ او د اته کلونو ورسته د ټولې منځۍ اسيا هر وګړي ته وړيا برېښنا چمتو کړئ، دې ټکي له پاره ښه پام ورته و کړئ او بيا ورسته لاس په کار شئ، بل لورې ته مه لاس په کار کېږئ ځکه لوی الله ج په قران پاک ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت د حجرات په ۶ شمېره ايات کې وايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴾ (القران الکريم، ۲۰۰۳ زېږدی،۵۱۶ چوپړی). د ليکوال ژباړه ,, خدای تعالی امر کوي چې د فاسق د خبر څېړنه و کړئ ترڅو له هغه څخه ځان و ساتئ، داسې نه وي چې د هغه په بيان باندې پرېکړه و شي او په دې قضيه کې دروغ يا غلتي وي او د هغه د خبر (بيان) په اړه پرېکړه (قضاوت) تعقيب شي. الله تعالی د فاسقانو لاره حرامه ګرځولې ده او له دې ځايه د خلکو ډلې د يوه نامعلوم کس د روايت له منلو څخه نټه کړی دی، پخپله د هغه د فاسق کېدلو امکان نه شته او نورو يې هم و منله ځکه چې موږ يوازې د غوره فاسق شخص سره د څېړنې (پلټنې او تصديق) کولو امر شوی و او دا د بدکارۍ يقين نه دی ځکه چې حالت نامعلوم دی.،، (ابن کثير، ۷۵۱ لېږدی، ۳۵۵ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه (ای هغو کسانو چې تاسو ایمان راوړی دی (مسلمانان یئ)، که چېر ته راتګ و کړ تاسو لره فاسق او بد کار! په یوه خبره سره، نو تاسو په ښه تحقیق په کې و کړئ، له جهته د وېرې د دې چې و به رسوي تاسو یوه قوم لره ضرر او تاوان په ناپوهۍ سره نو پس و به ګرځئ تاسو په هغه څه سره چې کړي مو دی خفه او پښېمانه)

تفسیر: ټولې شخړې او جګړې، بغض او عداوت، انسان ته د دروغو له لارې پېښېږي، نو له دې خاطره الله تعالی ج بندګانو خپلو ته ارشاد فرمايي که چېرې تاسو ته کوم بد کاره انسان په کومه موضع کې خبر در کړ! تاسو په هغې کې ډېر فکر و کړئ، حق او باطل، رښتیا او دروغ يې ښه ځان ته ثابت کړئ، ورسته له هغې څخه په حل د موضوعاتو باندې اقدام و کړئ، له پاره د دې چې په احساساتو او تنګ نظري سره مو که کومه خرابي او ضرر رسولی وي، بیا يې جبیره مشکله او پښیماني يې هم څه په درد نه خوري، چې په دې صورت کې به ګر یا ظلم بر قرار او عدالت به نړیدلی وي، حال دا چې انسان باید عدالت بر کرار کړي او د ګر رښې له بېخ څخه و باسي. ،، (افغانستان د عالمانو علمي استازي (هیئت). کابل ، ۱۹۴۵ زېږدی، ۱۲۰۷چوپړی)

د پینۍ (پنډوسکي، ځمکي) پر مخ د هر څېز د پیدایښت ماده، د هغوی بنسټیزه برخه اوبه دي. دا د الله تعالی له قول سره سم دي:
﴿ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴾ [الأنبياء سورت: ۳۰ ایت] ,, او موږ هر ژوندی شی له اوبو څخه پیدا کړی دی،، [الانبياء: ۳۰] (ابن کثیر، ۷۵۱ لیږدی، ۵۵۴ چوپړی)
له اوبو څخه ژوند زوکړه یا هر څه په اوبو ژوندي پاتې کېږي له اوبو پرته ژوند شتون نه لري، د هر ژوي (انسان او حیوان)، نباتات او هر شی په اوبو پایښت کوي. لوی الله ج د نطفې له څاڅکي څخه يې وېلاړ و کړه چې هر حیوان په اوبو کې پیدا شي لکه آدم علیه السلام چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

اوبو او ختو څخه پيدا کړه؛ د هرڅه روح يې په اوبو ژوندګړ و ساته. په دې اساس رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه شيخ ته و فرمايل چې د بدر په جګړه کې يې تري و پوښتل: ته له چا څخه يې؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, موږ له اوبو څخه جوړ يو.،،

په همدې ډول احمد او مسلم ويلي دي: عن ابی هريرة ان رسول الله قال: ,, **النيل و سيحان و جيحان و الفرات من انهار الجنة**،، وهذا القول نفسه رواه كعب الاحبار اذ قال: ,, **اربعة انهار من الجنة وضعها الله عز و جل فی الدنيا فالنيل نهر العسل فی الجنة والفرات نهر الخمر و سيحان نهر ماء فی الجنة و جيحان نهر اللبن فی الجنة**،،
احمد او مسلم له ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, نيل، سيحان، جيهان او فرات د جنت له سينونو څخه دي.،،

دا خبره كعب الاحبار رضي الله عنه روايت کړې ده کله چې هغه و ويل: ,, د جنت څلور سينونه لوی الله په دې دنيا کې ايښي دي: نيل په جنت کې د شاتو سين دی، فرات په جنت کې د شرابو سين دی او سيهان په جنت کې د اوبو سين دی او جهان په جنت کې د شيدو سين دی.،،
موږ او تاسو ته الله العظيم جنتي سين راکړي دي. لکه د پوښ کړو شېدو چای په ډول رنګ لري، د وګړو، ژويو (انسانانو او حيواناتو)، نباتاتو، الوتونکو او د هر څېز د پايښت جوګه دی.

په ټوله کې همداسې د اوزبېکېستان ښاغلي ولسمشر شوکت ميرزيايف تاسو چې د دوشنبې په ښار کې د منځنۍ اسيا د هېوادونو د مشرانو په پېنځمه پرلغښتې غونډه کې په افغانستان کې د کوشتپې کانال پر جوړېدو نيوکه وکړه. د تران په ښه در ته زما په راتلونکې پېر کې زما څېړنې د ټاټوبي په لويه کې ګټنی ساينسي خلاص پرلغښتی (سيستماتيک) ځواب په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

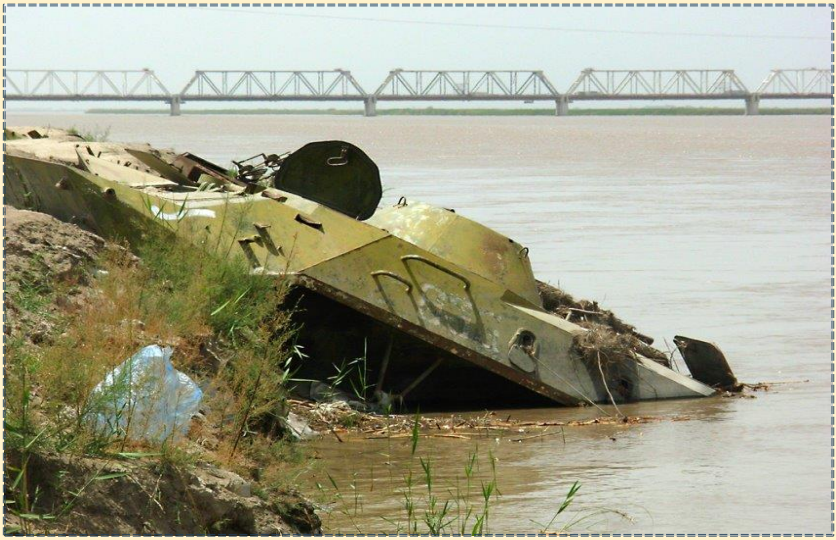

انځور ٤. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانګ دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژۍ کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشونې څرګندونه کوي.

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۲ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو په وړاندې د فردوس څېټکړنې.

د کوش تپې لويې ويالې په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف څېټکړنو (عکسل العملونه) چې په تاجيکېستان کې د اورال سمندرګي د ژغورنې د نړۍوال هړپۍ (صندوق) بنسټ اېښودونکو هېوادونو په سرمشريزه کې و ويل ,, د کوش تپې لويې ويالې (کانال) له لارې د اوبو استفاده به په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړي.،،

[په پيلني ځواب کې دا سپينې ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې کانال له لارې د اوبو استفادې څخه مخکې تاسو په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړی دی؛ د امو سين څخه د منځنۍ اسيا هېوادونو په تېرو کلونو کې له خپلې ونډې څخه بې کچې ګټه اخستې!؛ روسانو د امو سين له پنځې (طبيعي) لارې څخه اړولی او بدلون يې د اوبو لګولو په لويو، لويو ويالو (کانالونو) په واسطه په اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې کړی دی، له اورال سمندرګي څخه يې د امو سين مخ اړولی، په ځانګړې توګه تورکمېنېستان د کراکوم لويې ويالې (قره قوم کانال) له لارې يې کسپين سمندرګي ته غځولې. يوازې په تورکمېنېستان کې يې شا او خوا يوه مېليون هکتاره کرنيزه ځمکه تر کرنې لاندې راوسته. د آمو زوړ سين نور پاتې نه دی. د اورال سمندرګی وچ شوی او دواړو د افغانستان په ګډون ټوله سيمه اغېزمنه کړې ده.]

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف دوېيمه څېټکړنه په دغې سرمشريزه کې ,, د کوش تپې لويې ويالې د ټولو اړخونو او د امو سين پر تړ (شرط، وضع، حالت، د يوه شي د پيدا کېدو له پاره په زړه پورې فضا، د حالاتو څرنګوالی، وړ شرايط، کيفيت، د قرار داد يا تړون شرط،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت، موقف یا وضعیت) یې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت په ګډون د یوې ګډې ډلې پر جوړېدو ټینګار و کړ.،،

[دوېیم ځواب داسې سپینې ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلیه!؛ دا تر ټول غور څرک په لاس ور کوي، د منځنۍ اسیا ټول هېوادونه چې د آمو په سین کې ونډه لري ټول سره په ګډه او یوه ځای یوې پرېکړې، یوې تړې ته ور رسېږي او بیا دي په ګډه سره د امو سین پر تړې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت ته را وړاندې شي!؛ په روان پېر کې هېڅ د افغانستان اسلامي امارت ته ګټه ور نه برېښې چې بېلا بېل له هره هېواد سره تړه و کړي، د دې له پاره چې تاسو په خپلو منځونو کې سره د امو سین د اوبو په انډول کې سره شخړې و لرئ او هغه دې سره روغي شوي نه وي.

د افغانستان اسلامي امارت ستاسو دغو څرګندونو په تړاو تر دې وړاندې یې ویلي وو، چې د کوش تپې لویې ویالې له لارې د امو سین له اوبو ګټه اخېستنه د افغانستان اسلامي امارت خپل رښت (حق) دی او ټینګار یې کړی چې د افغانستان اسلامي امارت اړتیا نه لري، چې د نورو هېوادونو اوبه واخلي.

د افغانستان اسلامي امارت ویاند ذبیح الله مجاهد د ۱۴۰۱ کال د سلواغې په ۳۰مه ویلي و:,, یوه څاڅکی اوبه هم له نورو هېوادونو څخه نه اخلو، اړتیا نه لرو او نه غواړو چې وایې خلو. نو هېڅ ګاونډی هېواد دې اندېښنه نه لري او له اوزبېکېستان هېواد سره ډېرې ښې دوستانه اړیکې لرو. زموږ باور دا دی چې تاسو د افغانستان د ابادۍ او په پښتو درېدو پلویان یئ. او په دې برخه کې له موږ سره همکار یئ.،،

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي میرزایوف درېیمه څټکړنه په دغې سرمشریزه کې ,, تاسو ښه پوهېږئ چې افغانستان په فعاله توګه د دغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

لويې ويالې پر جوړولو بوخت دی. د کوش تپې لويه ويالې فعالول ښايي په منځنۍ اسيا کې د اوبو د مصرف په نظم او انډول کې بنسټيز بدلون راولي. موږ باور لرو، چې د کوش تپې لويې ويالې د جوړېدو او د امو سين د اوبو پر ګټنې يې د اغېزو د څېړلو له پاره د افغانستان اسلامي امارت په ګډون زموږ د هېوادونو د څېړنيزو انسټېټيوټونو په ګډون د يوې ډلې جوړېدل اړين دي.،،

[په درېيم ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو او ګټنې ته د سپارل د ټولو افغانانو غوښتنه او د بشر لرغوني مينې بخدي (بلخ) اوارې پرتې سيمې چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي لوړه غوښتنه او لوړه اړتيا ده، په سرلوړې بڼه ګټنې ته د سپارې د رغښت چارې په چار وي.

که تاسو د اوبو د توازن په اړه خبرې و کړئ، نو تاسو بايد د امو سين د اوبو په وندې او رښت (پيمانه او حق) خبرې و کړئ، نه يوازې د يوه يا دوې ګډون کوونکو هېوادونو (تورکمېنېستان، اوزبېکېستان او تاجکېستان) په کچه. په دې پېر (وخت) کې د ټولو افغانانو په خولې د اوبو پنځې طبيعي توازن ګډوډ کړی و کله چې: تاسو پرته د افغانستان له ايجازي او خبرولو په خپل سر او زړه له امو سين څخه د لويو ويالو (کانالونو) تېرېدل د خړوبو اوبو له لارې د خړوبو اوبو د سطحې د لوړېدو لامل شول او ډېرې ځمکې يې په خړو خړو خاورو بدلې کړې. تورکمېنېستان له ۶۰ کلونو وروسته لا هم د خپلو کرنيزو ځمکو د مالګينتوب د له منځه وړلو له پاره مبارزه کوي.

کله چې د منځنۍ اسيا هېوادونو د امو سين په څنډو کې د يوه اړخيزې کلابندۍ په جوړولو پيل و کړ او امو سين د افغانستان په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

و خوځېد، هر کال د افغانستان په سواحلو کې سلګونه هکتاره کرنيزه ځمکه د امو سين پر غاړه و غورځېده او دا لړۍ دوام لري. هر کال په دغو لاس په کار کېدو (اقداماتو) او د امو سين له اوبو څخه د يوې اړخيزې ګټنې (استفادې) په اړه ان (حتی) افغانستان هم نه دی خبر شوی. له همدې امله، د افغانستان د ټولو و ګړو حساب د منځنۍ اسيا ډېری هېوادونه سره شتون لري.

د افغانستان ټول علمي وګړي، د اوبو رسولو او خړوبولو ادارې او څېړنيزو انستېټيوټونو ډلې د اوبو کره معلوماتو د شريکولو او خړوبلو له پاره غواړي. چې د امو سين د اوبو انډول مېچې ټولواله (سيستم) اوډون وي. په دې بڼه نه لکه زموږ ګاونډي هېواد ايران خپل د اټومي بټيو معلومات له نړۍ والو پلټونکو څخه پټوي او له اوږده پېره ناسم معلومات په لاس ور کوي. له تاسو څخه د روغو او سمو معلوماتو په لاس ورکولو سر بېره د ښه کړه وړه او ښه سلوکو تمه لري.

موږ نياو دې ته وايو چې هر هېواد ته خپله، خپله برخه بې لورې پرته له کوم، تاوتريخوالي، بيځايه طرفداري، زيان، تاوان و وېشو(تقسيم) کړو. د دې له پاره د امو سين کره، نوي، څېړنيزې، رښتې پايله ساده برابروي دا او داسې ده چې امو سين د پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کېږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پوله جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کېږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او د اورال بحيرې ته غور ځيږي چې ۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

رښتنې رښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې رښت په ډانګېيلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.]

٤. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه

د امو سين څخه افغانستان کې د هر و ګړي په سر ۲۱۶۳ مکعب مېتر ور سېږي خو تر ۴۴۱ مکعب مترو پورې له کوش تپې له بوږېدو سره، سره لږې ورسېږي، تاجيکېستان، کرغېزېستان کې د هر و ګړي په سر ۱۰۰۰-۲۰۰۰ مکعب مېتر پور اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي، اوزبېکېستان ۲۰۰۰-۳۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي او تروکمېنېستان کې د هر و ګړي په سر ۳۰۰۰-۶۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي.

تاجيکيستان پرې د نورک بند ۲۷۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه لري، راعون بند ۳۶۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه له اوبو رسولو سربېره لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤. ٤ د امو سين لنډمنګې ټولواله (سيستم)

د افغانستان له ۶۳ سندونو څخه چې سره ګډيږي زموږ د امو سين ترې بوږيږي (جوړيږي).

لکه: باميانو د تالا برپک سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين ۶۰۰ مېليونه مکعب مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۱۲۵۲۶ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۳۹۵ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[RSP [l/skm² : ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين ۳۶۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۱۶۵۲۴ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۵۳۰ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[RSP [l/skm² : ۶.۹ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ (تالقان لوی سين ۲۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۱۰۸۸۸ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۷۹۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[RSP [l/skm² : ۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين ۶۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۲۲۱۹۴ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۷۴۸ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان [RSP [l/skm²: ۹.۱ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ پنج سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين ۳۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۱۷۱۹۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۴۳۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[RSP [l/skm² : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين ۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۱۱۶۱۱ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۶۳۸ ميلي مېتره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

ځانګړی د وتلو جريان[RSP [l/skm² : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، (شورتپه ۵۲٤۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۵۰۰۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې اوسط کلنی ورښت: ۱۷۹ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان RSP [l/skm²]: ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی).
پامير او بداخشان سين اوبه مو دي يا ۶۳ دانې تتي (تتی يې يکی وی ده، تشتونه، کنډولي، تغارې يا ډنډوکي، basin) دي چې امو سين ترې جوړېږي.

امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان څې د کوندوز سين ترې رغښت نيسې او په همدې بڼه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځيدو څخه رغښت نيسي.

د امو سين چې د افغانستان پامير له لويو سرو بو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کېږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پولې جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کېږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او په کېرغېزېستان کې د اورال سمندرګي (بحيرې) ته غور ځېږي.

۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنی اوبه غورځونه، چې له سلو ۶۱٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤. ٥ د ټاټوبي څلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي

هغه څلېر (اود، تربلی، جووړ، تالاو، تالاب، جهيل، د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د د سارا حوض، د ټيټنگ ډنډ) چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي؛ الله ج په پنځې ډول پيدا کړي دي چې اوبه ترې لبرېزېږي نو امو سين پنډ وي. چې نومونه يې دا دي لکه:.

١. چکمتين څلېر، اوږدوالی يې ١٧ کيلومېتر، پېړوالی يې ٢.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په واخان کې شتون لري.

٢. زرکول (ويکتوريا) څلېر، اوږدوالی يې ١٠ کيلومېتر، پېړوالی يې ٣.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٣١٢٩ مېتره، د بدخشان ولايت په پامير ولسوالۍ، قره بولاخ کلي کې شتون لري چې ١٢ کيلو مېتره پوله له تاجيکېستان سره جوړ وي.

٣. شيوا څلېر، اوږدوالی يې ٢١ کيلومېتر، پېړوالی يې ١٧ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٥٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٤٧٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په ياسج ولسوالۍ، آرخت سيمې کې شتون لري چې ١٠ کېلو مېتره له تاجيکېستان له ګرځيوان سيمې سره پوله لري.

٤. انجمن څلېر، اوږدوالی يې ٢ کيلومېتر، پېړوالی يې ٠.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٣٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٥٠٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت او پنجشير ولايت کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. وغنان څلېر، اوږدوالی يې ۱۶۰۰ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۵۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۳۰۰ مېتره، ۱۲۵ کيلو مېتره د تخار ولايت له مرکز تالکانو څخه لرې دي، د تخار ولايت کې شتون لري.

٦. کلفګان څلېر، اوږدوالی يې ۱.۴ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۰۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۵۰ مېتره، تخار په کلفګان ولسوالۍ کې شتون لري.

۷. کول تاله و برفک څلېر، اوږدوالی يې ۳ کيلومېتر، پېړوالی يې ۱ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۲۰ مېتره، ۴۳۱۰ مېتره له سمندر څخه لوړوالی لري، بغلان ولايت چهار درې سيمې کې شتون لري.

۸. کوندوز څلېر، اوږدوالی يې ۴۵ کيلومېتر، پېړوالی يې ۷ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۵۰ مېتره، کوندوز کې شتون لري.

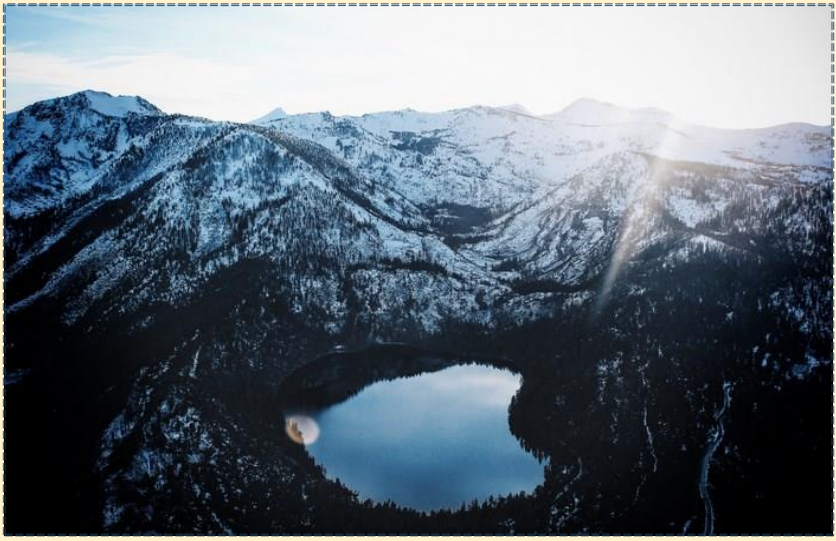

انځور ٤. ٦ د انجمن څلېر، نورستان، پنجشير، بدخشان يوه ځای کېدو ژۍ کې، د هېماليا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

هغه اسانتياوې چې نوموړو هېوادونو په امو سين باندې ودان کړي دي، پرته له دې چې افغانستان خبر کړي، دوی د تاريخ په اوږدو کې د امو سين باندې لاندېنۍ اسانتياوې ودانې کړې دي.

د يوه رښتنې څښتن او مالک په ډول دا د افغانستان رښت (حق) دی چې د امو سين باندې هرې اسانتياوو په جوړولو سره له افغانستان څخه ايجازه واخلي. خو هېڅ نه د اخستل شوې او په خپل سر ودان شوي دي، په راتلونکي پېړ (وخت) کې که افغانستان د اوبو مخه په ټوله کې ډب کړې او ګټنه ترې په خپله واخلې نو دوی ته د اوبو نه رسيدو پړه پر دوی ده، چې ولې يې پرې اسنتياوي د ګټنې له پاره په خپل سر ودانولې. په لاندې لښتيليک سپړنه کې په ګڼه اوډون سره ښودل شوي دي.

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

١. د بند نوم: سربند سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ١٩٦٢ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ٢٦ مېتره.

٢. د بند نوم: سنټرال يکه سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ١٩٦٢ زېږدی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۲ مېتره.

۳. د بند نوم: مومن اباد سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۲.۸۵ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: څرګند نه دی.

٤. د بند نوم: پیرپدنایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۳۹ مېتره.

٥. د بند نوم: ګلوونایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه او برېښنا، ښار: لیوکینټ، سربند ولسوالی، ختلن ولایت؛ امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۹۶ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۶ مېتره.

٦. د بند نوم: بیګازی سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۵ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۸.۰۴ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۵۸ مېتره.

۷. د بند نوم: بیاروزه سروندی، د ډکر ډول یې: برېښنا پیداوار، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۰.۱۳ مربع کیلومېتره ، لوړوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې: ۷۰ مېتره.

۸. د بند نوم: ناورک سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید) ، ښار: ناورک (نورک)، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۰۵۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۹۸ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۰۰ مېتره.

۹. د بند نوم: روغون سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید) او اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: روغن، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۲۹ پورې اوس له سلو ۹۰٪ بشپړ شوی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۳۳۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۱۷۰ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۳۵ مېتره.

۱۰. د بند نوم: سنتودې لومړی سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید)، ښار: نورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۵ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۹.۶۰ کیلو مېتر مربع، لوړوالی یې: ۵۸ مېتره.

۱۱. د بند نوم: سنتودې دوېیم سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید)، ښار: ناورک دنګغاره، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۶/۱۲/۲۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګند نه دی، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګند نه دی، لوړوالی یې: ۳۱ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امو سین په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړه لیک له مخې، د تاجیکېستان ونډه نږدې له سلو ۱۵,٤٪ ټاکل شوې وه او د امو سین ته ٤۹ مېلیارد مکعب مېتر اوبه بهېږي.

٤. ۸ دوېیم:. د اوزبېکېستان د هایدرو ټیکنالوژۍ اسانتیاوې چې د افغانستان له ایجازې او مصلحت پرته یې امو سین باندې ودان کړې دي:

۱. د بند نوم: یوزناسورخان سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: شورچې، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: سرخندریا سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۸۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۶۴.۴ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۰ مېتره.

۲. د بند نوم: اوچکزیل سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: زینګ، امو سین څخه اخېستل شوی: تېرمیز لویه ویاله (ترمذ کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۶۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۱۰ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۱۱.۵ مېتره.

۳. د بند نوم: ټوپلانګ سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: شارګن، امو سین په سر په پای ځای کې: ټوپلانګ لویه ویاله (ټوپلانګ کانال)، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۱۸۰ مېتره.

٤. د بند نوم: ټوداکول سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: نوایي، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: ټوداکولسکیا لویه ویاله (ټوداکولسکیا کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۱۲۸ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۱۲ مېتره.

۵. د بند نوم: تالیمرجان سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: جنګي نیشان، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: کرشي لویه ویاله (قرشي کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۵ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۵۲ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۱۹۴ مېتره.

٦. د بند نوم: شورکول سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: نوایي، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: زرفشان لویه ویاله (زرفشان کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۴ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۹۴ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۱۴.۵ مېتره.

۷. د بند نوم: تویمایان سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: پیټنیک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: توی مایان لویه ویاله، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۷۸۰۰ مېلیونه مکعب مېتر ، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۷۹۰ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۴ مېتره.

۸. د بند نوم: اکدارین سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پڼه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: سمرکند، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: اکدارین لویه ویاله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۱۲ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۰ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. د بند نوم: اکتېپين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سورخان دريا، دجارکورغانسکي تومن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سورخندارياِ لويه وياله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴ مېتره.

۱۰. د بند نوم: کارتک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نمنګان ولايت، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کارتک سين، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴۵ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۴۵ مېتره.

۱۱. د بند نوم: کيمکرغن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن) او له اوبو د برېښنا پيداوار (هايدرو فاور)، ښار: چراجچه ستي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کشکه دريا، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۳۳ مېتره.

۱۲. د بند نوم: ګيس سار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شهرسبزسکي تومنان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکسو لويه وياله (اکسو کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۹۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۷۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۳۸.۵ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۱۳. د بند نوم: کارولتپېن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: جيزخ، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ايسکيټياتارتر لويه وياله (ايسکيټياتارتر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۵۱ مېتره.

۱٤. د بند نوم: پچکمار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: ګوزر، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ګوزر لويه وياله (ګزر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۱ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۲۵ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۷۱ مېتره.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د آمو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د اوزبېکېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵.۲٪ ټاکل شوې وه، مګر د آمو په حوزه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو ۴.۸٪ ده.

٤. ۹ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: زيد سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: تورکمېن اباد، امو سين څخه اخېستل شوی: کراکوم لويه وياله (قره قوم کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۲۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۴۶۵ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لکه څنګه چې مخکې یادونه و شوه، د امو سین په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړېې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د تورکمېنېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵٪ ټاکل شوې وه، مګر د امو په ساحه کې د AI پیداوار (تولید) له سلو سلنه ۴.۸٪ ده.

٤. ۱۰ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنیکي اسانتیاوې چې د افغانستان له ایجازې او مصلحت پرته یې امو سین باندې ودان کړې دي:

۱. د بند نوم: توګتاګول سروندی (بند)، د ډکر ډول یې: له اوبو د برېښنا پیداوار (هیدرو فاور فلانټ)، ښار: توګتاګول، امو سین څخه اخېستل شوی: توګتاګول سین، د بشپړولو پېر: ۱۹۷۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۴۱۱۶ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۲۸۴.۳ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۱۲۰ مېتره.

٤. ۱۱ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنیکي اسانتیاوې چې له مرکزي اسیا هېوادونو سره یې مصلحت کړی و، ایجازه یې په ۱۸۷۵ زېږدي کې اخستې وه او امو سین باندې اسانتیاوې ودانې کړې دي:

۲. د بند نوم: کوش تپې سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: بلخ، کلدارې ولسولی، امو سین څخه اخېستل شوی: کوش تپې لویه ویاله (قوش تیپې کانال)، د بشپړولو پېر: لوړی د پېر پیل ۱۹۷۰ زېږدی، دوېیم د پیل پېر ۲۰۲۱ زېږدي څخه تر ۲۰۳۰ زېږدي پورې اوس له سلو ۱۴٪ بشپړه شوې، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۰.۰۵۶ مېلیونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۱ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۷ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٤. ٧ د کوش تپې لويې ويالې د سروندې (اينتيک، وير يا د پيل ټکي سپمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

انځور ٤. ٨ د کوش تپې لويې ويالې د کېندنې د پېر شيبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٤. ٩ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

انځور ٤. ١٠ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٤٤. ١١ واخان ځغاستی (کوریډور) کې د افغان کېرغېز تېر کېږدی، د لوړ پنج سیند تر څېرمه، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان.

انځور ٤ ٤. ١٢ د کوز پنج سیند، خیخک، بدخشان ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

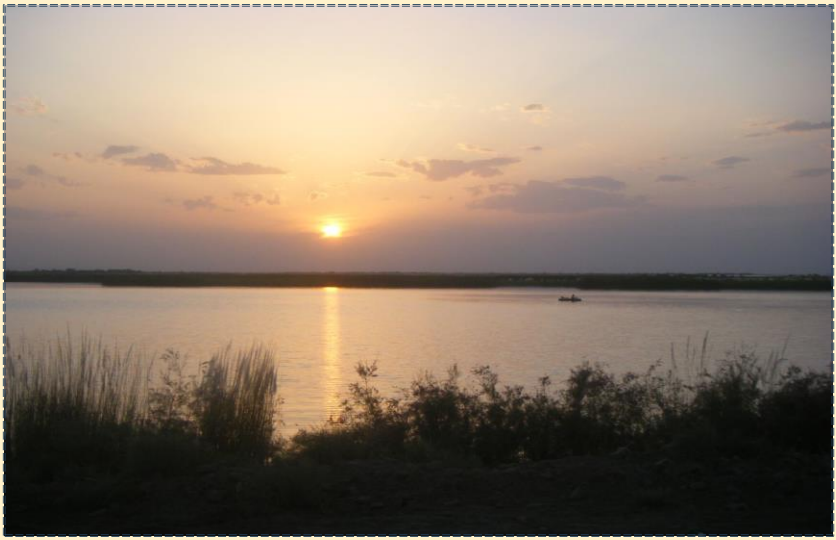

انځور ٤٤. ١٣ د لوړ امو سیند، کلداره ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان.

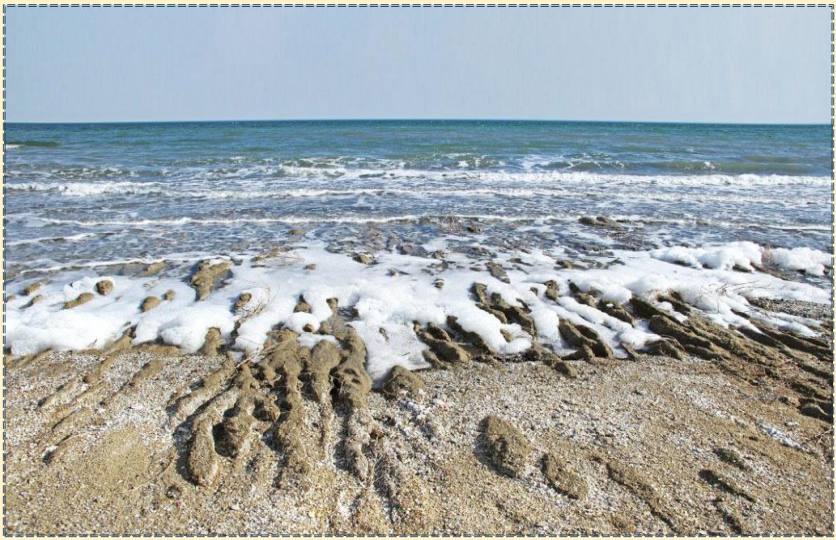

انځور ٤٤. ١٤ د لر یا کوز امو سیند، اورال سمندرگی، کېرغېزېستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٤. ١٥ د کوز امو سیند، د اوزبېکېستان په مونیاق کې د اورال سمندرګې د کب نیولو پخوانی بیړی زنګ وهونکې ګولی په شګو کې پرتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:

,, د اوبو يوه اوږده، پتلی برخه چې په شلخي (مصنوعي، سويې پنځي، بدل) ډول د کښتۍ يو د تګ راتګ له پاره يا له يوې سيمې څخه بلې ته د اوبو رسولو له پاره جوړه شوې وي. لکه د پانامې ويالې (کانال) چې اتلانتيک او آرام سمندر سره نښلوي يا د سمندرونو ترمنځ د ليږد غوره اړيکه چمتو کوي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (ګمبريج وييزېرمه، زېږدی، ١ چوپړی)

ميريم وېبسټار بيا د ويلې تعريف په لاندې څلور ډوله سره کوي. ,,

١. يوټيوب لرونکي اناټوميکي لاره يا چينل (DUCT) ته وايي.
٢. چينل يا د اوبو کورس ته وايي.
٣. د سمندري تګ راتګ يا د اوبو ايستلو يا د ځمکې خړوبولو له پاره د اوبو مصنوعي لاره ته وايي.
٤. د مريخ په سيارې کې د بېلابېلو کمزورو تنګ ليکو ته وايي هغه چې د دوربينونو له لارې ليدل کېږي او يوه پېر د ځينو له خوا فکر کېږي چې د مريخ له خوا جوړ شوي کانالونه دي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (ميريم وېبسټار، زېږدی، ١ چوپړی)

ليکوال د ويالې تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي.

د وی يا ويکيي له پامه ويالې هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهېږي.
او په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالې، ښاخ، بېلې، لښتي، وترې (چې پټي ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه اوړي.)، پټې (پټ تې)، هډۍ (اډۍ)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډۍ ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پای او پاینۍ اډۍ چې ورسته خړوبېږي) کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې Recourse, contrivance, expedience) ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي. لکه د کڅور وياله، کوکران وياله،

٥. ١ پېڅليک (تاريخ):

١. له ۴۴۳ مخزېږدي کې کوشنۍ وياله موږ په مهترلام کې د ارياني استوګنځي ګټوڅنګ سېمې اړوند درلودله چې د هغه پېر وګړو له لورې د الېنګار سين له سلينګار سروندي څخه پيل او نېلاوات بېلې پورې بېرته د الېنګار سين سر ګډېده، هغه د کڅور کوشنۍ وياله ۹ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، او څور يې په سروندي کې ۲.۷۱ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۱ مېتره، په پای کې ۰.۴۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ۰.۳۰ مېتره ژوروالی لري. د کڅور کوشنۍ وياله د الېنګار سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پېنۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۶۱۵۶۸۷، شمال: ۳۸۴۱۲۸۹، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۷۶۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۶۱۳۰۸۶، شمال: ۳۸۳۳۹۹۵، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۷۱۰ مېتره دی. (په بله وينا کڅور کوشنۍ زړه وياله پيل له پای څخه ۵۸ مېتره ټيټ دی، يوه له بل څخه په ۹۰۰۰ مېتره يا ۹ کيلو مېتره واټن لري او ۳.۳۳ کيلومېتره مربع، ۳۳۳ اېکتاره يا ۱۶۶۵ جريبه د کرکېلې کروندې خړوب وي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢. ,, د صفويانو د ګدۍ په پېر په کندهار کې نيکه حاجي يا اميرخان حاجي صيب (ميرويس نيکه يا ميرويس هوتک د نازو انا او ښالم خان زوی) په ١٧٠٩زېږدي کې ښاروال (کلانتر) وو ،، (ويکيپېډيا ـ ميرويس هوتک، ٢٠٢١ زېږدی، ٦ چوپړی) د نوموړې ښار د کوڅو، کشونو، ويالو رغولو او پاکولو او د پښتون ځوان کهول پاسون ته د پورته کولو کړ وو. له دې سره سره يې د چارباغ غرګې بڼو شاته د کوکاران کوشنۍ ويالې بوږولې (جوړه کړې) ده.

چې د هغه پېر وګړو له لورې د ارغنداب سين له حاجی اغا باغوونو سروندي څخه پيل او کوکران کلي پای د ارغنداب پول پورې بېرته د ارغنداب سين سر ګډېده، هغه د کوکران کوشنۍ ويالې ١٣ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، څور يې په سروندي کې ٣.٥٠ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ٢ مېتره، په پای کې ٠.٥٠ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ٠.٣٥ مېتره ژوروالی لري. د کوکران کوشنۍ ويالې د ارغنداب سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ٧٥١٩٢٨، شمال: ٣٥٠٧٦٤٤، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ٩٩٨ مېتره دی او د ويالې پای يې ختيځ: ٧٤٤٥١٨، شمال: ٣٥٠٠٤٠٤، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ٩٨٥ مېتره دی. (په بله وينا کوکران کوشنۍ ويالې پيل له پای څخه ١٣ مېتره ټيټ دی، يوه له بل څخه په ١٣٠٠٠ مېتره يا ١٣ کيلو مېتره واټن لري او ٨.٩ کيلومېتره مربع، ٨٩٨ اېکتاره يا ٤٤٩٠ جريبه د کرکېلې کروندې خړوب وي.)

٣. په هېندوستان کې نوي ډهلوې ته د اوبو رسولو او کروندو خړوبولو بنسټ احمد شاه ابدالي دراني د ختيځ يامونا لويې ويالې په بوږلو (جوړولو) اېښی دی. ,, د ختيځ يامونا کانال هم د امپراتور احمد شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابدالي (١٧١٢- ١٧٤٨) له خوا جوړ شوی و.،، (سنتوش کمار، ١٩٧٦، ننه توزې xxxi چوپړی)
چې اوس په ټوله کې ١٣٧٦ کیلو مېتره اوږدوالی لري، ٤٠ مېتره پېړوالی، چې تتی (تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی یا باسین) یې ٣٦٦٢٢٣ کیلومېتر مربع دی، تشول (ایستل یا ډیسچارچ) ٢٩٥٠ درېنګلې مېتر پر ثانیه کې دی.

٤. په ګران ټاټوبي کې موږ د ډېرو لویو ویالو (کانالونو) د رغولو بېلګې لرو لکه: د ننګرهار لویه ویاله (کانال)، هېلمند لویه ویاله، پروان لویه ویاله، شېرخان (کوندوز، خان اباد مرکزي) لویه ویاله، ګوهرګان (بغلان) لویه ویاله، اجمیر (پولخمري) لویه ویاله.

٥. په لغمان ولایت کې لویې ویالې له ٣٧ څخه یې ګڼه اوړې چې ډېری یې زوړ پېخلیک لري، لکه د سالو لویه ویاله، پنجکورې لویه ویاله، سنګره لویه ویاله، نورلام لویه ویاله، وت لویه ویاله، پړوایي لویه ویاله، تګ لویه ویاله، خدانو لویه ویاله، زړې کلا لویه ویاله، درین لویه ویاله، تګ لویه ویاله، شاهي لویه ویاله، بدیع اباد لویه ویاله، کېلمن لویه ویاله، اکین اباد لویه ویاله، کولکان لویه ویاله، سراج لویه ویاله، علیشنګ لویه ویاله، شکرمان لویه ویاله، غازي اباد لویه ویاله، اسلام اباد لویه ویاله، مهترلام لویه ویاله، مهترلامک لویه ویاله، تورکوټې لویه ویاله، تبی کنج لویه ویاله، چهاردي لویه ویاله، بادپښت لویه ویاله، زېرانیو لویه ویاله، کڅ لویه ویاله، میاعبدالکریم لویه ویاله، ګمبیري لویه ویاله، دهمزنګ لویه ویاله، بولان لویه ویاله، خروټو لویه ویاله، چهارباغ لویه ویاله، وکیل اباد لویه ویاله، وزیراباد لویه ویاله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدېږې (ستراتیژیکه) وېشه

زموږ نیکه پخوا د خپل کلي د اوبو په وېشلو کې په ژمنه ولاړې پرېکړې کولې. د کلي ټول کروندګر به هغه پېر په کروندو کې دې ته پام شو چې کروندې هر پټی یې په روغ بڼه نه خړوب کې ده؛ د پټی یو څېرمو، اډی او پولې ته اوبه نه رسېدې؛ د پټې هر پټ وچ په سترګو ښکارېده؛ کرل شوی کښت ښه زرغونتیا نه څرګندوله، د ژېړوالي او تندې نخښې په کې تر سترګو کې دې؛ په سین او ورود کې اوبه په کمتون ورتللې، د ویالې ښاخونو به سروندې کې او وترو کې په چټکی کمښت مونده. دوی ټولو به بیا پردې پرېکړه و کړه چې اوس د کروندو خړوبولو له پاره وار و تړو.

د اوبو وار خبره به په دېره کې د جامع مسجد تر څنګ یاده شوه، هر کروندهګر به چې له لرغون پېر څخه په کومه کچه د وار برخه په اوبو کې درلودله په همغه کچه به وار ورته ورکول کې ده؛
که د کومو کروندهګرو اوبو وار به وه چې کروندې به یې کوز یا لر ته پرتې وې بر کروندو والا رښت نه درلود چې اوبه خپلو کروندو ته واړوي؛ بر کروندې و لرې لر کروندهګر رښت نه لري چې خپل کروندو ته اوبه واړوي.

پنځې لږې اوبه به تر لوندولې پورې چې اودسونه پرې کېدل تل تر تله بهېدلې چې د چارپېریال چاره پرې ښه کې دله.

په پېنځه کلونو کې ډېری پېر وار نه تړل کې ده، د دې له پاره چې د اوبو کمتون کلونه به نه وو، اوبه به په کمتون نه وې، ورښتونه به ډېر وو، د جوارو، پلیو، ګنیو او غنمو پټو خاورې به اوبښتې وې؛ اوبه به په ویالو کې پرېمانه بهېدلې او ځان به یې د البنګار سین ته غورځوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د لغمان سین سره به ګډ شو، په درونتې سره به نږدې د کابل سین سره یوه ځای شوې او ځان به یې په اباسین ګډ او د هېند سمندر ته و رسوو چې د تودوخې او سمندر کې د بخار په ډول سره وربېځو سره ګډ بېرته د نوموړې سیمې غرونو په سر څرخېدل چې د واورې او باران په ډول را و وربېږي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو په وار کې برخه نه وه، هغوی رښت نه درلوده چې خپلو کروندو ته اوبه واړوي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو وار درلوده، چې د وار موده به یې کله پوره شوه او اوبه به یې ډېرې وې، د وار پاتې برخه به یې خپلو ګاونډیانو ته ورکوله او یا هغه وګړو ته ورکوله چې په اوبو کې یې وار نه درلو ده چې خپلې کروندې پرې خړوب کړي.
د کروندو اوارې کې غنمو تخم شیندلو او خړوبولو د یوه من غنم له پامه د لغمان سیمې ټولټال اوبو کچې میچې پر بنسټ د اوبو واره موده وېشله.
پېنځه منه د غنومو تخم به په یوه جریب زمکه یا پېنځوس مېتره پر څلوېښت مېتره (۵۰ مېتره * ۴۰ مېتره = ۲۰۰۰ مربع مېتره) یا پېنځه ویشت منه تخم به په یوه هېکتار زمکه یا سل مېتره پر سل مېتره (۱۰۰ مېتره * ۱۰۰ مېتره = ۱۰،۰۰۰.۰۰ لس زره مربع مېتره) کې شیندل له څلور وارې اوبو کلو څخه به یې نهه میاشتو کې خپل پیداور ور کول.

که د اوبو میچې کچه په سین کې ډېره وه ژر به ټاکلي تخم کچه خړوبېده او که په هر کچه په سین کې لږه وه په ځنډ به ټاکلي تخم کچه خړوبېده. فصل: غنم، د خړوبولو لاندې زمکه ۵ جریبه یا (۱ هېکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳.۴ (سوې مخ کروندې ۴.۸) مکعب مېتره پر جریبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرونده خړوب وله يا د اوبو کارولو کچه ۱۷ (سوې مخ کروندې ۲۴) مکعب مېتره پر اېکتاره کرونده خړوب وله.

د وار موده به يې په من، نيم من، چارک، نيم چارک، پاو، نيم پاو (يوه ساعت يا ۶۰ دکېکې، نيم ساعت يا ۳۰ دکېکې ، ۱۵ دکېکې، ۷.۵ د کېکې، ۳.۷۵ دکېکې ۱.۸۷ يا ۲ دکېکې) وه؛ يوه شپه او ورځ به ۲۴ منه وه، ورځ به ۱۲ منه او شپه به هم ۱۲ منه وه؛ د ورځې به چې لمر تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د شپې له لورې که سپوږمۍ تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د ژرندې د پل ۱۲۰ وارې کرځيدل يې نيم پاو او يوه پاو يې ژرندې د پل ۲۲۵ وارې کرځيدل بله چې يوه من يې د ژرندې د پل ۳۶۰۰ وارې کرځيدل بلل يا د ټکټکی (پايکو) ټکهار بله.

د مني په موسم کې به چې اوبه په کمتون شوې نو نيکه به مې د کروندهګرو د وابو وار، د اوبو مېچې او کچې ته په کتو پرېکړه کوله او يا به يې نوې پرې کړه کوله چې د ټولو کروندګرو د ښوخې وړ را تلله د شخړو او خنډونو مخه به يې ډب کولوله. د دې له پاره چې د ځمکو او اوبو وار په تړاو چې ځينې و ګړې شخړې، ماتې او بدې بوږ وې، راتلونکې يوه کال او يا د پېنځو کلو له پاره په پورتنۍ بڼه د اوبو وار او وېش پرېکړه کوله.

د کوش تپې ويالې رښت هم زموږ د نيکه د پرېکړې او د پښتنو دود په بڼه دی:.

۱. **پيلنی رښت:** کوم هېواد چې په کومه کچه اوبه اموسين ته غورځوي يا د امو سين مرستيالان لري په همغه کچه ونډه په امو سين کې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. **دوېیم رښت:** کوم هېواد چې د اوبو وار نه لري، رښت نه لري چې د اموسین څښتن څخه وار په زوره واخلي، د امو سین څښتن ټاټوبی افغانستان چې د اوبو سرچېنه یې ده په خپل زړه کولی شي چې له اړتیا سرباري اوبه یا ډېرې شوې اوبه کوزې سیمې ته پرېږدي.

۳. **درېیم رښت:** د امو سیند څښتن ټاټوبی (افغانستان) کولی شي چې یوازې د چارپېریال د چارې کېدلو په کچه له سلو ۱۰٪ کچه (۹،۳۰۴،۰۳۳،۶۸۲.۳ یا ۹.۳۰۴ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې) د امو سین د ټولو اوبو څخه کوز یا لر لورې ته اوبه پرېږدي، له پاتې له سلو ۹۰٪ کچې (۸۳،۷۳۶،۳۰۳،۱۴۱.۰ یا ۸۳.۷۳۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې اوبو) څخه یې خپله اړتیا پوره کړي چې پرې لرلید کروندې (راتلونکي پېر کروندې) سوزېدلې دښتې او سویې مخ اوارې زمکې خړوب کړي.

٤. **څلورم رښت:** د امو سیند په منځ کې د پولې کرښه تېره شوې چې د امو سیند په هر پېر کې په هر کچه چې اوبه وې په دوې برخو وېشل کېږي. (۲/ ۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ = ۴۶،۵۲۰،۱۶۸،۴۱۱.۶۷) یا ۴۶.۵۲۰ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

۵. **پېنځم رښت:** د امو سیند څخه ګټه اخستونکي هېوادونه چې له یوه بل سره اوږدې، ګډې سیاسي اړېکې لري، د اوبو د کمتون او کمښت په پېر له درنې اوسلې، پام او زغم څخه کار واخلي، د دې له پاره چې څښتن الله په پنځې ډول د ژمي موسم په مرغومي (جدي یا نومبر) میاشت کې اوبه ټېټې کچې ته رسوي. (۲ / ۱۳،۲۵۳،۹۰۸،۹۲۰.۰۰ = ۶،۶۲۶،۹۵۴،۴۶۰.۰۰) یا ۶.۶۲۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. **شپږم رښت:** موږ د ډېپلماسۍ له لارې د هوکړه لیک سندونه او غوښتنلیکونه دا سپینې ته را وباسې چې څو وارې موږ له اوزبېکېستان هېواد څخه زموږ کوش تپې ویالې د اړینې اړتیا اوبو کلنۍ کچه چې (۱۳،۰۱۶،۴۳۰،۰۰۰.۰۰ یا ۱۳.۰۱۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې ټولې اوبه کچه کېږي) نه را کوي، د (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ یا ۱۰.۰۰ د لس بېلیونو مکعب مېتره کلنۍ کچې اوبو) غوښتنه ترې د افغان لورې هم شوې خو هوکړه لیک یې پرې نه دی کړی.

٧. **اووم رښت:** زموږ د پښتو ژبې یوه متل دی چې وایي:. ,, د زور ور اوبه په پېچو مې خېږي ،، د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتیا (طمعې)، غړک (حسد)، شخړې، ناګېلی تغر غځول، سیاسي خولۍ په سرولو، پنډې ځېرکې ډېپلماسۍ، د څوکۍ لېوالو ته څوکۍ اوږدېږې کولو باندې کولی شي چې له ټولو اوبو څخه ګټنه واخلي او نورو ته د ګټنې واک ور نه کړو لکه په کومه بڼه یې چې نور نړۍوال هېوادونه کوي.

(۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ یا ۹۳.۰۴۰ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې ټولې اوبه د امو سین یوازې په خپله واخلي.)

۵. ۳ امو سین کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځینو څېړنو پیلو پر بنسټ

په لاندېنۍ څېره کې د امو سین کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ۱۵ څېړنو پیلو پر بنسټ کره څرګنده شوې ده، چې ټولټال د امو د سین د اوبو پیداوار کچه په بېلیون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي. د امو سیند په پای کې چې کومې اوبه غړوپ کېږي ۱۶۸،۱۸۵ بېلیون درېنګلې مېتر دي، لږ تر لږ کچه یې ۱۳.۲۵۴ ده او کره کچه یې چې ما سپینې ته باستلې د امو د سین د اوبو پیداوار کلنۍ منځنۍ کچه ۹۳،۰۴ بېلیون درېنګلې مېتر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

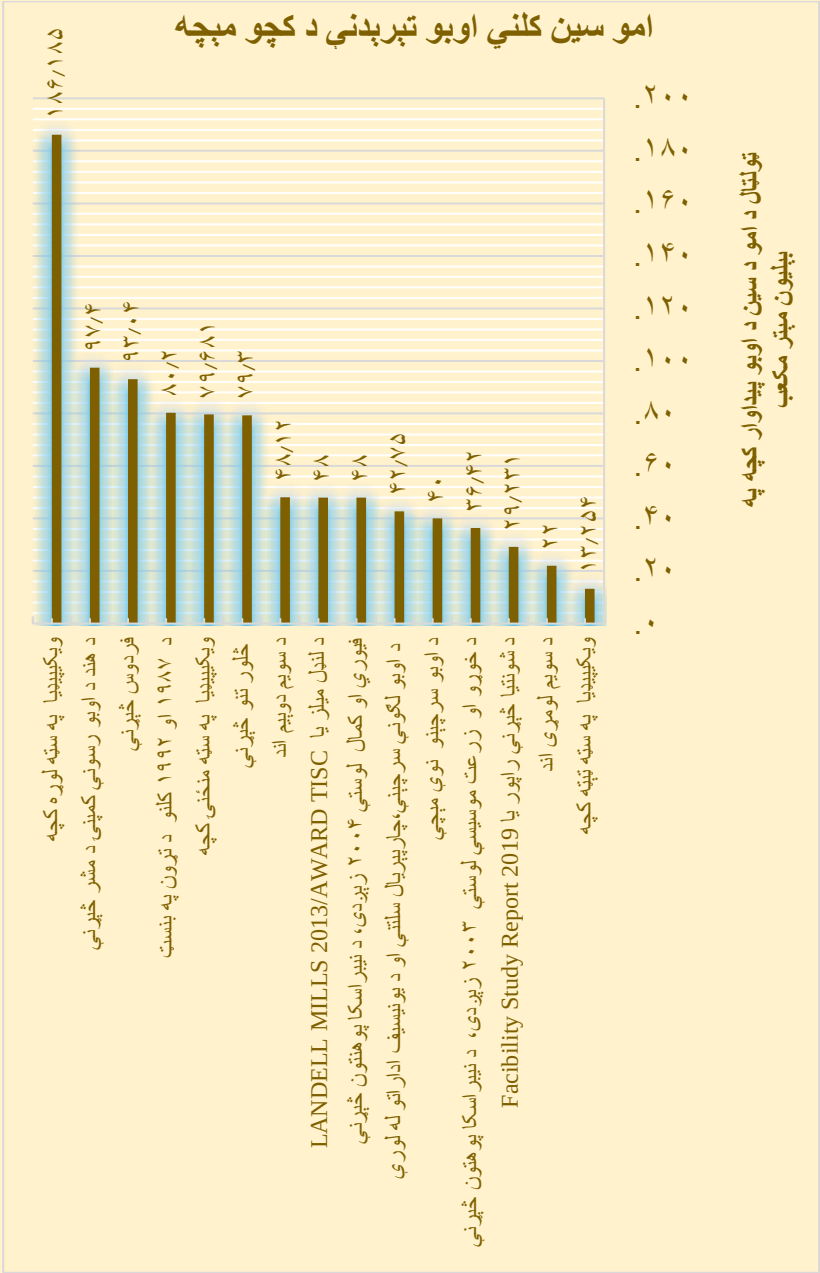

څېره ٥. ١ امو سين کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٤ امو سین د بنستیزو اوبو اډو (ستیشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه

په لاندېنۍ څېره کې له۲۰۰۰ زېږدې څخه تر ۲۰۲۰ زېږدې پورې د امو سیند د ځینو بنستیزو اوبو اډو کې د اوبو د تېرېدو منځنۍ کلنۍ ماته او ګوډه کچه په بېلیون مېتر سره روښانه شوې.

د دې له پاره چې د ټولو اډو په روغه، مډرنه، کره او پرله په سې رمټ څار او خوندې کونې کچې مېچه نه ده شوې، د اوبو اړوندې برخې د کار کونکو د مدیرانو په ځینو ورځو کې د ټاکلشویو اوبو مېچې کره مېچه په کلوخ تپې، خواجه غار، کوف آب، اشکاشم او سست د اوبو مېچې اډې کې ده او کره برابر وي دا، دا نو داسې ورته نه شو ویلی چې څرګند شوې کچې ناسمې دي.

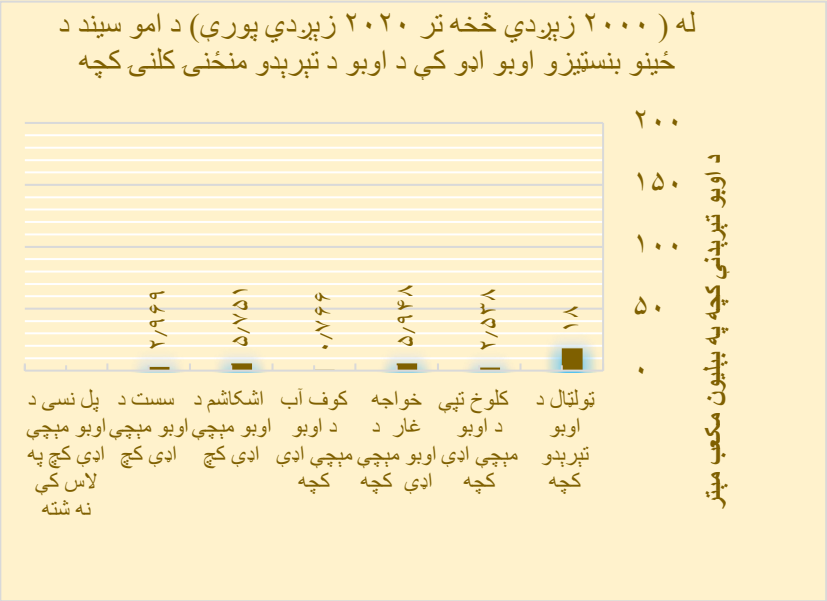

ځېره ٥. ۲ امو سین د بنستیزو اوبو اډو (ستیشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٥ له ١٩٩٢ زېږدې څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

په لاندېنۍ څېره کې د امو د سین د اوبو پیداوار کچه او له دې څخه د ګټنې یا مصرف په بېلیون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي.

زموږ و ګړو یوازې په پنځې بڼه تر روان پېر پورې د اموسین په ټوله سینیزه سېمه کې ۶.۱ بېلیون درېنګلې مېتر او د کوش تپې لویې ویالې ټولو کروندو د اړتیا اوبو کلنۍ کچې مصرف ۱۳.۰۱۶ بېلیون درېنګلې مېتر اوبو ته لاس ورغځولی دی چې دا د فردوس څېړنې (د امو سین ټولې سیمې اوبو کلنۍ کچې ۹۳.۰۴ بېلیون مکعب مېتر) له سلو ۱۷.۷۸۵٪ نه کېږي. چې دا ډېرې لږې اوبه دي، چې ۸۲ ٪ له سلو دوې اتیا بېلیون مکعب مېتر په امو سین کې خوشې تېرېږي.

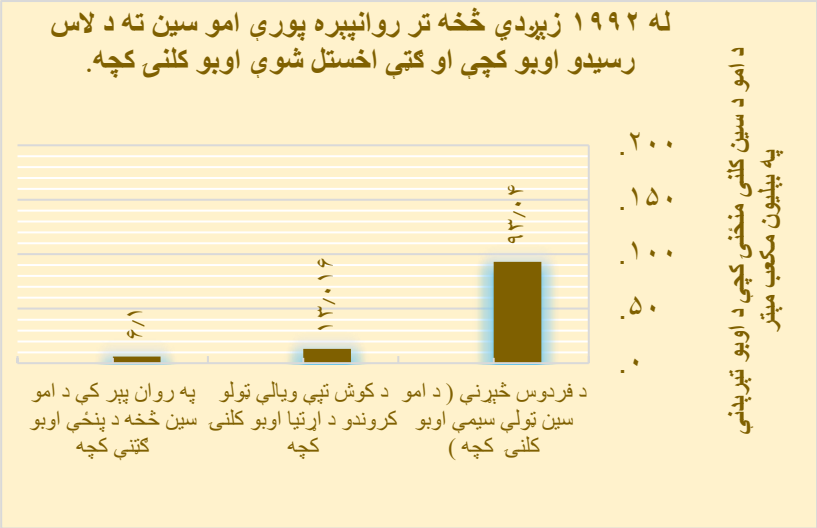

څېره ٥. ٣ له ١٩٩٢ زېږدې څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ٦ له روسيې سره د افغانستان معاملې:

يوه له زړو معاملې څخه دا وه چې زموږ ټاټوبي د منځنۍ اسيا لوی کور افغانستان څخه يې کوشنۍ برخې سمرکند، بخارا، پنجده او نورې سيمې بېلې کړې.

د دې هېواد يوې سيمې تل تر تله د دښمن په وړاندې هر کله، هور او تور، دا دی او هغه دی، خدايږو که ميرڅمن (دښن) ته تېر شم، لاس نه ور کوم او نه ور سره مل کېږي. په دا او دا يې شل، شل زره يا لس، لس زره سپېڅلې او غښتلي افغانان وژلي دي. له دې ورسته يې له ميرڅي (دښمن) سره لاس يوه کړی، او يا يې خاوره د پيسو، څه ډالۍ يو، ګدۍ ساتلو يا چې ته ښه خان يې په خان ويلو هغوی ته سپارلې او ور کړي. دا په ټوله کې د دوی تر ټولو ناوړه او بد عادت دی. نور دې لوی الله ج (الله العظيم) له داسې ناوړو اندېښنو څخه لرې و لري او په زړه دې ورته تل در رحم او پوهې اوبه لوی الله ج تېرې کړي، چې پر داسې کړنو کړ نه شي.

۱. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۳۸۲ سرحدي تړون؛ ۲. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۶ تړون؛ ۳. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۸ تړون؛ ۴. د افغانستان شاهي دولت او روسيې ترمنځ ۱۹۵۸ تړون؛ ۶. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۶۱ هوکړه ليک تړون او همداراز نور تړونونه.

له پورتنۍ يو څخه يوازې د ۱۹۵۸ تړون چې ۵ څپرکي او ۵۱ مادې لري، د پولې اوبو په اړه سپړنه (تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غټوغټو ټکو څرګندونه) لري؛ د سين غاړې کړنو (سواحلو کارونه)؛ د بېړۍ يو لېږد رالېږ مسلې؛ د بېړۍ چلولو مسلو همغږي(انسجام) او داسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ پر دغې پرېکړه ولاړ يو او په ډانګېپلې وينا مو ده. خپل دې تړون ته د زړه په مينه درناوی کوو.

۵. ۷ له روسيې وروسته معاملې:

د الماتا په تړون کې په ۱۹۹۱ زېږدي کې افغانستان ته برخه ور نه کړل شوه، په غونډه کې نه و او نه يې افغانستان ته بلنه ور کړه. IFAS په هغه غونډه کې د ګډون اجازه ور نه کړه اوس کوم حقوقي چوکاټ له دوی سره شتون نه لري.

يوازې د تاجيکېستان سره په ۱۳۹۳ زېږدي کې د هايدرولوژيکي او هايدروميټرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه سند لرو چې MOU يې بولي. دا سند تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې يې نيټه وه، چې وروسته بيا و غځول شو.

د تورکمېنېستان سره شريکو اوبو پر سر د اوبو همغږي کونکې کمېټه لرو چې تر اوسه پورې يې ۴ غونډې کړي او بېلابېل مسايل يې تر شننې لاندې نيولي دي. لکه د جم دښتې د سين غاړې ټنګول په اړه لاس په کار کېدل.

تورکمېنېستان سره په ۱۳۹۶ زېږدي کې د هايدرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه يادښت سند اوډون (ترتيب) شوی چې تر اوسه پرې هوکړه نه ده شوې او د دواړو له لورې نه منل کېږي، تړون ليږل کېږي او را ليږل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ازبېکېستان سره هم زموږ له اړخه د اوبو همغږۍ کمېټې حواله (مسوده يا ټاکنه، خوښونه، سکيچ نخښه) اومچه اوډون شوې چې تر اوسه د دوی له خوا نه، نه ده راليږل شوې.

په لويه کې د مرکزي آسيا هېوادونو سره د اوبيزو ادلون بدلون په پيلنيږو مراحلو کې يوه څه او لږې ښې اړېکو ورسره لرو.

۵. ۸ ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې

له څلوېښت کلنې جګړې وړاندې چې د اوبورسولو او اوبو خړوبولو په اړه کوم روغ او ګړندی اوږدپېړې ټولوالې (اوږدمهاله سيستم) شتون درلود، د جګړو له اړخه په ټپه و درېده او په خپل منځي جګړو کې يې سرغنوي پرمختګ نه په سترګو کې ده.

سړې تودې (تجربه) دا په ډاګه کوي، چې اوږدپېړی هر اړخيز پرمختګ وګړي له لوږې (فقر)، بد بختی، سويې ودنې او سويې سوکالۍ څخه په اوږد پېړې بڼه ژغوري، او بل لوری يې وګړي ور سره غاړه غړۍ کوي.

په ټاټوبي کې د پالسۍ جوړولو يوه زړه برخه د افغانستان د کرنې او مالدارۍ وزارت دی، چې په ټول هېواد کې د کروندو او کرکېلې د لرغونې سهولتونه په غاړه لري، د ځمکو د ځانګړو ځانګېړنو، د کرکيلې، کروندو او ژويو، بوټو او ونو څارې، پلټنې، ازموينې، لويونې او غځونې بشپړې چارې پر غاړه لري، چې د نوموړي وزارت له تنې څخه د اوبو او برېښنا وزارت هم زوکړه شوی دی، او د ډېريو وزارتونو مور بلل کېږي. چې د پېخليک په اوږدو کې يې له هرې لويې برخې څخه يوه وزارت رغښت موندلی دی. د کرنې لومړنی مديريت مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٩١٩ زېږدي کې د امان الله خان د واکمنۍ پر پېر رامنځته شو. د حبيب الله خان د واکمنۍ پر مهال او له هغه وروسته د کرنې د ودې له پاره يوه لړ تدبيرونه و نيول شول.

د سوداګرۍ وزارت له خوا له ١٩١٨-١٩٣٧ څخه تر ١٩١٨ کال پورې د کرنې، ځنګلونو، د سينونو د جوړولو، د ونو کښت، د سړو تودو (تجربوي) کرنيزو فارمونو د جوړولو، نرسريو او نورو په برخه کې نيول شوي کوټلي ګامونه په لاندې ډول دي. لومړی: د بندونو جوړول او د کانالونو استخراج له ١٩١٨-١٩٣١ څخه؛ دويېم: په ١٩٣٧ زېږدي کې د کرنې د لومړي خپلواک رياست بوږول؛ درېيم: په ١٩٤٨ زېږدي کې د کرنې وزارت بوږول. څلورم: په ١٩٦٠ کې د کرنې او اوبو لګولو وزارت ته د کرنې وزارت نوم بدلول.

هغه څه چې زموږ د کرنې او مالدارۍ وزارت يې کوي، دوی د عامه پاليسۍ، غوره موجود ساينس، او اغېزمن مديريت پر بنسټ د خوړو، کرنې، پنځي (طبيعي) سرچينو، د کليو پراختيا، تغذيه او اړوندو مسلو رهبري چمتو کوي.

دوی يوه ليد لري چې د نوښت له لارې اقتصادي فرصت چمتو کړي، د کليوالي ټاټوبي په وده کې مرسته و کړي؛ د کرنې پيداوارو ته وده ورکول چې د افغانانو ښه تغذيه کوي په داسې پېر کې چې کاونډۍيو په تغذيه کولو کې هم ټاکلي مرسته کوي؛ زموږ د وګړو پنځي (ملت طبيعي) زېرمې د ساتنې، بيارغول شوي ځنګلونو، د اوبو د ښه کولو او صحي شخصي کاري ځمکو له لارې ساتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ستراتيژيکې موخې د ډيپارټمنټ له پاره د سړک نخښې په توګه کار کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې دوی خپل ماموريت ترلاسه کوي او خپل ليد پلي کوي.

د کرنې او مالداری وزارت د وګړو څانګه ده. د خوړو، کرنې، اقتصادي پراختيا، ساينس، پنځې زېرمو ساتنې او نورو مسلو په اړه د کار له لارې، د کرنې او مالداری وزارت د افغانانو نسلونو ژوند اغېزمن کړی.

تر ډېره پورې د ټاټوبي د ځمکو، کروندو د بېلوژيکي، جيولوژيکي، جيوټکنيکل، د خاورو او اوبو د ټوټو ازموينو، د ځمکې بنسټيز څېړنې (لوستل، کتل، لوستې يا مطالعات)؛ هر اړخېزه سروې؛ توپوګرافي؛ د هيدروليک ماډل څېړنو له پاره د حوالې شرايط برابرول؛ د کرکيلې ټولو توکو، اسبابو، لوښو، لرګو ته ځانګړې ځانګړنې، نخښې، اټکلونه، لارښونې، کړنلارې، اوډون او پوړونه بوږول؛

د دې له پاره د افغانستان دولت د څو دانې اوږدپېړې ستراتيژۍ او رښت (قانون) و بوږول (جوړکړل) چې د اوبو په برخه کې پرمختګ و کړي.

په ٢٠٠٦ زېږدي کې نوموړی کالب لارښونې اوډون (ترتيب) په چار کول، د اوبو رسولو او اوبو خړوبولو په برخه کې و منل شو. اوږدپېړې ستراتيژۍ دا څرګنده کړه چې ټولنې دا ګرمتيا لري چې اوبو د تتو له پاره پلانونو رغښت، اداره او وړاندې بيونه يې د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا ملاتړ کېږي؛ دوېيم: د اوبولګولو کوشنيو او منځنيو نخښو جوړول له پاره د اوبو کارونکو ملګرتيا (WUAs) په کې ځاګړي دنده لري او درېيم: د ګټه اخيستوکو څخه د هاميانيو (پيسو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستل یا د (تادیه اصول) د لګښت بېرته راګرځولو توان ورکول چې د دې پالیسي له پاره ملاتړ و کړي.

په ۲۰۰۹ زېږدي کې د اوبو یوه نوی رښت خپور شو (تعدیل شوی قانون نافذ شو)، په کې لاندېني درې رښته ستر لړونه بوږ وي. لومړی: د سینیزې سیمو اداره کول او د اوبو د زېرمو د پلان کولو کړنلار په ګوته کول چې د سینونو د تتي ادره (RBAs) او کوشنی د سینونو د تتي اداره (SBAs) بوږوي هغه به د افغانستان د اوبو او برېښنا وزارت له لورې رهبري کېږي.

دوېیم: د خدماتو چمتو کونکي (له WUAs سره) د اوبو رسولو بیعه پرې کړي او درېیم: ملکیت، خوزیدا او څارنې (اواینډ ایم یا حفظ او مراقبت O&M) پلانونه او نخښې به WUAs ته د اوبو لګولو ملګرتیا له لورې و سپارل شي.

د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام (NWNRDP) په ۲۰۱۰ زېږدي کې و منل شو، د پراختیا پلان برخه د حکومت په توګه کار کوي. له ۲۰۱٦-۲۰۲۵ زېږدي څخه د ټاټوبي د اوبو خړوبولو کړنلار (پروګرام) د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام NWNRDP کې جوړېږي او ۱.۵ بېلیون ډالرو سپما (بودیجې) ته اړتیا لري. موخه یې په ځان بسیا کول دي د غنمو کرنې له پاره، اوبولګولو خدمتونه پنډول، د نوي (تمدید) خدمتونو ته وده ورکول او په کرونده کې د اوبو مدیریت ښه شي، خوزیدا او څارنې یې و شي.

د اسیا پراختیایي بانک (ADB)، اروپایي ټولنه (EU)، د نړۍ والو له پاره د متحده ایالاتو اداري پراختیا (USAID)، نړۍ وال بانک (WB)، د کانادا نړۍ واله پراختیایي اداره (CIDA) او د سویس د پراختیا او همکارۍ اداره (SDC) د پرمختګ ستر ملګري (شریکان) وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٩ سیاسي او رښتي (حقوقي) وسایل

د اوبو په اړه ځینې تاوتریخوالی د ایکولوژیکي ستونزو سره تړاو لري چې د انسان له خوا پرمخ وړل شوي فکتورونو سره تړاو لري. لکه د ځمکې پرمخ اوبه (سطحې اوبو) او د ځمکې لاندې اوبو څخه ډېرې اوبه وېستل (استخراج). د بېلګې په توګه په ایران کې د ارمیا څلېر (جهیل) وچېدل، د مرکزي ګوخوني دلدل، د ایران-ایراک (عراق) پولې په اوږدو کې د حوثي دلدل، په ختیځ کې د سیستان او هامون دلدلو هر یوه د اوبو د پالیسۍ او تخصیص په اړه د محلي لاریونونو سره مرسته کړې.

په هند او چین کې ډېری څلېر (جهیلونه) او سینونه د اوبو د ډېرې اوبه وېستل، سخت موسم یا د فکتورونو د اوډوون (ترکیب) په پایله کې وچېږي. په دې سره ځما څېړنه دا څرګندوي او په پوخ کې کوي چې تاجیکېستان هېواد د ۴۰ کلونو له پاره په خپل ښکلي ټاټوبي کې د امو سین اوبه زېرمه کړي دي.

په بله وینا زموږ ښکلي ګاونډي هېواد تاجیکېستان په شلخي (سویې پنځي، عدوم طبیعي یا بدل) ډول، د هایدرو تخنیکي او د اوبو برېښنا اسانتیاوې چې د افغانستان له ایجازي او مصلحت پرته یې امو سین باندې ودان کړي دي، د اموسین څخه د ۴۰ کلونو له پاره اوبه زېرمه کړي دي او سرغوندوي بڼه یې د اوبو له غوره مدیریت څخه ګټنې اخستې دي لکه ,, متې (پایه، تنه یا رکن :Pillars): د اوبو کچه (Quantity)، څه رنګوالی(Quality)، ګټنې اخیستل سودمند کېدل یا ګټنه رسول (Benefits)، د اوبو ګټنه اخېستنې ټولواله یا ډبلیو یو ایس (Water Use System (WUS)،، د لیکوال ژباړه له غځونې سره (نعیم هایي، ۲۰۲۰ لیږدی، ۹ څخه تر ۱۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, ۲. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو رښت، اسانتياوو او ودانۍيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل. ۳. د ۵۰۰ مېتره مربع په وړانګه يا شعاع سره د ودانۍ يو څخه لرې د خپلو اسانتياوو (تاسيساتو) له پاره د سيمې د امنيت له پاره په دې شرط چې د بېړۍ تګ راتګ مخ ډې نه کړي رښت دی (د ۵ مادې د غونډوسکي برخې او د سينونو د رښت تړوون د ۶۰ او ۸۰ مادې مواد دي) ،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲لېږدی، ۳۴۲ چوپړی)

,, د نړوالو حقوقو نيوتون ديوان اساسي ۳۸ ماده کې راغلې دي چې ,, د عدلانه پرېکړې له پاره سرته رسيدنه،، (۸۳ ماده، ۱ لړ) د نوموړي تړون په پيله کې دواړه لورې خپلواک ګرځول شوي دي، په خپل واک سره چې په خپل منځ کې يې په کومو کړنلارو خوښه راغله پر هغې په خپل منځ کې عادلنه او بې لورې پرې کړې پرېکړه کولی شي. په دې رښت چې په يوې غوره منلي پيلې ته پرې سره و رسېږي. لکه د وېش منځنۍ کرښه او يا منځنی ليک.،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲لېږدی، ۳۴۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ١٠ وړانديزونه او ستراتيژي:

د پنج امو په پوله تېرېدونکې (ترانزيتي) اوبو د ستونزو د هواري له پاره افغان لوري ته تر اوسه د دې اوبو د کارولو زمينه نه ده برابره شوې او له دې پام غورځول شوې برخې د ژغورلو له پاره بايد زموږ گران هېواد ته غوټه پاملرنه و شي.

لاندې سکالو ته بايد پاملرنه و شي.

١. د سرحدي اوبو له پاره د يوې هر اړخيزې پاليسۍ، ستراتيژۍ بوږول (جوړول)، ښکاروندي (معياري) کولو وروسته د پاليسۍ او ستراتيژۍ له مخې په بنسټېزه بڼه لاس په کار کېدل.

٢. د پنج سين له اوبو څخه په سمه توگه د گټنې له پاره د جام دښتې اوبو او برېښنا پروژې د گډې څېړنې په اړه د تاجيکېستان له هېواد سره خبرې اترې بايد پيل شي. د ويلو ده چې دا پروژه د پنج آمو سين په ساحه کې يوه له غوره بندونو څخه دی، د هغې په گډ بشپړېدو سره به د دواړو هېوادونو شا اوخوا ٦ زره ميگاواټه زرغونه برېښنا پيداوار برابر شي او زرگونه هکتاره د کرکيلې کروندې به خړوبه شي. بل لورې ته د پنج خان سين دواړو غاړو ته اوبه ورکول کېږي.

٣. د امو سين يا د پولې سين د اوبو څخه د گټنې د ترلاسه کولو له پاره زموږ حکومت او په ځانگړې توگه د انرژۍ او اوبو وزارت ته اړينه ده چې د امو سين د پورتنۍ پروژې چارې و څېړي.

د دې پايله ساده برابروي دا چې د اوبو پروژو ته گړندی والی ورکړل شي، د کوش تپې د برېښنا چټکتيا سره.

د دې پروژې په بشپړيدو سره به په يوه ثانيه کې ١١٠ مکعب مېتره اوبه چې په کال کې ٣.٥ بېليون (ميليارد) مکعب مېتر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابرېږي، د کوندوز د کلا زال په کباد سیمه کې د آمو له سین څخه راتولېږي او د بلخ ولایت، جوزجان ولایت او فاریاب ولایت سوځېدونکو ځمکو ته به و لېږدول شي. پرته له ځنډه په کیله ګی، ورساج، مامي کلا او کوزې کوکچې کې د اوبو د زېرمو د جوړولو چارې ترسره شي.

٤. ټول کلنی جریان چې له افغانستان څخه پنج امو اورال ته تېرېږي، د رښتني جریان اندازه یې د ځینو ستېشنونو د معلوماتو د نه شتوالي له امله دکیکه نه دي څرګند، یوازې د کولوخ تپې، خواجه غار، کوف اب، شغنان، اشکاشم او د سیندونو د اډې ټاکلې کچې څرکندې دي. د سست اډې سره. د شغنان اډې سربېره، د پورتنۍ یو اډو څخه د ټولو اوبو کلنۍ تېرېدلو کچې مېچه لږ تر لږه ١٨،٠٠٠.٠٠ مېلیون مکعب مېتر دی، د کوزپنج یا لر پنج مرستیالې سیمې ای خانم اډې (ستېشن) اوبو کلنۍ تېرېدلو کچې مېچه څرګنده نه ده، او د کچې د شمېر له نه شتون له امله جمعه شوې نه دي چې ٣٥ ځای سره نږدې شتون لري، د اېنج. ص. ف څېړنې د اوبو د کچې مېچه دې په ډانګ پېیلې بڼه په پام کې و نیسې.

لاندې به د پنج امو سارا سمندر کې د اوبو ساحې د اوبو نقطې وي د امو د کیڼ اړخ د پیداوارو کوټې په دکیکه توګه شمېرلو له پاره باید په اړینو ځایونو کې بیا اډې ځای پر ځای شي.

٥. د پنج امو د ځپلو په سیمه کې یوه غوره ننګونه د سیلابونو مستو څپو له امله رامنځ کېږي، ټولنیز او وټیز (اقتصادي) زیانونه دي چې کیڼ (ګسټ) اړخ ته (د افغانستان خاورې) ته یې لوی ځاني او مالي زیانونه اړولي دي.

٦. نباتات او د نباتاتو غالۍ د سین په ژۍ کې په پنځې بڼه شتون لري. د ځنګلونو رېبل او ربځول په بې رحمۍ سره د سین غاړو د ړنګېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب شوي دي. د همدې له پاره بايد په دولتي کچه د دې کار مخنيوی وشي او په دې برخه کې بايد د ځنګلونو او بوټو د له منځه تلو د مخنيوي په برخه کې د بيارغونې چارې ترسره شي.

٧. ټولو وګړو ته دي په ټوله کې د ټاټوبي پالنې لوړ حس، غوره پوهاوی، د پښت (نسل) د زوکړې سرچينو ميندو او خويندو ته دې لوړې زده کړې ورکړل شي، چې په لرليد (راتلونکي بڼه) کې د پوهې په ګاڼه سمبال او بسيا زوزان ستر کړي.

٨. د اسلامي نظام د پاتېشوني کېدولو له پاره، له امريکا سره سرغندوي، ګڼلې، پياوړې، غښتلې سياسي او ډيپلوماسي اړيکې ټينګې شي په ښکاره، غرب د الله العظيم د مسلمانانو او مومنانو بندګانو د خوښۍ او سوکالۍ سبب شي، له امريکا څخه ايجازه واخستل شي، لېتيمو، د سرو زرو او يورانيمو د کورنۍ اتومي موادو په پيداوارو بوړولو کې په وټېزه او تخنيکي برخه کړ شي، چې څلور کاله ورسته د و ګړي هر تن ته لږ تر لږه ٢ دوې مکعب مېتره سره زر چې بيع يې (١٩٣٢٠ کيلو ګرام پر مکعب مېتر* ٢ * د سرو زرو ورځنۍ بيه ٥٥.٣ ډالره هر يوه ګرامه = ٢،١٣٦،٧٩٢ مېليون ډالره) او يوه کيلو غني شوي يورانيم د اغزي لرونکو د ښتو څخه و باسې لکه ګمبريي، بکوا، هېلمند، فارياب او بادغيس چې د يوه کيلو بيعه يې ٨ څخه تر ١١ مېليون ډالره کېږي. چې په منځنۍ کچه هر افغان وګړي او وګړې ته ١١،٦٣٦،٧٩٢ مېليونه ډالره برخه ورسېږي. زده کړه او پوهه دا سپينې ته را وباسې چې د دې دواړو کاني پيداوارو رغونکي او لاسته راوړنکو پلنټونو باندې ١٠ بېليونه ډالرو ته اړتيا لري. په دې سره به د سيندغاړو کې د شګو له منځ څخه د درندو فلزاتو لکه سره زر، الماس، ياقوت، لعل، او زمورتو له چاڼولو څخه خلاص شي، خبره به يې اصلي زېرمو ته و رسېږي، په لنډېږ وينا د سروزرو کان په کېندنې به بسم الله شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

انځور ٥. ١٦ افغان کان کيندونکی مراد علي د بغلان ولايت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان.

انځور ٥. ١٧ افغان شپه میری (پولیس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېمالیا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اېستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېمالیا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان.

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اېستونکی څټک او پانه په لاس له غره څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې پرخې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان ابستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېمالیا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې اوباسې او زېرمې ته یې وړي.

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولایت، د افغانستان هېمالیا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۵. ۱۱ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سيندونه

د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه (سيندونه) دوې دي؛ يوه يې د سر سين (دريا) دی چې رڼې سپينې اوبه لري لکه د شرابو په بڼه او بل يې د امو سين دی چې خړې اوبه لري لکه د اېشدلې شېدو چای په بڼه.

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرګي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېړچکي رنګ سره.

۵. ۱۲ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی)

,, **سر سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي،** د کېرغيزستان، اوزبېکېستان، تاجيکېستان، کزاکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له سترو ښارونو څخه تېرېږي لکه:. د خواجند ښار د تاجيکېستان، تاشکينت ښار د ازبېکېستان، تورکېستان ښار د کزاکېستان، کېزيالرده ښار د کزاکېستان او د بيکونر روسي ښار د کېرغيزستان.
سرچينه (زېرمه): د نارين سينونو ګڼه ګوڼه (هغه ځای چې يوه يا څوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا ډېر سيندونه سره يوه ځای کېږي، حرای کېدو ځای، ګڼه ګوڼه) او کارا سين. په فرغانه سيمې د اوزبېکېستان کې شتون لري، ٧١°٤٥′٢٧″E ٤٠°٥٤′٠٣″N برابر (کارډينات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۰۰ مېتره دی.
شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٦٠°٥٢′٢٥″E ٤٦°٠٩′١٥″N برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
په خوله کې نيول (خوله): شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٦٠°٥٢′٢٥″E ٤٦°٠٩′١٥″N برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
سردريا اوږد والی يې ۲۲۵۶.۲۵ کېلو مېتره (۱۴۰۱.۹۷ مېله) دی. د سردريا تتي اندازه يې ۴۰۲۷۶۰ کيلو مېتر مربع دی.
ډيسچار يې : په لږه کچه ۱۸۰ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې، په منځنۍ کچه ۱۱۸۰ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې او په منځنۍ کچه ۳۹۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې دی.،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپېډيا – سردريا سين ، ۲۲۰۲ زېږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲۳ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځيدونکې سمندرګي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لويديځې غاړه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۵. ۱۳ د امو سين تتی (باسين يا ډنډوکی)

,, **امو سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي،** د افغانستان، تاجيکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له پولو څخه تېرېږي او په مرکزي اسيا کې شتون لري.

سرچينه (زېرمه): پامير سين، پنج سين، د سرچينې ځای يې د زرکول څلېر، د پامير غرونه ,, افغانستان ،، (ويکيپېډيا – افغانستان، ۲۰۲۲ زېږدی، ٤۰ چوپړی). په واخان سېمې د افغانستان کې شتون لري، ۳۷°۲۷′۰٤″N ۷۳°۳٤′۲۱″E برابر (کارډينات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۱۳۰ مېتره دی.

شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°۰۹′۱٥″N ٦۰°٥۲′۲٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.

په خوله کې نيول (خوله): د اورال دلتا (هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي) سمندرګی، په اموسين دلتا کې شتون لري، ٤٤°۰٦′۳۰″N ٥۹°٤۰′٥۲″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۲۸ مېتره دی.

امو سين اوږد والی يې ۲۴۰۰ کېلو مېتره (۱۵۰۰ مېله) دی. د امو سين تتي اندازه يې ۵۳۴۷۳۹ کيلو مېتر مربع دی.

ډيسچار يې : په لږه کچه ۴۲۰ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې، په منځنۍ کچه ۲۵۲۵ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې او په منځنۍ کچه ۵۹۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيه کې دی.

د امو سين تتي څېرې يا بېلوونکي نښې يا ښوونې: مرستيال سينونه ګسټ لوري ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

باميانو د تالا برپک، سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين؛ تالقان لوی سين ؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين؛ پنج سين، اکسو سين يا د سپينو اوبو سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين)؛ چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين) او شور تپې سين دي، ښې لورې ته وخش، سرخن سين، شهر سبز سين او زرفشان.

رسمي نوم يې: امو، جيهون، اکسيوس، د اورال سمندرګی او دالتا د امو سين. ډيزاين شوی کال يې ٢، ٢، ٢٠١٢ زېږدی. ،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپېډيا – امو سين ، ٢٢٠٢٣ زېږدی، ١ چوپړی)

انځور ٥. ٢٤ د ټاټوبي شبرغان ولايت، کرګين ولسوالۍ کې د امو سيند د ژۍ انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور.

,, د امو سين پورتنۍ حوزه د نړۍ يوه له ترټولو لويو حوزو څخه دی، د سر اوبو مهمې سيمې او د هغې لويه برخه د پاميريانو له خوا پوښل شوې. د امو سين ۲,۵٤۰ کيلومېټره (۱,۵۷۸ ميل) اوږدوالی لري ځې او د اوبو رسولو ډنډونه يې پوښلي دي.

ټوله اواره يا مساحت ۵۳٤,۷۳۹ مربع کيلومېټره (۲۰٦,٤٦٤) مربع ميل دی؛ د ۲۵ مېليون څخه د ډېرو وګړو له پاره د ژوند ليک او د سوکالۍ سرچينه ده. د امو سين په ښکته برخه کې مېليونونه وګړي ژوند کوي.

حوزه په افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې شتون لري او د هغې د کچې پورې اړه لري.
اوبه د فصلونو د خړوبولو له پاره کارول کېږي چې له شپږ مېليون هکتاره څخه ډېره ځمکه پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

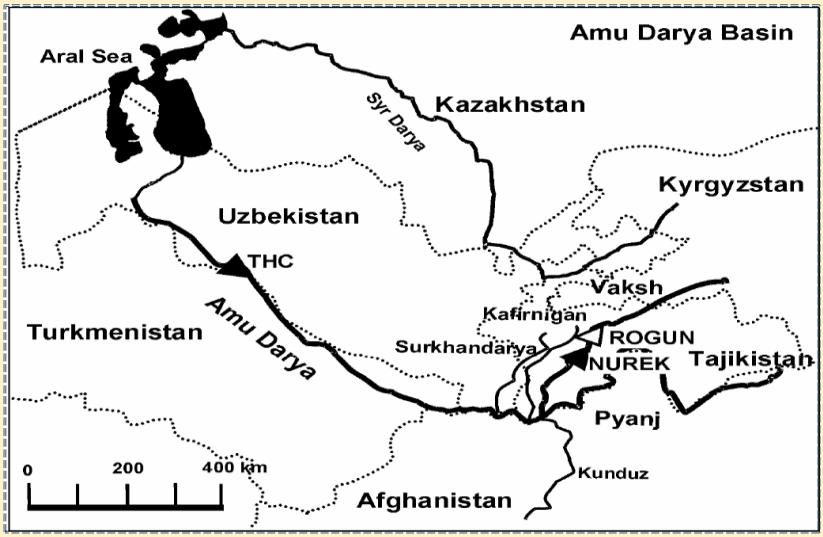

انځور ٥. ٢٦ د امو سين تتی، مرستيالانو (کلنگ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتی څېره په ډاګه کوي.

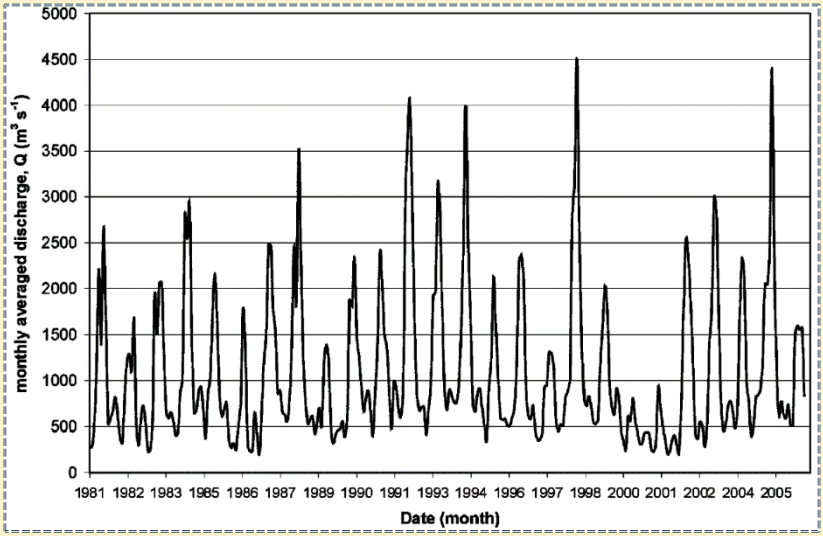

څېره ٥. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د اب تشونه يا غورځوني منځنی مياشتنی کچه چې په ډرغناتا ستيشن کې له ١٩٨١ څخه تر ٢٠٠٦ زيږدي پورې ثبت شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

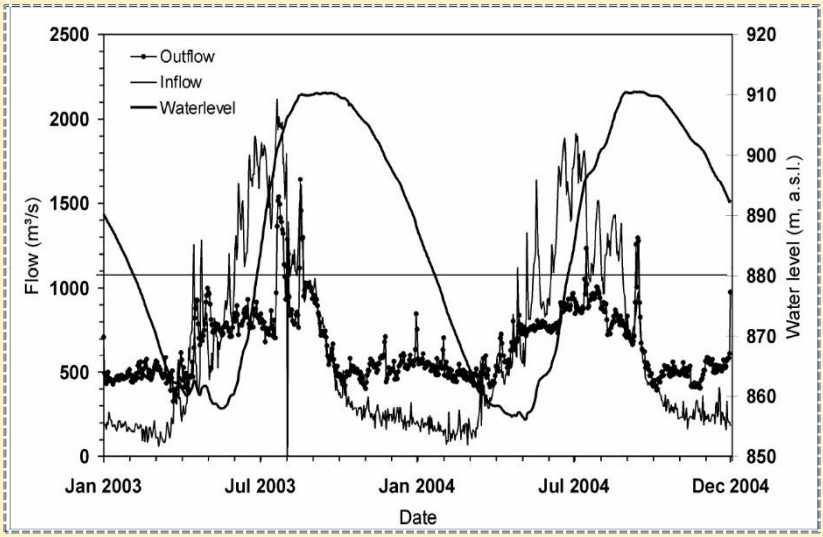

څېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.)

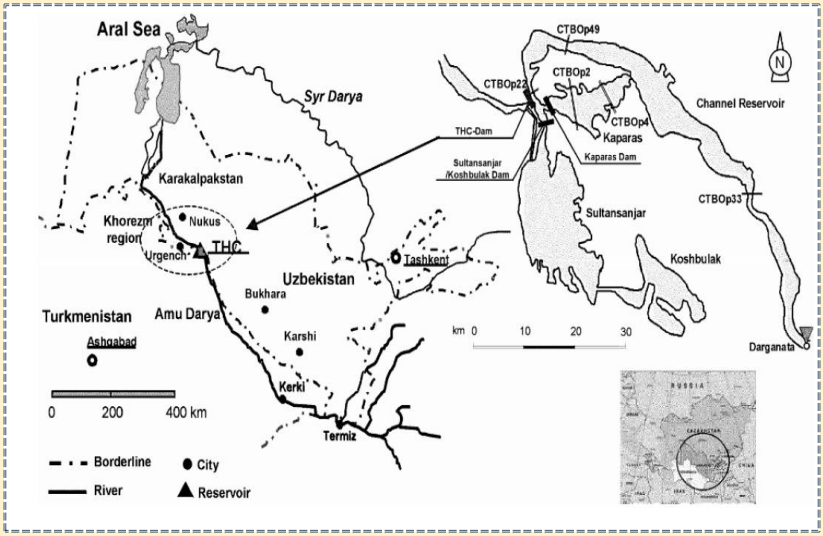

انځور ۵. ۲۷ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

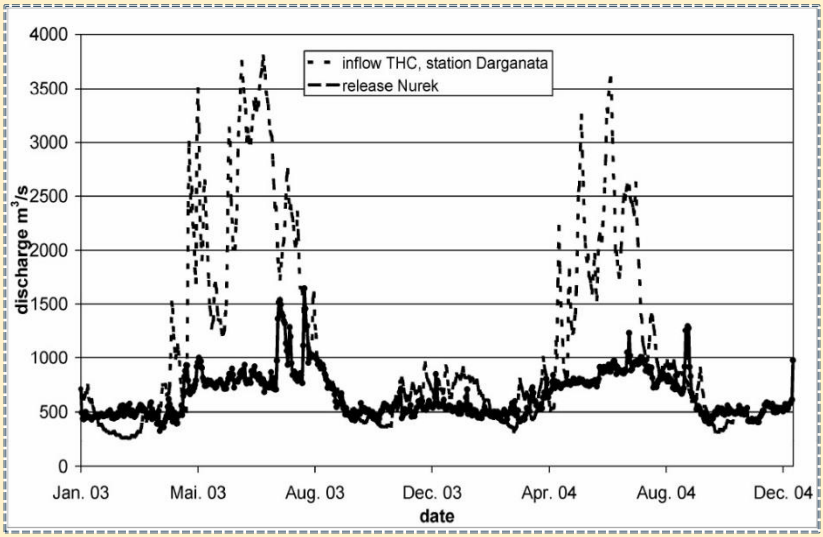

څېره ۵. ٦ د ناورک سيند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې.

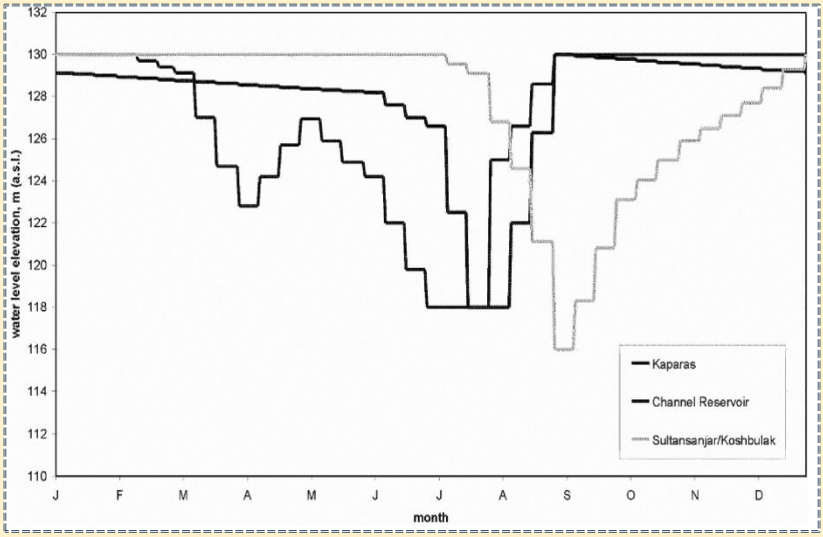

څېره ۵. ۷ په وچکالۍ پېر کې تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ کډېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امو سين د اوبو رسولو تتی (ډنډ) ډېری برخه تاجيکېستان ټوله تنه، د کېرغېزېستان سويل لويديځ کونج، د افغانستان شمال ختيځ کونج، يوه تنګه برخه، د تورکمېنېستان ختيځ او د اوزبېکېستان لويديځ نيمه برخه.

د پامير سين په پامير کې د زورکول جهيل څخه سرچينه اخلي، قلعه پنجه غره ته او لويديځ ته بهيږي، ۵۰ کيلومېتره د واخان سين سره يوځای کيږي (کوم چې سرچينه اخلي د يوه ګليشير څخه) د پنج سين جوړولو له پاره. وروسته د پنج سين په يوه لويه برخه کې بهيږي د افغانستان او تاجيکېستان تر منځ پوله د، د وخش سين سره ګډيږي چې اوبه يې د تاجيکېستان خاوره ته له واخانه سرچينه اخلي. د چماکتين جهيل چې د اوبو څخه خارجيږي د اکسو سين ختيځ ته، چې په پايله کې بدليږي د مرغاب او بيا د بارتنګ سينونه، په پای کې د پنج آکسس څانګې سره يوځای کيږي. ۳۵۰ کيلومېتره په تاجيکېستان کې د روښان وومر په څنډه کې. د افغانستان په شمال ختيځه برخه کې د کوکچې سين اوبه کيږي د پنج سين له چپ څخه. سره د يوه ځای کې دو وروسته وخش دغه سيند د امو دريا په نامه يادېږي او په پای کې بهيږي د ۱٤۱۵ کيلومېتره سفر وروسته د اوزبېکېستان په ارال سمندر کې (۸۷۹ مېل).

د پنج او وخش له امو سره سنګم نه لرې د امو سين درې نور سينونه سره يو ځای کيږي. مرستيال سينونه: له جنوب څخه د کندوز سين په واسطه افغانستان او د شمال څخه د کفارنيهان په واسطه په تاجيکېستان کې (کافرنيهان) او سورخان سينونه. وروسته د لوړو حوزو څخه د وتلو سره امو سين ته ځي شمال لويديز د وچ توران ميدان څخه تېريږي، چيرې چې دا رامنځته کيږي. د کراکم دښتې تر منځ سرحد سويل لويديز او شمال ختيځ ته د کيزيلکم صحرا. د امو سين په دې سيمه کې خپلې ډېرې اوبه له لاسه ورکوي اوبولګولو، تبخير، او وريجو له لاسه.

د امو سين په کال کې د ۹۷,٤ مکعب کيلومېتره اوبه په شا او خوا کې د منځني اخراج برابروي، له سلو ٦١٪ د اوبو ويستل د تاجيکېستان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزبیکستان او افغانستان په خاوره کې پراته دي. او له سلو ۳۹٪ یې تورکمېنېستان کې پراته دي.

په داسې حال کې چې له افغانستان څخه په پراخه کچه د امو په دره کې بهېدونکي اوبه تقریبا په بشپړه توګه راځي، د پامیر په غرونو او تیان شان کې د ګلیشیرونو څخه، چې د شا اوخوا وچې میدان څخه پورته ولاړ دی، د هوا رطوبت راټول کړی، شونې ده چې بل ډول وي، شاید بل چېرې وتښتي. د هغه د غرونو اوبو پرته د سرچینو په وینا، د امو سین به شتون نه درلود، ځکه چې دا په چټکۍ سره بارانونه په ټېټو سیمو کې چې ډېری سینونه یې له لارې تېرېږي جریان لري.،، د لیکوال ژباړه پرته له غځونې (۴ څېړونکي یا د ریسرچ ډله ایز ډله، اولیوېر اولسین، مېلاني باوېر، ملیکه اکراموا، جوچین فریوبریچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۲۷۸ څخه تر ۲۹۰ چوپړی)

,, په ۲۰۰۹ زېږدي کال کې افغانستان په پېنځو لویو سینونو و ویشل شو، ډنډونه د پنج امو سین حوزه (PARB) درېیمه برخه ده، په افغانستان کې د سین تر ټولو لوی حوزه چې ټول مساحت لري۹۵۰۰۰ هکتاره PARB اووه فرعي حوزې لري، په دې اووه فرعي حوزو کې پورتنۍ پنج او ښکته شامل دي.

پنج چې د شمال ختیځ څخه د پنج امو سین سره یوه ځای کېږي، د افغانستان یوه برخه، د کوکچې سین ۶,۴۰۰ اوبه کوي Mm^3/a د کوکچا سین فرعي حوزې څخه (کوم چې یوه د ۲۲,۰۰۰ کیلومېتره مربع ساحه) او د کوندوز سین ۶,۶۰۰ اوبه کوي Mm^3/a. د کوندوز سین حوزه په خپله له دریو څخه جوړه ده، د سین فرعي حوزې: د پورتنۍ کوندوز سین فرعي حوزه (د ۱۶,۵۰۰ کیلومېتره مربع څخه ۳,۶۰۰ Mm^3/a اوبه ایستل)، تالقان د سین فرعي حوزه (د ۱۳,۰۰۰ کیلومېتره مربع څخه ۲,۴۰۰ Mm^3/a اوبه کوي) او د کوندوز د سین د سین فرعي حوزه (۶۰۰ Mm^3/a له ۱۲,۰۰۰ km^2 څخه). دا دوې مرستیال ډنډونه د ۱۳,۰۰۰ Mm^3/ پر ټول اوسط کلنی حجم تولید کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کال کې د ٦٣,٥٠٠ کیلومېتره مربع ټول د اوبو ایستلو ساحې څخه، په پایله کې په هر مربع کیلو مېتر کې د ٦,٥ لیټرو په اوسط ډول ځانګړی جریان، په هېواد کې ترټولو لوړ مشخص جریان دی.

د PARB د هېواد ١٥٪ پوښي او له هغه څخه ډېر تولیدوي١٩,٠٠٠ Mm^3 یا لږترلږه د هېواد د اوسط ٤٨,٧٪ هر کال د سطحي اوبو سرچینې تولیدوي.،، (راجیب چاکرابورتي. ٢٠٢١ زېږدی، ١٥٢چوپړی)

٥. ١٤ ټاټوبي د سینونو ټولواله (سیستم)

ټاټوبی شپږ سینیزه ټولوالې لري.

١. امو تتو سینیزې سیمې ټولواله
٢. د هري سین (هریرود) او مرغاب تتو سینیزې سیمې ټولواله
٣. هېلمند تتو سینیزې سیمې ټولواله
٤. کابل (اېندوس) تتو سینیزې سیمې ټولواله
٥. شمال تتو سینیزې سیمې ټولواله
٦. سویې خړوب شوې سیمې ټولواله.

ټاټوبي د سینیزو سیمو (سیندیزو حوزو) نخښې چې د شپږو سینیزو سیمو څرګندونه کوي په لاندې بڼه یې د ګڼې شمېر روښانه شوی دی:.

١. اموسین د تتو سینیزه سیمه؛ ٢. شمال د تتو سینیزه سیمه؛ ٣. کابل (اېندوس) تتو سینیزه سیمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سینیزه سیمه؛٥. هېلمند تتو سینیزه سیمه او ۶. سویې خړوب شوې سیمه.

په لاندې انځورونو کې رمټ له څرګند شوي دي له کښلو معلوماتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

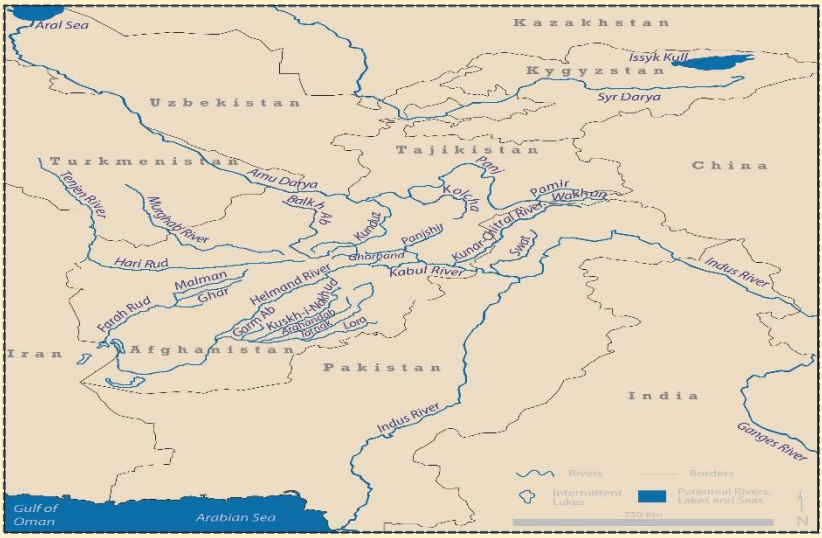

انځور ۵. ۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالې نخښه (نقشه، مې) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي.

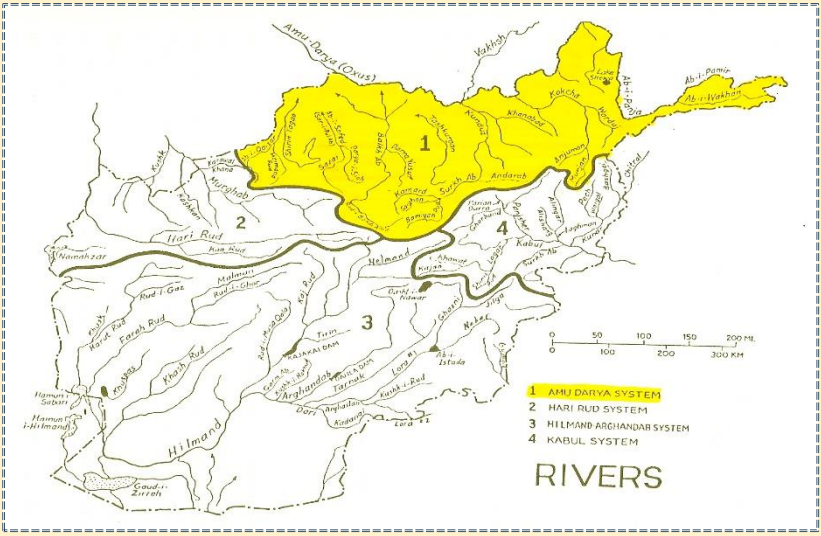

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتى انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېر شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

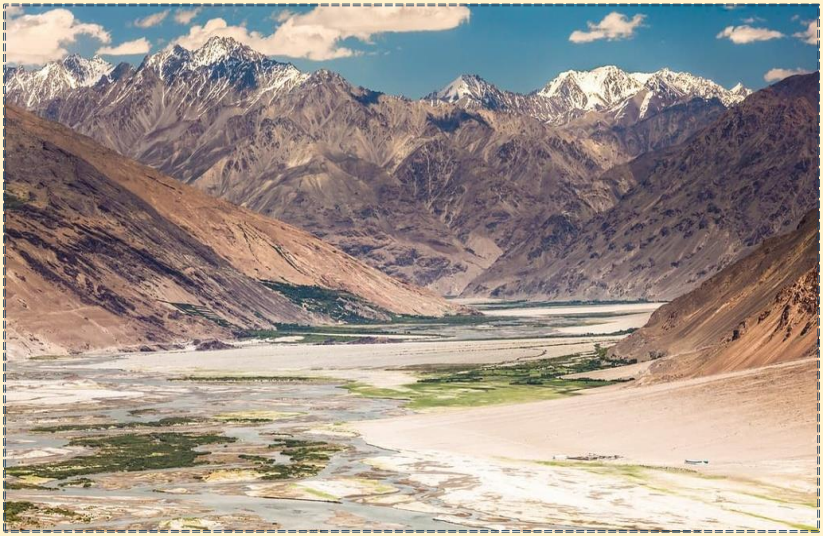

انځور ۵. ۳۰ پامیر سین د ژی انځور، پامیر ولسوالی، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۱ پنج سین بدخشان ولایت د تاجیکیستان او افغانستان پوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سین انځور، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستیال سین د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سین د پنډولو څرګندونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

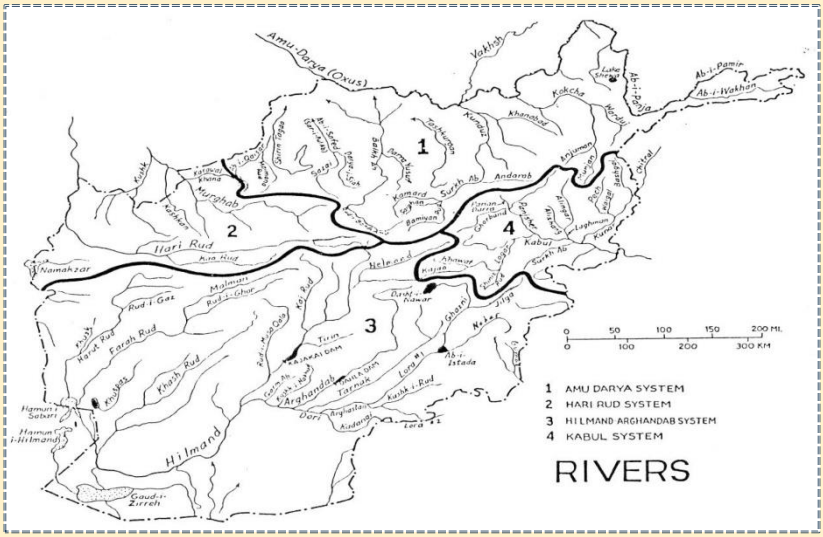

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د لېږد سېمې په توله کې ځرګندوي. پامير د ځوکې سين چې ۵۰ کيلو مېټره په پامير کې بهېږي او بيا تاجکيستان ته دننه کېږي د اوکسو سين يا سپيني اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوړېږي او کوز پنج امو ته غور ځيږي نه دې ښودل شوي.

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسنې تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

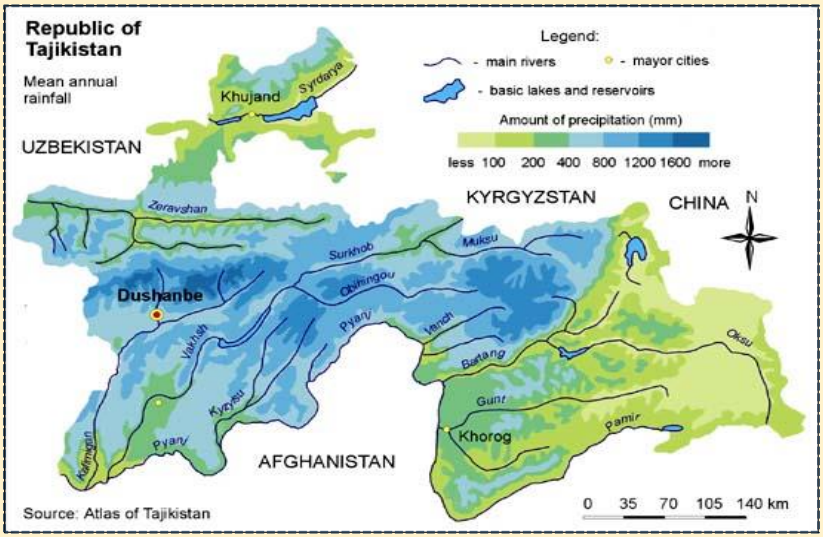

انځور ٥. ٥٣٦٥٥ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسني تاجکيستان د سيندونو او ورښت مېچې نخښه.

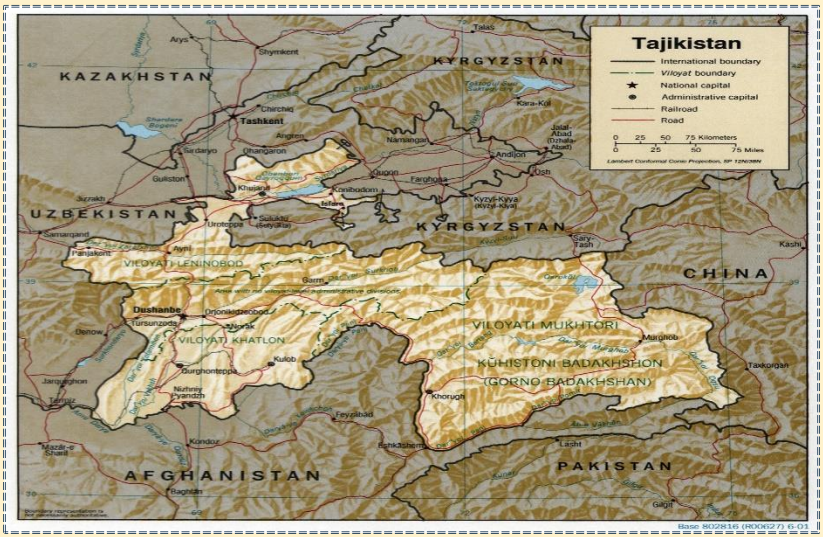

انځور ٥. ٣٧ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د تورکمېنېستان د سينو ټولوالې انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنډېږي.

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

انځور ۵. ٤٠ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

انځور ۵. ٤١ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو ټولوالي نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

http://www.flickr.com/photos/zoienvironment/7525832184/in/photostream

انځور ۵. ۴۲ د افغانستان، تاجيکيستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پنډوي.

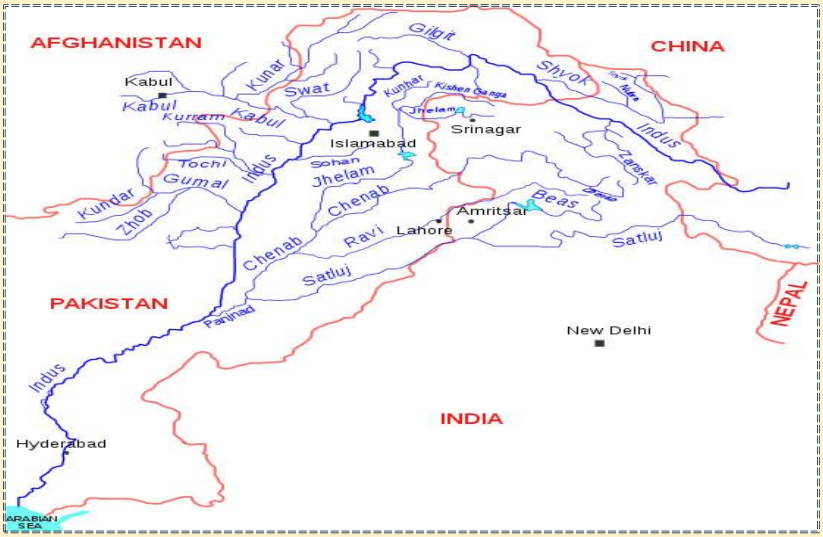

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو ټولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ٥. ٤٤ د مرکزي اسيا هېوادونو ټولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمټتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده.

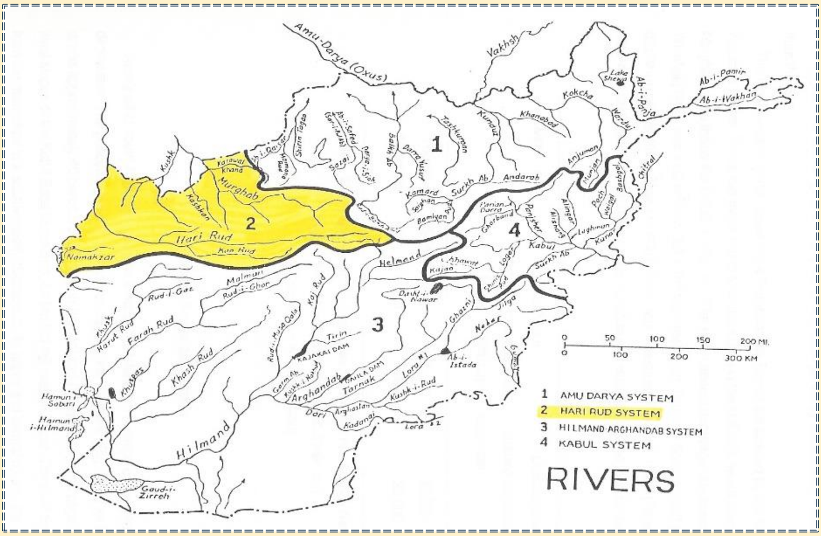

انځور ٥. ٤٥ هريرود ـ مرغاب د سيندونو ټولواله چې ١٣ سينونه لري، تورکمېنېستان او ايران ته لوړېږي او الته په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ١٣٥٠ مکعب مېليون مېتر؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

کاشان، کوشاخ ورود سينونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي.

انځور ۵. ٤٦ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.

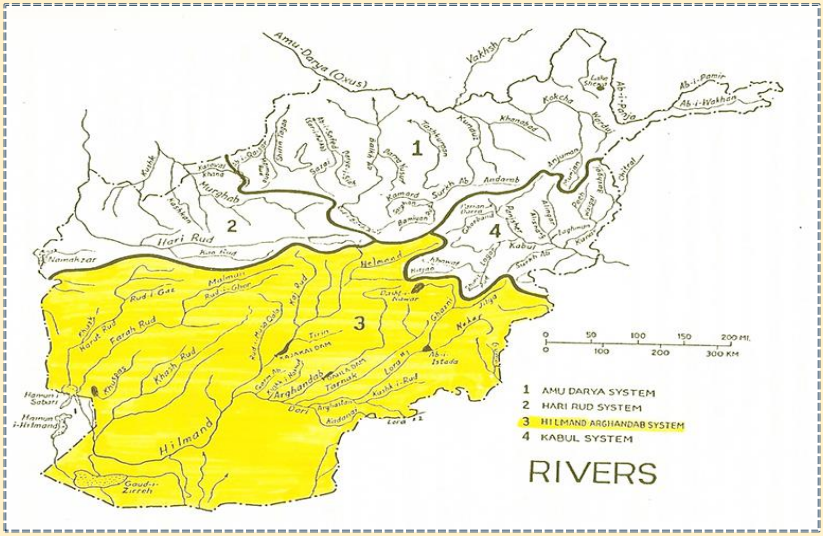

انځور ۵. ٤٧ هېلمند سيندونو ټولواله چې ۱۱ سينونه لري، ايران ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

التە په هامون ځلېږ او کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د فراه سيند ۱۲۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ هېرات (هرات) سيند يا شيندنډ سين ۲۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ خوسپاس سيند ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ خاش سين۱۷۰ مکعب مېليون مېتر، کچ سين ۶۰ مکعب مېليون مېتر؛ غزني سين ۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کجکی ډنډ هېلمند ۶۰۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ موسا (موسی) کلا ۲۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ ارغنداب ۸۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ کوز هېلمند سين ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ د سويل سين تتی (باسين) ۷۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنی کچه ۹۳۰۰ ځخه نيولې تر ۱۲۰۰۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي يا غورځوي او خپل نس تش وي.
د هېلمند سينديزې سيمې د ټاټوبي د ټولې پراختيا لږ تر لږه له سلو ۴۷.۱ ٪ نيسې چې ۳۰۸،۵۱۳.۰۰ مربع کيلو مېتره سيمه ځخه رغښت نيسي.

مکماهون (McMahon) چې په ختې انګريز و، د افغانستان د لويديځو سرحدونو د ټاکلو په وخت کې يې شتون درلود، د نيمروز ولايت په اړه داسې ويلي و ,, د نيمروز ولايت د کرکېلې د کښت ډېروالی د هېلمند سيند ډېرو اوبو دغه ولايت د کرنې پيداوارو له اړخه ترټولو غني کړی دی،،. خو دا د پرديو د دروغو خوښونکي خبرې دي چې په رښت کې نيمزوز د نړۍ مريخ دی، تشې شګې، بې اوبو اوارې، باغونو او ځنګلونو خالي.

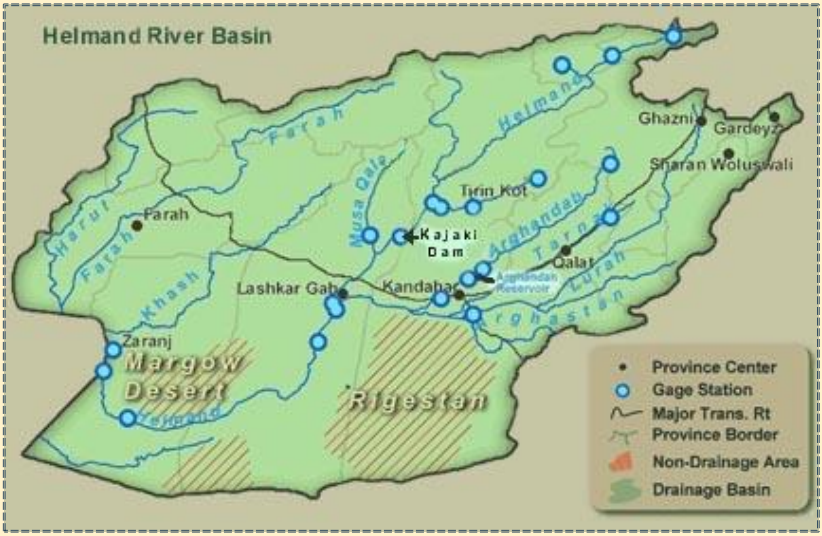

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

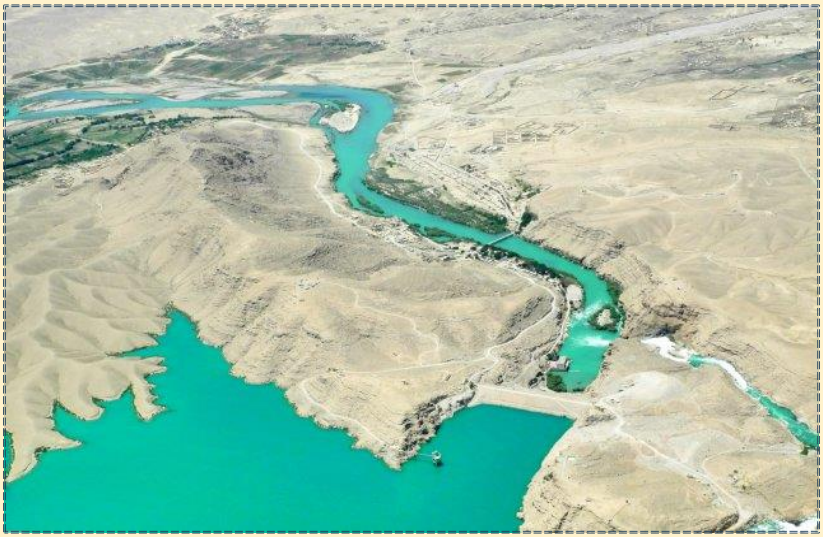

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالی، هېلمند، افغانستان.

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شړل شوي امريکايي انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

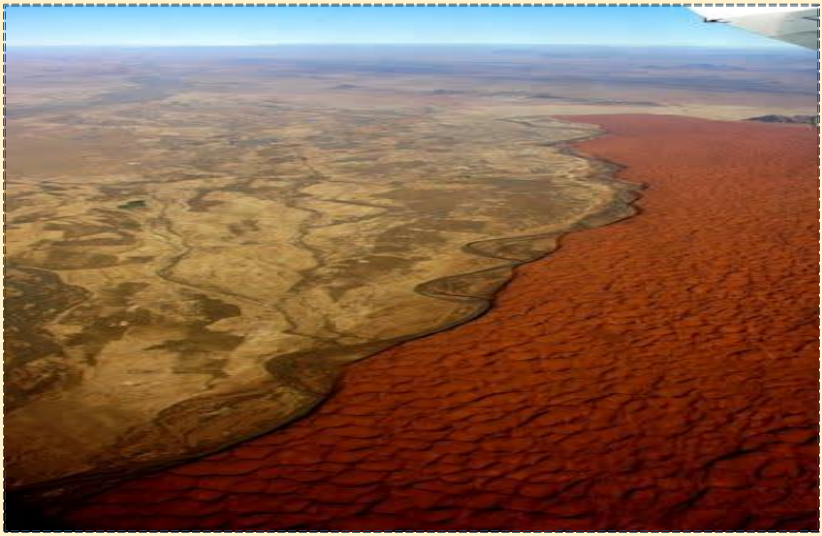

انځور ٥. ٥١ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي.

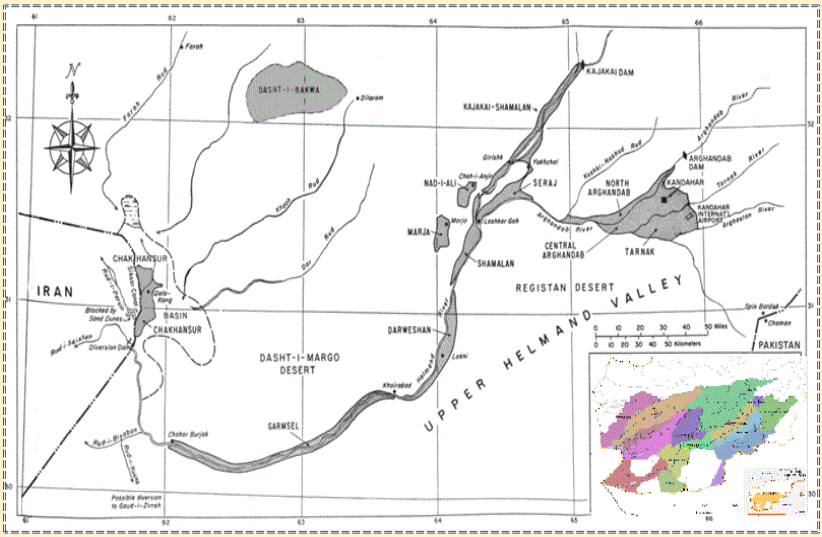

انځور ٥. ٥٢ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره څرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالۍ، اوروزګان، افغانستان.

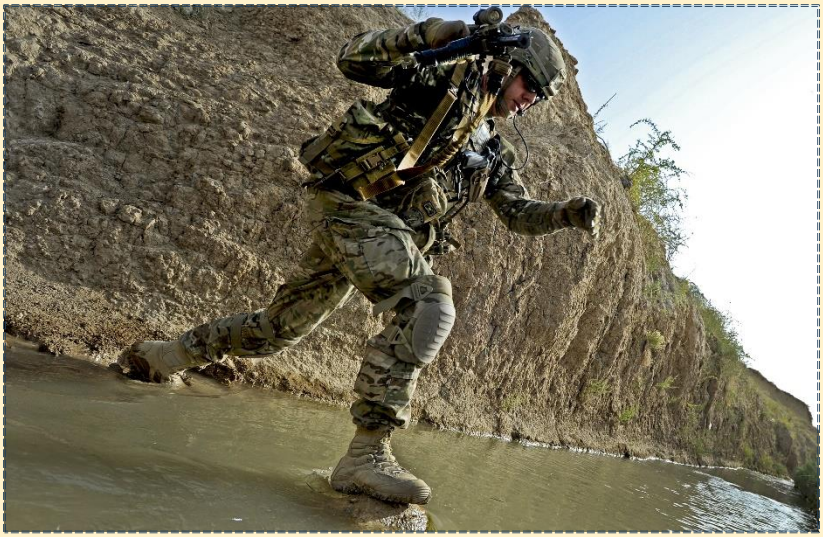

انځور ۵. ۵٤ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٥. ٥٥ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالی، کندهار ولايت، افغانستان.

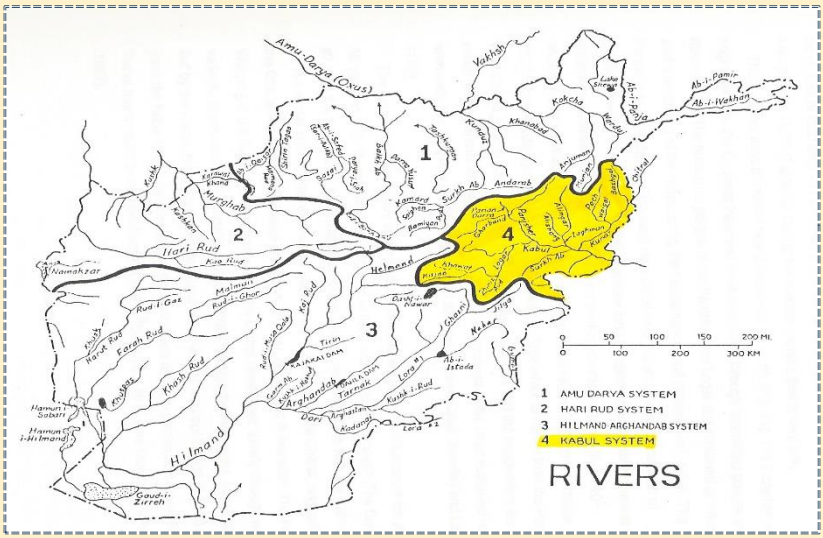

انځور ٥. ٥٦ پلازميني (کابل) د سيندونو ټولواله چې ١٩ سينونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

مرستيالان يې د ګوملې سيند ۳۵ مکعب مېليون مېتر؛ مارو، شمال، خورم سينونه ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ پنجشېر سيند ۳۱۳۰ مکعب مېليون مېتر؛ کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر (تر روان پېره پاکستان هغه اوبه چې زموږ له پخواني چترال څخه بر کونړ ته د ننه کېږي د اوبو ستېشن يا اوبو مېچې اله نه ده ځای پر ځای کړې او نه يې ښه مديرت کړی دی، چې لاندې سيمې او کروندې او کورونو ته هر کال تاوانونه اړ وي مخه نه ده نيولې، که چېرې ۱۵۲۵۰ څخه ډېره ، ۲۴۰۰۰ وي نوبيا ۱۰۰۰۰ زموږ د کونړ دي او ۱۴۰۰۰يې له چترال څخه راځي. او که ۱۴۰۰۰ وي نو ۱۰۰۰۰ يې زموږ او ۴۰۰۰ يې له جترال څخه راځي)؛ بر کابل ۲۵۲۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنی کچه ۲۱۶۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه اباسيند ته غورځوي.

د ټاټوبي کابل سيند د برېښنا جوړولو لس ځايه ستر پيداوارو جوګه دی، د دې له لوړې سيمې څخه د ټېټې سيمې لورې د بهېدو له امله د پام وړ دي، سره له دې چې د دوی کړنه يوازې د سيند غاړو کوشنی يو ځمکنيو ښو په جوړولو کې خورا پياوړی استازی دی، په داسې حال کې چې د دوی اوبه د افغانانو له پاره د ژوند ژونګړتوب کوټه (حياتي خونه) ده. خو د لړلې سوسيسی او وران کارو له لورې د اوبو خړوبولو او برېښنا پيداوار چمتو کولو له پاره تل په پيلنې پل کې ستونی بغی او مخه ډب کول کېږي.

انځور ۵. ۵۷ کونړ سيند، په منځنی کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالی، کونړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

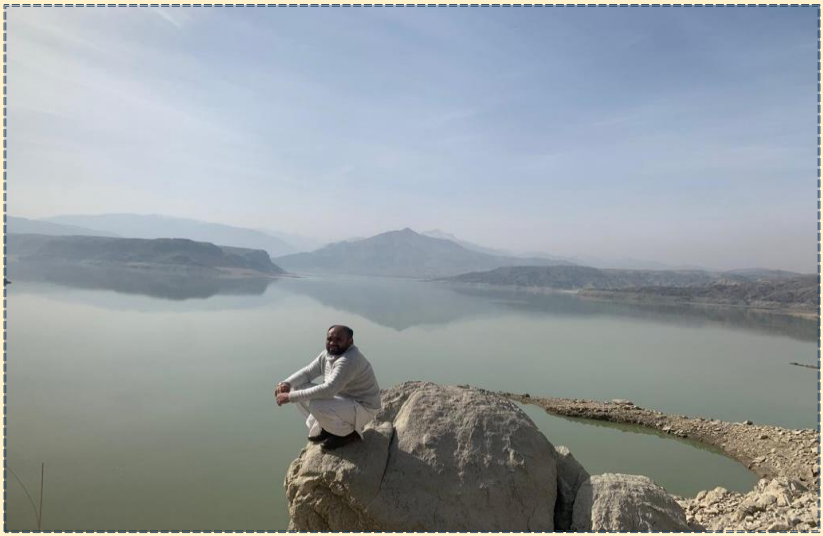

انځور ۵. ۵۸ پلازميني (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالی، کابل افغانستان.

انځور ۵. ۵۹ پلازميني (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يي ولسوالی، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ٦٠ د البنګار سين له دوې سيندونو څخه پنډېږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي.

د لغمان سين چې عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې څښې. د البنګار نليار پول ابو مېچه کولو ټولوالې (ستيشن سيستم) د چې په يوه کال کې په منځنی کچه ۲۴۵۰.۷۶۳ مکعب مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګې پله څخه کوزې لورې د چاردې ملايانو کلي ته نږدې غورځوي. د البنګار د ابوغورځونې کچه (ډيسچارچ) په يوه ثانيه پر مکعب مېتره اوبو بهېږي، په لاندې بڼه ده :. په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره اوبه پرثانيې، په کب مياشت کې ۱۷.۸ مکعب مېتره، په ورې مياشت ۵۴.۷ مکعب مېتره؛ په ورې غويې مياشت ۱۲۷ مکعب مېتره؛ غبرګولې مياشت ۲۰۴ مکعب مېتره؛ په چنګاښ مياشت ۲۱۳.۸ مکعب مېتره؛ په زمرې مياشت ۱۲۶ مکعب مېتره؛ په وږی مياشت ۶۰.۷ مکعب مېتره؛ په تله مياشت ۳۶.۲ مکعب مېتره؛ لړم مياشت ۳۲.۲ مکعب مېتره؛ په لينډۍ مياشت ۲۹.۱ مکعب مېتره او مرغومې مياشت ۱۶.۹ مکعب مېتره اوبه بهېږي. چې ټېټې کچې مېڅه يې په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره پر ثانيه ده او لوړې کچې مېڅه يې په چنګاښ مياشت کې ۲۱۳.۸ مکعب مېتره پر ثانيه ده، چې منځنۍ کچه يې ۷۷.۶۶۱۶۷ مکعب مېتره پر ثانيه ده. نوموړې کره مېچه له ۲۰۱۵ زېږدې څخه تر ۲۰۲۱ زېږدې پورې خوندې شوې مېچه ده؛ البنګار د سين غاړه، ګلبېله، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

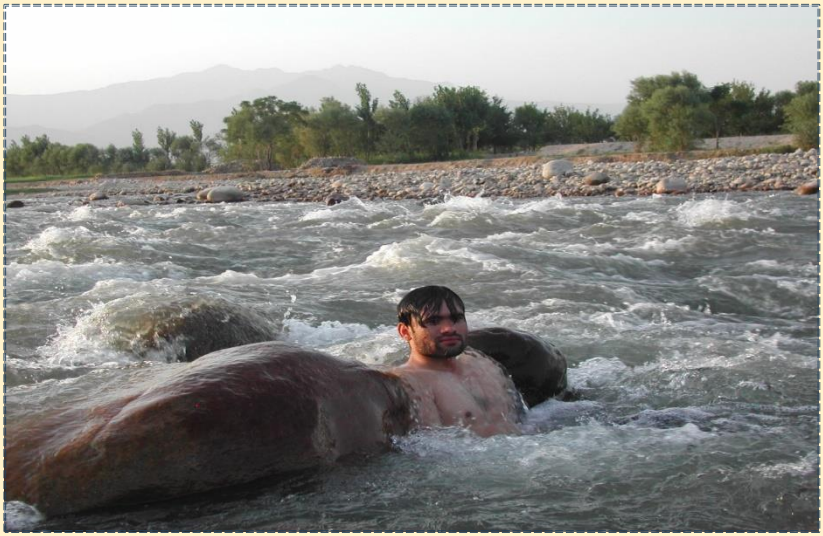

انځور ۵. ٦١ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان.

اليشنګ سين د کاوون د غرو لوړو سوکو څخه سرچينه اخلي، په سلواغې کې مياشت کې ۲ مکعب مېتره اوبه پرتانيې کيږي چې په چنګاښ مياشت ۱۰۶ مکعب مېتره رسيږي چې د اوبو چټکتيا يې د البنګار سين څخه ډېره ده. چې منځنی کچه يې ۳۸ درېنګلې (مکعب) مېتره پر ثانيه ده.

چې په يوه کال کې په منځنی کچه ۱۱۹۹.۱۶۳ درېنګلې مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګې پله څخه کوزې لورې د چاردې ملايانو کلي ته نږدې غورځوي.
چې غرونه يې تل په وا ورو پوښلې وي. او لاندېنی لرغونې لنډی يې چې د تاتوبې په پوستکالې بڼه په کښلې کې د ګل پاچا الفت له لورې خوندې شوي ده يادونه کوم.

زما زړګی د کاوون غر دی
په نورو ګرد وي پرما واورې و روينه

د لغمان سيند د اوبو مېچه کولو ټولوالې په ستې، په يوه کال کې په منځنی کچه ۳۶۴۹.۹۲۶ مکعب مېليون مېتر اوبه کابل سين ته غورځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

انځور ۵. ٦٢ د لغمان سيند چې د البنګار او البشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې ځښې.

انځور ۵. ٦٣ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پنډولو يوه له واورو ډکه سېمه چې د سرويو په ډول اوبه ګومل سيند ته غورځوي چې ۳۵۰ مېليونه درېنګلې مېتره اوبه په کلنی کچه کابل سينديزه سيمه کې پيداور زوکړه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله.

,, پايښت: په ټاټوبي کې د سيندونو د اوبو پايښت د وګړو ژوندي پاتې کېدو له پاره اړين دي، مګر راتلونکی پېړ د ډېری وګړو له پاره خورا ناڅرګند دی. په هر پېړ، يوه شمېر ښکاروندي (معيارونه) رامنځته شوي ترڅو د ټاټوبي وګړو سره مرسته کوي، ترڅو دوی د اوبو رسولو ښه ساتنه و کړي (۳.۳ لښتيليک) په بنسټ. نوموړي منل شوي ښکاروندي (معيارونه) اړينه ده چې هرڅوک زده کړي او د ټاټوبي په ښوونځی يو کې ښوونه او روزنه شي ترڅو د ښه راتلونکي له پاره د اوبو رسولو او ساتلو غوره پلان جوړولو وړتيا و لري.

۳.۳ لښتيليک په ټاټوبي او شا او خوا کوزو هېوادونو کې د اوبو د پلان کولو له پاره د پايښت معيارونه (له ګليک وروسته، ۱۹۹۸). دا يوه هېله مند لړ دی ځکه چې دا ټول ښکاروندي (معيارونه) په روانپېر کې نه پوره کېږي.

۱. د اوبو بنسټيزه اړتيا دا ده چې د ټولو انسانانو له پاره د انسان روغتيا ساتلو له پاره ډمن ډاډ ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو بنسټيزه اړتيا به د اکوسيستمونو د روغتيا د بيا رغولو او ساتلو ډاډ ور کوي.
۳. د اوبو څه رنګوالي (کيفيت، ښه والي) بايد د ټاکلو معيارونو لږ تر لږې کچې سره سم و ساتل شي، چې نوموړې د ځای او د اوبو د کارولو څرنګوالي پورې اړه لري.
٤. د ژويو (انسانانو) کړنې بايد د تازه اوبو د زېرمو او بهېدلو (جريانونو) اوږدمهاله نوي کولو ته تاوان (زيان) و نه رسوي ,, اړين ده چې له سلو ۱۰٪ يې د پنځې چارپېريال له پاره ټېټو يا لرو سيمو ته پرېښودل شي. ،،
٥. د اوبو د سرچينو د شتون، کارونې او څه رنګوالي په اړه معلومات بايد راټول او ټولو اړخونو ته د لاس رسي وړ و ګرځول شي.
٦. د اوبو پر سر د شخړو د مخنيوي او حل له پاره بايد بنسټيز ميکانيزمونه جوړ شي.
۷. د اوبو پلان جوړونه او پرېکړه کول بايد ديموکراتيک (خپلواک، ازاد) وي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازيتوب رښتي (يقيني) کړي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازيتوب ته وده ورکړي او د اغېزمنو ګټو نېغ (مستقيم) ګډون ته وده ورکړي.،،
(د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ لېږدی، ۲۳ چوپړی)

بل لوري ته په ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (يخچالون) دي، له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچېنه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

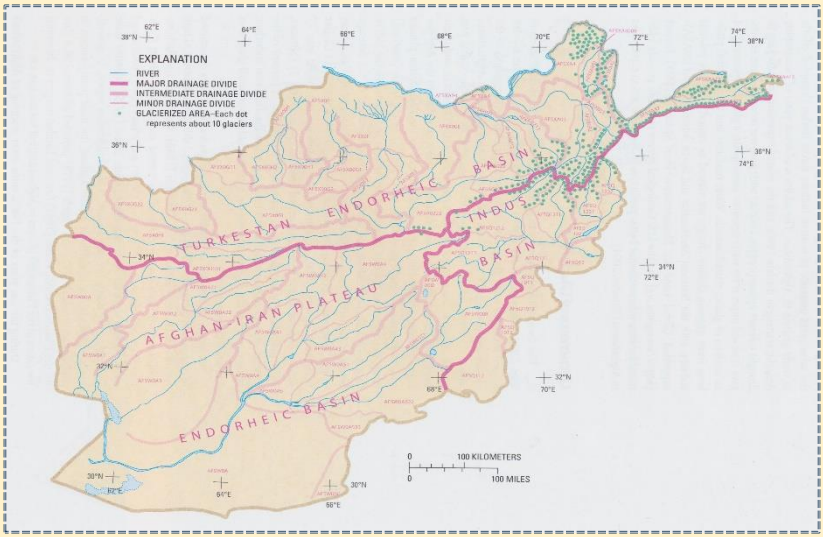

انځور ٥. ٦٥ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله.

,, شکل ٣. ١ سي. د افغانستان د سيندونو نخښه چې د اوبو ايستلو ماسټر ټولوالې (سيستمونه) څرګندوي او همدارنګه د ګليشير د ويلې اوبو سرچينې ښه يي (شنه ټکي، په دې سړوبو کې هر ټکی د ١٠ ګليشير يخونو سره مساوي کېږي چې د ټاټوبي په شمال او ختيځ کې منځه شوي (په يوه ځای کې سره ټول دي).،، (د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ٢٠٢٣ لېږدی، ٢ چوپړی)

ډېر ستر هېوادونه د اوبو په سر په کوشنۍ يو هېوادونو سياسي لوبې کوي، خپلې ګټنې په کې ګورې چې ښه بېلګه يي د روسي هېواد له موږ سره وه، زموږ ولسمشر يې په دې تېر ويسته چې تاسو ته به د امو په سيند په شمال کې ستري ستري اسانتيا وي جوړې کړم، هغه يې و نه کړل، بخارا او سمرکند يې زموږ له لوی کور څخه بېل کړه، په همدې بڼه ډېری پينۍ وال و ګړي په امريکا ګوته نيسي چې په پنډوسکه کې د اوبو په سر شخړې زوکړه کړي او خپلو موخو ته و رسېږي، چې د امريکا ملګرو ولايتونو د سولې ودانولو په نوم يې ستر پوهنتون بوږولی دی، چې نوم يې د سولې دی خو په رښت کې د سولې په نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړې په نرمۍ زوکړه کوي او له دې زورنې خپلې موخې هسکو سوکو ته رسوي، چې په سلګونو کړنې يې دا کانې سپينې ته را اوباسي، په هر پېر ګواکې دا ده چې کنه نو نه ورته نه شو ويلی چې داسې به نه کوي.
,, هېڅ پرمختللي هېواد د اوبو په سر جګړه نه ده کړې، په تاثر ده پرمختللي هېوادونه د اوبو زېرمو وېش سره کوي چې په دې کې سره ډېر نږدې وي سره، هېڅ کله هم شوي نه ده چې هېوادونه دې د اوبو شخړې په سر فوځي ځواک سره ښکر په ښکر کړي، د ريشو له سرحدي لويې جګړې څخه په لومړۍ يو شپږو جګړو څخه چې د دوېيم نړۍ والې جګړې ورسته شوي دي، دا راپور د اوبو په سر د شخړو زورنه څرګندوي، د ټکر وېرې او د سولې جوړولو ستراتيژي په کومه بڼه د اوبو ډيپلوماسي په مخکې وړي چې د وېرو په لړولو (اغېزه، نري کول يا پستول) کې مرسته کوي. ،، د ليکوال ژباړه (ډيويډ، ۲۰۲۰ زېږدی، ۱ چوپړی)

په همدې د سرچينو نړۍ وال اينستېټوټ چې تر ډاکټرۍ کچې پورې په کې غلې څېړنې، شننې، لاسته راوړنې او مندنې سپينې ته را وباسي، هم د خپلو هېواد د ځانګړو خدمتونو ادارو تر چتر او لاربښونې لاندې په کار کړ کېږي، چې تر ټولو لويه ليدي او لرليدي ليد يې په منځني ختيځ باندې د اند او وند له غورځولو څخه نه دی، چې له ۱۹۳۰ لېږدي يې پيل او تر ۲۰۱۸ لېږدي يې په لومړي پلان او دوېيم او درېيم او روان پېر پلان باندې کړ وو چې تر ټولو پنډه برخه يې له ۱۹۹۸ زېږدي څخه څرګندېږي او دوې زه او ۲۰۱۷ کې خپلو موخو هسکو ته رسېږي.
د وګړو په وړاندې ربښتې څېره د چې تګلار (خوا، مخه، ميلان، تمايل يوې خوا ته مخ کول، تمايل ښوول: پاملرنه کول) پېښېدنه (واقع کېدنه، نابوبره، پرېپښېدنه، پېښه) په زور(قوت، تشدد، اجبار: تېری، سپکاوی: سختي، توندي، پارېدنه: تاو.) کې د توښه (ذخيره، څوری، پاسره: چېنه، منبع: تد بير، چاره.) يوه ځای کېدل (نښتل، تړل کېدل، مربوطېدل، شريکېدل، يوه ځاي کول، نښلول، مړل، مربوطول (ذهناً)، ملګريکول، شريکول، ګډول.) د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, تګلارې پېښېدنه په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. هېڅ څېر د ټګر چلولو جوګه نه کېږي، هېڅ یوازې د حل لاره به د اوبو امنیت له منځ وي نه سي، له نیکمرغه په لویه کې د حل لارې زموږ سره شته دي په چمتو شوي راپورکې.

د اوبو په سر ټګر ته د پای ټکی اېښودل، د اوبو او سوکالۍ خنډونو ته د حل لارې چارې، د اوبو، سولې، سوکالۍ ملګرتیا له پاره په ډېلیو ار ای ټاکلې اېنستېټیوټ په درځنونو ستراتیژۍ لرې چې د اوبو اړوند ټکرونه او خنډونه ټېټوي په څلورو ناستو ډلګیو یې وېشي. پنځې زېرمې، ساینس، ډیپلوماسي او د اېنجینېرۍ لاسته راوړنې. چې د اېنجینېرۍ لاسته راوړنې له سلو ۶۸ ٪ عراق (اېراک) کې لاسته راوړې دی چې اوبه له کمتون سره مخ دي.،، (چارلیس، ۲۰۲۰ زېږدی، ۲، ۴ او ۶ چوپړی)

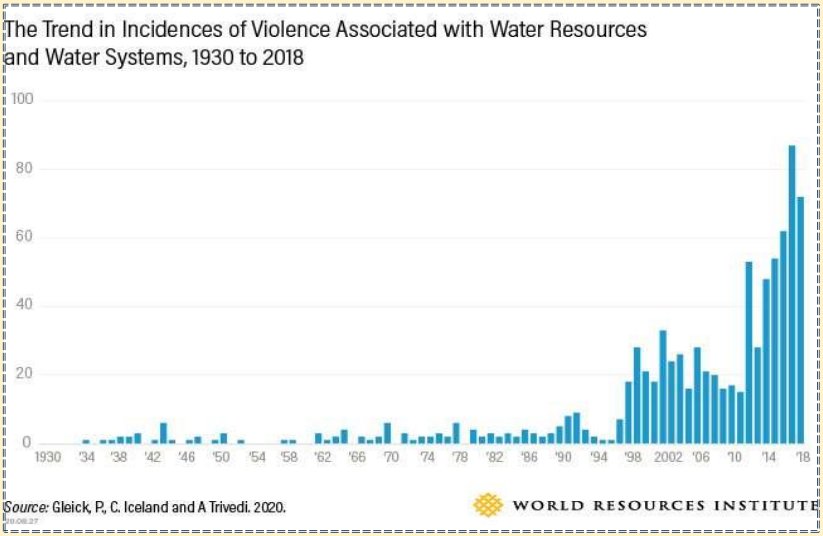

څېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

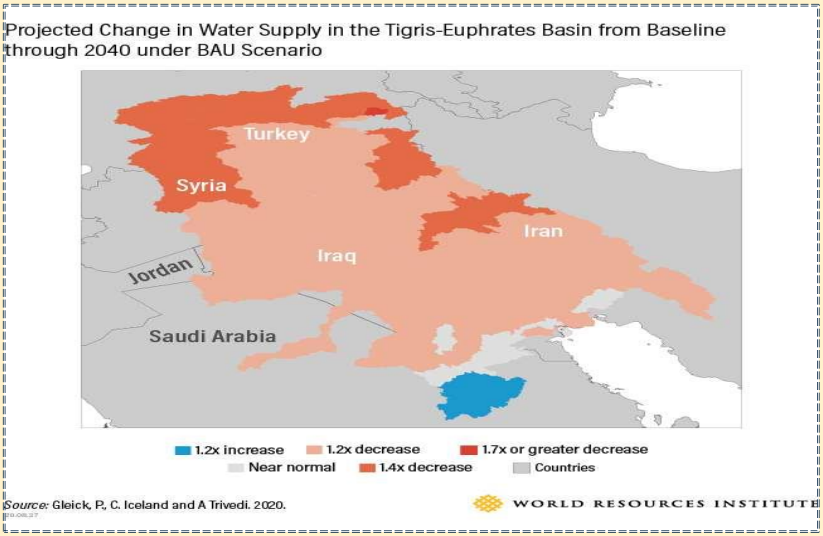

انځور ۵. ٦٦ د ټګريس ايوپورټس تتي ستېليکي ۲۰۴۰ زېږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی.

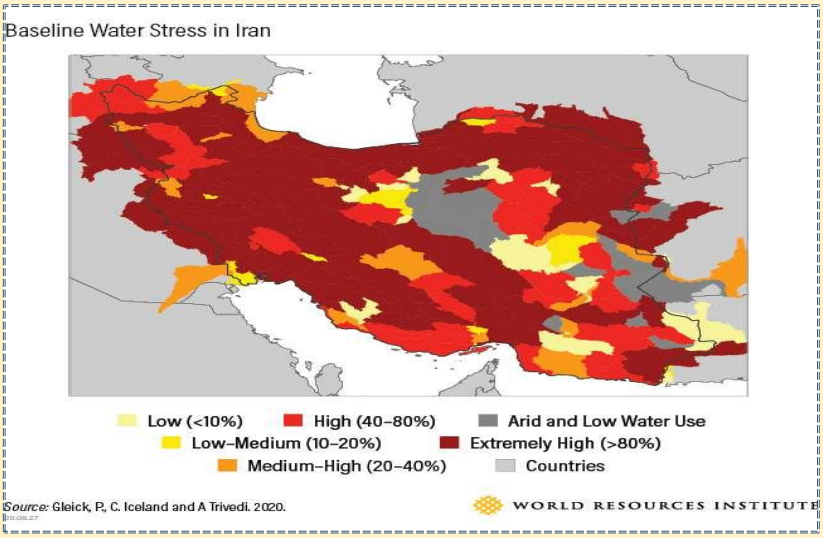

انځور ۵. ٦٧ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه.

,, پيکه ژېړ رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: ټيټ کچه له سلو ۱۰٪ څخه کوشنۍ شمېر يې؛ پيکه سور رنګ شوې سيمه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

اوبو اندېښنې د ستې ليکه: لوړه کچه له سلو (۴۰٪-۸۰٪)؛ خاورين رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: وچه، شاړه (ځکه) وچه ميره او له اوبو څخه د لږې ګټه اخېستنې کچه؛ ژېړ رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: په منځنۍ لږه کچه له سلو (۱۰٪-۲۰٪)؛ سور رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: ډېره لوړه کچه له سلو (۸۰٪) پورته د ګټه اخېستنې کچه؛ مالټه يي رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: په منځنۍ لوړه کچه له سلو (۲۰٪-۴۰٪)،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (چارلېس، ۲۰۲۰ زېږدی، ۶ چوپړی). له چارلېس سره سم دا په ډاګه کوم چې د کوش تپې لويې ويالې بشپړه سيمه سور رنګه د اوبو اندېښنې د ستې ليکه ده: چې په بلخ، شبرغان او فارياب کې شتون لري؛ په کې ډېرې سوزيدونکې تورتيلې کروندې دي چې ډېره لوړه کچه له سلو ۸۰٪ پورته د ګټه اخېستنې کچې ته اړتيا لري، اوبه ورته چمتو شي چې نباتات او ژوي پرې ژوند و کړي.

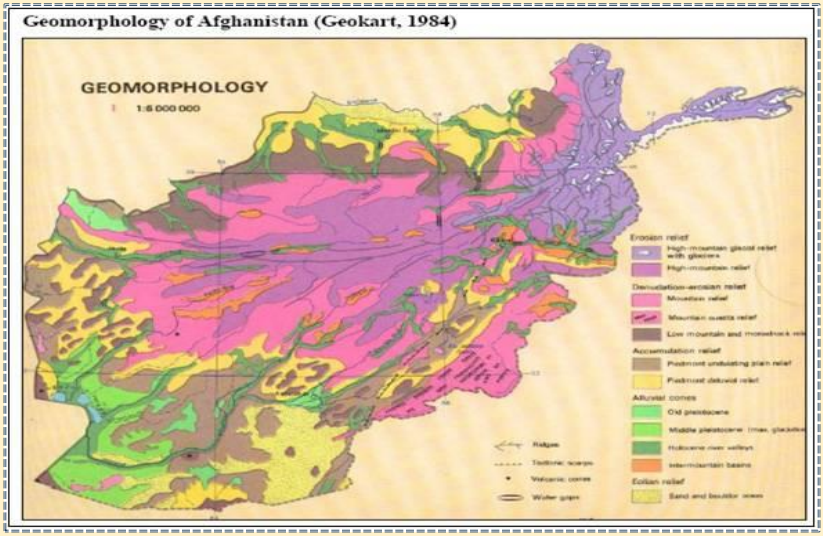

انځور ۵. ۶۸ د ټاټوبي جيومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زېږدی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

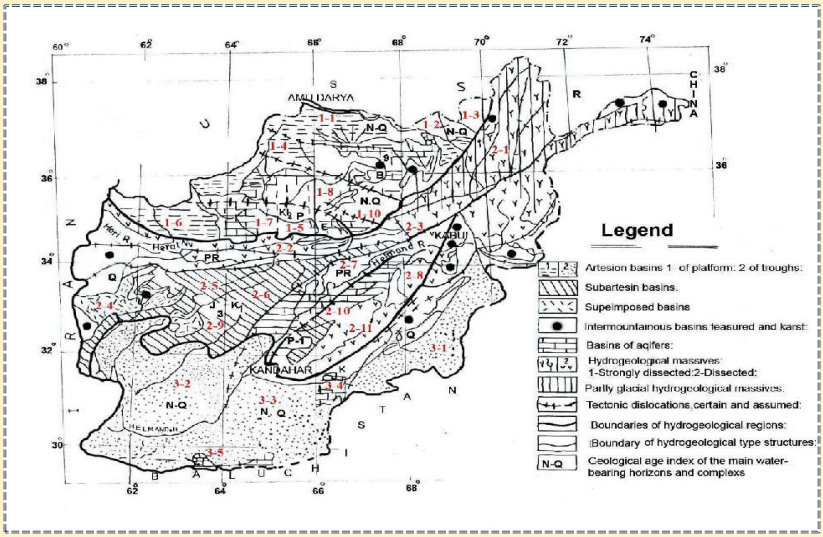

انځور ۵. ٦٩ ټاټوبي ځمککجونو له پامه په پرتو (۳۰ ـ ۳۸) او ودرېدو (۶۰ ـ ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو يا هايدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي.

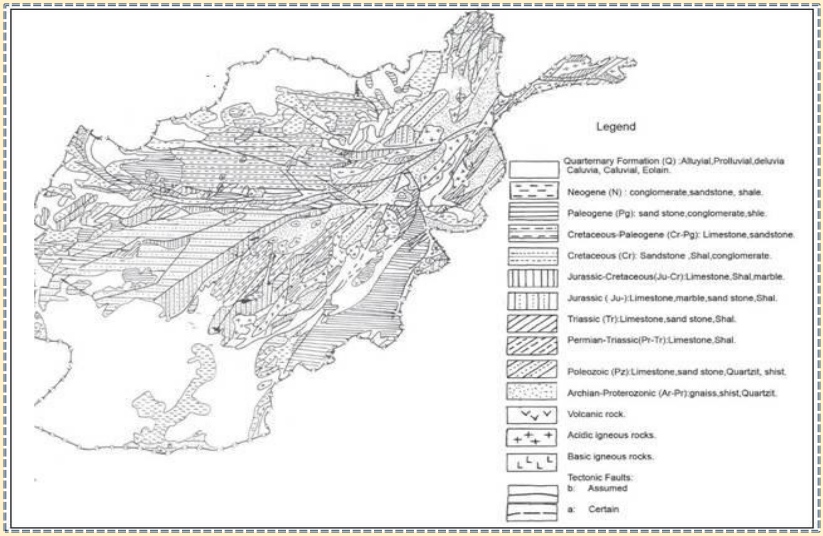

انځور ۵. ۷۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو يا جيولوژي نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

انځور ۵. ۱ ۷ ټاټوبي د سينونو توبولو (بهول، ځڅول، خپرول، خورول، شېندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه.

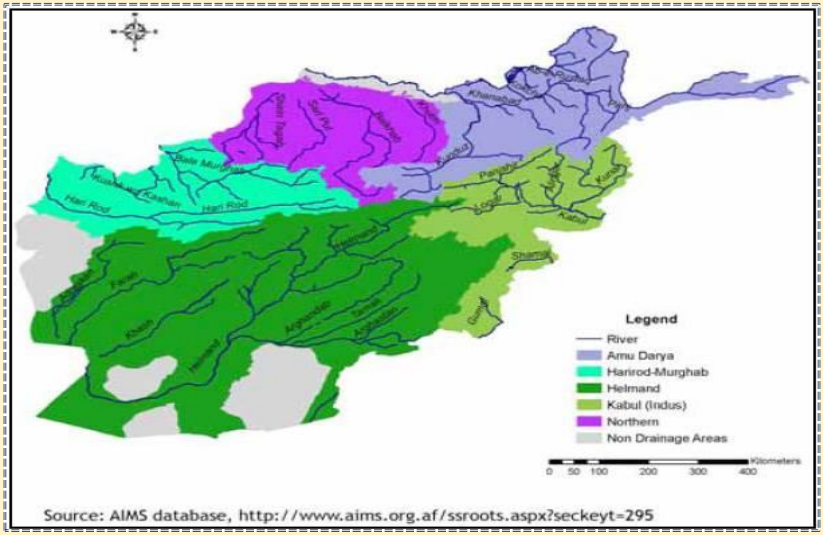

انځور ۵. ۲ ۷ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په څوکه، څوکه کې بهېږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

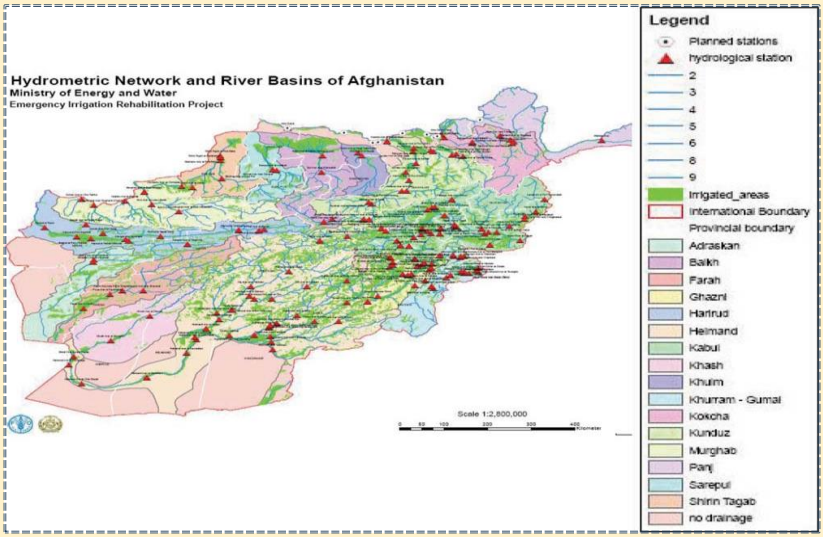

انځور ۵. ۷۳ ټاټوبي د اوبو مېچې ټولوالي جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي.

انځور ۵. ۷٤ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو ځرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۷۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

انځور ۵. ۷۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۷۷ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لويېکچې ټولواله.

انځور ۵. ۷۸ د پامير غرونو سړوبي چې د ټاټوبي ځوان تېرو څوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامير ولسوالی، بدخشان افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۷۹ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوېيمې لړۍ انځور.

انځور ۵. ۸۰ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه لېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۸۱ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې ټولواله.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) څخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۸۳ ټاټوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالۍ، واخان ځغاستې په واورو کې د کرغېز ټېر کېږدۍ انځور.

انځور ۵. ۸٤ واخان ځغاستې په واوره کې د کرغېز ټېر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودې هوا له پاره پېتاوې ته له کېږدۍ د باندې ودرولې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

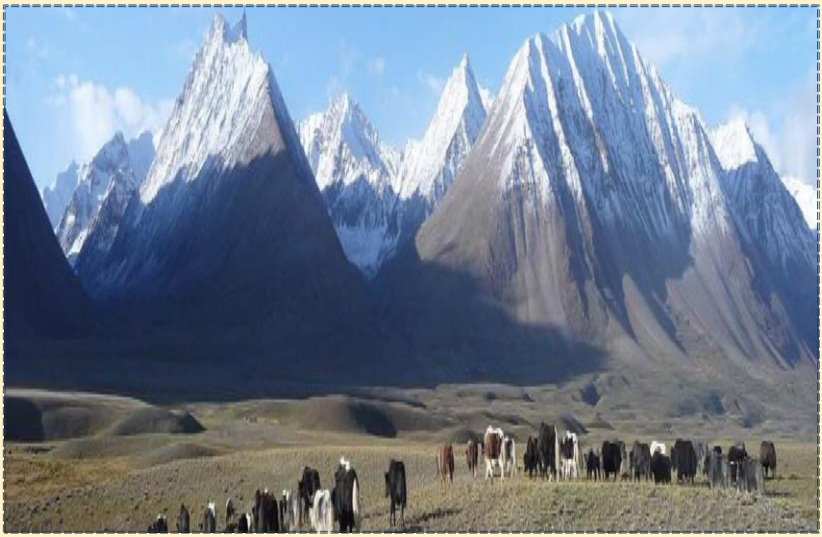

انځور ۸۵. ۵ واخان ځغاستې کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې څوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تېر څارويو ګلې په کې څرېږي.

انځور ۸۶. ۵ امو سيندیزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په څوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژۍ دلتا انځور. (هغه ځره چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډېپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا)

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

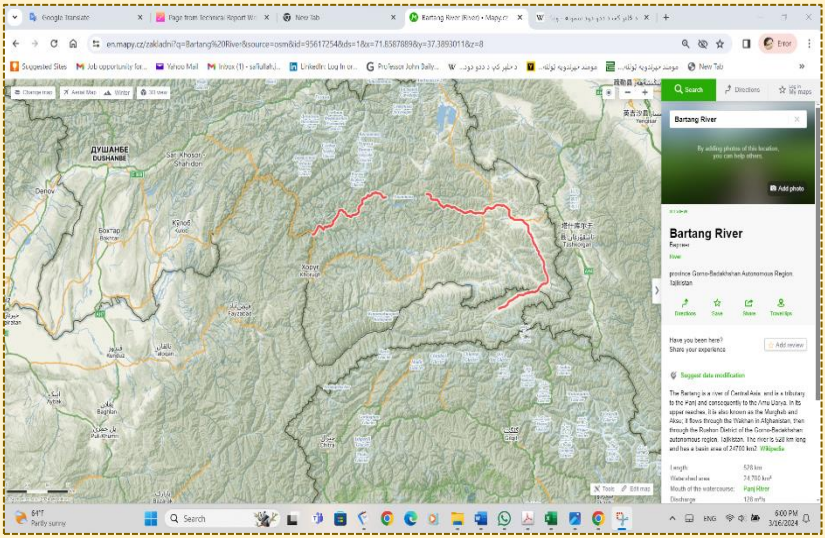

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (AKSU OR BARTANG) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدني کچه يې ۱۲۸ دريګلي مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ۴.۰۳۹ بېليون دريګلي مېتر پر کال کيږي.

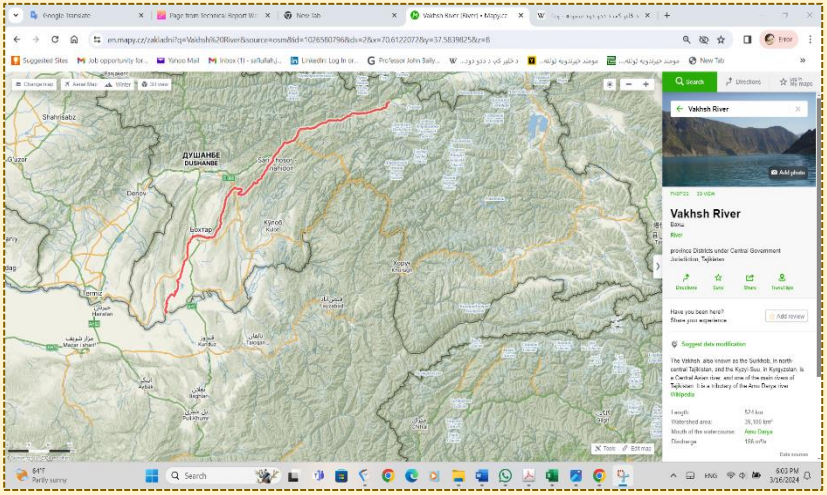

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (VAKHSH) چې په تاجيکېستان کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۴ کيلومېټره دی، لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۳۹,۱۰۰ کيلو مېټره مربع (څلورڅنډی)، د اوبو بهېدني کچه يې ۱۵۶ درېګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۴.۹۲۲ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي.

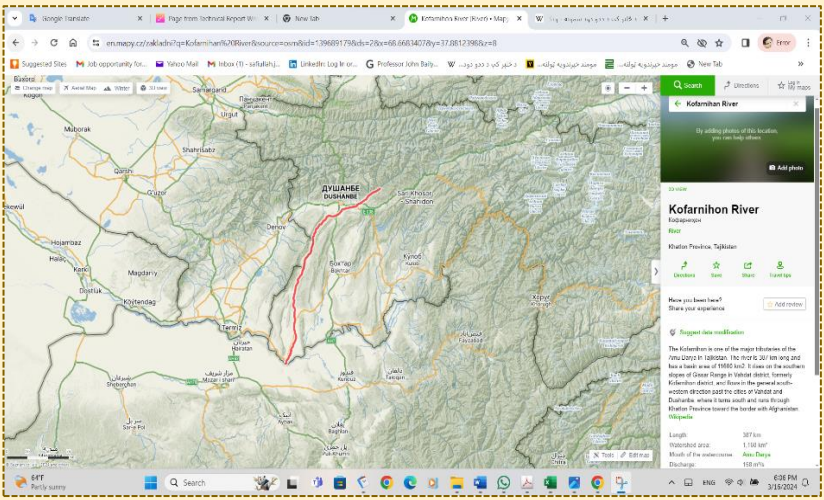

انځور ۵. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدني کچه يې ۱۵۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۴.۹۸۵ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي.

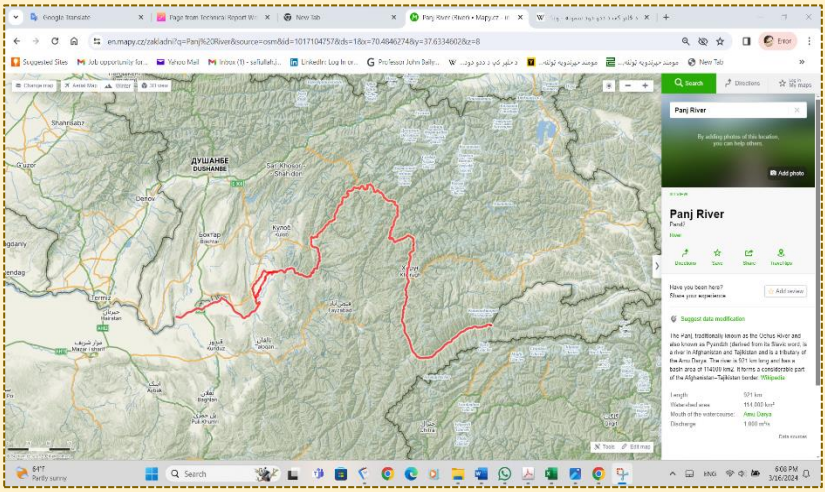

انځور ۵. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدني کچه يې ۱۰۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۳۱.۵۵۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

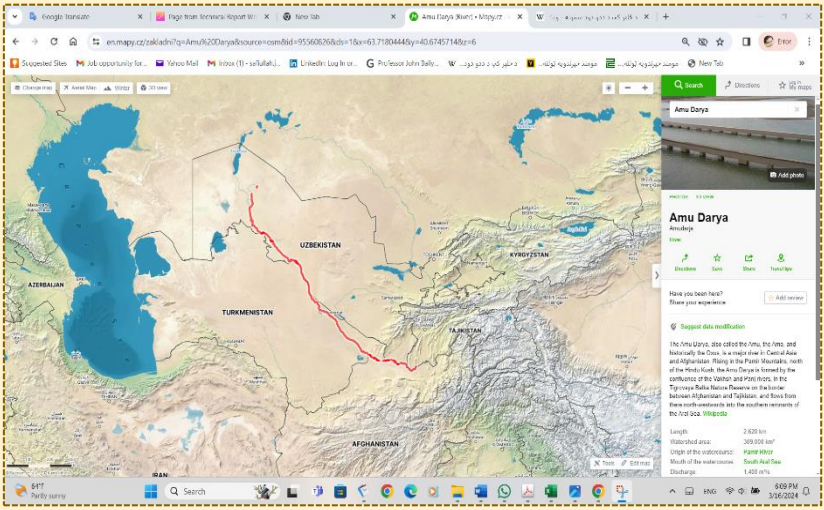

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدني کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

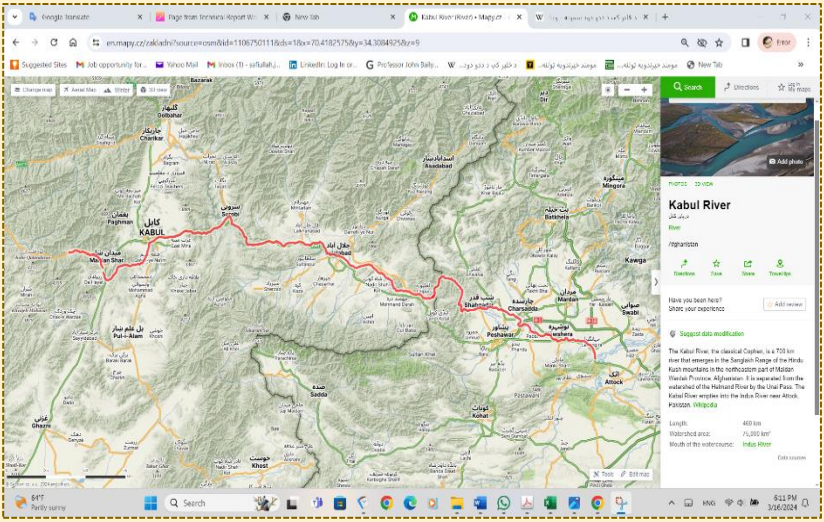

انځور ۵. ۹٤ کابل سين د اوبو بهېدني کچه يې ۷۵۶ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

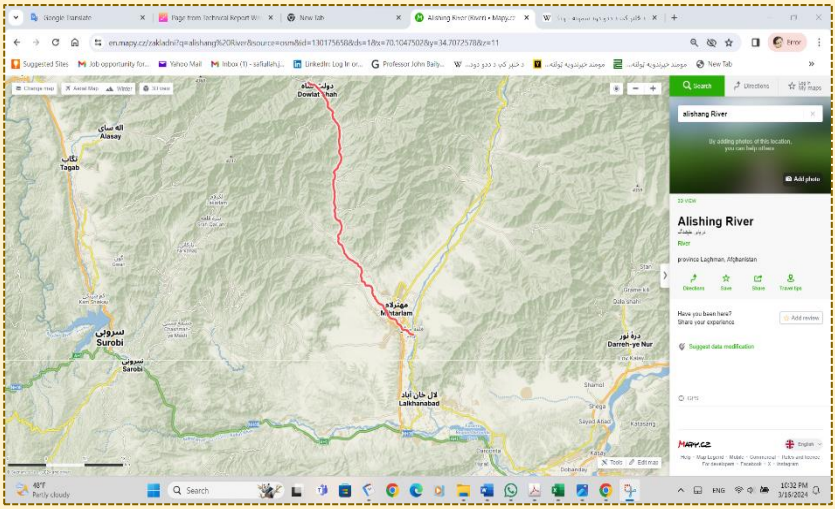

انځور ۵. ۹۵ الیشنګ سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۸ درېنګلي مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۱.۱۹۹ بېلیون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

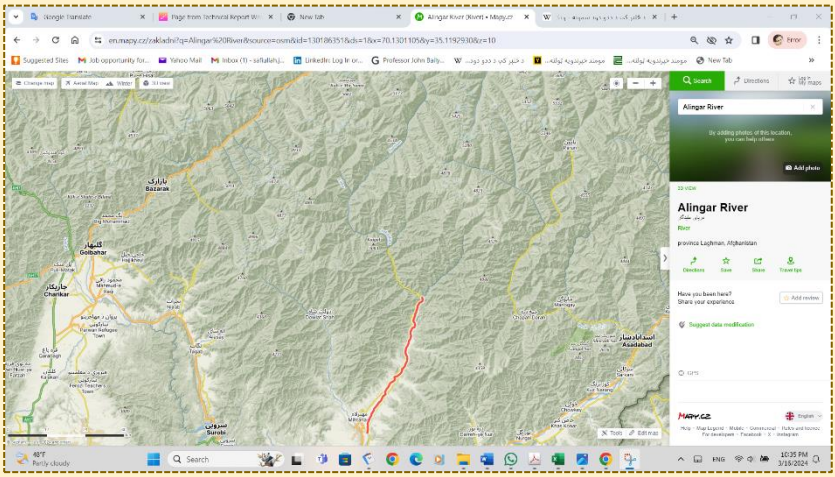

انځور ۵. ۹۶ الینګار سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۷۷.۶۶۲ درېنګلي مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۲.۴۵۰ بېلیون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

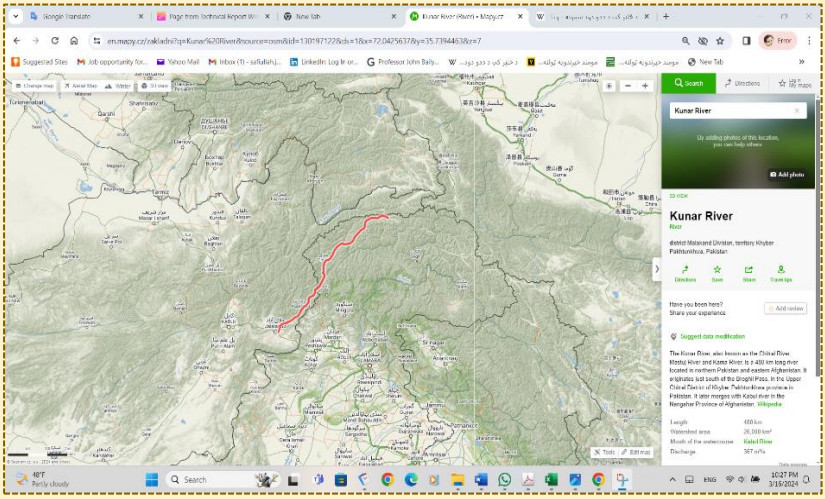

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

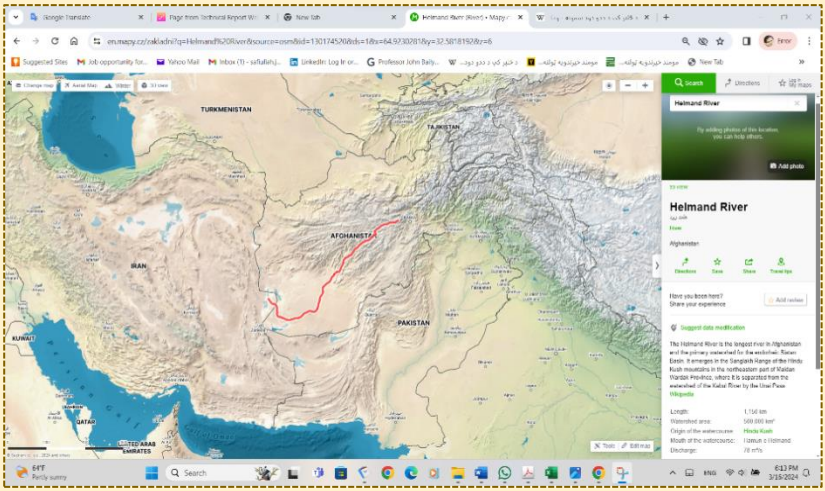

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

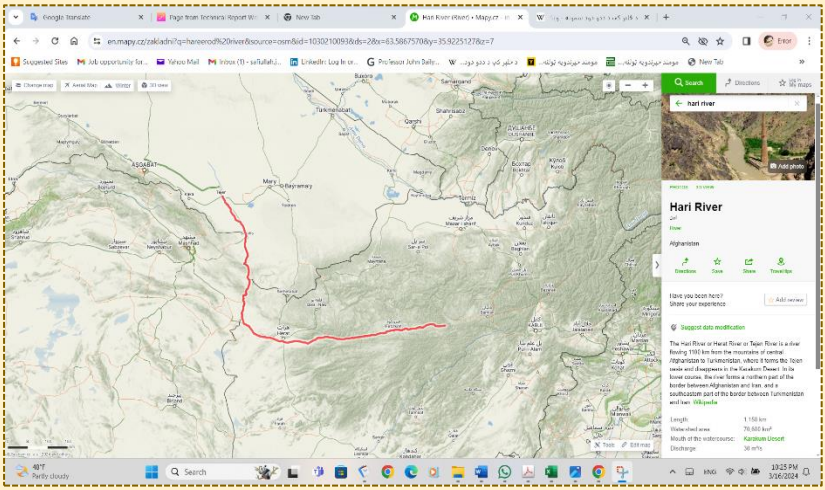

انځور ۵. ۹۹ هري سين د اوبو بهېدني کچه يې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

زما څرګندول چې روښوي کتنه داسي افغانستان که خپلې د اکسو سين يا د سپينو اوبو سين، له پنج سره په خپل لاس کنټرول کړي او په خپل واک کې يې و ساتې، که پنج سين په دوې برخو و وېشو، نو افغانستان د مرکزي اسيا کې لومړی اوبه چمتو کوونکی هېواد ګڼل کېږي.

د دوی نظريه داسې کوي چې پنج سين مو ګډه منځنۍ پوله ده، او له واخانه راغلې اکسو سين باندې يې ځان غلی نېولی او خپل يې شمېرلې.

لکه څنګه چې دوی وايي چې موږ ډېرې اوبه امو سين ته برابر وو. خو رښتيا دا دې چې د دوی ستر سينه چې د امو مرستيالان دي، چې ۹۴۷ پورې ټول کوشني سينو څخه درې مرستيال رغښت مومي چې پنج، وخس او کفرنيهان دی. چې پنج سين لږترلږ په کال کې۳۱.۵۶۵ بېليون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ وخش سين لږترلږ په کال کې ۴.۹۲۲ بېليون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوفرنيهان سين لږترلږ په کال کې ۴.۹۸۵ بېليون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غورځونې کچه یې امو سین ته ۴۵.۵۰۵ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه ده. د این مپ وای سي زې (کرغېزستان اوبپاڼې) نظریه داسې ده چې لږ تر لږه د امو اوبو غورځونې کچه ۴۴.۱۷۹ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه ده.

بل لورې ته افغانستان چې لر پنج سین (بدخشان، پامیر، واخان) لږترلږ په کال کې۳۶.۴۲ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي؛ کوکچې سین لږترلږ په کال کې ۵.۶ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي؛ کوندوز سین لږترلږ په کال کې ۶.۰ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي. چې د ټولې غورځونې کچه یې امو سین ته ۴۸.۱۲ بېیلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانیه ده.

د دوی پلټنه داسې په ډاګه شوي، یا د دوی څېړنه داسې ښودل شوي. ,,۹۴۷ سیندونه: د تاجکېستان جمهوریت د سیندونو او سیندونو څخه ډک دی. دلته شا او خوا ۹٤۷ سیندونه شتون لري چې له ۱۰ کیلومېترو څخه اوږده دي او ټول اوږدوالی یې له ۲۸۵۰۰ کیلومترو څخه ډېر دی. سینه د مرکزي آسیا د ټولو اوبو د زېرمو له سلو ٦۰٪ جوړوي.،، د نومبر ۲۶ د ۲۰۲۱ زېږدی.

لکه څنګه چې راپور شوی د دوی په واسطه خو افغانستان ترې کم نه بلکې ډېر دی، له ۱۰ کېلومېترو څخه اوږده سندونه شا او خوا ۱۲۰۰ سینه لري.

زما په نظریې امو سین چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سینونو (چې ۲۴ د کوندوز سینونه مرستیالان څې د کوندوز سین ترې رغښت نیسې او په همدې بڼه دا نور، ۱۵ د کوکچې سینونه، ۶ د پامیر، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سینونه) او له ۵۳ د تاجیکیستان سینونو (چې ۱ کوفارنیهان سین، ۱ سورخان سین، ۳۹ د پنج سینونو او ۱۷ د وحش

(c) ketabton.com: The Digital Library

سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځېدو څخه رغښت نيسي.

امو سين چې ۹۷.۴ مېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

رښتني رښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې رښت په ډاګپيلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين ۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

لکه څنګه چې راپور شوې وو د نبراسکا پوهنتون او د خوړو نړۍ والې برخې په ۱۹۸۹ زېږدې کې شمېرې داسې په ګوته کولې چې، امو کې له ۳۶.۴۲ بېليون ترېنګلې مېتر څخه يې ۲۹ بېليون ترېنګلې مېتر د تاجيکېستان دي، او د کونړ په سين کې له ۱۵.۲۵ بېليون ترېنګلې مېتر څخه يې ۴ بېليون ترېنګلې مېتر د پاکېستان دي او پاتې ۱۰ (۱۱.۲۵) بېليون ترېنګلې مېتر د افغانستان دي.

دا څېړنه داسې سپېنې ته باسي چې د ۲۰۲۳ زېږدې د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې په لاندې لښتيليک کې ډکوي.

د ټاټوبي ټولې د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه، ۱۰۳.۴۱۶ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M^3/s)؛ ټولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي) ۱۷.۲۳۶ بېليون درېنګلی مېتر؛ ټولټال د ځمکې د سر اوبو کچه ۸۶.۱۸ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر.

چې د هرې بېلابېلې سينېزې سيمې له ۲۸ بېلابېلو لويو سينو له شننې څخه اوودون څخه په پوښ کې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د امو سین ټولټال کچه:. اوره یې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه ۴۸.۱۲ بېلیون درېنګلی مېتر ده، ۵۵,۸۳۷٪ یې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د کابل سین ټولټال کچه:. اوره یې (د ټاټوبي ځای نیونې سطحه) له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه ۲۳.۸۵ بېلیون درېنګلی مېتر ده، ۲۷,۶۷۵٪ یې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د شمال سین ټولټال کچه:. اوره یې له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه ۱.۸۵ بېلیون درېنګلی مېتر ده،۲,۱۴۷٪ یې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هېلمند سین ټولټال کچه:. اوره یې له سلو ۳۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه ۹.۳ بېلیون درېنګلی مېتر ده، ۱۰,۷۹۱٪ یې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هریرود - مرغاب سین ټولټال کچه:. اوره یې له سلو ۱۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه ۳.۰۶ بېلیون درېنګلی مېتر ده، ۳,۵۵۱٪ یې ټولټال له سلو [٪] کچه ده او د سویې خړوب ځمکې ټولټال کچه:. اوره یې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه نه لري.

د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې لېښتیلیک

د سین تنۍ (بیسن یا ځای نیونې غولۍ، تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکۍ)	د سین نوم	د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټیزې کچې مېچه، په بېلیون درېنګلی یا مکعب مېتر پر ثانیې (Billion M^3/s)	ټولټال له سلو [٪]
امو (جیهون، اکسوس) سین	پنج سین	۳۶.۴۲	٪۴۲,۲۶۰
	کوکچې سین	۵.۷	٪۶,۶۱۴
	کوندوز سین	۶.	٪۶,۹۶۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امو سين توليال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.	**۴۸.۱۲**	**٪۵۵,۸۳۷**
کابل سين	ګومل سين	۰.۳۵	٪۰,۴۰۶
	مارو، شمال، خورم سين	۰.۴	٪۰,۴۶۴
	پنجشېر سين	۳.۱۳	٪۳,۶۳۲
	کونړ سين	۱۵.۲۵	٪۱۷,۶۹۶
	بر کابل سين	۲.۵۲	٪۲,۹۲۴
	لغمان سين (الينګار سين او اليشنګ سين)	۲.۲	٪۲,۵۵۳
د کابل سين توليال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۲۳.۸۵**	**٪۲۷,۶۷۵**
شمال سين	تاشکرغان سين (خولم سين)	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	بلخ سين	۱.۶۵	٪۱,۹۱۵
	سپينو اوبو سين (آب سفيد)	۰.۰۴	٪۰,۰۴۶
	شيرين تګاب سين	۰.۱	٪۰,۱۱۶
د شمال سين توليال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۱.۸۵**	**٪۲,۱۴۷**

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېلمند سين	فراه سين	۱.۲۵	٪۱,٤٥٠
	شيندند سين (هېرات سين يا ادرسکن سين)	۰.۲۱	٪۰,۲٤٤
	خوش پاس سين	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	خاش سين	۰.۱۷	٪۰,۱۹۷
	کج سين	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	غزني سين	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	هېلمند کاجکي سين	.۶	٪٦,۹٦۲
	موسا کلا (موسی قلع) سين	۰.۲۲	٪۰,۲٥٥
	ارغنداب سين	۰.۸۲	٪۰,۹٥۱
	لر هېلمند سين	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	د سويل سين تتی	۰.۰۷	٪۰,۰۸۱
د هېلمند سين ټولټال کچه	اوره يې له سلو ۳٥٪ ده.	**۹.۳**	٪۱۰,۷۹۱
هريرود - مرغاب سين	مرغاب سين	۱.۳۵	٪۱,٥٦٦
	کاشان، کوشک سين	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	هريرود سين	۱.۶	٪۱,۸٥۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هریرود - مرغاب سین ټولټال کچه	اوره یې له سلو ۱۵٪ ده.	۳.۰۶	٪۳,۵۵۱
سویې خړوب ځمکه	فراه		-
	نیمرو		-
	کندهار		-
	بلخ		-
د سویې خړوب ځمکې ټولټال کچه	اوره یې له سلو ۱۳٪ ده.		
ټولټال د ځمکې د سر اوبو کچه		۸۶.۱۸	٪۱۰۰,۰۰
ټولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي)		۱۷.۲۳۶	٪۱۰۰,۰۰
ټولټال د ټاټوبي د اوبو کچه (د ځمکې د سر او لاندې)		۱۰۳.۴۱۶	٪۱۰۰,۰۰

لښتیلیک ۵. ۱ د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٦. د کوش تپې لويه وياله

د کوش تپې لويه وياله د ټاټوبي په شمال کې شتون لري، چې د پينې په اواره (سطحه) يوه له سترو ويالو څخه ګڼل کېږي چې د اسيا په زړه کې د افغانو اېنجينرانو په لاس په شلخي (ديسي، سويې پنځي، مصنوعي يا عدمې طبيعي) بڼه ودانيږي او د ټاټوبي سويې خړوب ځکمې خړوب وي.

نوموړې وياله درې پله (پړاونه، فازونه يا کدمونه) لري چې د لويې ويالې پيلنی پل (لومړی کدم يا ۱ فاز) ۱۰۷،۷۲۹ يوه سلو اووه زره او اووه سوه او نهه ويشت مېتره اوږد والی لري. په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی او خړ رنګه کروندې لري چې لومړي پل کروندې ګڼل کېږي. امو سين لورې ته يې د لومړي پل پورې کروندې وايو او خلم لورې ته يې د لومړي پل را اورې کروندې وايو، د لومړي پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي. په خپل ميل سره خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې. په لوړ دي په لېفټ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې پيلنی پل ټولې ۱۷ کروندې دي چې په کې ۴۸،۷۵۵.۲۱ اېکتاره يا ۲۴۳،۷۷۴.۰۵ جريبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)؛

د لويې ويالې منځنی پل (دوېيم کدم يا ۲ فاز) ۵۹،۶۳۶ نهه پېنځوس زره او شپږ سوه او شپږ دېرش مېتره اوږد والی لري او په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی. اسماني رنګه کروندې لري چې دوېيم پل کروندې ګڼل کېږي، امو سين لورې ته يا دولت اباد لورې ته يې د دوېيم پل پورې کروندې وايو، بلخ او چاربولک لورې ته يې د دوېيم پل را اورې کروندې وايو، د دوېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي، په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې، په لوړ دي په کيڼ (لېفټ ايريګشن خړوبولو له لارې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې دوېيم پل ټولې ۲۰ کروندې دي چې په کې ۱۳۰،۵۹۷.۶۶ اېکتاره يا ۶۵۲،۹۸۸.۳ جرييبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)؛

د لويې ويالې پاينی پل (درېيم کدم يا ۳ فاز) ۴۵،۰۰۰ پېنځه څلوېښت زره مېتره (۴۵ کيلو مېتره) اوږد والي په کچه د لويې ويالې ډډ او ۲۴،۰۰۰ څلوروېشت زره مېتره (۲۴ کيلو مېتره) په اوږدوالي غځېدلې وياله لري، په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په تت شپېتلي رنګ سره روښانه شوی دی او ژېړ رنګه کروندې لري چې درېيم پل کروندې ګڼل کېږي.
امو سين لورې ته يا منډين، منجيک، خواجه دوکو، خانه چهارباغ اندخوی، لورې ته يې د درېيم پل پورې کروندې وايو، شبرغان او ليلې دښتې لورې ته يې د درېيم پل را اورې کروندې وايو، د درېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي او په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي. رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې په لوړ دي، په کيڼ (لېفټ ايريګشن خړوبولو له لارې) خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې درېيم پل ټولې ۱۳ کروندې دي چې په کې ۹۷،۱۴۵.۴۳ اېکتاره يا ۴۸۵،۷۲۷.۱۵ جرييبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)

د کوش تپې لويې ويالې درې واړه پله چې په بلخ ولايت، شبرغان او فارياب ولايتونو کې شتون لري ټول ټال ۲۳۶،۳۶۵.۵ دوې سوه او شپږ دېرش زره او درې سوه پېنځه شپېته عشاريه پېنځه مېتره (۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره) اوږدوالی لري.
او نومړې درې واړه پله ټول ټال ۲۷۶،۴۹۸.۳ اېکتاره يا ۱،۳۸۲،۴۹۱.۵ جرييبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.
د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو)، کروندو ګڼې نومونه، کچو څرګندولو نخښې، انځورونه په لاندې انځورو نو کې يوه په بل په سې په ليکه شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

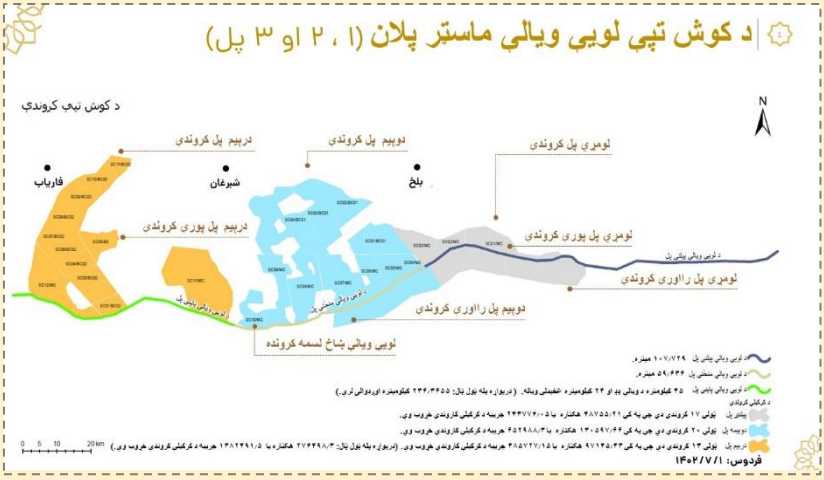

انځور ٦. ١٠٠ د کوش تپې لويې ويالې ماسټر پلان (۱ ، ۲ ، ۳ پل) د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور.

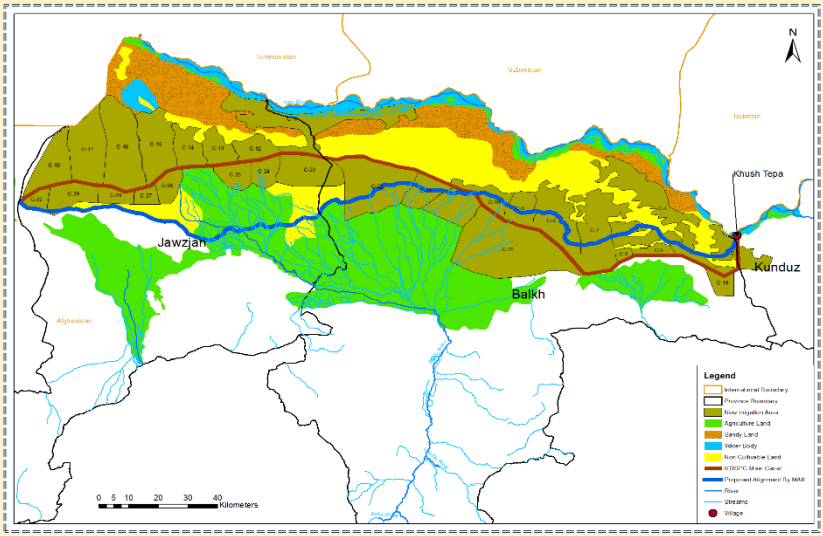

انځور ٦. ١٠١ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان يوې برخې بشپړ انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

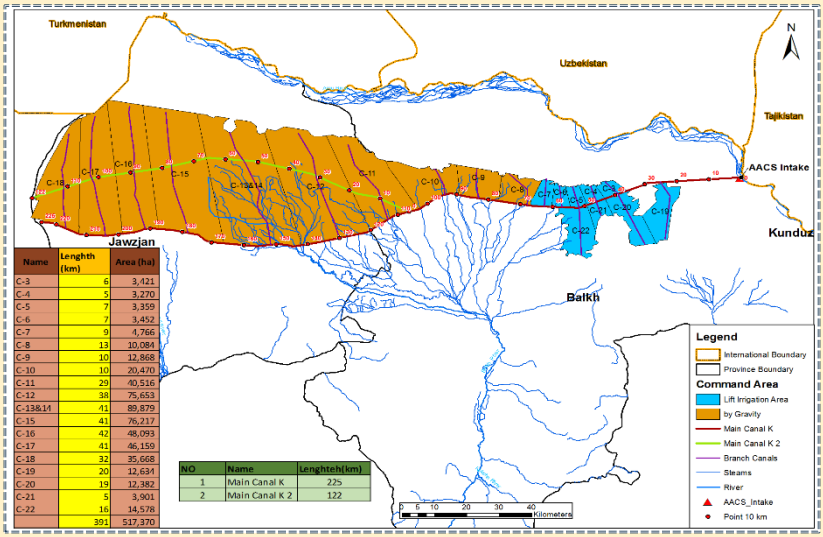

Name	Lenghth (km)	Area (ha)
C-3	6	3,421
C-4	5	3,270
C-5	7	3,359
C-6	7	3,452
C-7	9	4,766
C-8	13	10,084
C-9	10	12,868
C-10	10	20,470
C-11	29	40,516
C-12	38	75,653
C-13&14	41	89,879
C-15	41	76,217
C-16	42	48,093
C-17	41	46,159
C-18	32	35,668
C-19	20	12,634
C-20	19	12,382
C-21	5	3,901
C-22	16	14,578
	391	517,370

NO	Name	Lenghteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ١٠٢ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور.

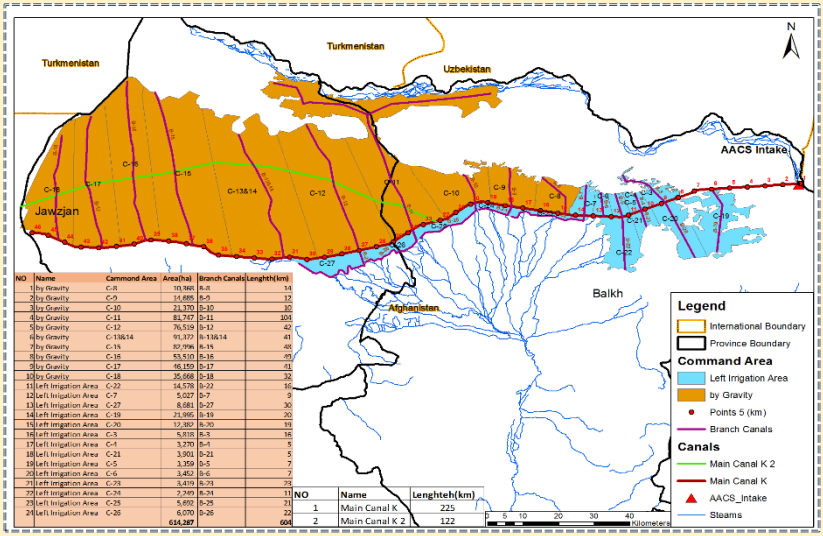

NO	Name	Commond Area	Area(ha)	Branch Canals	Lenghth(km)
1	by Gravity	C-8	10,368	B-8	14
2	by Gravity	C-9	14,885	B-9	12
3	by Gravity	C-10	21,370	B-10	10
4	by Gravity	C-11	84,747	B-11	104
5	by Gravity	C-12	76,519	B-12	42
6	by Gravity	C-13&14	91,377	B-13&14	41
7	by Gravity	C-15	82,996	B-15	48
8	by Gravity	C-16	53,510	B-16	49
9	by Gravity	C-17	46,159	B-17	41
10	by Gravity	C-18	35,668	B-18	32
11	Left Irrigation Area	C-22	14,578	B-22	16
12	Left Irrigation Area	C-7	5,027	B-7	9
13	Left Irrigation Area	C-27	8,681	B-27	30
14	Left Irrigation Area	C-19	21,995	B-19	20
15	Left Irrigation Area	C-20	12,382	B-20	19
16	Left Irrigation Area	C-3	5,818	B-3	16
17	Left Irrigation Area	C-4	3,270	B-4	5
18	Left Irrigation Area	C-21	3,901	B-21	5
19	Left Irrigation Area	C-5	3,359	B-5	7
20	Left Irrigation Area	C-6	3,452	B-6	7
21	Left Irrigation Area	C-23	3,419	B-23	23
22	Left Irrigation Area	C-24	2,249	B-24	11
23	Left Irrigation Area	C-25	5,892	B-25	21
24	Left Irrigation Area	C-26	6,070	B-26	22
			614,287		604

NO	Name	Lenghteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ١٠٣ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګڼې؛ په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کينې (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

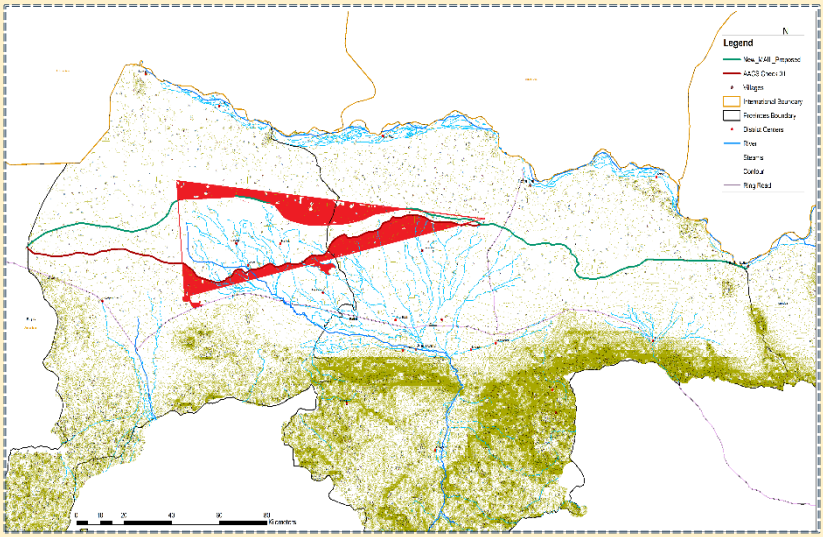

انځور ٦. ١٠٤ د نوې سیمې مورګه (خاکه: طرح: په لیکو یا کرښو کې ایسار شوې یا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سیند)، کانتور) نخښه.

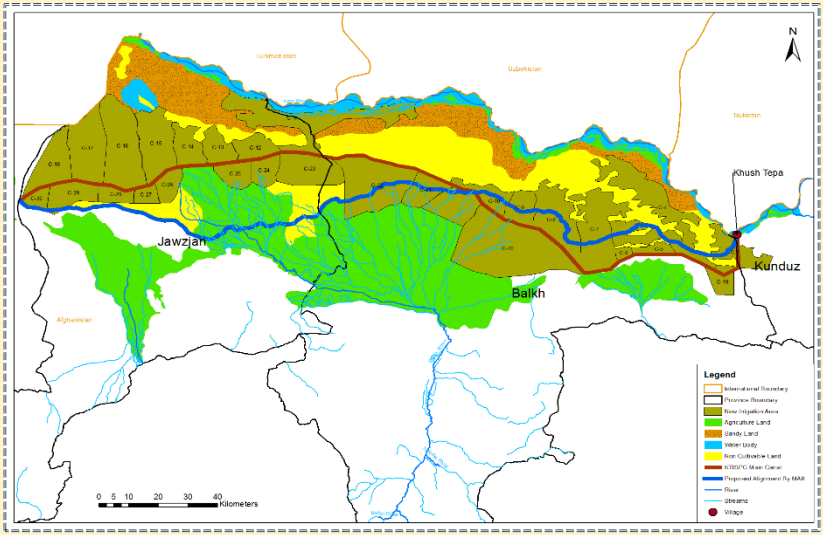

انځور ٦. ١٠٥ کوش تپې لویې ویالې نوې پر لیکه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

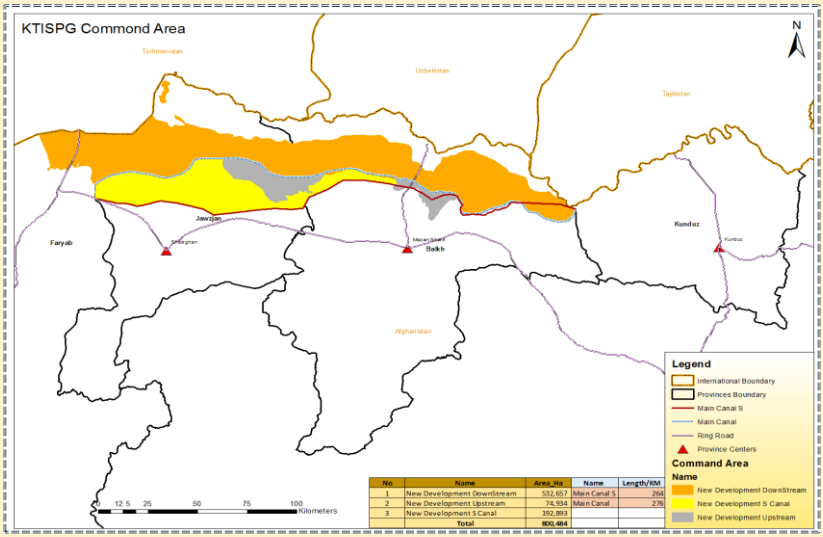

No	Name	Area_Ha	Name	Length/KM
1	New Development DownStream	532,657	Main Canal S	264
2	New Development Upstream	74,934	Main Canal	276
3	New Development S Canal	192,893		
	Total	800,484		

انځور ۱۰۶.۶ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه).

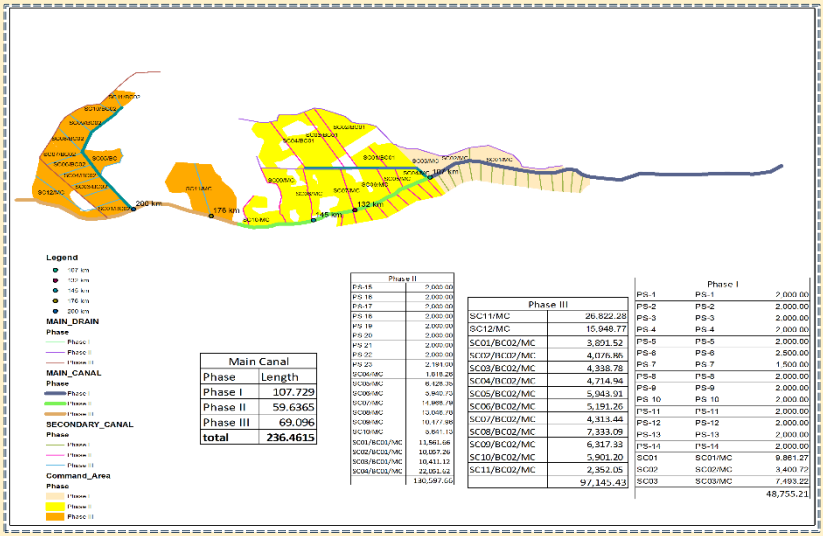

Main Canal	
Phase	Length
Phase I	107.729
Phase II	59.6365
Phase III	69.096
total	236.4615

Phase II	
PS-15	2,000.00
PS-16	2,000.00
PS-17	2,000.00
PS-18	2,000.00
PS-19	2,000.00
PS-20	2,000.00
PS-21	2,000.00
PS-22	2,000.00
PS-23	2,191.00
SC06/MC	1,818.26
SC06/MC	8,628.26
SC06/MC	5,942.70
SC07/MC	14,989.78
SC08/MC	13,048.78
SC08/MC	10,177.98
SC10/MC	3,641.10
SC01/BC01/MC	11,561.68
SC02/BC01/MC	10,057.29
SC03/BC01/MC	10,411.12
SC04/BC01/MC	22,051.62
	130,597.66

Phase III	
SC11/MC	26,822.28
SC12/MC	15,948.77
SC01/BC02/MC	3,891.52
SC02/BC02/MC	4,076.86
SC03/BC02/MC	4,338.78
SC04/BC02/MC	4,714.94
SC05/BC02/MC	5,943.91
SC06/BC02/MC	5,191.26
SC07/BC02/MC	4,313.44
SC08/BC02/MC	7,333.09
SC09/BC02/MC	6,317.33
SC10/BC02/MC	5,901.20
SC11/BC02/MC	2,352.05
	97,145.43

Phase I		
PS-1	PS-1	2,000.00
PS-2	PS-2	2,000.00
PS-3	PS-3	2,000.00
PS-4	PS-4	2,000.00
PS-5	PS-5	2,000.00
PS-6	PS-6	2,500.00
PS-7	PS-7	1,500.00
PS-8	PS-8	2,000.00
PS-9	PS-9	2,000.00
PS-10	PS-10	2,000.00
PS-11	PS-11	2,000.00
PS-12	PS-12	2,000.00
PS-13	PS-13	2,000.00
PS-14	PS-14	2,000.00
SC01	SC01/MC	9,861.27
SC02	SC02/MC	3,400.72
SC03	SC03/MC	7,493.22
		48,755.21

انځور ۱۰۷.۶ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

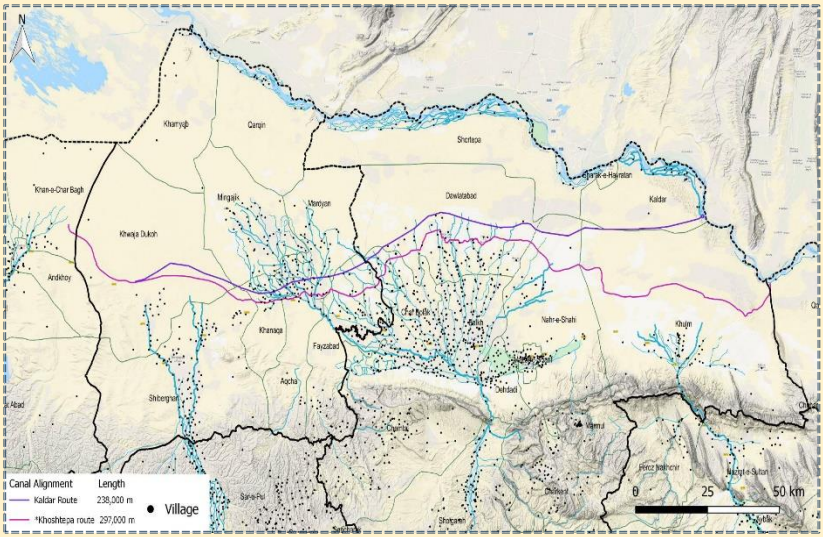

انځور ٦. ۱۰۸ ټاټوبي د سويي خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلي او د ويالې پر ليکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کيلو مېتره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، ويالې په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاك) نخښې انځور.

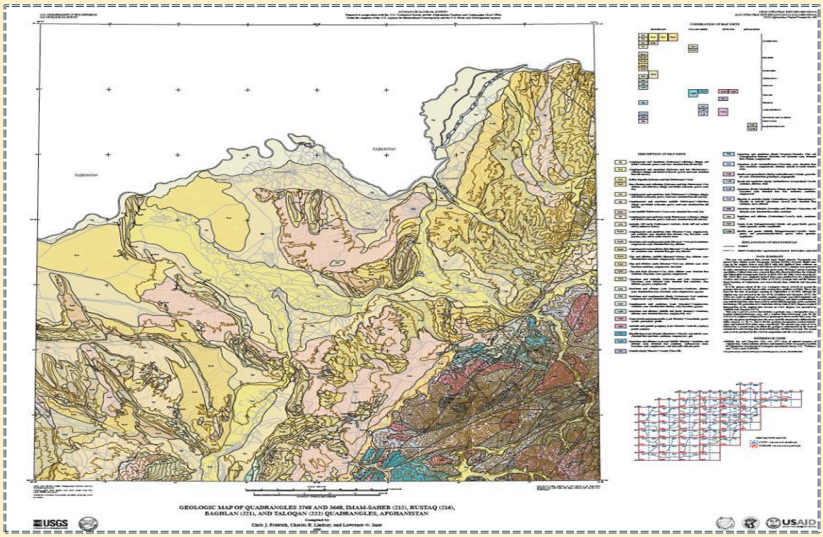

انځور ٦. ۱۰۹ د پروژې جيلوژي برخه، د ټاټوبي جيولوژي سيمه ييزې برخې اړوند نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

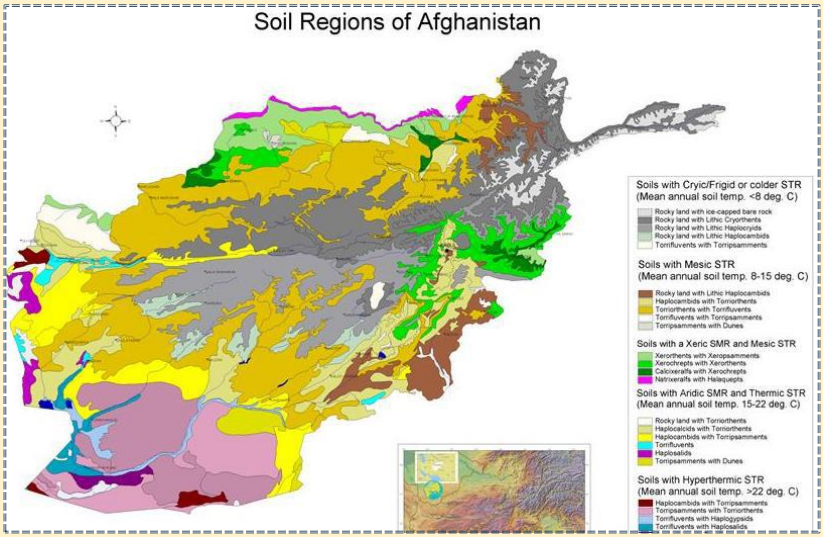

انځور ٦. ١١٠ ټاټوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه.

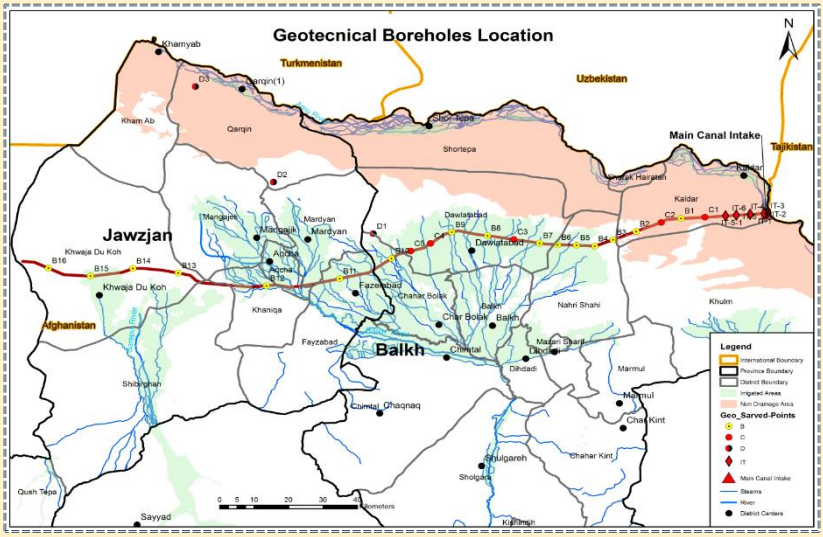

انځور ٦. ١١١ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپيني ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او ويالې د اوبو لېږدولو وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

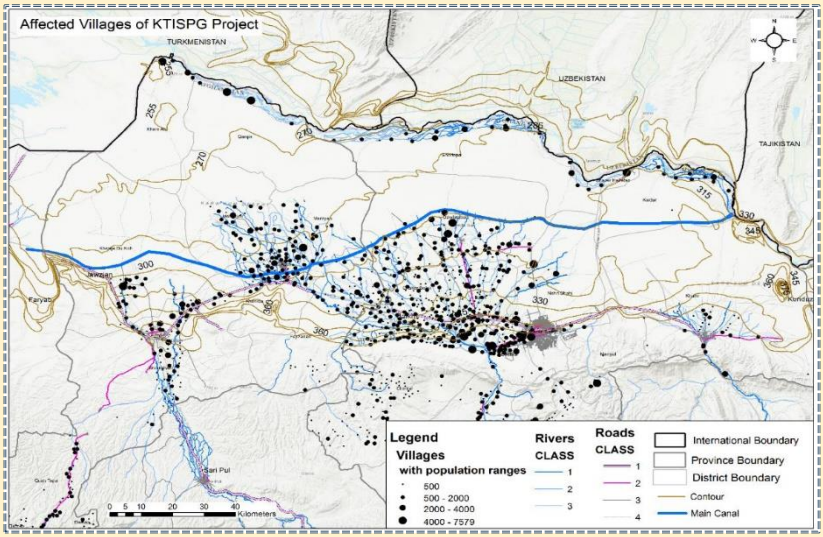

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پیداوار پروژې د لوستې سیمې ډیموګرافیک نخښه. (چې د چارپېریال ساتنې ټولوالې له پامه د څېړنو په پایله کې لاسته راغلې، پر سیمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.)

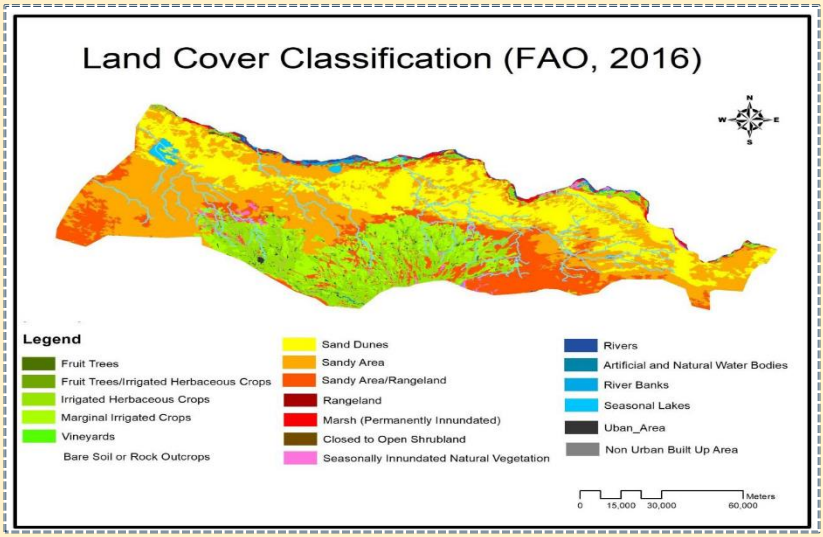

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ایف اې او) په ۲۰۱۶ زېږدې کې ویل په همدې بڼه زموږ له پامه د نومړې سیمې د پوښلو ټولګی هم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

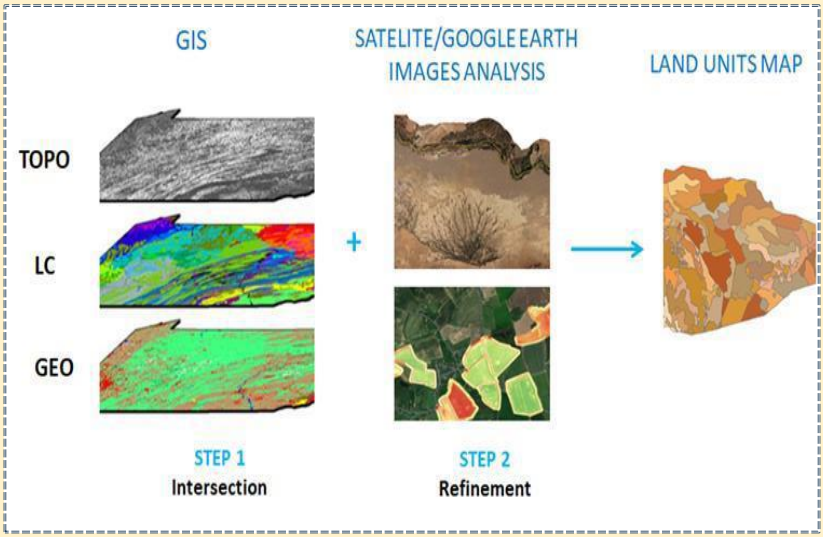

انځور ٦. ١١٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه.

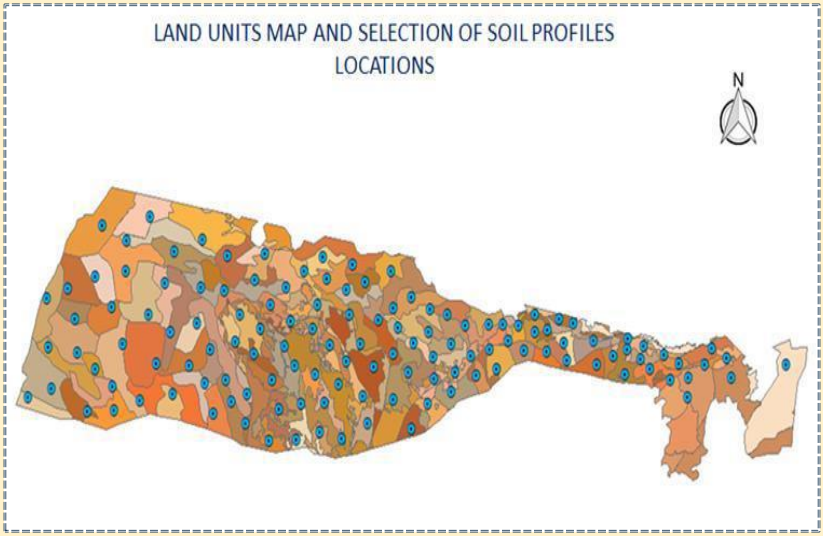

انځور ٦. ١١٥ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. په ټاکلو ١٣٠ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ٢ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ١.٢٥ اوږدوالی، ٠.٨ پېړوالی او ٢ ژوروالی وو له سلو ٥٠٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د ګټنې او + ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

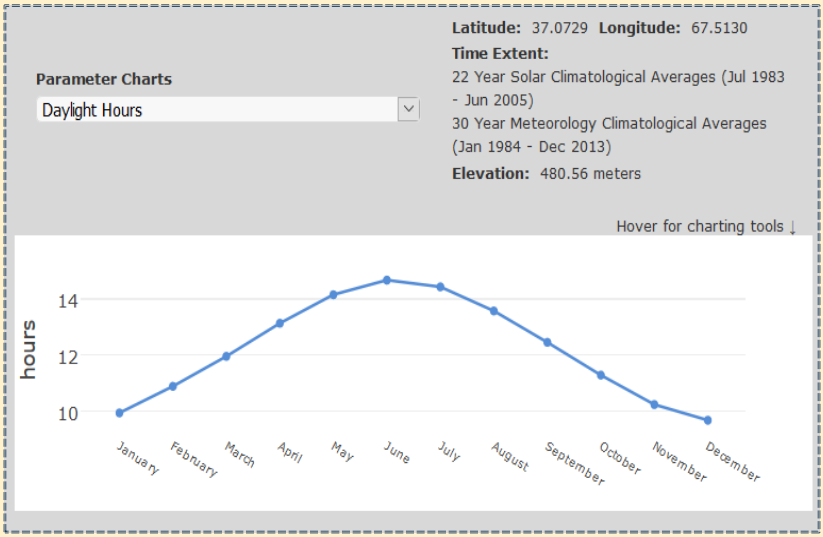

څېره ٦. ٩ د کلداري اوبو ګوټکولو سرغندوي سينو د اوبو مېچې ټولوالي کوز سيمې کې بيلون کچې د اوبو تمځايونو (اډې) نخښه.

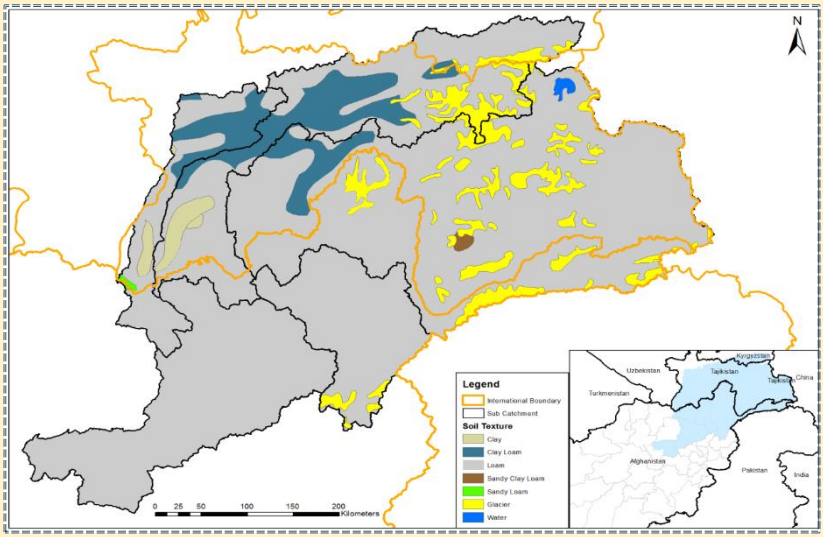

انځور ٦. ١١٦ کلداري اوبو څښلو (ګوټکولو) د خاورې سرچينې نخښه. چې د خاورې؛ ختينه خاورې؛ نرمه خاورې يا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پاڼې ورسره ګډې وي؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (يخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځايونه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

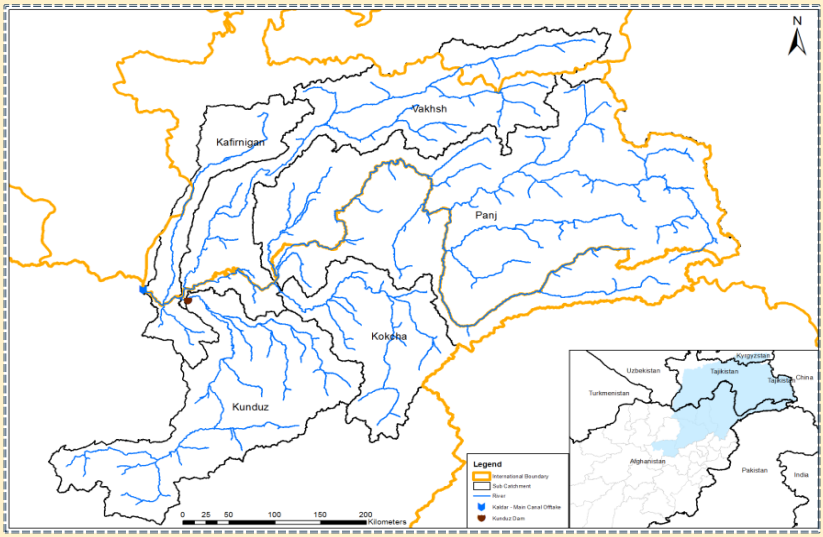

انځور ٦. ١١٧ کلداري اوبو څښلو (ګوتکولو) سروندی (اوفتیک، اینتیک یا بند) چې د کوشنی یو او لویو سینو (سیندونو) څېره څرګندوي، د ټولو اوبه په همدې ځای کې سره یوه ځای کېږي.

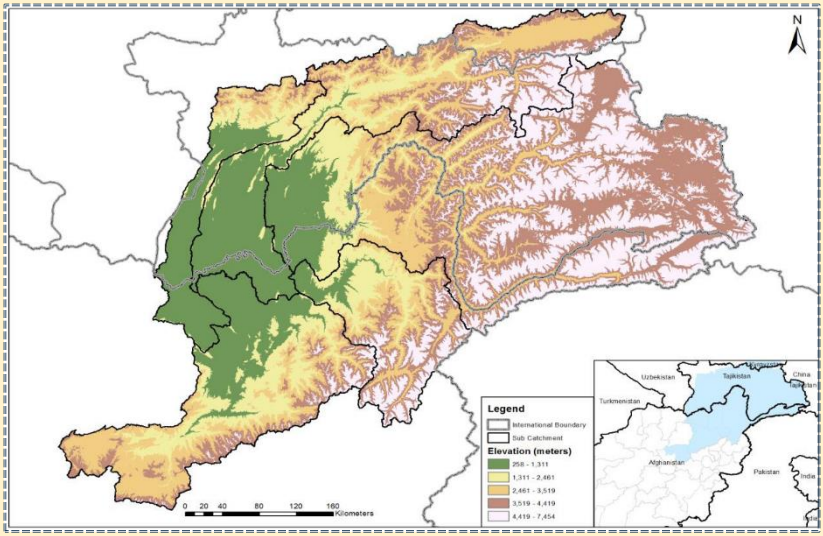

انځور ٦. ١١٨ کلداري لويي ويالي اوبو څښلو (ګوتکولو یا ئیولو) خاوري له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوش تپې لويې ويالې د ځای مېچه په نړۍ واله نخښه کې د يو تې ايم يا برابروني ټولواله يا پېنی‌وال پرېکوونکی مرکيټر پر سته داسې کښېنم.

۱. د لويې ويالې په سروندي کې د يو تې ايم يا برابروني ټولواله يا پېنی‌وال پرېکوونکی مرکيټر (Universal Transverse or coordinate system UTM Mercator): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۵.۶، پېړوالی: ۸۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي (سروندي) کې د يو تې ايم يا برابروني ټولواله يا پېنی‌وال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۷.۵۷، پېړوالی: ۱۷۵۹ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱۰.۳۷ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲.۳۷ مېتره ټېټ دی).

۲. د لويې ويالې په منځ ملا کې د يو تې ايم يا برابروني ټولواله يا پېنی‌وال پرېکوونکی مرکيټر؛ ختيځ: ۲۸۷۲۷۵.۴۱۴، شمال: ۴۱۰۴۴۷۳.۷۹۸، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۳.۹۹، پېړوالی: ۶۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو تې ايم يا برابروني ټولواله يا پېنی‌وال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۲۸۶۳۲۸، شمال: ۴۱۳۸۶۶۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۶۸.۵۷، پېړوالی: ۵۵۸۰ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۶ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲۵.۴۲ مېتره ټېټ دی او يوه له بل څخه په ۳۴،۲۲۵.۳۱۹ مېتره يا ۳۴.۲۲۵ کيلو مېتره واټن لري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣. د لويې ويالې په پای (پای سر، اخيري سر) کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينې‌وال پرېکوونکی مرکيټر ختيځ: ٧٠٢٧١٣، شمال: ٤٠٨٨٨٤٦، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:٢٨٦.٧، پېړوالی: ٢ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ١ مېتره دی؛ د اکېنې د پولې نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينې‌وال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ٧٠٠٢٤٨، شمال: ٤١٢٣٦٣٧، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:٢٥٩، پېړوالی: ١ مېتره، د پولې ديوال لوړوالي کچه ٥ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې له پای څخه د تورکمنېستان پوله ٢٧.٧ مېتره ټېټه ده او يوه له بل څخه په ٣٤،٨٢٤.١٩٢ مېتره يا ٣٤.٨٢٤ کيلو مېتره واټن لري).

په ټوله کې ٢٣٦.٣٦٥٥ کيلو مېتره لويه ويالې د پيل ټکي، يا سروندي څخه د پای ټکي يا د لويې ويالې پای ١١.٥٧ مېتره ټېټ دی.

,, د کوش تپې د خړوبولو د ځمکو د پراختيا پلان؛ نومړې لويه ويالې د کوندوز او فارياب ولايتونو ترمنځ د امو سين په غاړه پرته ده، چې شا او خوا يوه مېليون اېکتاره ځمکه د کرنې له پاره چمتو کوي.
يوه سروې چې په ١٩٥٠ زېږدي کلونو کې د افغانستان دولت له خوا ترسره شوې، د کينې (ليفټ) خړوبولو له لارې د دې ځمکو د پراختيا وړاندوينه کړې وه، خو د پراختيا له پاره د بوديجې نه شتوالی دومره لوی پلان نه دی موندل شوی. په شمالي افغانستان کې د کوش تپې لويه ويالې په هېواد کې د ځمکې ترټولو لوی پراختيا استازيتوب کوي. ،،
ژباړه (مسعود او مهوش، ٢٠٠٤ زېږدی، ٤٩ چوپړی)

,, د امو سين د پولې ترپريدونکې اوبو د منځنۍ اسيا د هېوادونو کلنۍ ونډه د اورال سمندر د حوزې د مرستې له پاره کلنی جريان دی: تاجيکېستان: ٤٩.٦ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ٦٦ کېږي؛ افغانستان: ١٧ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ٢٣ کېږي؛ اوزبېکېستان: ٥.١ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي؛ کېرګېزېستان: ۱.۶ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي؛ تورکمېنېستان: ۱.۵ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي.
ټول ټال د امو سين د اوبو پيداوار د USAID پورتنۍ سرچينې په سټه ۷۴.۸ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی چې د ټولو هېوادونو له سلو سل ۱۰۰ کېږي.،، (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زېږدی، ۲۸ چوپړی)

,, طالبان د کوش تپې لوې ويالې (کانال) له لارې د افغانستان وچو سيمو ته اوبه رسوي، کله چې لويه ويالې بشپړه شي، په لنډېږه توګه له نن څخه دوې کاله ورسته دا کولی شي ۵۵۰,۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره (له ۲,۱۰۰ مربع ميل څخه ډېرې) دښتې خړوب کړي، په اغيزمنه توګه افغانستان د کرنې وړ ځمکې يوه پر درېيمه برخه ډېروي او حتا (حتی) افغانستان د لومړي ځل له پاره د خوراکي توکو په توليد کې پرې ځان بسيا کوي. د افغان چارواکو او څېړونکو په وينا د ۱۹۸۰ لسيزې راهيسې.
د ملي پرمختيا شرکت (NDC) د پروژې مشر انجنير ذبيح الله ميرې وايي، ,, دا کولی شي د هېواد په هره کورنۍ اغېزه و کړي.،، خو په نړۍ واله کچه په رسميت نه پېژندل شويو (منزوي) طالبانو له پاره، لويه ويالې د حکومت کولو له پاره د دوی د وړتيا يوې مهمې ازموينې استازيتوب کوي.
د کوش تپې لويې ويالې پروژه په لومړي سر کې د افغانستان لومړي ولسمشر سردار محمد داوود خان په پېر کې په ۱۹۷۰ لسيزه کې طرحه شوې وه او په ۲۰۲۱ کال کې يې د وروستي ولسمشر اشرف غني په مشرۍ کار پيل شو. کله چې د ۲۰۲۱ په اګست کې طالبانو واک ترلاسه کړ، دوی دا پروژه په ميراث کې ترلاسه کړه او په چټکۍ سره يې د جوړولو له پاره شا او خوا ۱۰۰ مېليون ډالر و منل (تصويب کړل) چې د افغانستان د کلني ماليې عايد شا او خوا څلورمه برخه جوړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شا او خوا ٦,٠٠٠ کارګران اوس د ساعت په شا او خوا کې د کېندلو او د درنو بار وړونکو لارۍ يو کار کوي، د ١٠٠ مېترو (٣٢٨ فوټ په اوږدو کې د کېندې د جوړولو له پاره کار کوي، د کاليفورنيا د اوبو له ويالې څخه پراخه دی.
طالب مشرانو د خپل انځور د زرغونولو له پاره د يوې وسيلې په توګه کانال نيولی دی.،، له واشينټن پوسټ څخه د ليکوال ژباړه (جيري شيه، ٢٠٢٣زېږی، ٢ چوپړی)

کوش تپې لويې ويالې پروژه د افغانستان اسلامي امارت يوه ارزښناکه پروژه ده چې وتېزه (اقتصادي)، ټولنيز، چاپېريالي، سياسي، ملي او نړيوال ارزښت لري. د دې پروژې د ستر ارزښت په پام کې نيولو سره، اړينه ده چې د پيل څخه تر پايه پورې د هغې ټول بنسټيز پړاوونه، چې د شونتيا لوستي، بشپړ خور ډيزاين، برابول (تدارک) پړاوونه، تړون، ودانيز، د پروژې مديريت او د پلي کولو څارنه په کې شامل دي. د واګې او رښت سره سم، سرغندو ښکاروندو او منل شوي اېنجينېري پر بنسټ اړينه ده ترسره شي.

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د امريکا د متحده ايالاتو نړۍ والې پراختيايي ادارې (USAID) په مرسته د کوش تپې ويالې پروژې د سويم پروګرام (SWIM) تر سپړې (چتر) لاندې د شونتيا لوستي ترسره کړي او د دغو لوستي وروستی راپور په ټوټو، ټوټو توګه وړاندې شوی دی او د ٢٠١٩ زېږدي په پای کې بشپړ شوی دی.
د ځينو دلايلو له مخې د پروژې د عملي کړنه د پلي کولو پړاوونه د پروژې د تخنيکي لوستو او ډيزاين له پايني کېدو او بشپړېدو مخکې پيل شوي دي.

د ودانيزو چارو د طرحې او ډيزاين رياست چې د چارو ادارې لوی رياست تر سپړې (چتر) لاندې کړنې سرته رسوي، په دې پروژه کې د ټرونکونکي (ملي پرمختيا کمپنۍ يا NDC) د ډيزين کتنې، د تخنيکي اندونو او يادونو د وړاندې کولو دنده په غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمپنۍ د پروژې په لومړي پړاو کې د لویې ویالې لومړي پل (فاز) کېندنه له ټکي څخه پیل او تر ۱۰۸ کیلومېترو پورې د لویې ویالې تړون له نوموړې کمپنۍ سره تړل شوی دی. د (۲۹۴۹) نیټې د ۱۴۴۳/۱۲/۲۹ (۱۴۰۱/۵/۶) ګڼې فرمان له مخې د وزیرانو لوی ریاست (ریاست الوزرا) درانه مقام لویې ویالې د کېندلو او د طرحې د پلي کول و منل او د پروژې لومړي پل د ودانیزې برخې چارې یې ملي پر مختیا کمپنۍ ته و سپارلې. نوموړې کمپنۍ پرې خپلې کړنې پیل کړې.

بنسټ

دندې دغه رښت چې ګڼه یې (۲۹۴۹) ده او په دې ۱۴۴۳/۲۹/۱۲ نیټې فرمان د دوېیمې بند پر بنسټ د کوش تپې لویې ویالې پیلني پل ودانول او ډیزاین د تړون له لارې د پلي کولو په اړه جوړ شوی دی. د چارو ادارې لوی ریاست د مالي او اداري مرستیالي (۱۳) ګڼې ۱۴۴۵/۱/۸ نیټې غونډې د پرېکړې پر بنسټ او همداراز د پروژو د انسجام او څارنې ریاست د (۶۹) شمېرې لیک چې په دې ۱۴۴۵/۱/۱ نیټه خپور شوی اوډون شوی دی.

یادونې وړ ده، چې د کوش تپې لویې ویالې پروژې د شونتیا لوستي د کرنې، اوبولګولو او مالداری وزارت د سویم پروګرام له خوا د امریکا د متحده ایالاتو د پرمختیایي ادارې په مالي مرسته ترسره شوې ده بشپړ شوي دي. د نوموړې وزارت د سویم پروګرام یاد شوو سندونو موندنې او سپارښتنې د پروژې پیلني پلانونه ګڼل کېږي او د پروژې راتلونکي پړاوونه اړین د هغې پر بنسټ سر ته رسول کېږي. له همدې امله، ډېری توکي چې د دندو په رښت کې شتون لري. د شونتیا لوستي (شونې کېدو څېړنې) دا سندونه او وړاندیزونه د سویم پر بنسټ په پام کې نیول شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۱ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اړه

لکه څنګه چې پورته يادونه و شوه، د SWIM پروګرام د کوش تپې ويالې (کلدارې لويې ويالې) پروژې له پاره د شونتيا لوستې ترسره کړې. که څه هم د دې پروژې وروستی شونتيا راپور چې په رسمي ډول د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت له خوا منل شوی وي، شتون نه لري، خو د راپور د هغو برخو پر بنسټ چې په غير رسمي او غير رسمي بڼه شتون لري، اړوند سرته رسونې ترسره شوي دي.
د شونې وړ لوستې (څېړنو) کې تخنيکي، وټيزې او مالي اړخونه، د اوبو لګولو، د برېښنا پيداور، د چاپېريال او سويېګټې (تاوان) مننې ارزونه، پايښت پراختيا، نخښې، ځانګړې ځانګېړنې، بشپړ د بيې اټکلونه د نورو لارو ملي ملاتړ شننې ګډون لري.

د کوش تپې لويې ويالې چې سروندی (اينټيک، بند، سر) يې د بلخ ولايت د خوم ولسوالۍ اموسين ژۍ سره د کلدارې ولسولۍ ختيځ لورې ته د کلدارې زړې ويالې سره ځای پر ځای شوی دی، د امو سين څخه اوبه څښې يا ترلاسه کوي. د کلدارې ولسوالۍ له ځمکو، د اورګاډي د پټلۍ، حيرتان کابل له لويې لارې، د دولت اباد، بلخ ولسوالۍ له دښتو او اکچې (آقچې) ولسوالۍ له پرتو اوارو سيمو څخه تېرېږي او د فارياب ولايت اندخوی ولسوالۍ ته رسېږي. د دغې ويالې ټول اوږدوالی د بلخ ولايت له کلدار ولسوالۍ څخه د فارياب ولايت اندخوی ولسوالۍ پورې شا او خوا ۲۳۸ کيلومېټره دی.

د کوش تپې لويې ويالې څخه داسې فکر کېږي چې د بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو شمالي وچو او شاړو د اوبو اړمنو ځمکو ته چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي، ورته به د کرنيزو ګټنې له پاره اوبه و رسوي.
په لومړي پل (فاز، پړاو) کې د لويې ويالې اوږدوالی د نيولو له ټکي يا سروندي (بند، اينټيک) څخه تر ۱۰۸ کيلومېټرو پورې دی. له سروندې څخه تر ٤ کيلومېټرۍ کې لويه وياله د شګو غونډيو په منځ کې ځای پر ځای ده چې لوړوالی يې د ويالې له غولې څخه ۵۰ مېترو ته رسيږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ۲ کیلومېټرۍ څخه تر ۱۲ کیلومېټرۍ پورې، د ویالې لاره ښه اسانه ده؛ له ۱۲ څخه تر ۲۰ کیلومېټرۍ پورې د شګو غونډۍ یو څخه نږدې ٦ مېتره د ځمکې څخه پورته غځیدلی دی. له ۲۰ څخه تر ۳۲ کیلومترۍ پورې، د ځمکې چارپېریال (محیط) ښه اوار دی؛ سربېره پردې له ۳۲ څخه تر ۳۵ کیلومېټرۍ پورې د شګو کوشنۍ غونډۍ شتون لري. په ټوله کې، د لویې ویالې په اوږدو کې شا او خوا ۱۲ څخه تر ۱۳ کیلومترو پورې د شګو غونډۍ شتون لري.

کوش تپې لویې ویالې د جوړولو بنسټیز پړاوونه د سویم SWIM (د اوبو لګولو او اوبو لګولو مدیریت پیاوړتیا یا Strengthening Watershed and Irrigation Management) د شونتیا لوستې د کوش تپې ویالې د چمتووالي پله (فازونه، پړاوونه) او پلي کول په څلورو پله یا (فازونه، پړاوونه) وېشلي دي چې په وینا یې هر پل (پړاو) به ۳ کاله پېر و نیسي او په ۱۲ کلونو کې به بشپړ شي.
د شونتیا لوستې (امکاناتو په مطالعاتو) کې د پروژې پله په داسې ډول اوډون او په پام کې نیول شوي چې دا د لویې ویالې له جوړولو وروسته تر وروستۍ کړنې پورې اړه لري؛ د لویې ویالې د جوړولو په پېر (وخت) کې په پام کې نیولو سره به د لویې ویالې جوړولو بریالۍ اصلي کړنې ترسره کېږي.

۶. ۲ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو)

,, د بشپړ هر اړخیز ډیزاین ترسره کولو او بشپړولو له پاره د بنسټیزو کړنو د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پروژې د لویې ویالې غوره څېړې له پاره د چمتو کولو (تدارکاتو) سندونه چمتوالی ټاکي، چې په کې د پروژې د ټولې سیمې هر اړخیز بشپړ توپوګرافیکي څېړنې، د امو سین د اوبو اندازه کول، د اوبو نمونې اخستل او پلټل شتون لري. نورې جیو تخنیکي څېړنې، د چاپېریال څېړنې، ټولنیز- وټیزې (اقتصادي) څېړنې، د چاپېریال بری لیک (جواز) ترلاسه کول، د اصلي ویلې سروندی او د سروندي (اېنټیک) د نیولو له پاره د هیدرولیک ماډلونو بوړول (جوړول).

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړې پل له پاره اړينه ده چې د پروژې د عملي کار پيل کولو څخه مخکې بشپړ شي. د دې پل له پاره د شونتيا وړ څېړنو درې کاله پېر اړتيا لري.

۶. ۳ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې بوړول له پيل څخه تر ۱۰۸ کيلومېټرۍ پورې؛ سروندی (د اوبو څښلو ځای، سر بند، اېنټيک يا وييز)؛ شاخونه (دوېيمه درجه لويې ويالې) چې تر ۲۰.۷۵ کيلومېټره اوږدوالی لري، څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۳ داني؛ تېريدوني څاروندي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي) ٤ داني؛ پولونه ۹ داني (د رېل ګاډي پول، لويې لارې پول، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه)؛ د کروندو سروندي ۲۱٤٥ داني، د پټۍ يو سروندي (۴ درجه ويالې سروندي) ٥۳٦ داني؛ د کروندو سروندي له کوشنۍ يو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ بېخې کوشنې پولچکونه سره) ۲۹ داني، لويې ويالې څڅوبی (ډراپ يا لويه وايله له خپل سترې بڼې څخه کوشني کيدلې بڼې ته غورځيدل) ۱ دانه او شاخونو کې څڅوبي ۳ داني؛ د پيلني پل له پاره د ابو لګولو شبکې ودانول (له لويې ويالې څخه ۱۱ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، له شاخونه يا دوېيمه درجه لويې ويالې څخه ۲ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، کروندو يا درېيمه درجه ويالې څخه ۱۵ د اوبو رسولو شاخونه اخستل)؛ پمپ ستېشنونه ۱٤ داني او د لومړي پل (فاز، پړاو) د وېش شبکې.
په دې پل کې ټولټال ۲۷۷۷ بېلابېلې ودانۍ شتون لري. که چيرې په پيلني پل د کوش تپې لويې ويالې له پاره ځينې بشپړې ودانۍ اړينې وګڼل شي، د ډيزاين په پړاوونو کې بايد په پام کې و نيول شي. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

۶. ٤ د جوړولو دوېيم پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۰ کيلومېټره (له ۱۰۸ کيلومېټرۍ څخه تر ۱۶۸ کيلومېټرۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۷ دانې چې ۵۸ کيلومېټره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۴ دانې چې ۷۶.۵ کيلومېټره اوږدوالی لري؛ څاروندې (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکې) ۱۲ دانې؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۵ دانې؛ پټۍيو لښتې ۸،۱۰۴.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو سټېشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۱۰۴ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۸،۳۳۱.۰۰ ودانۍ شاملې دي.

۶. ٥ د جوړولو درېيم پل (فاز، پړاو)

,, د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۸ کيلومېټره (له ۱۶۸ کيلومترۍ څخه تر ۲۳۶ کيلومېټرۍ پورې (يا دوېيم پل څخه تر پايني پل اندخوی ولسوالۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۲ دانې دي چې ۴۲.۷ کيلومېټره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۱۱ دانې چې ۸۴.۸۸ کيلومېټره اوږدوالی لري؛ څاروندې (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکې) ۱۴ دانې؛ تېريدوني څاروندې (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکې) ۱۹ دانې چې (۱ يې پر لويې ويالې، ۱ يې پر ښاخ، ۱۷ يې په دوېيم درجه ويالې)؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۲ دانې؛ پټۍيو لښتې ۶،۳۳۹.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو سټېشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۹۲ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۶،۵۳۷.۰۰ ودانۍ شاملې دي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نيکه مرغه کوش تپې لويې ويالې د پروژې عملي کړنه (کار) د ملي پرمختيايي کمپنۍ له خوا د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پل څخه مخکې پيل کړی دی. ډډه يې تر ډېره د سويوم په د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) اچولې او د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو) يې بېنا کړې (سترګې پرې اچولي يا پيل کړی دی)، تر ۱۰۸ کيلومېټرۍ پورې د لويې ويالې کېندلو له بشپړيدو او د اوبو د سروندي د ودانۍ له پرمختګ وروسته، ټرونکونکي کمپنۍ ورو، ورو د پروژې د جوړونې چمتوکولو پل يادونې حس کړې او پريکړه يې کړه چې د بشپړې سروې، توپوګرافي په ګډون د جوړونې چمتوکولو پل يادونې ټولې په پام کې نيولې، خپلې سړې تودې (تجربې) نوې ساتي، د بشپړولو او لمن تړلو له پاره يې کوټلي ګامونه پورته کړي دي.

۶. ٦ کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لږې کچې مېچه

يادونه: د وسايلو او ماشينونو په برخه کې اړينه ده چې لږ تر لږه کچه په پام کې و نيول شي، خو د ټرونکونکي ټرون دا دی چې د ټاکلي ګڼې کچې له مخې د ماشينونو، نورمونو، پېژند او معلوماتو (ډيټا) ډول، ډول کچو څخه کار واخلي.
ټرون کونکی کولی شي په خپلو کړنو کې له هر ډول وسايلو، ماشينونو، توکو څخه ډېر يا لږ کار واخلي چې پرې خپل ټاکل شوی کار له ټاکلي پېر مخکې سر ته رسوي او کنه.
د ټرون لګښت يوازې هغه ټرون کونکی اخلې هغه چې ورته په ټرون کې ټاکل شوی وي او په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي دي.

ګڼه	د وسايلو او توکو سپړنه	ماډل	کچه
۱.	د توپوګرافي او سروې لوستې وسايل		

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.۱	د نړۍ پرمختللی ځای موندنې اډه یا ډې جي ایس سټیشن (Station DGP) چې لږ تر لږه تر ۱۰ کیلو مېترو پورې سیمه تر پوښ لاندې نیسي.	Topcon (۱۰ km range)	۵
۲.۱	د ټوټل سټیشن اله (total station) له ازمویل شوې ستاینلیک سره	Sokkia im ۵۰ series I Z۰۰ ۸۷۵٦	۲۰
	(calibration)		
۳.۱	د ثیودولیټ اډه یا سټیشن (theodolite station) له ازمویل شوې ستاینلیک سره (calibration)	Tremble: Digital Theodolite: ۳D Model	۱
۴.۱	د لیزري لیول الي یا لیزري ترازو (level) له ازمویل شوې ستاینلیک سره	GEO MAX Gramin ٦٤s	۲
	(calibration)		
۵.۱	لاسي نړۍ پرمختللی ځای موندنې ټولواله یا لاسي جي پي ایس (GPS hand) له ازمویل شوې ستاینلیک سره	Garmin GPSMAP ٦٧i	۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦.١	د کچې مېچې توکې (لېزري مېترونه، اوسپنيز او ټوټني مېترونه ... .)	Bosch GLM – ١٥٠, ١٠٠, ٥٠ C	٤٠
٧.١	د سمې نخښې يا بېنچ مارک بنسټيز توکي (اوسپنيز سيخ، د پولادو مېخونه، سپري يا بوتل کې سپري رنګونی)	Local	٥٠
٨.١	Motorola مېترولا	DP١٤٠٠	٦٠
	غږلېږي يا مخابري		
٩.١	د سروي بې پيلوټه الوتکې (د سروي سيوسيوی)	Matrice ٢١٠ RTK V٢	٣
٢. د کېندني ماشينونه			
١.٢	پرېکونکې خولې (Cutter Bucket) د بېلابېلو موخو کړنو ماشينونو له پاره چې د لږې کچې او ډېرې کچې بېلابېلو کچو د کېندني کړنې سرته رسوي.	SCB-٦٠٠ Slot Cutter Bucket	٥٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲	-ton ٤٠Komatsu Excavator Doosan	هايدروليکي څيټکونه يا هايدروليکي جاک هامر Hydrologic Jack) (Hammer	۲.۲
٤	Borehole Hydraulic Drilling Rig Machine KR٥٠, KR٤٠-١٢m٤٠kN.m	د کېندني له پاره اوګر (Auger) له بېلابېلي کچې او ډولونه.	۳.۲
۲	High Efficient Muliti-Functional Construction Rotary Drilling Hydraulic Pile Drilling Rig With CAT Chassis KR٣٠٠C and DL ٣٦٠, Wheeled rotary drilling rig machine for bridge construction	د کېندني برمي (روټري) (Rotary)	۴.۲
۱۰	ton ٢٠D, ٣٢٠	کيبل لرونکي اېکسکواټور يا هايدروليکي مزې لرونکي	۵.۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

		Shovel Hydraulic) شاول (Machin	
٤	NXY٢, Taber Type Abrasion Tester, ٣٠٠KN Tensile Breaking Strength And Elongation Testing Apparatus Universal Tensile Tester	پرېکاشن (Precaution)	٦ .٢
٢	SCR٢٠PM٢: ١٠-٢٠ HP Rotary Screw Air Compressor with ١٢٠L Tank, ٣٨٠V, Variable Speed,all-in-one machin	د کمپرېسور ماشين (Compressor Machin)	٧ .٢
٣. د خاورو اړوند ماشينونه			

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤	Agricultural Chain Trencher FOTMA Water Canal Cast Molding and SG۳۸۸F,	ويلي کښونکی (ټرېنچر) يا د کېندني ماشينونه چې په يوازې ويالي او لښتي بېلابېلو بڼو او کچو کېندونکي. (Trencher)	۱.۳
۱۵	SDLG E۷۱۵۰F earthmoving mini wheeled trench digger cheap ۱۵-ton mini size diggers small wheel excavator for sale	ميخانيکي بېلچه يا اېکسکواټور (Excavator)	۲.۳
۲۰	BME-۱۰, ۱-ton Micro Small Digger Crawler Excavator and YFL٤٥	باب کت د کېندني برمه لرونکی (Bobcat Auger Drill)	۳.۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

۵۰	BULLDOZER SD۲۲ and CMG Official ZL۵۰GN ۵ Ton Front End Wheel Loader	بولډوزر (Bulldozer)	۴.۳
٤	Hot Selling Excavator Long Reach Boom Telescopic Robot Arm Excavator Telescopic Arm Clamshell for All Brands; ۲۰۰-٦۰۰ model	کلامشېل لوډر (Clamshell loader)	۵.۳
۲۰	G۹۱٦۵	زمکې اوارونکی ماشین یا ګریډر (Grader)	۶.۳
٦۰	SX۳۳۱۵DT۳٦٦: hacman F۳۰۰۰ X۳۰۰۰ L۳۰۰۰۰ Dump Tipper Trucks ۸x٤ ۱۲ wheels	خاورې وړنکې لارۍ یا ډامپر (Damper)	۷.۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤	Small Crawler Bulldozers with Ripper; D١٦M unimax	ريپر (Ripper)	٨ .٣
٢	EPFC١٢,٠; Track Spider Crane ١,٢t ٣t ٥t ٨t ١٢t Lifting Machinery	مزي لرونکی اپکسکواتور (Cable Type Excavator)	٩ .٣
		٤. د سیمټو او کانکریټو اچوني ماشینونه	
٤	cbm ٢,٠; ٥,٥ZC self-loading ٤concrete mixer ٦wheels wheels self-loading concrete truck mixer	د کانکرېټو ګډولی یا کانکریټ مکسر (Mixer Concrete)	١ .۴
٤	PUTZMEISTER M٤٧-٥	د کانکریټو پمپ (Concrete Pumps)	٢ .۴
٣٠	CNVR	لړځونکی یا ویبراتور (Vibrator)	٣ .۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰	; Chinese ٤x٦ ٤x٦Beiben cubic ۹hp ۳٤۰ meters mobile concrete mixer truck with pump	د کانکرېټو وړونکی ګډولی یا کانکریټ لاری (ټرک) مکسر (Concrete Mixer Track)	۴.۴
۲	/h ۳m۱۰۰ Mobile Concrete Ready Mixed Batching Mx Plant	کانکریټو تیارولو ماشینونه، کانکریټ پلانټ یا بچنګ پلانټ (Plant Concrete)	۵.۴
٤	T; Mini ۱ manned elevator ۱۰elevates meters self-moving steering cylinder aluminum alloy manned lifting platform	ویالي پورته کونکی، لویي ویالي لفټ، له لویي ویالي جګونی. (elevator Canal)	۶.۴
٤	XCMA QAY۲۰۰: High Quality Used All Terrain Crane ۲۰۰ Tons XCMA QAY۲۰۰ Mobile Truck	کرین، پورته کونی (Crain)	۷.۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٠	ZM-١٤ and C-١٠٠	کېښ کونی ماشین، کمپتکټور Compactor	٨ .۴
١٠	YH-JS٦٠٠٠	اوارونی یا رولر Roller	٩ .۴
٤	FAST-٨ intelligent F٨	د سیخانو کټ کونی او پرې کونی (Steel Bar Cutter and Bender Machin)	١٠ .۴
٤	Electric/diesel mortar spraying machine	د کانکرېټو تومانچه، یا گن شوټر یا کانکرېټو ویشتونکی (shooter Concrete gun)	١١ .۴
١٠	CA-٣ ٧L Indicator air content meter/Air Volume Meter Tester/ Concrete Air Content Measuring Instrument	په کانکرېټو کې د ېړبوړکی یو مېچې اله، اير کانټېنټ وسایل (Air Content Tools)	١٢ .۴
٢٠	Slump cone set Sprayed steel Concrete Slump Tester	د کرنکرېټو در نروېدو او ټیگېدو مچې وسایل، سلمپ سیټ (Slump Set)	١٣ .۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣٠	Laixin: Embedded wire thermometer for concrete	هواويچي د مېچي الي يا وسايل يا د تودوخي ښودني ماشين Temperature) (Measurements Machin	١٤.٤

لښتيليک ٦. ٢ کوش تپي ويالي د کاري وسايلو او توکو لړي کچي لېست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۷ د کوش تپې لويې ويالې کرنيزو ځمکو ډګر

د افغانستان کرنې او مالدارۍ وزارت د برنامې پاينې راپور په ستې په درې برخو وېشلې.

,, پيلنۍ کروندې:. هغه کروندې چې لويې ويالې له لورې ګردۍ (کره) کېږي، کرنيزې کروندې او سويې کرنېزې کروندې ځمکېچه يې ۵۵۰،۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره يا (۲،۷۵۰،۰۰۰) جريبه ده.

دوېيمې کروندې:. هغه کروندې چې د کرکېلې وړ دي، د لويې ويالې، ويالې، کلو، باندو سره، سره ځمکېچه يې ۳۳۱،۴۹۸ درې سوه او يوه دېرش زره او څلور سوه او اته نوي اېکتاره يا (۱،۶۵۷،۴۹۰) جريبه ده.

درېيمې کروندې:. هغه کروندې چې کرنې په کې کېږي، نباتات په کې کښت کوي ځمکېچه يې [۲۷۶،۴۹۸.۳] يا ۲۹۸،۳۴۸ دوې سوه او اته نوي زره او درې سوه او اته څلوېښت اېکتاره يا [۱،۳۸۲،۴۹۱.۵] يا (۱،۴۹۱،۷۴۰) جريبه ده. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۱۰ چوپړی)

۶. ۸ د کوش تپې لويې ويالې ودانيزې برخې

۱. د لويې ويالې اوږدوالی ۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره دی، پېړوالی يې په منځنۍ کچه ۱۰۰ مېتره، ژوروالی يې له ۲۲ مېتره څخه نيولې تر ۸،۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه په کانال کې ۶،۵ مېتره دی اوبه له امو سين څخه د کرکيلې کروندو ته لېږد وي، چې د حيرتان لويې لارې له پله څخه نيولې تر اندخوی تر منځنۍ پولې پورې له ليلې دښتې تېر په کې بېړۍ تګ راتګ کولی شي.

۲. لويه وياله لږ تر لږه په يوه ثانيه کې تر ۷۰۰ درېنګلې مېتر ډېرې اوبه په پنځې بڼه لېږدولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣. د لویې ویالې د ښاخونو ګڼه ٣٠ او اوږدوالی یې ٥٤٤ کیلومېترو پورې رسېږي.

٤. سروندی یوه دانه دی چې پېنځه په څلور مېترو کې ٢٤ دانې وره لري.

٥. په لویو لارو او د باندو لارو او کشونو باندې ٣٩ دانې پولونه لري.

٦. د لویې ویالې پر اوږدو د اوبو ١٠٣ دانې څاروندي لري.

٧. په ټوله کې ٦٦ دانې وترې (ورخ) ودانۍ لري.

٨. په سلګونو ١٠٠ کیلومېتره سړکونه او په زرګونو کیلو مېتره کوشني د اوبو رسولو او غځولو ودانیزي برخې لري.

٦. ٩ د کوش تپې لویې ویالې په کروندو کې د نباتاتو ښې او له سلو برخه یې چې د کرنې وړ دي.

١. د نباتاتو ډول: غنم، له سلو ٢٥ یې کرنه؛ ٢. وربشي، له سلو ٥ یې کرنه؛ ٣. پټاټي، له سلو ١٠ یې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځایونو کې له سلو ٢٣ یې کرنه؛ ٤. باټنګن یا رومي، له سلو ٥ یې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځایونو کې له سلو ٧ یې کرنه؛ ٥. جوار (ډیسې)، له سلو ٣ یې کرنه؛ ٦. توربانجان، له سلو ٥ یې کرنه؛ ٧. بادرنګ، له سلو ٥ یې کرنه؛ ٨. زرده کې، له سلو ١ یې کرنه؛ ٩. مرچ، له سلو ٢ یې کرنه؛ ١٠. خټکي، له سلو ٦٣ یې کرنه؛ ١١. هندوانې، له سلو ٦ یې کرنه؛ ١٢. ممپلي، له سلو ٤ یې کرنه؛ ١٣. اینګ، له سلو ٨ یې کرنه؛ ١٤. پنبه، له سلو ٨ یې کرنه؛ ١٥. کنجت، له سلو ٧ یې کرنه؛ ١٦. وریښم یا کتان، له سلو ٥ یې کرنه؛ ١٧. پېسته، له سلو ٣ یې کرنه؛ ١٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادام، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۹. منې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۲۰. انار، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۲۱. د وچې مېوې ونې (ويڅکي يا انګور، خورمانۍ، پندوک، ملخنۍ، بېرې، مندتي، خستې، ګستمغزې، غوزان، ګستملګنې او کېشتې)، له سلو ۶ يې کرنه ده. په ټوله کې ټول ټال له سلو ۱۴۵٪ کېږي.

۶. ۱۰ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله

۱. **کوکنار (اپين):** په يوه جريب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کيلو ګرامه پيداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کيلو ګرام بيه ۱۲،۸۵۸.۰۰ افغانۍ چې ټول ټال يې ۱۰۲،۸۶۴.۰۰ افغانۍ کېږي.

۲. **غنم:** دا زموږ د ټاټوبي يوه د کرکيلې لرغونو غلو څخه دي، چې خورا اوږد لرغونی پېخليک لري او د سرغندويتوب پېر يې د بشريت پيل شيبو ته رسېږي، کره موده يې يې معلومه نه ده.

,, د افغانستان په ټولو ولايتونو کې غنم کرل کېږي، په ځينو برخو کې د للمي او په ډېرو سيمو کې د خړوبولو په بڼه کرل کېږي.
په يوه جريب ځمکه کې ۳۵ کيلوګرامه غنم د تخم په بڼه کرل کېږي چې له هغې څخه ۱،۰۵۰.۰۰-۱،۴۰۰.۰۰ کيلوګرامه غنم تر لاسه کې دی شي.
په يوه جريبه ځمکه کې د غنمو د کښت لګښتونه په اوسط ډول په لاندې ډول دي:

۱.۲. د غنمو تخم ۳۵ کيلو ګرامه - په اوسني شرايطو کې د ۱۰۰۰ افغانۍ يو سره سمون لري.
۲.۲. توره کيمياوي سره - نيمه کڅوړه (۲۵ کيلوګرامه) د ۳،۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.۳. سپینه کیمیاوي سره - یوه کڅوړه (۵۰ کیلوګرامه) د ۲۵۰۰ افغانۍ یو سره برابره ده.

۲.٤. د ۵۰۰ افغانۍ یو د کرکیلي درمل (دارو یا دوا) شیندل.

۲.۵. د اوبو د غنمو د کښت ټول لګښت (سیند، ویالې اوبه) په هر جریب کې ۷،۵۰۰ افغانۍ دي که چیری اوبه وړیا وي.

۲.٦. که له دې څخه د خرچو نرخ راکم (تفریق) کړو، د یوه جریب ځمکې په بدل کې د کروندګر له پاره ۲۸،۰۰۰.۰۰ اته ویشت زره افغانۍ ترلاسه کېږي، که چېرې ځمکه د کرونده ګر خپله کرونده وي.

۲.۷. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر یې په نیمایي برخه کرلې وي، په یوه جریب کې د کروندګر کره بچت ۱۴،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۲.۸. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر یې په اجاره کري، د هر جریب کره بچت (راګرځیدنه) کروندګر له پاره ۱۸،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۲.۹. که ځمکه للمي (په بیدیا کې یوازې له باران څخه خړوبېږي) وي، په یوه جریب کې د کرونده ګر کره بچت (راګرځیدنه) ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۲.۱۰. که ځمکه خړوبه او اوبه و پېرودل شي، په یوه جریب کې ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ د کرونده ګر کره بچت (راګرځیدنه) یا ګټه ده.

۲.۱۱. **د غنمو پایله:** په یوه جریب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۱،۰۵۰ کیلوګرامه چې په روانپېر کې د هر کیلوګرام بییه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول پیداوار بییه یې ۲۷،۰۰۰.۰۰ افغانۍ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ .۱۱ .۱. **غنمو د پايلې لومړۍ يادونه:** د ملا امام سره مرسته (حق الله)، لسمه برخه او ماليه د ځمکې د خاوند په غاړه ده.

۲ .۱۱ .۲. **غنمو د پايله دوېيمه يادونه:** که ځمکه د کرونده ګر پورې اړه ولري، ۳۵ کيلوګرامه + ۱۰۵ کيلوګرامه + ۷۰ کيلوګرامه هم د کرونده ګر له له برخې څخه کمېږي.

۲ .۱۱ .۳. **غنمو د پايلې درېيمه يادونه:** د ماشين کار اجوره د غنمو د بوسو له پلور څخه ورکول کېږي.

۳. زعفران:

۱.۳. زعفرانو د لومړي کال پيداوار: په افغانستان کې زعفران په لومړي کال کې پيداوار نه ورکوي، خو په دوېيم کال (د پيداواراتو په لومړي کال) کې د هر جريب ځمکې له پاره ۲۰۰ کيلوګرامه د زعفرانو پياز او تر ۲۰۰ ګرامو پورې وچ زعفران د کروندګر له پاره پاتې کېږي.

۲.۳. زعفرانو د دوېيم کال پيداوار: د پيداوارو په دوېيم کال (د کښت درېيم کال) کې، د هر ۲۰۰ کيلو ګرامه زعفرانو پيازو برسېره، د ۲۰۰ څخه تر ۳۰۰ ګرامه وچ زعفران په يوه جريب ځمکه کې کرونده ګر ته پاتې کېږي.

۳.۳. زعفرانو له درېيم څخه تر پېنځم کال پورې: په دې موده کې به د زعفرانو لوړ وزن د کروندګر له پاره د هر جريب ځمکې په هر ۲ ټنه پيازو (پيداوار) بر سېره له ۳ څخه تر ٦ کيلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرامو وچو زعفرانو پورې وي او د کرونده ګر د پیازو پانګه به له ٦ څخه تر ١٠ ټنو پورې لوړه شي.

٤.٣. زعفرانو له شپږم او اووم کال: په دې کلونو کې د کرل شوي زعفرانو اندازه کمېږي او په هر جریب ځمکه کې له ٣ تر ۴ کیلو ګرامو وچو زعفرانو ته رسېږي، خو د پیازو اندازه له ١٢ څخه تر ١۴ ټنو پورې لوړېږي.

٥.٣. د زعفرانو د کښت لګښت: د زعفرانو د کښت له پاره لومړی ګام د مناسبې ځمکې شتون دی چې د هېواد په هره برخه کې توپیر لري.

٣. ٥ .١ . د غواګانو او پسونو د سرې چمتو کول: دا سره هم خورا مهم ده او په هر جریب کې تر ٦١٠٠ افغانۍو پورې لګښت لري.

٣. ٥ .٢ . د زعفرانو پیاز چمتو کول: د زعفرانو پیاز پېرودل هم د زعفرانو د کښت یوه مهمه برخه ده، د پیازو بییه، د پیازو په کیفیت او ډول پورې اړه او هر کال توپیر کوي.

د زعفرانو د هر کیلوګرامه پیازو بییه ٥٠ افغانۍ ده او په یوه جریب ځمکه کې د کرلو له پاره دوه ټنه یانې دوه زره کیلوګرامو پیازو ته اړتیا ده، چې له سل زره افغانۍ یو سره برابره ده.

٦.٣. د زعفرانو د ساتلو لګښت:

هر کرنیز پیداوار (محصول، تولید) ساتنه یوه لګښت لري، زعفران هم یوه ځانګړی لګښت لري او د هغې دکیکې اندازې معلومول اسانه کار نه دی، دا څو کلونو څېړنو ته اړتیا لري.

٧.٣. د زعفرانو پایله: په یوه جریب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ٢٥٠ ګرامه وي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسني وخت کې د هر ګرام بييه د امريکا متحده ايالتونو کې ١٢٩٧.٥ افغانۍ ده، چې د ټول پيداوار بييه يې ٣٢٤٣٧٥ افغانۍ کېږي.

٤. **د پنبې کښت:** د پنبې کښت له ٣٠٠٠ کلونو راهيسې په افغانستان کې مشهور دی او ښې پايلې يې لرلې دي.

له دې پيداوارو څخه د استفادې په موخه د هېواد په بېلابېلو ولايتونو لکه: بلخ، کوندوز، پروان، هېلمند کې د نساجۍ او تېلو د توليد فابريکې جوړې شوې، چې د کورنۍ يو جګړو پر مهال بندې شوې او يا هم پخپله فابريکې خپل فعاليتونه پرې اېښي دي.

١.٤. **د پنبې کښت:** دا بوټي د ٥ سانتي مترو په ژوروالي کې کرل کېږي، په يوه جريب ځمکه کې ١٢٠٠٠ بوټي ښه وده کوي او د يوه جريب ځمکې له پاره ٨ کيلو ګرامه پنبې تخمونو ته اړتيا لري.

٢.٤. **د پنبې پيداوار:** په هر جريب ځمکه کې له ٧٠٠ څخه تر ٨٤٠ کيلو ګرامو پورې پيداوار ورکول کېږي.

٣.٤. **د پنبې بييه:** د افغانستان په هر ولايت کې د پنبې بييه توپير لري، خو د ورځنۍ يو معلوماتو له مخې د پنبې بييه يوه شان ده.

٧ کيلوګرامه د افغانستان په شمالي ولايتونو کې له ٧٠٠ تر ٨٠٠ افغانۍ يو پورې رسېږي او په کابل ښار کې له ١٢٠٠ تر ١٤٠٠ افغانۍ يو پورې پلورل کېږي.

٤.٤. **د پنبې د تخم بييه:**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پنبې ۷ کیلو ګرامه تخم د کښت بییه ۶۴۰ افغانۍ، خو د پنبې د تخم، غوړۍ یو د تولید بییه ۲۵۰ افغانۍ ده.

۵.۴. د کونجاړې بییه: د بېلابېلو ولایتونو په بازارونو کې د موسم او ډول له مخې توپیر لري، خو په منځني ډول د ۷ کیلوګرامو بییه ۶۰۰ افغانۍ ده.

۶.۴. د پنبې غوړي: د هر کیلو ګرام بییه په موسمونو کې توپیر لري، خو د هر کیلو ګرام منځنۍ بییه ۱۶۰ افغانۍ ده. په یوه جریب کې د پنبې د کښت لګښت:

۴. ۶ .۱ . د پنبې تخم ۷۳۲ افغانۍ.

۴. ۶ .۲ . توره او سپینه سره ۱۰۰۰۰ افغانۍ.

۴. ۶ .۳ . د ٤٠٠ افغانۍ یو دارو(دوا) پاشل.

۷.۴. د پنبې د غوړۍ یو پیداوارو تر لاسه کولو ټول لګښتونه: ۱۱,۱۳۲ افغانۍ.

۸.۴. د پنبې پایله: په یوه جریب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۷۵۰ کیلوګرامه پیداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کیلو ګرام بییه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پیداوار بییه یې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.،، د لیکوال ژباړه او غځونه (حشمت الله، ۲۰۲۳ زېږدی، د پیلنۍ برخې ۳ چوپړی او د پاینۍ برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.)

۵. پایله:

۱.۵. په یوه جریب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کیلو ګرامه پیداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کیلو ګرام بییه ۱۲۸۵۸ افغانۍ چې ټول یې ۱۰۲۸۶۴ افغانۍ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱۰۵۰ کيلوګرامه چې په اوسني وخت کې د هر کيلوګرام بيه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيه ۲۷۰۰۰يې افغانۍ کېږي.

۳.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه حاصل (يېبرور) ورکوي. په اوسني وخت کې د هر ګرام بيه د امريکا متحده ايالتو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کېږي.

۴.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۷۵۰ کيلوګرامه پيداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کيلو ګرام بيه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بيه يې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.

د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې ادارې راپور پر بنسټ، تاجيکېستان له سلو ۶۲، افغانستان له سلو ۲۷، اوزبېکېستان له سلو شپږ اعشاريه درې، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان له سلو دوې، دوې د امو سين اوبه جوړ وي، چې په دې لړ کې افغانستان له اوږدو کلونو راهيسې نه يوازې چې له خپلو اوبو ګټه نه ده اخيستې بلکې د دغه هېواد د خاورې يوه برخه هم د امو سين د اوبو خوراک شوې ده.
بل لورې ته زموږ د کوش تپې لويه وياله له اوزبېکېستان هېواد او پولې لورې خپلې اوبه نه دي اخستې، د تاجکېستان پولې لورې څخه مو اخستې. اوس، اوس مو د اوبو اخستلو ځای زموږ خپله برخه داسې ځای ټاکلی دی، چې د اموسين ډېره برخه يې زموږ لورې ده، او غرنۍ غرګۍ (کوشنۍ غرډوله غونډۍ) يې تاجيکېستان لورې ده. چې په دې ټکي کې هېڅ ډول سره د سين لورې څوک نه شي له ځايه ګرځولی.

زموږ لويه وياله که د اوبو له کمتون سره مخ شوه او داسې يې شونې نه کړه چې د اندخوی کروندې خړوب کړو يا لويه وياله تر هغه ځايه (۲۶۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیلومېټرې) یا تر ویالې تر پایه و نه رسوي نو له ملاتړې لویه ویاله ورته د کوش تپې له ټاکلي ټکي څخه اخلو چې د کوندوز سین څخه یې سروندی (اینټیک، سربند) په لس کیلو مېټرې کې د پیلنې ویالې له ډډ (کالدارې ویالې) څخه واټن لري. چې د ابو سرچینه یې د بامیانو او سلنګونو د هندوکوش له د واورېژونو لوړو غرونو لړې څخه سرچینه اخلي، له بغلان څخه تېرېږي او په کوندوز ور ګډیږي.

,, د شوروي اتحاد له ړنګېدو وروسته د لومړي ځل له پاره اوبو ته پاملرنه و شوه، د شریکولو تړونونه او یوازې وروسته پاملرنه د اوبو په توګه لوی بندونو ته واړوله؛ په منځنۍ اسیا کې د زېربنا کنټرول (Wegerich et al.، ۲۰۰۷). سمیټ (۱۹۹۵)
د اوبو شریکولو ترتیباتو ته په کتلو سره، استدلال کوي چې ,, په نړۍ کې هېڅ ځای نه شته د زېرمو پر سر د شخړو شونتیا دومره پیاوړی دی لکه په منځنۍ اسیا کې. ،، د شوروي اتحاد له ړنګېدو راهیسې په دې اړه بحثونه روان دي.
د اوبو په شتون او تخصیص باندې د لویو بندونو اغېزې
د امو سین حوزه. په هر صورت، تر نن ورځې پورې دواړه سیمه ایز او هم نړۍ وال بحثونه د اټکلونو، انګېرنو او انګېرنو له خوا خورا اغېزمن شوي، معتبر معلومات یوازې لږ شتون لري.
د منځنۍ اسیا جمهوریتونو د خپلواکۍ څخه مخکې، غالب د اوبو کارول د منځني او لاندې اوبو سرچینو په اوږدو کې د اوبو لګولو له پاره وو، د ارال بحیرې برخې. د اوبو لګولو ساحه په ډراماتیک ډول زیاته شوې له ۱۹٦۰ څخه تر ۱۹۹٤ پورې کله چې، د ۱۹۹٥ TACIS راپور پر بنسټ، ټولټال د ارال په حوزه کې د اوبو لګولو ساحه اعظمي حد ۷,٤۰۰,۰۰۰ اېکتاره ته رسیدلې (تانتون او جنت، ۱۹۹۹).
د مرکزي سیاسي او اقتصادي خپلواکي
د آسیا جمهوریتونو د یوه شمېر بدلونونو پایله درلوده. په داسې حال کې چې ښکته د ازبېکېستان او تورکمېنېستان جمهوریتونو هڅه و کړه چې خپل اوبولګولو ټینګ و ساتي، د تاجیکېستان او کېرغیزېستان جمهوریتونه، لږ څه لري، د انرژۍ رسولو د ښه کولو له پاره نور انتخابونه، نوي بندونه جوړ او ترمیم شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوبو د بربېښنا توليد زياتولو له پاره د موجوده بندونو عمليات.
د يخنۍ او واورې وريدل د ټولو ولايتونو د هوسايني له پاره اړين دي
د منځنۍ اسيا او د دوی د اوبو اړتيا ۹۰٪ له سلو نوي پوره کوي.
هواوېچې (اقليم) بدلون، د ګليشيرونو د ګړندۍ غوځېدلو لامل کېږي، کوم چې په پوره کولو کې مرسته کوي.
په لنډ پېر کې د دولتونو د اوبو اړتياوې، مګر په اوږد پېر کې د تودوخې کمېدل او د بخار لېږد ډېروالی نتيجه به ورکړي. برسېره پر دې د اقليم بدلون په فريکونسۍ باندې اغېزه لري، د سختې وچکالۍ بېړه يا شدت، د استثنايي زياتوالي په پايله کې د اوبو کمښت لکه څنګه چې د ۲۰۰۰-۲۰۰۲ په اوږدو کې د امو سين په ښکته برخه کې رامنځ ته شو.
په ځانګړې توګه د وچکالۍ شرايطو له امله، د اوبو ډېر مصرف په منځنۍ آسيا کې سرچينې او د خاورې مالګين کول د اوبو مهم عوامل پاتې دي؛
د فشار ستونزې. د اوبو په ټوليز مقدار کې د کمښت په پايله کې د څښاک د اوبو شتون د زغم وړ مالګينتوب کچه محدوده ده (کيوموف او اکراموواا، ۱۹۹۷) او د اوبو امنيت په جدي توګه له خطر سره مخامخ دی.
لکه څنګه چې په ډېری نورو وچو او نيمه وچو زونونو کې، په مرکزي کې سطحي اوبه د آسيا په پراخه کچه سينونو د زېرمو د پراخو سيستمونو له خوا تنظيم کېږي، د اوبو په څه رنګوالي او کچې دواړه اغيزه کوي.
د لويو بندونو مديريت او زېرمې د اوبو د څه رنګوالي (کيفيت) د ښه کولو له پاره يوه اغېزمن اقدام دی، شتونلرونکې زېربناوې د پخوا څخه د ترميم شوي کارولو له لارې د خوندي اوبو رسولو کې مرسته کوي.
له همدې امله د دې مطالعې اصلي ساحه معرفي کول دي، د لويو بندونو او زېرمو ظرفيت د تطبيق وړ وسيلې په توګه په امو کې د اوبو د دوامدار مديريت ستراتيژي پلي کول روښانه کوي.
د امودنډوکی حوض تر دې مهاله يې يوه شمېر مطالب هم په بېلابېلو خپرونو کې خپاره شوي دي، انفرادي خپرونې او په مرکزي آسيا او د اروپا په کنفرانسونو کې. د دې له پاره چې د يوه ډېر جامع انځور وړولو له پاره دا پاڼه هم د يوه ځای کولو موخه ده.
د پخوانۍ يو موادو تاليف سره د نوي بصيرت معرفي کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ هېله لرو چې دا ترکيب به ځوان ساينس پوهان چمتو کړي او تاسيس کړي، متخصصين په مرکزي آسيا کې د نوي ليوالتيا سره موضوع ته د لومړي ليد سره وړاندې کوي.

۶. ۱۱ امو سين د سيمو د اوبو لښتيليکه (هايدروګرافي)

د امو سين په ټوليزه توګه د ۷۹,۳ km^3/a په سرعت سره، په منځنۍ اسيا کې تر ټولو لوی سين دی، دا د خپل اصلي سر اوبو د سنګم له خوا رامنځته کېږي، د وخش او پينج سينونه د امو مرستيال سينونه دي. د امو سين ټول اوږدوالی د پنج سين له سر څخه تر ارال سمندرګي پورې شا او خوا ۲,٥٤۰ کيلومېتره دی، د سين له سنګم څخه اوږدوالی ۱,٤۱٥ کيلومېتره دی. (فروبريچ او کيوموف، ۲۰۰۴). د امو سين د حوزې د نيول کيدو ساحه (شکل ۱).
۳۰۹,۰۰۰ کيلو مېتره مربع لري او د افغانستان او څلور مرکزي له خوا شريک شوی.
اسيايي جمهوريتونه: کېرغېزېستان، تاجيکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان.
د امو سين کلنۍ جريان د سين له پورته او پورته څخه تنظيميږي د لويو بندونو په واسطه ښکته. په پورته ساحه کې دا ناورک او دي د روګون بندونه، او د لاندې زېرمې ساحه د نفوذ له خوا مشخص کېږي،
د Tuyamuyun د هايدرو انجينرۍ کمپليکس THC).
د امو سين مرستيال وخش سين له الپين سيمو څخه سرچينه اخلي، د پورته پامير د کېرغېزېستان په سويل ختيځه سيمه کې، چېرې چې ځينې برخې د ابراموف ګليشير او د فيدچينکو ګليشير د تيښتې په نسل کې مرسته کوي.
دغه سين د کېرغېزېستان له شمال څخه د تاجيکېستان جنوب لوېديځ ته بهېږي.
۲۶ انځور. د امو سين حوزه چې د هغې اصلي برخه او د روګن، ناورک او بندونو سره Tuyamuyun Hydro Complex (THC).
له پنج سره تر سنګم پورې، وخش ٥۲٤ کيلومېتره اوږدوالی لري، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاجيکېستان کې د ۳۱,۲ زره کيلومېتره مربع ساحه. تر ټولو ستري سينونه د وخش څخه مکسو او اوبيهينګو دي (ملګري ملتونه، ۲۰۰٤).
د ناورک په ساحه کې د وخش سين اوسط کلنی جريان،
بند د ۲۰ km^3 سره برابر دی؛ د ۲۳ km^3 د ځغاستې ۱۰٪ احتمال شتون لري، او a ۹۰٪ احتمال چې جريان به له ۱٦,٦ km^3 څخه زيات نه وي. Giese et al. (۲۰۰۴)
د وخش او وسيلې له پاره د ۲۰,۰ km^3/a کلنی اوسط خارج کې دو راپور ورکړئ، د پنج له پاره د ۳٤,۳ km^3/a خارج کول. وخش يوازې ۲۵٪ ونډه لري،
د امو سين ټول منځنی جريان (۷۹,۳ km^3/a).
پنج په واکججير دره کې د ګليشير څخه سرچينه اخلي او د ګاليشير څخه جوړيږي.
د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ پوله د پنج سينونه دي،
په افغانستان او تاجيکېستان کې شتون لري. د افغانستان مهمې برخې واخان، پامير، بدخشان او کوکچه دي. له لويو څانګو څخه د تاجيکېستان په پنج کې ګونټ، بارتنګ، وانچ او کيزيلسو دي. وروسته د وخش او پنج له سنګم څخه د امو سين اوبه ترلاسه کېږي.
کوندوز (د افغانستان څخه)، کافرنيګان (د تاجيکېستان څخه)، او د شيرآباد او سورخندريا سينونه (د اوزبېکېستان څخه) د افغانستان سينونه خلم، بلخ، سرپل او شيرنتنګ تر ډېره په سيمه ييزه کچه مصرفېږي او امو سين ته په ندرت سره رسېږو (احمد او وثيق، ۲۰۰۴).
د امو دريا د هايدرووولوژيک رژيم په واسطه تشريح کې دی شي،
د کلني جريان حجم غير مساوي وختي توزيع ، شا او خوا ۸۰٪ سره د اپريل څخه تر سپټمبر پورې موده کې. ترټولو لوی مقدار په منځ کې رامنځ ته کېږي، اوړي د بر پامير په غرونو کې د واورو او ګليشيرونو د خړوبولو له امله.
د ۱۹۵۷ څخه تر ۱۹۸۰ کلونو په موده کې د سيمې ګليشيرونه له لاسه ورکړل، ۱۲٦ km^3 يخ (شاوخوا ۱۱۳ km^3 اوبه) د اقليم د بدلون له امله رامنځته کېږي. دا مقدار په ۱۹۵۷ کې د يخ د ټولو زېرمو ۱۹٪ جوړوي (ملي د اقليم د بدلون په اړه د اوزبېکېستان جمهوريت کميسيون، ۱۹۹۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عادي جريان رژيم په مياشتني اوسط ډول د ټېټ څخه خارجيږي امو سين د تويامیون هايدرو کمپليکس (THC) په ساحه کې دی.
په ۲۷ انځور کې د حوالې ستېشن درګاناتا (۱۹۸۱-۲۰۰۶) له پاره وړاندې شوی.
۲۷ انځور. د امو سين د ټېټې امو سين له پاره د مياشتني اوسط اخراج په درګانتا کې ثبت شوی ستېشن، ۱۹۸۱-۲۰۰۶.
دلته، د سين د جريان زياتوالی په اپريل / می او جريان کې پيل کېږي د هر کال په جولای کې اعظمي حد ته رسيږي. دا په لوړه کچه خارج ته اشاره کوي، اوړي او په ژمي کې تر ټولو ټېټ، د عمومي اوبو څخه خپلواک شتون له پخوانۍ يو وختونو راهيسې دا ځانګړی جريان رژيم د خپل سيلاب سره په اوړي کې اعظمي د اوبو په برابرولو سره د اوبولګولو ملاتړ کوي او وخت ته اړتيا لري.،، (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوپر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۳ څخه تر ۶ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصيحتونه) د خپلو اوبو په تړاو

موږ د ټاټوبي د پولې اوبو څخه هېڅ ګټنه نه ده اخستې، د ګاونډيانو سويې ګونډيتوب له لورې څخه چې د کاله له ور څخه يې بلواګر، تړاکګر، سويې سوکلی، نه امنی ځواکونو او يرغلګرو ځواکونو ته لار ور کړې، پرې راغلي دي چې زموږ د ټاټوبي انډول (تعادل) يې په ټوله نړۍ کې ګډ وډ کړی دی. په يوه بانه او بله بانه يې هر ډول ډلې ټپلې او غلې موخې پر کار کړې دي چې زموږ د ټاټوبي د نه بريا سبب کېږي. له تېرو څلوېښتو کلنو کې زموږ له پولې اوبو څخه د ګټنې نه اخيستلو له اړخه موږ ته په هر کال کې ۶،۴۵۶.۵۰۰ مېليونه ډالر تاوان را رسيدلی دی. په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوږولو په پايله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېليونه، څلور سوه او پېنځه شپېته مېليونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډۍ له پېر ۱۹۷۰ زېږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروي د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

په پښتو کې دوې متلونه يا (عربان چې ورته مثال وايي) ,, د زور ور اوبه په پېچومې خېږي ،، که موږ زور و درلود په زوره زموږ اوبه را څخه هېڅ زور ور په لوړه لورې نه شي اخستلی، دا خو مو لا خپل رښت (حق) دی؛ ,, په پردۍ اوبو ژرنده نه چلېږي ،، او ,, په ځنګله کې د ګيدړ کواله نه چلېږي.،، که هر څوک زموږ له پاره ځانونو څخه ځناور جوړ وي موږ بيا ځناورو ته د ځواب ور کولو توان زورنه لرو. ټوله منځنۍ اسيا هم يوه باچا لري، موږ د ټولې منځنۍ د اوبو انډون نه دی وران کړی او نه يې ګډوډ وو.

الحمد الله چې موږ مسلمانان يو او د مسلمانو له ډلې څخه يو، تل غوره او پاکې خبرې کوو د ژوند په هرو څارو کې د اوبو په څارو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم، نړۍ وال ټولو رښتو (حقوقو)، د چارپېريال رښتو ته د زړه له کومې درناوی کوو، د کوش تپې په سروندي کې له سلو لس ۱۰٪ اوبه در پرېږدو چې د اوراال په جهيل کې چارپېريال ګډوډ نه کړي، له سلو دېرش يې ستاسو دوې ګاونډيږو. نور په هېڅ ډول خپل د اوبو برخه نه در کوو او همدا زموږ د اوبو وار دی. هرګوره چې زموږ له درې لويو کروندو خړوبولو څخه ورسته په ټوله کې اوبه ډېرې شوې هغه بيا د ټاکلي اوبانې (ميرو) په لاس زموږ د ټاټوبي کرنې او مالدارۍ وزارت له لورې د بهرنيو چارو وزارت په خوله در خوشې کېږي.

د کوش تپې لويې ويالې پروژه چې ګټې اخستنې په منځنۍ کچه هر کال کې ۶.۴۵۶ بېليونه ډالر ګټه لري، د ټاټوبي خوبونو رختيا کولو له پاره نه پرې دې چې دا خوبونه دې پرې شي او د دې خوبونو رښتيا کولو له پاره دې ټاټوبي سپېڅلو او غښتلو مېندو داسې زامن را وړي چې د نوموړې پروژې تر شاه د بريا له پاره د ژور علمي اندونو، وندونو، بوړولو، يادونو او روزنې ور کونو جغات (هڅه يا کوښښ) کوي، لکه: فضل الرحمن، اسدالله، محمد بصير، حسام الدين، سيد هاشم، محمد قاسم، عبدالقادر، عبدالرحمن؛ سيد هاشم، محمد بهير، محمد سير، حکمتيار؛ سيد نجيب، سخيداد، الياس، اسدالله، محمد رفع، عتيق الله، نعمت الله، عبدالله، حميد الله، صفی الله، نورالهدا، عبدالشکور، محمد مصطفی، همايون، ولي محمد، عبدالروف، محمد صابر، انورالحق، عبدالغني، محمد حسن، هېبت الله.

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل

د اوبو په سر د ماتو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره ولاړ نه وي، ګوډو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره په نېمه لار کې پرې اېښې وي او شخړو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په جګړو ته سره ولاړ شوي وي، د تړو تړل ته بايد موږ په لويه کې په علمي تخنيکي پوهګړي پام لاندې په اوږد پرې بڼه په خپل ليد کې و لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

زموږ د ټاټوبي بېلې شوې برخې تل داسې جغات کوي چې هغه د وتخيلو خبره ,, پر واسکټ يې دعوا و کړه، يوه جيب در ته په خپله په برخه رسېږي.،، که زموږ په اوبو کې ونډه هم نه لري نه د خپلو ګټو او بډايه کېدلو له پاره زموږ په اوبو دعوا کوي چې که هېڅ نه وي نو يوه څخه کچه اوبه خو به په لاس ورشي. دا به داسې ښکارېږي چې نوموړې هېوادونه هېڅ نړۍوالو رښتو ته درناوی نه لري، موږ هم په هېڅ پېر کې دې ته چمتو او چابک په خبره و لاړ و وسو چې هرو ناستو او سترو ناستو کې ور سره ګډون کوو، خو د برخې پرېکړه، تړه په ليکي بڼه نه ور کوو چې دوی په راتلونکي کې پرې دعوه ګېر کېږي او ځان زموږ د برخې څښتن بولي.

يوه لغمانی نکل دی چې ,, يوه ماشوم ښوونځی نه تېرګی کاله ته راغی، مور ته يې ويل چې موري لږ واټر خو راکړه؟ هغه غلې شوه او هېڅ يې و نه کړل؛ بيا يې ورته و ويل چې موري لږ ايچ دوې اوو H_2O خو را کړه؟ هغه بيا هم غلې وه او هېڅ يې و نه کړل؛ زوی يې ورته و ويل موري په اېنګلېسې ژبه کې خو پرېږده په کيميا کې خو بېخې کمزوري يې، وايم لږې اوبه راکړه. ،، دا مې د دې له پاره و ويل چې زموږ ډېری لوړ پوړې څارواکي او په ګدی ناست لوړ پوړي، د مور په ډول ټولو وګړو ته د اوبو په چمتو کولو کې بې اکسيره، کيمياګر يا ګټور نه دي. اړوندې برخې اړينې بايد هغه چې زدهکړه سپينې ته را اوباسې ځان پرې بسيا کړي.

په ټوله کې د پښتو هغه متل دی چې ,, اوبه په ډانګ نه بېلېږي،، په زور، ربړ، وېرې، ډار، رټلو، وروسته پاتې کولو، د دښمن پنډولو په سره د اوبو رښتي (قانوني) وېش نه کېږي.

اوبو د چارپېريال نړۍوال رښت له نظريې سره سم نورو هېوادونو ته په بهېدلو وړيا اوبو کې د اوبو د زېرمې هېواد يوازې له سلو ۱۰٪ يې د چارپېريال ساتني له پار لرو برخو ته وړيا پرېښودلی شي، له پاتې ټولو څخه يې د خپلو اړينو اړتياوو، پرمختللي کرنې له پاره خرچه کولی او مصرفولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د پښتو دغه متل په بڼه چې ,, ژرنده که د پلار ده هم په وار ده،، دا چې ژرنده د اوبو په مټه پيداور وړاندې کوي او اوس زموږ د اوبو وار دی، چې د خپلو ټولو وکړو او د اړوندو سيمو د وګړو د اوبو اړتيا په مډرنه او پرمختللي بڼه د تلل له پاره بډايه چمتو کړو.

په پرې کړې خبره داسې پرې کوم چې د بر پرېکړو ته لوموړيتوب ورکړو، ان د هغه د پايني استازي له پرېکړو او تړو څخه د بر پرېکړه بره وي، هره پېکړه بايد د هغه له پرېکړو سره و تلل شي اړينه ده چې د هغه د پرېکړې څخه به ټېټه وي، لوړه او بره به نه وي، د پينۍ بې شمېره څېزونه او ۱۸۰۰۰ ټول علمونه هغه زوړه کړې د خپلو ژويو د ژونکو پنډولو له پاره، ځمکې او اسمانونه او څه چې د دوی په منځ کې دې يوازې بر زوکړه کړې. اوبه يې له اسمانه را څڅولي، څڅوبی کړي او کوي يې. اوبه يې د ژويو د ژونکو ژوند ګرځولی، له اووم اسمان څخه بره د يوه څخه تر بل اسمانه واټنه پورې يا اويا کاله مزل په کچه د اوبو لوړالي په کچه اوبو باندې د بر څوکۍ ده او دی پرې د خپل بروالي په بڼه ناست دی. د ټول عالمونو پالنه کوي، د وکړو د هر څېز ان د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل يې په بشپړ ډول په رالېږلې کښلې قران کې کړې دي. له پامه يې تړې و نه غورځو د وګړو د رښتو په منځ کې د تړو تړلو په پېر تېرې کونکي و نه ګڼل شو.

د امو سين د بندونو او زېرمو رول په راتلونکي کې د اوبو رسولو په برخه کې د امو سين حوزه له پاره داسې سپيني ته را اوباسم چې په لنډه توګه، زما په اند، کوش تپې د امو او سين ترمنځ اړيکه عادلانه کوي.

۱. د اوبو د تعادل په اړه د منځنۍ اسيا هېوادونو انديښنه او زموږ انديښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. منځنۍ اسيا هېوادونو او زموږ ټاټوبي د آمو سين څخه ګټه اخيستنه کچې مېچه.

۳. په امو سين کې د يادو هېوادونو د اوبو پيداوارو (توليد) ونډه او زموږ د اوبو پيداوارو ونډه.

٤. په شګلنو دښتو کې د اوبو ضايعات او د ځمکو ملګنېکېدو (ښوره زار کېدلو) اندېښنو او دغه ډول پلمو ته د دوی وړتيا او زموږ وړتيا. [۱:. په ستندرد ډول يې مخنيوي موږ کړی دی، په پيلنيو سرويګانو راپور کې شتون لري. (مناسب لينګ، د جيومبران ګټنه، او ۴ ميلي ربړي پردې) څخه ګټنه. ۲:. ځمکه دومره تېزابي او ملګنې کوي نه لکه څومره چې د تره خيلو کانال ناولې او تورې اوبو چې د دهسبز ولسوالۍ ټولې کروندو باغونه يې وچ کړل، نوموړو چټلو او ملګنو اوبو موږ ته دا سړې تودې را يادې کړې چې په کروندو کې له باټينګنو، مرچو، ګندنې او کچالوګانو څخه غوره پيداوار تر لاسه کړو.]

٥. د دوی اندېښنه له ناسم مديريت څخه او زموږ روغ او سم مديريت. [موږ په غوره نړۍ واله کچه خپله د کوش تپې لويه ويالې په درې پلو وېشلې چې لومړی پل يې ۱۷ کروندې خړوبوي، او دوېيمه پل يې له دې کالدارې ولسوالۍ ځای پيل او په دولت اباد ولسوالۍ ټاکلي ځای پای ده چې ۲۰ کروندې خړوبوي. درېم پل يې له دې بلخ، چاربولک، اقچې ، شبرغان، خواجه دو کو ځای پيل او په خانه چارباغ او اندخوی ټاکلي ځای پای ده چې دومر ۱۳ کروندې خړوبوي. (سروندی يا سربند اينټيک، ښاخونه، بيالې، څاروندې، پولې، هډۍ، وترې، څرمې په بېلابېلو کچو لري له ودانيزو نغښتو ودانۍ يو سره.)].

٦. کوش تپې کانال ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه مذاکره، تماس، آمارو تبادله او ارقام، اعتبار موندنه، ګډ مطالعات، وېش به اړه مذاکرات، سند رامنځته کول، تطبيقي ميکانيزم د سين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) ته اړينه ده چې موږ د ژورې ډيپلوماسۍ او ځيرکتيا اوړ او زوړ ولاړ و وسو.

۸. په منځنۍ اسيا کې د اوبو تاسيساتو او د کرکيلې کروندې په داسې ډول جوړل چې افغانستان په جريان کې نه دی اچول شوی.

۹. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو رښت، کروندو بوږول، اسانتياوو او ودانيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل.

۱۰. د دوی له لورې له راغلو اوبو څخه چې کلنۍ تاوانونو موږ ته رسيدلي دي، د وړل شويو وګړو، کروندو او داسې نورو تاوان بايد ترې واخستل شي.

۱۱. د دوی له لورې د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) له دې لورې را ولاړېږي چې د اوبو په کمتون يې ځينې کروندې شاړېږي، د اوبو په برېښنايي بندونو کې تر لږ تر لږه ۲۰۰ مېګاواټه تاوان په يوه سانيه کې ورسېږي. چې کلنی تاوان يې له ۲۰۰۰ مېليونه ډالرو ډېر راځي، خو دوی ده دې له پاره په ټاټوبي کې په سياسي ګدۍ او ګډوډۍ په کال کې ۲۰۰ مېليونه ډالر لږ خرچه او په کار اچوي چې پورتنۍ دوې زره مېليونه ډالره کلنی تاوان ورته په اوږېږه بنه په هر کال کې و نه رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۱٤ وتیز ټولنیز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعیت)

په منځنۍ اسیا کې د ټولنیز وتیز پرمختګ ښاخونه په لاندې بڼه دي.
لومړی:. افغانستان ټوله ګڼه ګوڼه ۴۰.۹ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۸۸۵ ډالره، د ژوند تمه: ۶۰.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۳۵ درېنګلې مېتر دی؛ دوېیم:. ایران ټوله ګڼه ګوڼه ۸۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۵۴۳۹ ډالره، د ژوند تمه: ۷۵.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۳۹۶ درېنګلې مېتر دی؛ درېیم:. کزاکېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۱۷.۸ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۰۸۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۷ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۵۸۹۵ درېنګلې مېتر دی؛ څلورم:. کېرغیزېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۶ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۳۰۴۴ ډالره، د ژوند تمه: ۷۰.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۳۵۲ درېنګلې مېتر دی؛ پېنځم:. پاکېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۱۹۲ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۴۸۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۶.۲ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۵۰ درېنګلې مېتر دی؛ شپږم:. تاجیکېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۸.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۵۱۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۲۳۲ درېنګلې مېتر دی؛ اووم:. تورکمېنېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۵.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۳۰۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۵.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۲۴۰ درېنګلې مېتر دی او اتم:. اوزبېکېستان ټوله ګڼه ګوڼه ۳۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۷ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۵۵۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۸.۸ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۸۰۱ درېنګلې مېتر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۱۵ د کوش تپې لویې ویالې پروژې وتیزې ګټې

,, د ټاټوبي په وتیزه طرحه کې د کوش تپې لویې ویالې پروژې د رغولو پېر ۹ کاله دی، چې د ګټنې پېر یې لږ تر لږه ۶۰ کاله دی او د ۱۲۰ کلونو له پاره یې ډیزاین په پام کې نیول شوی.
د ۹ کلونو په موده کې لږتر لږه بیلیون د ډالرو سپما ته اړتیا لري، له دې ټول ټال څخه یوازې ۶۰۵ مېلیون ډالره د پیلنیو شپږو کلونو له پاره له باندنیو زېرمو څخه تدارک کېږي او پاتې هامیانۍ یې د لویې ویالې له دننه نې یو عوایدو څخه تر لاس کېږي. د کوش تپې لویه ویاله د وتیزې شننې په سټه ۴ څلور کاله ورسته په ګټنې راځي چې د ۷ اووم کال راټول کړي عواید به یې ۱۸ میلینو ډالرو له خرچه کړو هامیانیو ډېر وي. د کوش تپې لویې ویالې له بشپړ ولو څخه ورسته د پیلنې کاله ګټه تر ۴۱۳ مېلیون ډالرو وي چې کال په کال به یې عواید لوړېږي، ۳۳ کاله ورسته به که لوی الله کول عواید تر یوه بېلیون ډالرو لوړ شي او ۵۶ کاله ورسته به د کوش تپې لویې ویالې کلني عواید ۱۱.۵ بېلیون ډالرو ته و رسېږي.،، (سویم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۷ چوپړی)، (محمود، ۲۰۲۳ زېږدی ،۹ چوپړی)

۶. ۱٦ د وتیزې ارزونې لنډیز

۱. د کوماندې (امرورکول) شوې سیمه: ۲۴۵،۰۰۰ هېکتاره کروندې.
۲. د پام وړ فصلونو شمېر:۱۹ ډوله.
۳. د کښت شدت: له سلو ۱۱۰ ٪.
٤. اي ای آر آر یا (EIRR): له سلو ۱۹.۵۹ ٪
۵. د پروژې خرچه یا سپما، (ENPV): ۴،۶۷۹ مېلیون ډالره.
٦. اي بي سي آر یا (EBCR): ۳.۹۵
۷. ایف ای آر آر یا (FIRR): له سلو ۱۶.۷۰ ٪
۸. ایف این پي وي یا (FNPV): ۱۳،۸۳۷.۰۰ مېلیون دالره.
۹. ایف بي سي آر یا (FBCR): ۶.۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. د ټیټې بیې (تخفیف) کچه: د مالیې له پاره له سلو ۵.۳۱٪ او وټیزه (اقتصادي) له سلو ۹ ٪
۱۱. د پروژې ژوند: ٦۰ کاله
۱۲. د پلي کولو موده: ۱۲ کاله
۱۳. د انفلاسیون کچه: له سلو ۵٪
۱٤. د چې ډي پي (GDP) د ودې کچه: له سلو ۷.۲٪
۱۵. خوزیدا او څارنې O&M کلنی لګښت: د پروژې ټول لګښت له سلو۲٪

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۱۷ کوش تپې لویې ویالې نه بوړولو په پایله کې ټاټوبي ته د رسیدلي تاوان آر (اصل)

په منځنۍ کچه د کوش تپې لویې ویالې نه بوړولو په پایله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېلیونه، څلور سوه او پېنځه شپېته مېلیونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډۍ له پېر ۱۹۷۰ زېږدي څخه د پیلنۍ تخنیکي هر اړخیزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېلیونه، یوه سلو او څلور نوي مېلیونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

د کوش تپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لېښتیلیک

د کلونو ګڼه	د بوړولو (جوړول) او خرچو کلنۍ خرچې په [مېلیون ډالره]	له کرنې کلنی بچت (راګرزیدنه) په [مېلیون ډالره]	له ژویو کلنی بچت، (راګرزیدنه) په [مېلیون ډالره]	ټول ټال کلنی بچت راګرزیدنه په [مېلیون ډالره]
۱	۷۵	۰	۰	-۷۵
۲	۷۵	۰	۰	-۷۵
۳	۱۰۰	۰	۰	-۱۰۰
٤	۲۰۰	۵۰,۳	۵	-۱٤۵
۵	۲۰۰	۷۰,٤	۱۵	-۱۱۵
٦	۲۰۰	۸۵,۵	۱۹,۹	-۹۵
۷	۲۰۰	۲۳۰,۲	۳٤,۷	۱۸
۸	۲۰۰	۲۸۹,۱	۲۹,۸	۷۷
۹	۲۰۰	۳۲۹,۵	۳۷,۲	۱۱۷
۱۰	٤٤,۱	٤۵٦,۷	٤۹,٦	٤۱۳
۱۱	٤٦,٤	۵۱۰,۲	۵۳,۲	٤٦٤
۱۲	٤۸,۷	۵٤۰,۳	۵۷	٤۹۲
۱۳	۵۱,۱	۵٦۰,۳	٦۱,۱	۵۰۹
۱٤	۵۳,۷	٦۰۰,۷	٦۵,٦	۵٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

۱۵	۵٦,۳	٦٤۳,۹	۷۰,۳	۵۸۸
۱٦	۵۹,۲	٦۹۰,۳	۷۵,۳	٦۳۱
۱۷	٦۲,۱	۷٤۰	۸۰,۸	٦۷۸
۱۸	٦۵,۲	۷۹۳,۳	۸٦,٦	۷۲۸
۱۹	٦۸,۵	۸۵۰,٤	۹۲,۸	۷۸۲
۲۰	۹۸,۳	۹۱۱,٦	۹۹,۵	۸۱۳
۲۱	۷۱,۹	۹۷۷,۲	۱۰٦,٦	۹۰۵
۲۲	۷۵,۵	۱۰٤۷,٦	۱۱٤,۳	۹۷۲
۲۳	۷۹,۳	۱۱۲۳	۱۲۲,٦	۱۰٤٤
۲٤	۸۳,۲	۱۲۰۳,۹	۱۳۱,٤	۱۱۲۱
۲۵	۸۷,٤	۱۲۹۰,۵	۱٤۰,۸	۱۲۰۳
۲٦	۹۱,۸	۱۳۸۳,۵	۱۵۱	۱۲۹۲
۲۷	۹٦,٤	۱٤۸۳,۱	۱٦۱,۸	۱۳۸۷
۲۸	۱۰۱,۲	۱۵۸۹,۹	۱۷۳,۵	۱٤۸۹
۲۹	۱۰٦,۲	۱۷۰٤,۳	۱۸٦	۱۵۹۸
۳۰	۱۱۱,٦	۱۸۲۷	۱۹۹,٤	۱۷۱٦
۳۱	۲۸٦,۳	۱۹۵۸,٦	۲۱۳,۷	۱٦۷۲
۳۲	۱۱۷,۱	۲۰۹۹,٦	۲۲۹,۱	۱۹۸۳
۳۳	۱۲۳	۲۲۵۰,۸	۲٤۵,٦	۲۱۲۸
۳٤	۱۲۹,۱	۲٤۱۲,۸	۲٦۳,۳	۲۲۸٤
۳۵	۱۳۵,٦	۲۵۸٦,٦	۲۸۲,۳	۲٤۵۱
۳٦	۱٤۲,٤	۲۷۷۲,۸	۳۰۲,٦	۲٦۳۰
۳۷	۱٤۹,۵	۲۹۷۲,٤	۳۲٤,٤	۲۸۲۳
۳۸	۱۵۷	۳۱۸٦,٤	۳٤۷,۷	۳۰۳۰
۳۹	۱٦٤,۸	۳٤۱۵,۹	۳۷۲,۸	۳۲۵۱
٤۰	۱۷۳,۱	۳٦٦۱,۸	۳۹۹,٦	۳٤۸۹
٤۱	۱۸۱,۷	۳۹۲۵,۵	٤۲۸,٤	۳۷٤٤
٤۲	۲٦۷,۹	٤۲۰۸,۱	٤۵۹,۲	۳۹٤۰
٤۳	۱۹۰,۸	٤۵۱۱,۱	٤۹۲,۳	٤۳۲۰
٤٤	۲۰۰,۳	٤۸۳۵,۹	۵۲۷,۷	٤٦۳٦
٤۵	۲۱۰,٤	۵۱۸٤,۱	۵٦۵,۷	٤۹۷٤
٤٦	۲۲۰,۹	۵۵۵۷,۳	٦۰٦,۵	۵۳۳٦
٤۷	۲۳۱,۹	۵۹۵۷,٤	٦۵۰,۱	۵۷۲٦
٤۸	۲٤۳,۵	٦۳۸٦,٤	٦۹٦,۹	٦۱٤۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤٩	٢٥٥,٧	٦٨٤٦,٢	٧٤٧,١	٦٥٩١
٥٠	٢٦٨,٥	٧٣٣٩,١	٨٠٠,٩	٧٠٧١
٥١	٢٨١,٩	٧٨٦٧,٥	٨٥٨,٦	٧٥٨٦
٥٢	٢٩٦	٨٤٣٤	٩٢٠,٤	٨١٣٨
٥٣	٨٠٥,٦	٩٠٤١,٢	٩٨٦,٧	٨٢٣٦
٥٤	٣١٠,٨	٩٦٩٢,٢	١٠٥٧,٧	٩٣٨١
٥٥	٣٢٦,٣	١٠٣٩٠	١١٣٣,٩	١٠٠٦٤
٥٦	٣٤٢,٦	١١١٣٨,١	١٢١٥,٥	١٠٧٩٦
٥٧	٣٥٩,٨	١١٩٤٠,١	١٣٠٣	١١٥٨٠
٥٨	٣٧٢,٧٩	١٢٦١٨,٨٧	١٣٧٧	١١٥٩٢,٩٩
٥٩	٣٨٥,٧٨	١٣٢٩٧,٦٤	١٤٥١	١١٦٠٥,٩٨
٦٠	٣٩٨,٧٧	١٣٩٧٦,٤١	١٥٢٥	١١٦١٨,٩٧
ټول ټال	**١٠,٧٣٧,٩٤**	**٢١٢,٤٤٧,٥٢**	**٢٣,٢٠٥,٥٠**	**١٩٧,٧٩٩,٩٤**

لښتیلیک ٦. ٣ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لښتیلیک

د کوش تپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لښتیلیک څخه د وټیزو (اقتصادي) اټکلونو پر بنسټ کره څرګندېږي او داسې پیله په پوخ کې کوي چې د کوش تپې لویې ویالې له بشپړ ولو په پای کې یا په ۱۰ کال د پیلني کاله ګټه یا د ۱۰ کال ټول ټال کلنی بچت (راګرزیدنه) ۴۱۳ مېلیون ډالره وي. چې کال په کال به یې ټول ټال کلنی بچت (راګرزیدنه) لوړېږي، ۳۰ کاله ورسته به که لوی الله کول ټول ټال کلنی بچت (راګرزیدنه) ۱،۷۱۶ یوه بېلیون او اووه سوه او شپاړس مېلیون ډالره وي او ۶۰ کاله ورسته به د کوش تپې لویې ویالې ټول ټال کلنی بچت (راګرزیدنه) ۱۱،٦۱۸,۹۷ یوه لس بېلیونه، شپږ سوه او اته لس عشاریه اووه نومې مېلیونه ډالرو ته و رسېږي.

کره بوږوم د کوش تپې لویې ویالې پروژه اوږېږه پرتلنې لاسته راغلې کره شمېرې داسې پوخ کې کوم چې د ۶۰ کلونو په اوږدو د کوش تپې لویې ویالې پروژه د بوږول (جوړول) او خرچې په ۱۰،۳۷.۹۴ [لس بېلیونه او اووه سوه او اووه دیرش عشاریه څلور نوي مېلیون ډالره] کېږي، او ټول ټال کلنی بچت راګرزیدنه په ۶۰ کلونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۷،۷۹۹.۹۴ [یوه سلو او اووه نوي بېلیونه او اووه سوه او نهه نوي عشاریه څلور نوي مېلیون ډالره] کېږي چې (۲۱۲،۴۴۷.۵۲ دوې سوه اودولس بېلیونه او څلور سوه او اووه څلوېښت عشاریه دوې پېنځوس مېلیون ډالره له کرنې بچت یا راګرزیدنه ده او ۲۳،۲۰۵.۵۰ درېوېشت بېلیونه او دوې سوه او پېنځه عشاریه پېنځوس مېلیون ډالره له ژویو بچت یا راګرزیدنه) ده.

په ټوله کې دې پایلې ته رسېږو، چې د کوش تپې لویې ویالې پروژه ټول خنډونه سړې، تاوانو، بوږونې، خرچې له سلو ۵.۳۴ ٪ کېږي او ګټنه یې له سلو ۹۴.۵۷٪ ده.

د منځنۍ اسیا و ګړو ته د غوره خواړو، لکه غنم، غوړ، بورې، غوښې، پنېر، الوتونکو، کبانو، ستوري ډول کبانو، کډوالو الوتونکو، تورو بازانو، نادره چابک ښکار کوونکو (شاهین، څرخ)، ګرانو لوړ بیې کاڼو چې له سلاد (خړې یا رسوباتو) لاسته راځي، اېندوانو، خټکۍ یو، انګورو، جغاندرو، بادمو، پستو، مندتو، زردالو، الوچو، منو، ناکو ټغر خور وي، چې د دوی د زورنې، قویتوب (سوی ناروغۍ)، سلامتۍ، رمټیا، غښتلتیا، ، سوکالۍ او بډاینې جوګه ګرځي. لږ تر لږه په کال کې نړۍ والو هېوادونو ته د لاندې لښتیلیک په بنسټ ګټنه ور رسېږي.

د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسیدلو لښتیلیک		
کڼه	د نړۍ والو هېوادونو نومونه	له کرکیلې، ژویو، نه پیداکېدونکو الوتونکو، لوړې بیې کبانو، له سلاد (رسوباتو) ټول شوې لوړې بیې درنو کاڼو، اینګ او تور زرو ټول ټال کلنی بچت، (راګرزیدنه) په [مېلیون ډالره]
۱	تاجیکیستان	٤۱,۳
۲	افغانستان	٤۱۳
۳	ازبېکېستان	۱۲۳,۹
٤	تورکمېنېستان	۲۰,٦٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥	کېرغیزیستان	۱۲,۳۹
٦	کزاکېستان	۱۲
۷	ایران	۱۲,۳۹
٥	پاکېستان	٤۹,٥٦
٦	قطر، اماراتو، سعدی عربستان	۴۰۰
۷	مسکو، اروپا، امریکا او نړیوال پټ مارکیټ ته	۳۰۰
	ټول ټال نړیوال هېوادونو ته کلنی بچت یا راګرزېدنه په مېلیون ډالره	**۱,۳۸٥,۱۹**

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنی ګټو رسیدلو لښتیلیک

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکي سینېزه سیمه

په نړۍ کې شاه او خوا ۲۶۷ سینیزې سیمې په پوله تېرېدونکي دي.
افغانستان ۶ سینیزې سیمې لري چې له ډلې یې څلور (کابل، هېلمند، آمو او هري او مرغاب) پوله تېرېدونکې (فرامرزي) دي. ټولټال ۵۳،۸ بېلیون مکعب مېتر اوبو څخه ۴۲،۲ یې پوله تېرېدونکې دي (شا او خوا له سلو ۸۰٪)
ایران، پاکیستان، تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان شریک اوبیز یا اصلي ګاونډیان دي.
په ټولو سیمو یا حوزو کې بره پروت (upstream) هېواد ټاټوبی دی چې دا ورته یوه د بر رب یوه ځانګړې لوړ لوروینه کړې.
ټاټوبی د تېرو ناامنۍ یو په وجه نه دی توانیدلی چې خپلې اوبه مدیریت کړي، ګاونډیانو د وضعیت څخه ناوړه ګټه پورته کوي.
افغانستان دمګړۍ یوازې له ایران سره د اوبو پر سر تړون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

کله چې افغانستان له خپلو بنسټيزو او پنځې زېرمو څخه ګټه اخلي، ضرور به خپلې اغېزې په لاندې پرتو هېوادونو لري چې د دوی ستېکړنې (عکس العمل) راپارېږي.
د شمالي ګاونډيانو سره د شوروي دوران او وروسته تعاملات څېړو.
آمو سينيزه حوزه چې يونيان يې آکسوس او اعراب يې جيحون بولي.
د ټاټوبي په داخل کې ۹۰۶۹۲ کيلومېتره مربع ځمکه احتوا کوي او اوبو جريان کلنۍ کچې مېچه له سلو ۱۴٪ وګړي ګټه ترې اخلي او په ټوله کې له سلو ۲۳٪ د افغانستان کرنې ځمکې خړوبوي.
۲۰،۳ بېليون (مليارد) مکعب مېتر کلنيز اوبو جريان لري چې ۱۸،۴ يې پوله تېريدونکې دي.
دا سين له پامير غرونو سرچينه اخلي؛ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره د ګډې پولې له جوړولو وروسته آرال سمندرګي ته بهيږي.
۵ مرستيالان لري چې رستاق، خان آباد، کوکچه، کوندوز او پنجاب دي. ټولټال افغانستان د دې حوزې شاه خوا له سلو ۳۰٪ اوبه توليدوي او په لوړه کچه ترې له سلو ۵٪ ترې ګټه اخلو. له سلو ۴۹،۶٪ يې تاجيکېستان توليد وي. تورکمېنېستان يې له سلو ۱٪ توليد او له سلو ۴۹ ٪ ترې ګټه اخلي، د پنبې رغاوه (صنعت)، قره قروم کانال او پاتې نور يې اوزبېکېستان توليد وي.
د آمو سينېزه حوزه د پامير غرونو څخه سرچينه اخلي او دوې اصلي شاخې لري. د پامير سين شمالي برخه د زرقول فرعي سين څخه ريښه اخلي چې د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ ګډ دی. د واخان سين جنوبي برخه د چکمتين فرعي سين څخه منشعب کېږي، دغه دوې شاخې په کلای پنج کې سره يوه ځای کېږي او تر ای خانم سيمې پورې د پنج سين نوم اخلي، د دې سيمې وروسته کله چې له کوکچې سره يوه ځای شي د آمو سين په نوم يادېږي. دغه سين د شمال ختيځ په لور له تګ وروسته د خم آب سيمې څخه وروسته بالاخره آرال سين ته بهيږي.

۱. د آمو د سين ټول اوږدوالی ۲۴۰۰ کيلومېتره ده چې د افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان ترمينځ ۱۲۵۰ کيلومېتره پوله جوړ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو مېچې ته په کتلو سره آمو سين د ابو لوړې کچې تېرېدل ۲۶۳۰ مکعب مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی او د اوبو لوړې کچې تېرېدل يې په ۱۹۵۱ زېږدي کې ۳۹۹ مکعب (ترينګلی) مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی.

۳. په پورتنۍ برخه کې د دې سين سرعت د ميل د زياتوالي له وجې څخه زيات دی خو په نسبتاً اوارو سيمو کې لکه د حيرتان ور په سيمه کې چې د سين ميل کم ده ۳ مېتر پر ثانيه سرعت ثبت شوی. او په کلني ډول ۲۳۰ مېليون ټنه خړه له ځان سره لېږد وي.

٤. د آمو سين د اوبو د تېرېدو (جريان) په اړه بېلابېلې شمېرې شتون لري، اما د ۱۹۸۷ زېږدي د مرکزی اسيا هېوادونو ترمنځ غونډه او ۱۹۹۲ زېږدي د الماتا تړون چې په دواړو تړونونو کې افغانستان ناپامه نيول شوی، د آمو کلنی مجموعی ظرفيت ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر ښودل شوی. په اوزبېکېستان کې يې منځنی جريان ۴.۸ بېليون مکعب مېتر، په تاجيکېستان کې ۴۹ بېليون مکعب مېتر او په تورکمېنېستان کې ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر، کېرغيزېستان ۱.۶ بېليون مکعب مېتر او د افغانستان له پاره ۲۴ بېليون مکعب مېتر اټکل شوي دی. د کافرنهان، قيزل او وخش واړه سينونه د آمو سين لوی حجم تشکيل وي او همداراز د پنج، کوندوز او کوکچې سينونه يې لويه برخه جوړ وي.

د بېلابېلو اداراتو د څېړنو په بنسټ چې ځينې يې اړنګلاندې دي د آمو سين کلنۍ ټوټال کچه د پنج امو سين ته ټول ټال د ابو غورځيدلو کلنۍ کچه په لاندې بڼه ده:

۱. لندل ميلز کمپنۍ د شمېرو په سټه (LANDELL MILLS /AWARD TISC۲۰۱۳) (٤۸ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو لګونې، اوبو د زېرمو، چارپېریال ساتنې او د یونیسیف ادارو له خوا (٤٢,٧٥ بېلیونه مکعب مېتره اوبه.)
۳. د اوبو د زېرمو نوی شمېرو په سټه (۴۰ بېلیونه مکعب مېتره اوبه.)
٤. د ۱۹۸۷ او ۱۹۹۲ کلونو د مرکزي اسیا هېوادنو تړون په سټه (۸۰,۲ بېلیونه مکعب مېتره اوبه.)

د اوبو ونډه او ګټه اخستنه: د ۱۹۸۷ کال او ۱۹۹۲ کلنو د مرکزی اسیا د هېوادنو دغونډې د ارقامو په اساس د مشترکو هېوادونو د ګټې اخیستنه او د اوبو د تولید د ونډې:.

۱. افغانستان د اوبو د پیداوار کلنۍ ونډه ۲۴ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۳۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۱.۲ مېلیون هکتاره (۰.۵ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه څرګنده نه ده بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه څرګنده نه ده.

۲. تاجیکېستان د اوبو د پیداوار کلنۍ ونډه ۴۹ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۵ مېلیون هکتاره (۲.۵ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه ۹.۵ بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۱۵.۴.

۳. اوزبېکېستان د اوبو د پیداوار کلنۍ ونډه ۴.۸ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۲.۳ مېلیون هېکتاره (۱۱.۵ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه ۲۹.۶ بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۴۵.۲.

٤. تورکمېنېستان د ابو د پیداوار کلنۍ ونډه ۰.۸۲ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.۷ مېلیون هکتاره (۸.۵ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه ۲۲ بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۳۵.۸.

۵. کېرغېزېستان د ابو د پیداوار کلنۍ ونډه ۱.۶ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۲ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۱ مېلیون هېکتاره (۰.۵ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه ۰.۴ بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۰.۶.

٦. د ټول پنج امو د اوبو د پیداوارو کلنۍ ونډه ۸۰.۲ بېلیون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱۰۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۵.۸ مېلیون اېکتاره (۲۹ مېلیون جریبه)؛ د اوبو ونډه ۶۱.۵ بېلیون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه څرګنده نه ده.

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره

۱. د پنج آمو په حوزه کې خړوبې شوې ساحې مجموعې مساحت شا او خوا ۴۴۸،۲۸۸.۰۰ اېکتاره ته رسېږی.
۲. د اخیرو کلنو په جریان کې د اوبو لګونې په برخه د اوبو او انرژۍ وزارت له خوا په اېنجینېري بڼه یوه څو بنسټیزې پروژې جوړې شوې چې له هغې ډلې څخه د سنګ مهر ویاله (کانال) بدخشان کې، شهروان ویاله د تخار او د کوندوز خان اباد پروژه د کوندوز د یادونې وړ ده چې په ټولې توګه ۸۵،۰۰۰.۰۰ اېکتاره ځمکه خړوبوي.
۳. سره د دې چې افغانستان ۲۴ بېلیون مکعب مېتر اوبه د آمو سین کې تولیدوي له دې څخه یوازې ۶.۱ بېلیون مکعب مېتر اوبو څخه استفاده شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, د امو پر سین په منځنۍ اسیا هېوادونه هر یوه تاجیکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کرغیزستان له لورې بوږول شوي اسانتیاوې،، د لیکول ژباړه (نعمت الله، ۱۴۰۱ لېږدی، ۸۴ چوپړی)

۶. ۲۰ د بر پنج سېمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پیداوارو کچه

د بر پنج سېمه له اوبو جوړې برېښنا د پیداوارو په وړتیا کې لوړ ځای لري. د روسیې ماهرینو څېړنو (متخصصینو د تحقیق) په بنسټ دا حوزه د ۱۴ څخه تر ۱۶ زره میګاوات برېښنا پیداورو (تولید) وړتیا لري.
د ۱۹۸۰ زېږدي د برېښنا ماسټر پلان په بنسټ په ځینو ټاکلو ځاینو کې لومړنۍ سروې تر سره شوي.
سره د دې چې آمو سیمه شا او خوا ۱۹۰۰۰ میګا واټه برېښنا پیداورو وړتیا لري، خو یوازې له دې سیمې څخه ۱۷.۹۵ میګا واته برېښنا پیداورو څخه ګټنه اخستل شوې.

۶. ۲۱ په آمو سیمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی

۱. ۳۲.۶ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سیمه کې شتون لري.
۲. ۲.۳ مېلیون یې په اوزبېکېستان،
۳. ۱.۷ یې په تورکمېنېستان،
٤. ۱.۲ یې په افغانستان کې،
٥. ۰.۱ یې په کېرغیزېستان کې،
٦. ۰.۵ یې په تاجیکېستان کې شتون لري. (ناورک بند ۲۷۰۰ میګا واټه برېښنا پیداور لري. راعون بل بند ۳۶۰۰ میګا واټه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

دې سين څخه افغانستان کې في نفر ۱۰۰۰ مکعب مېتر کمې تاجيکېستان کېرغېزېستان ۲۰۰۰-۱۰۰۰، اوزبېکېستان ۳-۲ زره تورکمېنېستان -۳ ۶ زره درېنګلې مېتره ګټه اخلې.

۶. ۲۲ رښتې حالت (حقوقي وضعيت)

۱. د ۱۹۴۷ او ۱۹۸۵ کال تړونونه. يوازې ۱۶، ۱۷، ۷ او ۸ ماده د کښتۍ يو چلولو سين غاړو ټينګولو (تحکمياتو) په اړه مواد لري.
۲. د لويې روسيې وروسته منځنۍ اسيا هېوادونو (دوی) په ۱۹۹۲ زېږدي کې د آلماتا تړون لاسليک کړی او پخوانۍ پرېکړې ټاکلي برخې (سهميه بندي) يې منلې (تائيد کړې).
۳. افغانستان کوم رښتې (حقوقي) تړون نه لرو يوازې د تاجيکېستان سره MOU– (د اوبو چارو يوه غړي کوونکي) ۴ غونډې شوې دي.

۶. ۲۳ د کوش تپې کانال ارزونه

۱. د هېواد په کچه غوره او لويه پروژه ده چې د کال شاه او خوا ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه په اخيستلو سره له ۵۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتارو زياته ځمکه په کوندوز، بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو کې خړوبوي.

۲. په رښتې بڼه له شمالي ګاونډيو هېوادونو سره کومه بين المللي تړې او تړونونه نه لرو، يوازې د ۱۹۴۷ او ۱۹۵۸ کال تړونونه لرو چې په هغې کې يوازې د کښتۍ يو تګ او راتګ، د سين غاړو نوي ودانول او ټينګول (تحکيمات) په دې منځنۍ برخو وېشلې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۳. د نړۍ وال رښتو له نظره که چېرې په يوه مسله کې د هېوادونو ترمنځ تړون شتون و نه لري نو بيا نړۍ والو دوديز رښت (عرفي قواعدو) په پام کې نېول کېږي چې غوره يې د معقولانه (بولنې) او منصفانه ګټې اخيستنې اصل، د مشاورې اصل، د نه ضرر رسونې اصل د ښه نيت له مخې د همکارۍ اصل دی.

٤. سياسي اړخونه هم د پروژې مهم دي. دا ځکه چې شمالي ګاونډيان هر يوه د خپل وتيز وګړني (اقتصادي او اجتماعي) پرمختګ له پاره په دې اوبو تکيه (متکي) دي. افغانستان چې وتيز وړتيا يې ټېټه ده، د خوړو امنيت نه لري، لږه ګټه ځينې اخستې. تاجيکېستان ناورک او سنګ توده بندونه د برېښنا او کروندو خړوبولو له پاره جوړ کړې.

٥. اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په ډېره کچه په ښه وتيزه وړتيا (اقتصادي وضعيت) کې قرار لري او ډېره استفاده ځينې کوي. له سياسي پلوه دا دوې لاندې پراته هېوادونه غواړې د پورته پرتو هېوادونو ګټه محدوده و ساتي کره کوم لويه ويالې هره ثانيه ۵۰۰ مېتره اوبه اخلې چې د کوش تپې لويې ويالې به دا لويه ويالې يا کانال اوبه هم زيانمنې کړي.

٦. ټاټوبی نړۍ وال رښت لري چې له خپلو اوبو څخه په هر ښه ګټنه واخلې او په راتلونکي پېر کې پرې ځواکمن کنټرول و لري او خپلې سويې خړوب ځمکې پرې خړوب کړي. د امو سين له ټکلي کچې څخه له سلو ۵۰٪ څخه نېولې تر له سلو ۹۰٪ برخې پورې رمټه ګټنه پورته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۲٤ لنډمګې پايلې پېر (وخت)

د دې څېړنې په لنډېږې پای کې لاندې پايلې لاسته راغلې دي:

۱. د آمو سينيزه حوزه د ټاټوبي په شمال کې له تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره ګډه سېمه ده. د آمو سينيزې سيمې يا حوزې ډېرې اوبه افغانستان توليد وي ورپسې تاجيکېستان دی. د واخان پورتنۍ ژۍ اوبو په سټه چې ۵۰ کيلو مېتره په ټاټوبي کې بهېږي او بيا تاجيکېستان ته دننه کېږي د سپينې اوبو په نوم يا آقسو سيند چې له پنج امو ته را غورځېږي.

۲. تورکمېنېستان چې د دې حوزې ډېره کمه برخه اوبه توليد وي، د ټولو نورو اوبيزو ګاونډيو په تله ډېرې اوبو څخه ګټنه اخلي.

۳. ټاټوبی له تاريخي پلوه له لويې روسيې سره رښتي تړونونه لري چې يوازې د ۱۹۵۸ زېږدي تړون په ټولي ډول د پنج آمو سين اوبو ته اشاره کړې وه.

٤. د لويې روسيې له ړنګيدو سره سم افغانستان سره له دې چې له شمالي ګاونډيو سره په دې اړه کوم رښتي (حقوقي) سند نه لري بلکې د افغانستان او ګاونډ هېوادونو ترمنځ د همکارۍ بنه پوتنسيل شتون لري.

۵. د ټاټوبي وټيز وګړني وړتيا هم د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په تله ټيټه ده، او د نړۍ والو رښتو (حقوقو) او اسلامي شريعت پر بنسټ هم رښت (حق) لري چې له دې سينيزې سيمې څخه د خپلې ټولنې بډايه کېدو او کرنې پراختيا کې ور څخه ګټه واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. د دې له پاره چې د کوش تپې لویه ویاله ملي او بنسټیزه پروژه په ګټوره (مؤثره) توګه غوره پایلې و لري، اړېنه ده چې په دې برخه کې کره او دکېکې سیاسي، رښتني (حقوقي) او تخنیکې ارزونې و شي او پرته د خپلو اوبو ټاکلي واک هېڅ هېواد د پرېکړې له پاره واک په لاس کې ورنه کړي.

٧. په ځینو ځایونو کې د سټیشنونو د کمښت او نه شتون او د ځینو سټیشنونو د شمېرو (ارقامو) له امله، د افغانستان څخه د AMO سمندري معاونینو د جریان رښتینې اندازه معلومه نه ده. یوازې په کلیدي سټیشنونو لکه کلوخ ټیپ، خاجه غر، اشکاشم، کوف اب او ساسات سټیشن کې، ارقام محاسبه شوي، چې نږدې ۱۸ بېلیونه درېنګلې (مکعب) مېتر دي. نیمګړې کچه ده.

٨. د دې سمندر د اوبو د کارولو په برخه کې، زموږ هېواد خورا ټیټ دی. له افغانستان څخه د امو بحیرې ته د بهېدونکو اوبو اندازه ۳۷.۹۸۶ بېلیون درېنګلې مېتر ده، خو افغانستان له دې اوبو څخه شا او خوا ۶،۱ بېلیون درېنګلې مېتر څخه ګټنه اخلې، چې د کرنې وړ ځمکې له شتون سره سره ډېره کمه ده.

٩. د پنج امو عامه سیمه د برېښنا پیداوارو ترلاسه کولو په برخه کې غوره بلل کېږي، خو د برېښنا د پیداوار له پاره دغه سیمه (چې تر ۱۹۰۰۰ میګاواټو پورې د برېښنا د پیداورو وړتیا لري) تر ډېره حده کار نه دی شوی. په دې برخه کې پر ۱۱ بندونو کار شوی، چې له دې ډلې څخه د لومړي او دوېیم پلخمري بند پروژې دي، چې د ۴ میګاواټه سرباري برېښنا د پیداورو وړتیا لري او پاتې نور ټول د ۰،۱ او ۰.۵ میګاواټو تر منځ دي، چې ګټه ترې اخېستل کې دی شي، د کوشنۍ یو نیلي ډیزاینونو په لیکه کې ډلبندۍ شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. له نړۍ والو رښتو (قوانینو) څخه په سرغړونې سره د افغانستان له خبرولو پرته د شمالي ګاونډیو هېوادونو (تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان) له خوا استنیاوي (تاسیسات) جوړ شوي، چې د افغانستان له پاره یې جدي ستونزه رامنځته کړې ده.

۱۱. د امو سینیزې حوزې کلنۍ ټولې اوبه چې په ستېشنونو کې ثبت دي ۱۸۶.۱۸۵ بېلیون درېنګلې مېتر دي او نورې شمېرې چې په دې اړه وړاندې شوي سمې نه دي، خو دغه شمېرې د امو سینیزې حوزې کلني پیداورو وړتیا او کچه په تویموین د اوبو نغښتی (تویموین هایدرو کامپلکس یا THC) د امو سین په لره برخه کې د اوبو مېچې په اډې (ستېشن) کې ښودل کېږي.

۱۲. په نسبي ډول په روان پېر کې د امو سین د اوبو تړون پلي کېدل د دواړو هېوادونو په ګټه دی او افغانستان هم تل منلې ده چې دغه تړون ته ژمن دی، اما د تړون د پلي کې دو له پاره په افغانستان کې د اوبو د مدېریت ودانۍ یو اړتیا لېدل کې ده او مخکې تر دې چې کوش تپې لویه ویاله جوړه شي دا اړتیا نه وه پوره شوې او د خپوړېدو (نافذېدو) څخه تر اوسه دا تړون په هر اړخیز ډول نه دی پلی شوی چې د دې تړون نه پلي کې دو له امله افغانستان له بل هر چا زیات ضرر لیدلی دی. اوس چې د کوش تپې لویه ویاله جوړېږي او افغانستان د دې وړتیا پیدا کړې چې د امو سین کلدارې ولسوالۍ په پیل کې د کدارې سروندې (اینټیک، سربند) د اوبو کچې منظمې کړي، د امو سین د اوبو تړون د پوره او منظم پلي کې دوی ته لاره اواره شوې ده.

۱۳. د امو سین پخواني تړون نه پلي کېدل په تېر پېر کې تل د ستونزو اصلي لامل نه وو او بل اصلي لامل د ګاونډیانو تر منځ د ښه نیت نه شتون وو چې تل سبب شوی وو، ترڅو د دغه حوزې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر د دې سره، سره چې له تړون زياتې اوبه يوه هېواد ترلاسه کړي د ستونزو را ولاړېدو سبب شوی نه وو.

۱٤. د کوش تپې لويه وياله او دې ته ورته پروژو پلي کېدل د بلخ په سويې خړوب کروندو کې يانی افغانستان کې د شمال سرحدي پولې له تړون څخه سرغړونه نه ده او د اسيايي هېوادونو ستړکړنې په دې برخه کې د مشکل را پيدا کولو نه پرته کومه بله ګټه نه لري، په يوه صورت کې ازبېکېستان د ستړکړنو رښت لري چې د شمال لرغوني تړون د پرېکړو سره سم د دوی ونډه ورنه کړل شي.

۱٥. د اورال سمندرګي د وچېدو اصلي لامل پرته له چرپېريال او سيمې تاثيراتو د تاجکېستان هېواد په واسطه د وحش، راغون او ناورک بندونو، د تورکمنېستان هېواد په واسطه د امو سين د مخې ګرځول د کرمقول لويې ويالې په مرسته او د ازبېکېستان د کرکي، بخارا، اورګيچ، نوکوس، خوارازم او کاراکالپکستين بندونو او څاه ګانو په طرف د اوبو ګرځول دي، د دوی دا کار د دې لامل کېږي چې اورال سمندرګي ته د امو سين اوبه و نه رسيږي.

۱٦. د يادونې وړ ده چې افغانستان په دې برخه کې دا په دا (په دې خاطر) ګرم نه دی چې په تېرو کلونو کې يې ډېرې زياتې اوبه اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ته او اورال سمندرګي ته ورکړې دي، په مقابل کې دوی له دغو خپله ګټه اخستې او مصرف کړې يې دي وړيا او هغه اوبه چې د دوی له اړخه اورال سمندرګي ته تويېږي تړلې دي، دې ته په پام سره چې د تړون سره سم دوی يوازې نېم په نېم کچه حجم اوبه په امو سين کې ونډه لري او نور رښت نه لري، په يوه نوم او بل نوم د امو سين اوبه ټولې بې درېغه وړيا خرچه يا مصرف کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷. د لومړنۍ يو اړتياوو په بنسټ افغانستان په روان پېر کې تر ټولو ډېره اړتيا لري چې د امو د اوبو څخه ګټه واخلي او اوزبېکېستان هم بايد لکه افغانستان اوس له افغانستان سره ښه نيت (حسن نيت) و ښيي، اما دوی تل د افغانستان په اړه له منفي کړنو او ستېکړنو کار اخستی، د دې په ځای چې افغانستان ته په سختو شرايطو کې لاس ورکړي.

۱۸. د کوش تپې لويې ويالې ګټه د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو ته رسېږي ځکه دغه لويه وياله د سويې خړوب ځمکې، د سوزېدونکو دښتو د ګردونو مخنيوي، سېلابونو کنټرول، د پنځې چارپېريال ساتنې، د سويې شتمنو وګړو شتمن کولو له پاره جوړ شوی دی او مخکې له دې سېلابونو د ټولو هېوادونو زياتې ځمکې، سرحد پولې غاړې ويجاړولې او ډېر تاوانونه يې ټولو هېوادونو ته وراړول.

۱۹. د امو سينيزه سيمه د افغانستان په ملي وتيزه برخه کې چې تر ډېره د کرنې په برخه ولاړ دی، بنسټيز رول لري ځکه د افغانستان د ټولټال کرنيزو ځمکو تر ۱۳ ٪ د امو سين په سيمې کې پرتې دې او کرنېز ګټور نوي پيداورو باندې ټاټوبی بسيا کولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۲۵ د وړاندېزونو ېيېره (حاصل يا ثمره)

۱. د پنج آمو سېنېزې سيمې څخه د ګټه اخستنې له پاره دې ستراتيژيک، چټک او راټول پلان رامنځته شي چې له مخې يې د ګاونډيو سره د مخ پر مخ درک او ملي ګټو ته په پام کې نېولو سره د پوهېدلو ټغر و غړول شي؛

۲. د پنج آمو سېنېزې سيمې له پاره دې د شمېرو او ګڼو ګډه همغږې رامنځته شي چې د پنچ امو سين له پيل څخه تر پايه اورال سمندرګې پورې د ټولو بندونو هايدرو ګراف شل کلن لېښتيلک ګډ بې لورې لاس په لاس خوندې شي؛

۳. د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه د خبرو اترو (بحث او نهايې مسايلو) د مطرح کولو له پاره عالي مرجع تصويب؛

٤. د ټولې ګڼې ګوڼې پوهاوي رامنځته کول؛

٥. د نړۍ والو مرستو چمتو کوونکو او برابرونکو سره اړېکې ټينګول؛

٦. د شمالي ګاونډيو سره د پوهاوي، خبرو اترو لار و څارل شي؛

۷. د سيلابونو کنټرول او سين غاړو ټنګولو له پاره ګډ لوستې (مطالعات) و شي؛

۸. د برېښنا پيداوارو بردابښت وړتيا په دې سيمه کې ډېر دی، بايد ورته ټينګه پاملرنه و شي؛

۹. د ګډواوبيزو پروژو باندې ټينګار وشي، لکه د جم پروژه، د کاسا ۱۰۰۰ او داسې نورې.

۱۰. د چټکې پرېکړې له پاره د حيرتان پله د اوبو ستېشن مسله دې حل شي، څو له ګاونډې هېواد سره په همغږۍ د اوبو د تېرېدلو کلنۍ کچې نا څرګندو شمېرو په اړه پرېګړه او تړه و تړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دا مسله څو څو ځله له اوزبېکېستان هېواد سره هم په ډيپلوماتيکه توګه شريکه شوې، خو تر اوسه دا مسله نه ده حل شوې او دوی د اوبو د تېرېدلو اډې د مېچې کچه موږ ته په لاس نه راکوي.

۱۱. په ۳۵ ځايونو کې چې سينه او جهيلونه پرته له حسابه د امو سين ته تېرېږي، په هغه ځايونو کې چې د اوبومېچې اډې (ستيشن) شتون اړين دی بايد يوه، يوه اوبومېچې اډه يا ستيشن ځای پر ځای شي، يا د جريان اندازه بايد د سروې له لارې و ټاکل شي.

۱۲. په سيمه کې ځينې د اوبو مېچې اډې يا ستيشنونه (تنګشيو ستيشن، نيسي پل، يالور ستيشن) ځای پر ځای شوي، خو موږ يې شمېرې په لاس کې نه لرو، د شتون لرونکو شمېرو په ترلاسه کولو کې ستونزې بايد حل شي.

۱۳. برېښنا د پيداوارو او د اوبولګولو د بندونو په برخه کې اړين ده چې د اوبو مديريت او د برېښنا پيداوارو د ستونزو د حل له پاره کوټلې ګامونه پورته کړل شي، له پنډورې پاملرنې سره.

۱٤. د افغانستان په دننه هغه مسؤلينو ته چې د اوبو د مدېريت په برخه کې کار کوي، وړانديز دا دی چې د امو سينيزې سيمې ته ځانګړې پاملرنه و کړي او د دغه حوزې د پلان سره سم د اوبو د مديريت پروژو ته لومړيتوب ور کړي، ځکه دغه حوزه د کرنې پيداوارو په برخه کې د افغانستان د نيستي پاک حيثيت لري او د هېواد نږدې تر نيمايي له سلو کرنيزه ځمکه په دغه سيمه کې پرته ده.

۱٥. هغه دولتي ادارې په ځانګړي ډول د افغانستان د اوبو او انرژي وزارت د اوبو د زېرمو رياست چې د اوبو اړوند شمېرې راټول وي او چمتو کوي، وړانديز دا دی چې د دغه شمېرو په راټولولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې له ډېرې پاملرنې او ځېرتيا څخه کار واخلي او د ټولو سيمو موډلونه چمتو کړي تر څو هغه څوک چې څېړنه کوي له ستونزو سره مخ نه شي، همدارنګه د څېړونکو سره د شمېرو او معلوماتو په راټولولو کې تر خپله وسه مرسته و کړي. د بندنيانو څېړونکو په څېړنه تکيه کول روغ کار نه دی، له موږ څخه باندنيان په څېړنو کې سرغندوي نه دي، ځکه زموږ ټاټوبی زموږ خپل دی، له موږ خپله پردی تر موږ ښه نه پوهېږي.

۱٦. د افغانستان دننه هغه څېړونکو ته چې د اوبو په برخه کې کار کوي وړانديز دا دی، ترڅو د افغانستان د هغو سيمو په اړه چې پوله تېرېدونکې دي زياته څېړنه ترسره کړي او دغه برخې ته زياته پاملرنه و کړي ځکه د افغانستان له ټولو سيمو څلور يې پوله تېرېدونکې سيمې دي.

۱۷. د افغانستان دولت مسؤلينو ته وړانديز دا دی چې د امو سين نوی تړون دې د ليکوال د کچې سره سم د مرکزي اسيا هېوادونو د وندې کچه له پېنځه ناستو څخه ورسته و تړې. تر لاسه کولو ټولو کره ځايونه چې تر اوسه پورې معلوم نه دي له دوی سره په ګډه معلوم او تآسيسات جوړ کړي تر څو تړون په پوره توګه پلی شي.

۱۸. د افغانستان دولت مسؤلينو ته مې وړانديز دا دی چې د امو سين د اوبو تړون د ښه پلي کېدلو په موخه د کوش تپې لويه ويالې سروندي کارونه ژر بشپړ کړي تر څو د اوزبېکېستان د وندې په منظمه ورکړه کې اغېزمن واقع شي.

۱۹. مخکې يادونه و شوه چې د افغانستان د شپږ سينيزو سيمو [ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښې چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي په لاندې بڼه يې د ګڼې شمېرې روښانه شوې دي:. ۱. اموسين د تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛ ۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.] له ډلې څلور يې پوله تېرېدونکې بلل کېږي ياني له سلو ۹۰٪ ډېرې اوبه پوله تېرېدونکې دي، نو دې غوراوي ته په کتو سره د لوړوزده کړو وزارت او د پوهنتون مسؤلينو ته وړانديز دا دی چې د پوله تېرېدونکو (Trans boundary) اوبو په اړه يوه مضمون د اوبو د زېرمو او چاپېريال ساتنې پوهنځی نصاب کې ور ګډ کړي تر څو هغه اېنجينېران چې د اوبو په برخه کې کار کوي په دې اړه پوره معلومات و لري.

۲۰. په نوې غونډه او تړون کې افغانستان حال دا چې پيلنی لوی توليدونکی هېواد افغانستان دی، له پامه غورځول شوی، د افغانستان له پاره ۳۷.۹۸۶ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبو ونډه جوړېږي، ولې د دې تړون په سټه يوازې ۱۳ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبه د افغانستان له پاره پرېښول شوي.

۶. ۲۶ موږ ته ننګونې:

د چارپېريال بدلون (اقليمي تغيرات)؛ بې باورۍ (بې اعتمادي)؛ د ټاټوبي ناارامي (د افغانستان بې ثباتي)؛ ټاکلی بردابښت نه شتون (کافي ظرفيت نه شتون)؛ په ځان تکيې نه شتون (خودکفايی نه شتون)؛ د اړېکو سوړوالی؛ له سلو نوي وو څخه ډېرې اوبه د پولې دي؛ د ګڼېګونې ډېر والی؛ ټول پوهاوي نه شتون، په تله نه برابر پرمختګ.

۶. ۲۷ غوره چانسونه:

د روسانو پېر د اوبو تړون؛ سياسي ټينګې ارادې شتون؛ لږ د استعدادونو جوړول؛ ښې اړېکې؛ نړۍ والو موسيسو او بسپنه ور کوونکو لېوالتيا؛ ګډې ګټې؛ ګډې پروژې او د اوبو چارو اوډون رښت (تنظيم قانون).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۲۸ د کوش تپې لویې ویالې کیندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر

په ټوله کې ,, د کوش تپې لویه ویاله ۱۹۴۲۳۰۱۸۰ یوه سلو څلور نوي مېلیونه او دوې سوه او دېرش زره او یوه سلو اتیا درېنګلې مېتر د خاورو کېندنه،، (محمد، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۴۵ چوپړی)
او د ټاټوبي د ټوله ګڼه ګوڼه ,, د ملګرو ملتونو وروستي معلوماتو د ورلډومیټر سپړنې په سټه چې د پېنځنۍ په ورځ، د اکتوبر ۲۰ ، ۲۰۲۲ په ډاګه کړه (۴۰,۹۴۰,۰۲۹) څلوېښت مېلیونه او نهه سوه او څلوېښت زره او نهه ویشت تنه وګړي دي. ،، (مسعود، ۲۰۲۲، ۱ چوپړی)
چې په ۲۰۲۳ زېږدي د کې د کوش تپې لویې ویالې کیندنې لګښت (مصرف) د و وګړو په هر تن باندې ۴.۷۴۴۳ څلور عشاریه اووه زره څلور سوه او درې څلوېښت درېنګلې مېتر خاوره کېندنه په سر ور رسېږي. یا [The Kush Tepa Canal Excavation consumption in ۲۰۲۳ was ۵ Cubic Meter-Person (CMP)]

زما اند دا دی چې د ټاټوبي په ګدۍ ناست لوړ پوړې څارواکي، خپل یوه میاشت معاش، د لویې ویالې رغښت ته و بخښي، او زموږ هر افغان وګړی د خپلې برخې کچه ۵ (۴.۷۴۴۳) درېنګلې مېتر خاوره په خپله و کېندې او یا یې هامیانۍ (پیسې) ور کړي، انشا الله العظیم چې ډېر ژر به یې ګټنې ته چمتو کړو.

,, د کوش تپې لویې ویالې پروژې د بشپړولو پېروېش په سټه څلورو برخو وېشل شوی دی چې پیلنی یې د چمتوکولو لړۍ (صحنه، سټیج: دېپښې ځای، دریځ، رباط، مرحله، د پرمختګ اندازه، لوبول یا د صحنې په مخ راوړل) ده؛ دوېیمه یې د ودانولو لومړۍ لړۍ ده؛ درېیمه یې د ودانولو دوېیمه لړۍ ده؛ څلورمه یې د ودانولو درېیمه لړۍ ده؛ چې څلور واړه لړۍ یې د ۱۲ دوې لس کلونو پېر (وخت) کې په بشپړ ډول بشپړه شي.،، (سویم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شننې کړنلاره

د دغه څېړنې کړنلاره په لاندې اوډون کړې يو کې لړې په لړې روښانه شوې ده او نورې سپړنې ته اړتيا نه ليدل کېږي.

د سکالو اړوند معلوماتو راټولول؛ لومړی لاس معلومات او شمېرې (Primary data): دوېيم لاس معلومات او شمېرې (Secondary data)؛ له متخصصينو سره خبرې اترې (مصاحبه)؛ اړوند ادارې، څېړنې، کښلې يا کتابونه، راپورونه؛ DEM او د اسمان له لورې انځورونه (فضايي عکسونو) په مرسته، د GIS چارپېريال (محيط) څخه ځينې معلومات، د ګڼو (شمېرو يا ارقامو) او د حوزې اوسني حالت شننه (تحليل)؛ د اوبو مېچې شننه او د شته شمېرو سره پرتله؛ د سينيزې حوزې اړوند د اوبو ستونزې؛ د شمېرو شننې په پام کې نيولو سره دشته ستونزو لامل او حل لارې لټول؛ د نورو هېوادونو تجربې؛ اړوند تړونونه؛ داوبو اړوند ملی او نړۍ وال رښت (قوانين)؛ موندنې او مناقشه؛ پايلې او وړانديزونه.

د دغو څېړنو د ترسره کول له پاره موږ توکو(د شمېرو او معلومات) ته اړتيا لرو، چې له بېلابېلو زېرمو څخه يې اړينه ده چې چمتو کړو، دا چې دا ډېټا څه ځانګړنې بايد و لري تر څو د هيلې سره سم د څېړنې پايله لاسته راشي، په دې موخه د ډېټا ځانګړنې په لاندې لښتيليک کې ځای په ځای شوې دي.

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه:

د څېړنې د اړتيا وړ معلوماتو او شمېرو ځانګېړنې:

۱. لومړی ګڼه:۱؛ سکالو: د شمېرو او معلوماتو (ډېټا) ډول؛ سپړنه: لومړنی او دوېيم لاس ډېټا چې په ګڼه او ليکلي ډول (له ګڼې او څه رنګوالي) سره پيدا کېږي؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۲. دوېيمه ګڼه:۲؛ سکالو: د ډېټا د پېر (وخت) پريود؛ سپړنه: د شتون په صورت کې وروستنۍ ډېټا او لږ تر لږه ۲۵ کلونو د بېلګې په ډول (۱۹۹۷ - ۲۰۲۳)؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

۳. درېيمه ګڼه:۳؛ سکالو: زېرمې يا اخځوک؛ سپړنه: شته لېکنې (مقالې) او راپورونه، اړوند ادارې، کتابونه ساحوي ګړنلارې لکه پوښتنپاڼه، مرکې، يادونې، تړې، کمپيوټري پروګرامونه لکه لېندۍ يا ارک جي ای ايس (Arc GIS) او نور؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

٤. څلورمه ګڼه:۴؛ سکالو: د شتون شنتيا؛ سپړنه: د په دغه اړه کومه ډېټا چې شتون لري هغه تر ډېره راټوله شوې ده او په څېړنه کې ورڅخه ګټه اخيستل شوې ده ځينې خنډونه چې په ډېټا کې شتون لري هغه د ډېټا د شمېرو تر منځ توپير دی چې د بېلابېلو برخو تر منځ ډېر دی. ؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

د دغه څېړنې له پاره معلومات او ډېټا له بېلابېلو زېرمو څخه لاسته راغلې ده چې په دغو زېرمو کې د اوبو او انرژۍ وزارت، زرعت، مالدارۍ او اوبورسولو وزارت، د سرغندوو ژورنالونو مقالې، کتابونه، اوبپاڼو، ورځپاڼو، راپرونو او د کمپيوټري پروګرامونو، لکه (GIS، Google earth pro) له چاپېريال څخه ګټه اخيستل شوې ده، وروسته د شننې په برخه کې شننه شوې او هغه پايله چې د دغو څېړنو څخه يې هيله کېږي لاسته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه

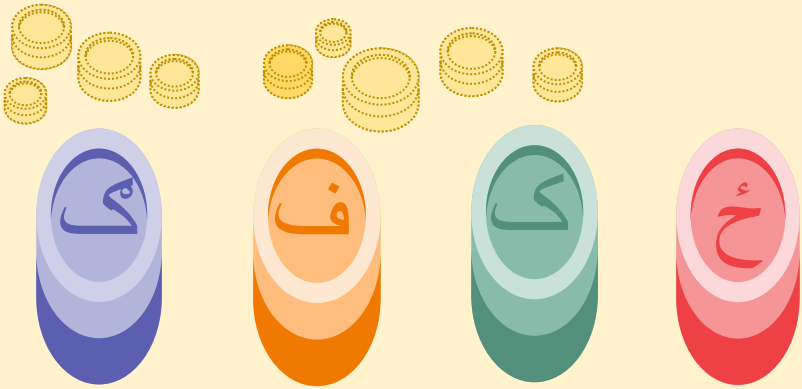

ځواک

- د بل چا په پرتله ښې کړنې کوو.
- موږ شخصي سرچينو ته لاسرسی موندلی دی.
- په بريالیو لاسته راوړنو ډېر ويارو.
- په ارزښتونو باور لرو چې نور يې په ښودلو کې پاتې راغلي.

کمزورتياو

- ډېری پېر د ځينو کړنو څخه ډډه کوو ځکه چې موږ د دوی په ترسره کولو کې د ډاډ احساس نه کوو.
- زموږ شا او خوا خلک به زموږ د ضعف په توګه څه و ګوري.
- موږ په خپله زده کړه او د مهارتونو په روزنه پوره باور لرو او که نه.

فرصتونه

- موږ د صنعت وده کوو، که داسې وي، موږ څنګه کولی شو د اوسني نړۍ وال بازار څخه ګټه پورته کړو.
- موږ په نظام او صنعت کې داسې اړتيا شته چې هېڅوک يې نه پوره کوي.
- کومه نوې ټېکنالوژي موږ سره مرسته کولی شي.

ګواښونه

- موږ د روانپېر په کړنو کې له کومو خنډونو سره مخ يو.
- زموږ کوم همکاران موږ سره د پروژو له پاره سيالي کوي.
- زموږ دنده (يا د هغه شيانو غوښتنه چې موږ يې کوو) بدلېږي؟ او د تکنالوژۍ بدلول زموږ ځای وېر وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.ګې (ځواک. کموزورتيا. فرصتونه. ګواښونه) شننه

کوش تپې ويالې

ک

و

ځ

- بې توله ګډون
- د رول په اړه د خرګندوالې نه شتوالی
- تل ترتله د روزنې نه شته
- پوره پېژندلو نه شتوالی

ف

- لوړ پام، ژمنې
- په زړه پورې
- د تخصص ژوره
- د سړو تودو (تجربو) ډول، ډول

ک

- د ماهرينو له پاره د سيالۍ زياتوالی
- د ګرمتيا اندېښنې زياتې شوې
- له دندې څخه ماهرينو ته لږ پېر
- د لنډ پېر ماهرينو له پاره د زنګ وهلو ډېروالی

ګ

- په لويې ويالې کې خپل سرې پروګرامونه
- په کارځاينو کې خپل سرې پروګرامونه
- د تړون کونکې له خوا خپل سرې کړنه ډېر شوې
- د تړون کونکو زياتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو.

موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ له لويې ويالې څخه د اوبو وېستل ,, که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينې ودانۍ په ملګنې (تريو يا Saline) او يا د ځمکې تيزابي اوبو کې سرته و رسېږي، تړونکونکي ټولې اوبه تشه وي او د ازمويني پايلې د کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۱۹)

موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د ويلې را اورې کروندې يا له ويلې پورته ځمکې د کيڼ (ليفټ) خړوبولو له لارې خړوب وو چې تل به ويالې، شاخونه، لښتې، کروندې، پټې اوبخښې وي، که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينې کروندې له ويالې لوړې وي، په خپل ځوړ نه خړوب کېږي، د نوموړو کروندو خړوبولو له پاره د لومړي پل (اول فاز) په سټه ,, د لمريزې برېښنا پر بنسټ په لويو پمپونو، چې لږ ترلږه يې د توکو ګټنې عمر کچه ۱۰کاله وي او ۲۵ کلونو ورينټي (تضمين، ضمانت چې تړونکونکی يې مالیک ته ورکوي، وعده يا جواز)، تړونکونکي ټولې ګټنې ته چمتو کروندې د نوموړې تړون په سټه ازمويني پايلې سره کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۷)

د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره له نړۍ والو ښکاروندو څخه ګټنه اخلو چې يوه يې د نيويارک ښکاروندي او ځانګېړنې دي، د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره چې نه پرېږدي چې د اوبو د تېرېدو ځايونه وران کړي. ,, لږ تر لږه د ۲.۰۰۲۳۴ اېکتاره کرکيلې اوبخښتو ساتلو له پاره له وتلي پيپ جال د خړې (کنوبی، رسوبي مواد يا د اوبو يا باد په واسطه، خړه: تل ته کښېناستونکي مواد) نخښو څخه ګټنه اخلو.،، (اين وای ايس ايس اي ايس سي، ۲۰۰۵ زېږدی، ۵ اي.۳۸ چوپړی)

بل لورې ته لويې ويالې ته د غورځيدونکو خوړونو، ويالو، لښتې يو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ښاخونو او د اوبو کشونو؛ د پټې يو، کروندو څخه سړک ته د وتلو، له سړکه تېر شويو دروو، لښتی (وړه واله ، بياله Rivulet)، سيند (River)، رود (کوشني سين، له لوی خوړ څخه لوی خوړ او له کوشني سين څخه کوشني سين ته رود وايي) راتللو، مسله يې لولې (پيبر رول) خونديتوب، وتلو پيپونو خونديتوب ټوټو نخښو څخه ګټنې اخلو. ،، (اين ډي ډي اوو ټي، ۲۰۰۵ زېږدی، ۲۵، ۳۲، ۴۵، ۱۲۰ او ۱۲۷ چوپړی)

هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ له ناسم مديريت څخه لري، موږ د لويې ويالې د دوی د ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د روغ مديريت له پاره د کوش تپې وياله په څلورو پله (کدمونو يا فازونو) وېشو چې په بريالي بڼه بشپړه لويه وياله له ټولو اړوندو برخو او له اداري نغښتو يکړو سره ګټنې ته وسپارو. چې پورته مو په ۶. ۱ څخه تر ۶. ۵ سرليک کې نغوته کړې.

هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ له تخنيکي چوپړ له د ډيزاين چوپړو څخه لري، موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د تخنيکي چوپړ د ډيزاين چوپړو له پاره د کوش تپې وياله د طرحې او ډيزاين ودانيزو چارو برخو له ښکاروندو (سټنډرډونو) او کوډونو څخه ګټنې د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړۍ والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واګې (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کېږي.

د معمارۍ (ارکېټچر)، جوړښت (سټرکچر)، بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر)، برېښنا، ميخانيک، اټکلونو (براور)، پلان جوړونې څانګې په مټه له تخنيکي بشري زېرمو، نويو او مډرنه پوستکالو څخه ګټنې پورته کوو چې په لاندې ډول ورته بشپړه نغوته شوي.

ايا همدوره وړتيا وي د پنډوسې ټول هېوادونه اندېښنو او وېرو ته پوره نه دي.!!! د کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لږې کچې مېچه وړتيا سره، سره.!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستنډړېونو) او کوډونو څخه ګټنې

د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړۍ والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واګې (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کېږي. دا چې زموږ په ټاټوبي کې تر اوسه په ډېرو څانګو او ښاخونو کې سيمه ييز واګې (معيارونو) ته پرمختګ نه دی ور کړل شوی او غځونه يې نه د بوږولې (جوړه شوې). له نړۍ والو پرمختللو ښکاروندو، کوډونو، رښتو (قانونونو) او واګې ګټنې ترې د ځينو شرطونو په پام کې نيولو څخه اخلو، په پروژو کې د وټيز رښت (اقتصادي اصولو) په پام کې نيولو، د اسلامي او دوديز مسلو (فرهنګي مسايلو) په نظر کې نيولو سره کارول کېږي.

۶.۳۴.۱. د معمارۍ په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو (ودانيو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د نيوفيرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data)
- د اور وژنې اتحاديې ښکاروندي او واګې يا اين ايف پي اې يوه سلويوه
(National Fire Protection Association ۱۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۲.۳۴.۶. د جوړښت (سټرکچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندې او کوډونه (شفرونه):

- نړۍ وال د ودانۍ کوډ International Building Code (IBC)
- ودانۍ يو د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سټرکچر کانکريټ) له پاره.
  Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)
- لښې (شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات) او لښول (ډيټيلول، توضيحات) د کانکريټو پياوړتيا له پاره (ACI ۳۱۵-۹۹)
  Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹)
- د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (ASCE۷) د ازموينې موادو له پاره امريکايي معيار (ASTM)
  Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷)
  American Standard for Testing Materials (ASTM)
- امريکا انسټيټيوټ د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC)
  American Institute for Steel Construction (AISC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړني.

۳.۳۴.۶. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- ملي برېښنا کوډ يا نيک او يا NEC-۷۰ (National Electrical Code)
- نړۍ وال الکترونيکي کمېسيون IEC (International Electrotechnical Commission)
- د ګډو اسانتياوو واګي يا يو ايف سي UFC (Unified Facilities Criteria)
- د بريتانيا ښکاروندی يا بي ايس BS (British Standard)
- د اور وژنې ملي ټولنه NFPA-۷۲(National Fire Protection Association)
- د تالندې (الماسک) ساتنه يا اين ايف پي اې اووه سوه او اتيا NFPA-۷۸۰(Lightning Protection)
- ملي برېښنا د فابريکو ملګرتيا (اتحاديه) يا اين اي ايم اې NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
- د ژوند ژغورنې (خونديتوب) کوډ يا اين ايف پي اې يوه سلو يوه NFPA-۱۰۱(Life Safety Code)

٤.۳۴.۶. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

- نړۍ وال ميخانيکي کوډ يا آی ايم سي International Mechanical Code (IMC)
- امريکا د اېنجينېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (يخچالونو) او سړېوړمې (اير کنډيشن) له پاره (اشري) American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
- امريکايي ډله (ټولنه) د ازموينې او موادو له پاره (ايس ټي ايم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- نړۍ وال د نلغځوني کوډ (آی پي سي) International Plumbing Code (IPC)
- د اور وژنې ملي ټولنه (اين ايف پي اې) National fire Protection Association (NFPA)
- نړۍ وال د اور کوډ (آی ايف سي) International Fire Code (IFC)
- نړۍ وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ (آی زي سي) International Zoning Code (IZC)
- نړۍ وال د تيلو او ګاز کوډ (اي ايف جي سي) International Fuel Gas Code (IFGC)
- د اوسپنيزو پاڼو او سړېوړمې (اير کنډيشن) تړونکو ملي ډله (سمکنا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)

- د افغانستان اېنجينېري ولسوالۍ (اې اې ډي) Afghanistan Engineering District (AED)
- سيمه ييز منل شوي او سرغندوي کوډونه (شفرونه)

۵.۳۴.۶. په بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر) ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- د امارتي لويو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چارواکو امريکايي ټولنه (آشتو) AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
- ودانۍ يو (ودانيو) د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سټرکچر کانکريټ) له پاره.

Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

- امريکايي ډله (ټولنه) د ازموينې او موادو له پاره (ايس ټي ايم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- د متحده ايالاتو د هسکو (بورو) بيارغونې اېنجينېرۍ USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

- لويې لارې د وړتيا لارښود (دوې زره ايچ سي ايم) Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)

۶.۳۴.۶. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د کارګرو بيلونه (لايحه طاقت کار، Labor bills).

۷.۳۴.۶. د ټيکنالوژۍ کارول

په ټوليزه توګه په ټولو برخو کې د ټيکنالوژۍ کارول د پرمختګ لامل شوی، په دې وروستيو کلونو کې د اېنجينېرۍ او د ودانيو ډيزاين په برخه کې د ټيکنالوژۍ کارولو له امله لوی پرمختګ شوی دی. نوي وسايل اېنجينېرانو ته دا توان او مټ ورکوي چې د نخښې په اوډون (ترتيب) کې په لوړ پام (ځېر تيا، دقت) او چټکتيا (سرعت) سره انځور (رسم) کړي، همدارنګه ودانيو د ډيزاين پر پېر (وخت، مهال) د اېنجينېرانو له پاره د شمېرلو (محاسبې)، شننو (تحليلونو) لړۍ (پروسه) ګړندۍ کړي او ښه څه رنګوالی (کيفيت) چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

د ډيزاين پوړونه باندې د ټيکنالوژۍ اغيزو څخه دا يادونه کې دی شي چې د ناڅرګند ډيزاين څه رنګوالی په لږ وخت کې په لږ لګښت او ډېرو اسانتياوو سره ترلاسه کړو. له همدې امله د پلان يا طرحې جوړونې او ډيزاين کارځايونه (دفترونه) بايد په نوې ټيکنالوژۍ سمبال شي او د هغې اېنجينېران او کاروونکي بايد پېر په پېر (وخت په وخت) اړوندې روزنې ترلاسه کړي.

د کار د چټکتيا او ژور پام ته د ډېرې پاملرنې او اړتياوو په پام کې نيولو سره د طرحې او ډيزاين رياست د پروژو د سروې، ډيزاين او اټکلونو په برخه کې د ورځني چارو په پلي کولو کې د امکان تر حده د دې هڅونکي ټيکنالوژيو څخه کار اخلي.

د ټيکنالوژۍ کارول په لويه توګه په دوې برخو وېشل کېږي:
يوه يې د اسبابو (وسايل) او توکي (تجهيزات) دي او دوېيم يې د کمپيوټري پوستکالي (سافټويرونه، پروګرامونه) دي.
وسايل لکه؛ د معلوماتو راټولولو او د پروژو تخنيکي سروې له پاره GPS، Auto Level او Total Station کارول کېږي. د اېنجينېري پوسټکالي د شمېرلو (محاسبې، حساب کتاب)، ټاکنې او پروژو ډيزاين له پاره کارول کېږي.

۸.۳۴.۶. د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډيزاين پړاوونو کې د پوسټکالو (سافټويرونو) کارول

هغه پوسټکالي چې په ټوله کې د طرحې او ډيزاين رياست بېلابېلو تخنيکي څانګو کې کارول کېږي په لاندې ډول دي:
د سروې په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- مدني درېيم پرمختګ CIVIL ۳D
- لېندۍ جي ای ايس ARC GIS
- اوټو کاډ Auto CAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

- اډاب پي ډي ايف Adobe PDF
- مايکروسافټ افس MS Office

د معماری (ارکیټیکچر) ډیزاین په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- AutoCAD
- REVIT Architecture
- ۳Ds MAX +V-RAY
- Sketch UP + V-RAY
- ArchiCAD
- LUMION
- Adobe Photoshop
- Adobe Illustrator
- Adobe PDF
- Ms Office

د جوړښت (سټرکچر) ډیزاین په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- **CSI Software's:**
  - ETABS Ultimate
  - SAP۲۰۰۰ Ultimate
  - SAFE
- **Trimble & Bently Software's**
  - Tekla Structures
  - Tekla Structural Designer
  - Tekla Tedds
  - RAM Connection

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

- **Autodesk Software's**
  - AutoCAD
  - Advance Steel
  - REVIT Structure
- Adobe PDF
- MS Office

د ميخانيک ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- AutoCAD
- Revit MEP
- Auto CAD MEP
- Water Gems
- Design Builder
- Energy Plus
- Open Studio
- HAPS
- Trace۷۰۰
- Duct Sizer
- VRF
- SolidWorks
- MS Office

د برېښنا ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- Pspice (Electrical Schematic Software)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

- Dialux (Electrical Enginering Saftwer Program)
- MATLAB (Software for Numerical Computing)
- ETAP (An Electrical Engineering Software for Power Systems)
- LabVIEW (Designing Interfacing and HMIs)
- Keil Vision
- Final Words
- AutoCAD
- MS Office

د بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- Civil ۳D
- AutoCAD
- MIDAS Civil
- Staad Pro
- CSI Bridge
- Geo Studio
- Geo۵
- Arc GIS
- HEC-RAS
- HEC-HMS
- MS Office

د اټکلونو (براورد، ايستمېشن) په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- AutoCAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

- REVIT Architecture
- Civil ۳D
- Prime Avera P٦
- Adobe PDF
- MS Office

۹.۳۴.۶. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مديريت

موخې: د اداري اصولو او مقرراتو سره سم د طرحې او ډيزاين رياست د کارکوونکو له پاره د اداري، مالي، لوژستيکي، وړلو را وړلو (وړنه را وړنه يا ټرانسپورټي) او نورو اړوندو اسانتياوو برابرول په غاړه لري.

۱۰.۳۴.۶. د کاري لارښوونو سرته رسول:

د اجرايوي (د کارونو سرته رسولو) لوی مديريت مسؤل دی چې د څانګو (امريتونو) او کارکونکو کاري اړتياوې په اغېزمنه توګه (مؤثره) او ټاکلي پېر (وخت) سره چمتو کړي. د مالي، اداري، تدارکاتو، لوژستيک، وړل را وړل (وړنه را وړنه يا ټرانسپورت)، بشري سرچينو (منابعو)، ولايتي سفرونو برابرولو اړوندې ټولې چارې د رياست په کچه د پلي شويو رښتو (قوانيونو) او کړنلارو په چوکاټ کې ترسره کوي او د اړوندو رياستونو سره يې پرلټه وي.

۱۱.۳۴.۶. لويې کړنې او ګرمتياوې:

۱. د ورځنيو چارو خدمتونو برابرول او اوډوون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲. کارځای (دفتر) د کاري پلان سره سم د اداري او اجرايوي چارو پرمختګ.
۳. د کار ځای دوسيو (فايلونو) برابرول او اوډوون.
٤. د کارځای ليکونو (مکتوبونو) په ټاکلي پېر د ليکونو ځوابونه سرته رسول، د اړينو اړتيا وو سرته رسول او د هغه اوډوون.
٥. د ټولو راغلو ليکونو خوندې کول (ثبتول يا راجستر کول) او د رياست اړوندو څانګو سره شريکول.
٦. اړوندو چارواکو ته د پروژو تخنيکي کڅوړو لېږل.
۷. د PMIS په ټولواله (سيستم) کې د ليکونو خوندې کول (ثبتول يا راجستر کول) او د نوموړې ټولوالې اړوندو کړنو لمن ټولول (ترسره کول).
۸. د لوړو چارواکو ژمنو او لارښونو (ODF) څارلو (تعقيبولو) له پاره په برېښنايي ټولوله کې د ليکونو او راپورونو ثبتول.
۹. د رياست دننه نظم او ډيسپلين(سمون، روزنه) برابرول.
۱۰. کارکونکوو د سفرونو اوډوون (ترتيب)، برابرول (تنظيم) او څارل (تعقيبول).
۱۱. د هامينی يو (پيسو) وېش راوېش تړل (حساب تصفيه) او د سفر امرونو څارلو کې اسانتيا راوستل.
۱۲. کار ځای د ورځنيو کړنو په اړه د راپورونو چمتو کول، اوډوون او وړاندې کول.
۱۳. د رياست د ټولو غونډو اوډوون، چمتو کول او د نورو ټېټو څانګو سره د اړيکو رغول.

د اداري له خوا د اړتيا سره سم په اونيزو غونډو او نورو غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳۵ د واورېژونو او ګليشيرونه چټک رښت

,, سړوبی (ګليشير، يخچال) څه شی دی؟ سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي.
د سړوبو (ګليشيرونو) دوې کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي او د يخ شيټونه (څادرې، دړې، پټونه). د الپين سړوبي (ګليشيرونه) د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او درو کې بهېږي. د الپين سړوبي برعکس، د يخ پاڼې، چې يوازې په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې شتون لري، ټاکلي کچه نه لري؛ دوی په پراخه ګمبدونو کې په څو لورو کې خپرېږي (د واورې او يخ ملي ډيټا مرکز، د امريکا جيولوژيکي سروي
په ټاټوبي کې ستر واوريژونه په ۱۹۵۳ زېږدي کې په پامير کې وو چې په څلورو مياشتو کې ۴۵ کيلومېټره په منځنۍ کچه په ورځ کې ۱۲۱ مېټره وه.

۱. خاوره او واوره

په يوه ځانګړې سيمه کې څومره واوره راټولېږي، د عرض البلد او د کال په ټاکلي پېر پورې اړه لري. په لوړوالي، بوټو(نباتاتو)، سمندر ژۍ يا ساحل ته په نږدې والي، د باد او هوا ډولونه توپيرونه بېلوالی ,, واوره موسم،، رامنځ ته کوي.
په داسې پېر کې چې د يوتا نومي او کولورادو سکيرونه ډېرې پېر وچه، د ,, شيمپين پوډر،، څخه خوند اخلي، د بېلګې په توګه، د کاليفورنيا سکيرونه تل د ,, سيرا سيمينټ،، سره کار کوي.
مګر د ځمکې او بادونو توپيرونه په ډېر لنډ واټن کې د واورې موسم (اقليم) کې د پام وړ بدلون لامل کېږي. باد کولی شي واوره له يوه غره څخه وغورځوي او په بل اړخ کې واوره زېرمه کړي چې د ورته غره د واورې په ژوروالي کې لس چنده توپېر رامنځ ته کوي.،،
سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي. په لوړو ارتفاعونو کې، ډېره واوره ډېرې پېر د ختکي په پرتله راښکته کېږي، د هغې ډله زياتوي. په پای کې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

جوړ شوي يخ سرپلس د ښکته لور په جريان کې پيل کېږي. په ټېټو ارتفاعو کې، معمولا د ختکي يا يخ برګونو د ماتيدو لوړه کچه شتون لري چې د يخ ډله لرې کوي.
د ګليشيرونو دوې پراخه کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي (ګليشيرونه) او د يخ شيټونه.
د الپين ګليشيرونه د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او دره کې بهيږي. د يخ د پاڼو په څنډه کې ګليشيرونه هم شتون لري. د الپين ګليشيرونو برعکس، د يخ پاڼې ټول براعظمونه پوښي. د وروستي سړوبي (ګليشيل) لوړ عمر کچه شا او خوا ۲۰,۰۰۰ کاله د مخه، د لارينټاډ يخ دړه (شيټ، تخته) د شمالي امريکا ډېره برخه پوښله، وزن يې هغه ډنډونه رامنځ ته کړل چې اوس لوی څلېږې (جهيلونه) لري.
روان پېر په ځمکه کې يوازې دوې يخ پاڼې شتون لري: انټارکټيک او د ګرينلينډ يخ شيټونه.

۲. د يخ دړه (شيټ، تخته، پټ، کمپله) څه شی دی؟

د يخ دړه د يخنۍ يخ يوه ډله ده چې په ځمکه کې شتون لري او له ۵۰,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۱۹,۳۰۰ مربع ميل) څخه ډېر پراخ وي.
د يخ څادرې يوه پېر د Pleistocene يخ دورې په لړ کې د شمالي نيمه کره ډېره برخه پوښلې وه.
اوس ځمکه يوازې دوې يخ پاڼې لري، چې يوه يې د ګرينلينډ ډېرې برخه پوښي، د نړۍ ترټولو لوی ټاپو، او بل يې د انټارکټيک په لويديځ کې پراخ شوی. د يخ پاڼې په دوامداره توګه په حرکت کې دي، په پراخو ګنبدونو کې خپرېږي.
په ګډه، د انټارکټيک او ګرينلينډ يخ شيټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹٪ څخه ډېر يخ لري. په انټارکټيک او ګرينلينډ يخ څادرو (شيټونو) کې د تازه اوبو ذخيره شوي کچه د ځمکې د تازه اوبو له سلو ۶۸٪ څخه ډېر دي.
د انټارکټيک يخ شيټ شا او خوا ۱۴ مېليون مربع کيلومېتره (۵,۴ مېليون مربع ميله) غزوي، تقريبا د متحده ايالاتو او مکسيکو ګډه ساحه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ګرينلينډ يخ شيټ شا او خوا ۱,۷ مېليون مربع کيلومېتره (٦٥٦,٠٠٠ مربع ميل) پراخ شوی، چې د نړۍ ترټولو لوی ټاپو له سلو ۸۰٪ پوښي او د ټيکساس شا او خوا درې چنده مساوي دی.
دواړه يخ پاڼې په منځني ډول شا او خوا ۳,۲ کيلومېتره (۲ ميل) ضخامت اندازه کوي. که د انټارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ٦۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينلينډ ټوله يخ شيټ و خوري نو د سمندر کچه به شا او خوا ۷,٤مېتره (۲٤,۳ فوټ) لوړه شي.

۳. د يخ کندې څه شی دی؟

انځور ٦. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په يوکتات خليج کې د HUBBARD GLACIER په ټرمينس کې د کاليو کولو پروسه ښيي - .اعتبار :کينيت کول شنايډر / فلکر

د يخ څادرې (برګونه) د يخ لوی، لوی تلونکي ټوټې دي چې د ګليشير څخه بېلې شوي، لکه د الپين ګليشير يا يخ شيټ، او سمندر ته وړل کېږي. د iceberg غونډله په لفظي توګه د يخ غره مانا لري، برګ د آلمان څخه اخستل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

يخ برګونه په ټولو شکلونو او اندازو کې راځي، د يخ درېنګلې يا مکعب اندازې ټوټې څخه د يخ ټاپوګانو پورې د کوشني هېواد په اندازه. د ,, آيسبرګ،، اصطلاح د يخ ټوټو ته اشاره کوي چې له ٥ مترو (١٦ فوټ) څخه لوی وي.
کوشني يخ څادرې (برګونه) چې د برګي بټونو او ګلانو په نوم پېژندل کېږي، په ځانګړي توګه د کښتۍ يو له پاره وېره ونکی (خطرناک) کې دی شي ځکه چې دوی موندل سخت دي. شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا سړې اوبه په ځمکه کې د ډېرې يخونو کور دی. د انټارکټيک يخ ځايونه شونې ده د يخ څادرې و خوري چې له ٨٠ کيلومېترو (٥٠ ميل) څخه ډېر اوږد وي.
د واورو سړوبې (ګليشيرونه) هغه پېر رامنځته کېږي کله چې په ورته سيمه کې کال په اوږدو کې واوره پاتې شي، چېرې چې کافي واوره راټولېږي ترڅو په يخ بدل شي.
هر کال د واورو نوې ورېدل د پخوانۍ واورو پوړ (طبقې) ټوټې کوي او زورنې لاندې رواولې يا فشاروي.

دا له زورنې لاندې تېکې شوې واورې يا کمپريشن واورې دې ته اړ وي چې بيا ښېښې غوندې (کريستال) شي، په پيل کې د بورې د دانې اندازې او شکل سره ورته دانې جوړ وي.
په ورو، ورو (لږ، لږ يا تدريج سره) دانه لويږي او د دانې تر منځ د هوا جيبونه کوشني کېږي، چې واوره ورو، ورو (په تدريجي) ډول ترزونې لاندې تېکېږي (کلکه يا کمپيکټ کېږي) او په کثافت کې زياتوالی راځي. شا او خوا يوه کال وروسته، واوره په فيرن بدليږي.
د واورو او ګليشير يخ ترمنځ منځنی حالت. په دې وخت کې، دا د اوبو په څېر شا او خوا دوې پر درېمه برخه ده.

د پېر په تېرېدو سره، لوی يخ کرستالونه دومره فشار شوي چې د دوی ترمنځ د هوا جيبونه خورا کوشني کېږي، په ډېر زوړ ګليشير يخ کې، کرستال کولی شي د بالغې مچۍ اندازې ته ورسيږي. د ډېرې ګليشيرونو له پاره دا پروسه له سلو کلونو څخه ډېر پېر (وخت) نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤. ګليشير چېرته دي؟

د نړۍ واورين سړوبي يا ګليشيرونه دا اټکل شوي، ټول مساحت يې شا او خوا ۷۰۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۲۷۰,۰۰۰ مربع ميل) لري. د نړۍ ډېرې ګليشيرونه په انټارکټيکا کې دي. ګليشيرونه په لويه توګه د قطبونو سره نږدې موندل کېږي، مګر ګليشيرونه د نړۍ په ټولو براعظمونو کې شتون لري، د ټاټوبي له نورستان څخه نيولې باميان تر واخانه پورې د اېندوکوش غرونو کې شتون لري، ان په افريقا کې هم شته. خو آسټراليا هېڅ ګليشير نه لري؛ په هرصورت، دا د اوقيانوس يوه برخه ګڼل کېږي، چېرې چې ګليشيرونه په نيوزيلينډ او د اندونيزيا او پاپوا نيو ګيني لوی ټاپوګانو کې موندل کې دی شي.
ډېرې ګليشيرونه په ژمي کې د لوړې واورې او په دوبي کې د ټېټې تودوخې په سيمو کې موندل کېږي.
دا شرطونه ډاډمن کوي چې هغه واوره چې په ژمي کې راټولېږي د اوړي په فصل کې له لاسه نه ورکوي. د دې ډول سيمو بېلګې الاسکا، پېټاګونيا او هماليا دي. د کاناډا په آرکټيک ټاپوګانو کې ډېر لږ واوره کېږي، مګر دا د کال په اوږدو کې دومره سړه وي چې ګليشيرونه جوړ شي. په لنډه توګه، ګليشيرونه په لوړو عرض البلدونو يا لوړو ارتفاعونو کې جوړېږي. استوا ته نږدې، د اړتيا وړ واورې او ټېټې تودوخې له پاره لوړ لوړوالی اړين دی.،، د ليکوال ژباړه او غځونه (NSIDC، د واورې او يخ نړۍوال د شمېرو مرکز، ۲۰۲۰ زېږدی، ۷ چوپړی)

د اګنيسکا ګوتير پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د هغې څېړنه داسې ښودل شوې. له فزيکي علومو څخه تر ټولنيزو علومو پورې، د NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز ساينس پوهان د څېړنيزو پروژو په غوښتل شوې ګډولې (مخلوط) باندې کار کوي چې د کرايسفير بېلابېل اړخونو باندې بنسټيز پام يا تمرکز کوي او دا چې څنګه په ټولنه اغيزه کوي، د واورې، سړوبو، ګليشيرونو، د يخ ټوپونه، د يخ څادرو يا شيټونه، سمندري يخ، پرمافراست او داسې نورو؛ دا څېړنيزې پروژې د کرايسفير په اوږدو کې ترسره کېږي، د ارکټيک سمندر، انټارکټيکا، الاسکا، کاناډا، سيرا نيواډا، د راکي غرونو، قطبي بحرونو، تبت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړني.

سويلبارډ، ګرينلينډ، لويه غرنۍ آسيا، انډيز، د لوی صحرا په ګډون، لوېديځ متحده ايالات او نور ځايونه.
د خلاص ساينس او معلوماتو اتلول ,, خلاص ساينس هغه نظر دی چې د هر ډول ساينسي پوهه بايد په ښکاره ډول شريک شي څومره چې د کشف په پروسه کې عملي وي.،، مايکل نيلسن

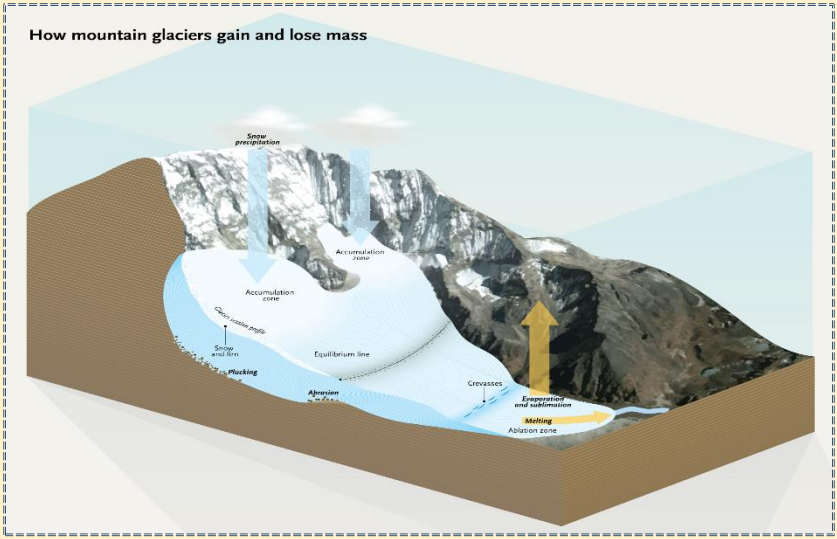

انځور ٦. ١٢٠ دا ګرافيک ښيي چې څنګه ګليشيرونه د واورې او يخ په شکل ډله ايز لاسته راوړي يا له لاسه ورکوي. دوامداره اقليمي بدلونونه به په پای کې د ګليشير پرمختګ يا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ريکاردو پرويتوني /GRID-ARENDAL

د دې له پاره چې زموږ ليدونکو ته غوره خدمت و کړي او زموږ ساينسي څېړني د امکان تر حده د لاسرسي وړ کړي، د NSIDC اتلان ساينس خلاصوي. دا هغه مفهوم دی چې ساينسي څېړني بايد د لاسرسي وړ، شفافي او د بيا توليد وړ وي. خلاص ساينس راز، راز والی (تړپېر يا تنوع) او لاسرسي هڅوي، ساينس نور نړۍوال او همکاري کوي او موندنې ګړندۍ کوي. په دې کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډيټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص لاسرسی او خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

(وازه) بياکتنه. د خلاص ساينس د ودې له پاره د NSIDC څېړونکي او کارمندان:
د معلوماتو ټيوټوريلونه کوربه کړئ، ترڅو وګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د NSIDC ډيټا کارول کېږي.
د وګړو سره د NSIDC ډيټا کارولو او پوهيدو کې د مرستې له پاره وسيلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د چارټيک متقابل سمندر يخ ګراف او کيو ګرينلينډ، د نخښې کولو وړيا وسيله چې د ګرينلينډ متمرکز څېړنو ملاتړ کوي.

د OpenAltimetry پليټ فارم رامنځته کړئ، ترڅو د NASA د ICESat او ICESat-۲ ماموريتونو څخه ډيټا کشف، لاسرسي او ليد ته اجازه ورکړي، د UNAVCO، د سکريپس انسټيټيوټ آف اوشينګرافي، د کاليفورنيا، سان ډياګو پوهنتون کې د سان ډياګو سوپر کمپيوټر مرکز سره په همغږۍ کې OpenAltimetry د پېچلي معلوماتو د لاسرسي او ليد له پاره اسانه کولو سره خلاص ساينس مثال ورکوي، ان د غير متخصصينو له لورې.
د ساينس ټيم هم په دوامداره توګه د لاسرسي ژورنالونو خلاصولو له پاره ساينسي څېړنې مقالې وړاندې کوي، د NSIDC واورې او يخ نړۍوالو شمېرو مرکز اوبپانه کې on پوستکالی (سافټوير) او کوډ چمتو کوي، په بېله بيا عامه ذخيره لکه GitHub او Bitbucket.

شمېرې (ډاټا يا معلومات) خلاص کړئ، معلوماتو ته د لاسرسي وړ کول
په NSIDC کې د معلوماتو د لاسرسي بريااليتوب زموږ د کار اصلي برخه ده، په ځانګړې توګه زموږ د ډيټا مديريت او مديريت پروګرامونو له لارې، چې د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز ويشل شوي فعال آرشيف مرکز (NSIDC DAAC) ، NOAA@NSIDC، او د ځايي کتنو تبادله شامل دي. د آرکټيک پوهه NSIDC. (ELOKA) د نړۍ وال ډيټا سيستم د CoreTrustSeal منل (تصديق) شوی منظم غړی هم دی، د نړۍ وال ساينس شورا يوه انډول ډيسپلينري ارګان NSIDC . کار کوي د غوره کړنو له پاره لارښود اصول تعقيب کړئ، کله چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د معلوماتو مديريت او لاسرسي ته راځي: د موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د ګډون وړ او د بيا کارولو وړ (FAIR) اصول او د ډله ايزې ګټې، واک کنټرول، ګرمتيا (مسؤليت) او ښه سلوکو يا اخلاقي کړو وړو يا اخالاکي اصول (CARE) اصول.
د ساينسي معلوماتو مديريت او سرپرستۍ له پاره د FAIR لارښود اصول د معلوماتو موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د مداخلې وړ او بيا کارولو وړ کولو باندې تمرکز کوي. په پای کې د FAIR اصولو اصلي موخه د بيا کارولو له پاره د معلوماتو ناڅرګند يا مطلوب کول دي.

يوه لويه لاره چې NSIDC د FAIR اصول عملي کوي، د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز د توزيع شوي فعال آرشيف مرکز (NSIDC DAAC) له لارې دي. هغه چې د واورو، سمندري يخونو، ګليشيرونو، يخ شيټونو، يخ شيلفونو، منجمد شوي ماليه ورکونکو تمويل شوي معلومات چمتو کوي. ځمکه، د خاورې رطوبت، د اقليم تعامل او نور. چې هرڅوک يې کارولی شي، وړيا برسېره پردې NSIDC د هغې د ساتلو له پاره بشپړ، ماشين ته د لاسرسي وړ ميټاډاټا او د غوښتنليک پروګرام کولو د ګډون بيبه (APIs) په خپلو معلوماتو کې د خدماتو له پاره تضمينوي.

NSIDC د داخلي معلوماتو حاکميت هم پېژني، د اصلي وګړو د رښتو ملاتړ کوي ترڅو د دوی د معلوماتو او معلوماتو کنټرول وساتي. د داخلي ډيټا حکومتولۍ له پاره د پاملرنې اصول د داخلي نوښت او هوډ په وده کې د ډيټا رول باندې تمرکز کوي.
دا اصول د FAIR اصول بشپړ وي او د ډيټا حاکميت ته د اصلي وګړيو يا خلکو رښت يا حقونه په پام کې نيسي: د خپلو معلوماتو راټولولو، مالکيت او پلي کولو اداره کولو رښت حق. يوه لاره چې NSIDCد CARE اصولو اتلولي د دې له لارې ده ارکټيک (ELOKA)برنامه د سيمه ايزو مشاهدو او پوهې تبادلې له لارې ده، هغه چې د ارکټيک د ځايي ښکارهکولو يا مشاهداتو، پوهې راټولول، ساتنه، تبادله او کارول اسانه کوي. ELOKA د ډيټا مديريت، د کارونکي ملاتړ چمتو کوي او د اوسيدونکي آرکټيک متخصصينو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدنې څېړونکو ترمینځ همکارۍ ته وده ورکوي. زموږ په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ د NSIDC ډیټا پالیسي و وینئ.

د انویټ کورنۍ د پونډ انلیټ (Inuktitut: Mittimatalik) کې د واورې موبایل په واسطه سفر کوي، د کاناډا د نوناوت په کیکیقتالوک سیمه کې یوه کوشنۍ، په لویه توګه د انوټ ټولنه چې د بافین ټاپو په سر کې ځای لري. د سیل ښکار د سمندري یخ په شتون پورې اړه لري. اعتبار GRID-Arendal/Flickr:

٥. اړېکه او پوهاوی

NSIDC د کرایسفیر په اړه د معلوماتو له پاره یوه باوري سرچینه ده، په لویه برخه کې ځکه چې زموږ ساینس پوهان د ساینس شریکولو په ارزښت پوهیږي ترڅو د هر چا له پاره د لاسرسي وړ وي. دوی ډېرې وختونه د ساینسي څېړنو د عادي اړتیاو څخه پورته او اخوا ته ځي ترڅو د بېلابېلو لیدونکو له پاره د مخابراتو او پوهاوي پروژو کې برخه واخلي، د ژورنالیستانو، ښوونکو، پالیسي جوړونکو او عامو وګړو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ساینس پوهان، د بهرنۍ یو سازمانونو ساینس پوهانو سره په همغږۍ کې، په منظمه توګه د لوستلو له پاره اسانه ساینسي شننې یا تحلیلونه پوسټ کوي چې څنګه د کرایسفیر بدلېږي او څه شی دا بدلونونه پرمخ وړي. په دې شننو کې د ارکټیک سمندر یخ خبرونه او تحلیلونه، نن ورځ د یخ شیټونه، نن ورځ واوره شامل دي NSIDC. په روغه بڼه یا منظمه توګه د خلاص لاسرسي Cryosphere سیمینارونو کوربه توب کوي، هغه چې د NSIDC ساینس پوهان، میلمانه د دوی کریوسفیر څېړنې او موندنې شریکوي. برسېره پردې، د NSIDC ساینس ټیم غړي کانګرس ته د ګواهي ورکولو، عامه لیکچرونو ورکولو، د موسم یا اقلیم بدلون څنګه د نړۍ په کنګلو برخو اغېزه کوي. د K-۱۲ ښوونځیو څخه لیدنه کولو سره د قطبي سیمو په اړه خپل تخصص وړاندې کوي ترڅو زده کونکي په لومړي سر کې کرایسفیر ته ښکاره کړي. ساینس او ساینس پوهان. د NSIDC ساینس پوهان هم په منظم ډول د کریوسفیر د بدلیدو په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

راپورونو کې مرسته کوي، پشمول د ملي سمندري، اتموسفير ادارې (NOAA) آرکټيک راپور کارت او د امريکا د هوا پېژندنې ټولنې د اقليم راپور رياست.

٦. همکارۍ او برابرول يا تمويل

په انټارکټيک ټاپو کې د ارجنټاين اليميرانت براون ستيشن ليد، څېړونکي سمندر ته ښکته کېږي. اعتبار: ټيډ سکيمبوس، د چاپېريال علومو د څېړنې له پاره کوپراتيف انسټيټيوټ (CIRES)، CU بولډر NSIDC په عامه، خصوصي او غير انتفاعي سکتورونو کې د مختلفو سازمانونو سره د همکارۍ اوږد تاريخ لري. ساينس پوهان تل دوی د سازمان څخه بهر د کار کولو له پاره نوې لارې لټوي، د نرم پيسو او لومړني مسلک ساينس پوهانو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ډېری ساينس پوهان د لوی کراسفير متمرکز سازمانونو سره ښکيل دي، لکه د ارکټيک پوهنتون، د انټارکټيک څېړنې ساينسي کميټه، د آرکټيک ساينس نړۍ واله کميټه، د امريکا جيو فزيکل اتحاديه، د متحده ايالتو پيرمافروسټ ټولنه، د امريکا د هوا پېژندنې ټولنه او د ساينس د پرمختګ له پاره امريکايي ټولنه.

دوی د ارکټيک هواوېچې د څېړلو يا اقليم مطالعې (MOSAiC) سفر له پاره په څو اړخيزه څنډه څارونکي کې هم برخه اخيستې، هغه چې په مرکزي ارکټيک کې د ارکټيک اقليم سيستم سپړلو له پاره د کال په اوږدو کې لومړی سفر و، همدارنګه د نړۍ وال Thwaites Glacier Collaboration، ګډ د متحده ايالاتو او اېنګلستان پروژه د Thwaites Glacier پلټنه کوي چې په انټارټيکا کې يوه له خورا بې ثباته ګليشيرونو څخه دی.

د NSIDC ډېری ساينس پوهان د سمندري يخ وړاندوينې شبکې (SIPN) مشرتابه ټيم کې هم ناست دي، د ساينس پوهانو او برخه اخيستونکو شبکه چې د سمندر يخ وړاندوينې پوهې، وسيلو ته وده ورکولو او خبرو اترو له پاره کار کوي. سربېره پردې NSIDC د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

CIRES ليدنې فيلو برنامې کې برخه اخلي، دواړه لومړني مسلک او ډېر لوړ پوړو ليدنې فيلو ته بلنه ورکوي، ترڅو د NSIDC څېړونکو سره په بېلابېلو (مختلف موضوعاتو) کې د ټاکل شوي مهال ويش له پاره کار وکړي.
د NSIDC ساينسي څېړنو له پاره تمويل د بېلابېلو سرچينو څخه راځي، دNASA ، د ملي ساينس بنسټ(NSF) ، NOAA او د انرژۍ څانګه (DOE) په ګډون سره.
زه د دوی غورځاونو نه يم.

۷. يخ برګونه څنګه جوړېږي، او چيرته ځي؟

په جوکولسارلون کې د يخ برګ روښانه کوي، د ګليشير لېګون، چې په لومړي ځل په ۱۹۳٤ کې رامنځته شو کله چې برييډيمر کور جوړول ګليشير په شاتګ پيل کړ. د يخ ځينې ټوټې د ۱۰۰۰ کلونو په څېر زاړه دي. اعتبار: نيک ټرنر/فلکر
يخ برګونه هغه پېر رامنځته کېږي کله چې د يخ خوسکي ټوټې شي، يا د ګليشيرونو، يخ له الماريو يا لوی يخ کندې څخه مات شي. يخ برګونه د سمندر د سيندونو سره سفر کوي، ځينې وختونه د ساحل په وړاندې ماتېږي يا په ټېټو اوبو کې نيول کېږي.

کله چې يوه يخ تودو اوبو ته ورسېږي، نوی اقليم د ټولو خواوو څخه بريد کوي. آيسبرګ په اواره (سطحه)، ګرمه هوا، واوره او يخ په حوضونو کې خړوب وي چې د ختکي حوضونو په نوم يادېږي. کولی شي د يخ کندې له لارې تېرېږي او درزونه پراخه کړي. په ورته پېر کې ګرمې اوبه د يخ کندې په څنډو کې تېرېږي، يخ خوري او د يخ ټوټې، ټوټې کيدو لامل کېږي. په لاندې برخه کې، ګرمې اوبه د يخ کندې له لاندې څخه پورته کوي.

۸. ولې يخ کندې مهمې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

يخ څادرې يا برګونه د شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا اوبو څخه تېريدونکو کښتۍ يو ته خطر رامنځته کوي. وروسته له هغه چې ټيټانيک په ۱۹۱۲ کې نيوفونډلينډ ته نږدې ډوبه شوه، متحده ايالاتو او دولس نورو هېوادونو د يخ نړۍ وال ګزمه جوړه کړه. ترڅو په شمالي اتلانتيک کې د يخونو کښتۍ يو ته خبرداری ورکړي.

د يخ نړۍ واله ګزمه د يخ برګونو څارنې له پاره الوتکې او رادارونه کاروي چې د بار وړلو لويو لارو کې تېرېږي. د متحده ايالاتو ملي يخ مرکز انټارکټيکا ته نږدې د يخ برګونو څارلو له پاره د سپوږمکۍ ډيټا کاروي. په هرصورت، دا يوازې د ۵۰۰ مربع مېتره (۵,٤۰۰ مربع فوټ) څخه لوی يخ برګونه څاري. يخ برګونه د ساينس پوهانو له پاره د وسيلو په توګه هم کار کولی شي، ځوک چې دوی لوستې کوي ترڅو د موسم او سمندر لړۍ په اړه نور معلومات زده کړي.
ساينس پوهان ولې د يخونو لوستې کوي؟

د ناروې د ټاپو وزمې د سويلبارډ ختيځ ساحل کې، موهن بکتا ته نږدې د يخ کندې يوه خونړۍ يخنۍ د سمندر په يخ کې ځای پرځای شوې ده. د دې اصل نامعلوم دی ځکه چې دا ممکن د بې شمېره نورو په څېر له لرې څخه تېر شوی وي.

د اقليم ساينس پوهان د يخ برګونه لوستې کوي ځکه چې دوی د پروسو د نښو له پاره ماتوي چې د يخ شيلف د سقوط لامل کېږي. ساينس پوهانو ليدلي چې د يخ برګونه د تودوخې اوبو ته د رسيدو په وخت کې د انټارکټيک يخونو د ويجاړيدو سټکړنې (عکس العمل) ښه يې. د هغو فکتورونو په لوستې سره چې د يخ برګونو د ماتيدو لامل کېږي، څېړونکي هيله لري چې د هغو اغېزو په اړه ښه پوه شي چې د يخ د شيلف ماتيدو لامل کېږي، په ښه توګه وړاندوينه و کړي چې د يخ الماری به د تودوخې اقليم ته څنګه ځواب و وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

سمندر پوهان د يخ برګونه څاري ځکه چې سړې تازه اوبه چې دوی په سمندر کې برخه اخلي کولی شي د دوی له اصلي څخه لرې، د سيندونو جريان او د سمندر جريان اغېزه و کړي.

بيولوژيستان د يخ برګ لوستې (مطالعه) کوي، ترڅو معلومه کړي چې دوی څنګه د سمندر په ژوند اغېزه کوي. لکه څنګه چې د يخ برګونه منحل کېږي، دوی شا او خوا سمندر ته غذايي مواد رسوي. روستۍ يو څېړنو ښودلې چې د يخ برګونو شا او خوا اوبه د پلانکټون، کب او نورو سمندري ژوند سره يوه ځای کېږي.

۹. په ځمکه کې څومره يخ، يخ دی؟

روان پېر د ځمکې له سلو ۱۰ برخه د يخونو په مخ پوښل شوې ده، د ګليشيرونو، يخ کيپونو، د ګرينلينډ او انټارټيکا د يخ پاڼو په ګډون، يخ شوې سيمې تر ۱۵ مېليون مربع کيلومېتره (۵,۸ مېليون مربع ميل) پوښلې.

د وروستي يخ عمر د لوړې څوکې په جريان کې، هغه چې شا او خوا ۱۲,۰۰۰ کاله دمخه پای ته رسيدلی، ګليشيرونو د ځمکې د ټولې ساحې شا او خوا له سلو ۳۲٪ پوښلې. د انټارکټيک لويې سړې لږ تر لږه د تېرو ٤۰ مېليون کلونو راهيسې د يخ څادر له خوا پوښل شوې.
د څوارلسمې پېړۍ په پيل کې او د نولسمې پېړۍ تر نيمايي پورې دوام و کړ. نړۍ د ,, کوشني يخ عمر،، سړې تودې په ډاګه کوي (تجربه وکړه)، کله چې د تودوخې درجه په دوامداره توګه د ګليشيرونو له پاره د نړۍ په ډېرې سيمو کې د پرمختګ له پاره کافي وه.

په متحده ايالاتو کې، ګليشيرونه روان پېر ۹۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳۵,۰۰۰ مربع ميل) پوښلي. ډېرې دا ګليشيرونه په الاسکا کې شتون لري، دا چې ۸۷,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳٤,۰۰۰ مربع ميل) د يخ، يخ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېتکړنو ته د فردوس څېتکړنې.

۱۰. د يخنۍ يخ څومره لوی کې دی شي؟

د مساحت له مخې ترټولو لوی ګليشير د انټارکټيک ټاپو کې د پلورونکي ګليشير دی چې له ۷,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۲,۷۰۰ مربع ميل) څخه ډېر اندازه کوي. د يخ ترټولو لوی کرسټالونه چې يوه ګليشير جوړ وي، کې دی شي د منو په څېر لوی وي. په هرصورت، په ځمکه کې ډېری نور يخونه شتون لري چې د لوی ګليشير څخه خورا لوی دي. د بېلګې په توګه، د ګليشير نغښتي (کمپليکسونه) لکه د يخ ميدان او د يخ کيپونه د ۸۰,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۳۱,۰۰۰ مربع ميل) په اندازه لوی کې دی شي.

د يخ څادرې (شيټونه) لکه په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې لاهم لوی دي. ګرينلينډ ۱,۷ مېليون مربع کيلومېتره (۶۵۶,۴۰۰ مربع ميل) دی، او انټارکټيکا ۱,۲۳ مېليون مربع کيلومېتره (۴۷۵,۰۰۰ مربع ميل) دی. له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو څخه توپير لري. که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,۶ فوټ) ته لوړه کړي.

که د انټارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينلينډ ټوله يخ شيټ و خوري نو دسمندر کچه به شا او خوا ۷,۴ مېتره (۲۴,۳ فوټ) لوړه شي.

Lambert -Amery glacial system په ختيځ انټارکټيکا کې د اوبو ايستلو ترټولو لويه ټولواله ده چې د ۱,۵۵۰,۰۰۰ مربع کيلو مېترو (۶۰۰,۰۰۰ مربع ميل) څخه ډېر مساحت لري او د ختيځ انټارټيکا د ټول مساحت نږدې له سلو ۱۶٪ جوړ وي. د انټارکټيک يخ په ځينو سيمو کې تر ۴,۹ کيلومېترو (۳ ميل) پورې پېړوالی (ضخامت) لري. د لويديځ انټارکټيک يخ شيټ د برخو لاندې ځمکه ممکن د سمندر له اوارې څخه ۲,۵ کيلومېتره (۱,۶ ميل) پورې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

په لر پخښتونخوا کې د کوټيه ګليشير د تېز واورېژونو (واورې توپان) ريکارډ له هندوکش ورسته لري، په ۱۹۵۳ کې، دا په درې مياشتو کې د ۱۲ کيلومېترو (۷,۵ ميل) څخه ډېر و، په منځنۍ ډول هره ورځ ۱۱۲ مېتره (۳٦۷ فوټ) وه.
د يخ کرستال دننه بلبلونه رڼا خپروي، دا اجازه ورکوي چې د بېرته انعکاس کولو دمخه سطح ته ژور ننوځي. دا د يخ تمايل زياتوي چې يوه څه سور او انفراريډ روښنايي جذبوي ترڅو نيلي رنګ ورکړي.
اعتبار :مارک کوپر / فلکر

۱۱. په ځمکه کې تر ټولو لوی ګليشيرونه کوم دي؟

مختلف اندازه کولی شي د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونه وټاکي، لکه د هغې اوږدوالی، مساحت، حجم، يا ډله. اوږدوالی او ساحه په اسانۍ سره د سپوږمکۍ انځورونو څخه ترلاسه کېږي. حجم او ډله ډېر ستونزمن دي، ځکه چې پېړوالی او کثافت (د ډله ايز له پاره) روان پېر د سپوږمکۍ څخه محاسبه نه شي کې دی.

د ساحې له مخې د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونه په انټارکټيکا کې موندل کېږي، الته چې د لويې لمدې د ټېټې تودوخې او نسبتا فليټ توپوګرافي له امله د ټېټ کلني وربښت سربېره، د اوږدې مودې په اوږدو کې د يخ لويه کچه راټوله شوې. په نړۍ کې ترټولو لوی ګليشير د سيلر ګليشير دی، چې د ۷,۰۱۸ مربع کيلومېتره (۲,۷۱۰ مربع ميل) مساحت سره د انټارکټيک ټاپو کې ځای لري لري.

دا د ډيلاوير ايالت څخه يوه څه لوی دی، يا د يونان د کريټ ټاپو څخه يوه څه کوشنی دی. Island Glacier No. ۱ Thurston د ۵,۲٦۱ مربع کيلومېتره (۲,۰۳۱ مربع ميل) مساحت سره دوېيم لوی دی او درېيم لوی د الکساندر ټاپو ګليشير نمبر ۱ دی، چې د ٤,۷٦٦ مربع کيلومېتره (۱,۸٤۰ مربع ميل) مساحت سره; دواړه په انټارکټيک ټاپو کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انټارکټیکا څخه باندې، ترټولو لوی ګلیشیرونه په الاسکا کې د مالسپینا- سیوارډ ګلیشیر دي، چې مساحت یې ۳,۳٦۳ مربع کیلومېتره (۱,۲۹۸ مربع میل) لري. وروسته د کاناډا په ارکټیک کې د ویکیهام ګلیشیر سویل دی، چې مساحت یې ۳,۱۷٦ مربع کیلومېتره (۱,۲۲٦ مربع میل) لري. په الاسکا کې د بیرینګ ګلیشیر د ۳,۰۲۵ مربع کیلومېتره (۱,۱٦۸ مربع میل) مساحت سره. که څه هم د بیرینګ ګلیشیر د ساحې له مخې په نړۍ کې اتم لوی ګلیشیر دی، دا په نړۍ کې تر ټولو اوږد دی، چې ۱۹٦ کیلومېتره (۱۲۲ میله) اوږدوالی لري.

د سپتمبر ۱۹٦٦ عکس په الاسکا کې د مالسپینا - سیوارډ ګلیشیر دی (انځورګر نامعلوم). دا د ۳,۳٦۳ مربع کیلومېتره (۱,۲۹۸ مربع میل) مساحت سره او د قطبي سیمو څخه باندې لومړی لوی ګلیشیر دی.
اعتبار :د NSIDC ګلیشیر عکسونو ټولګه
د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونو په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ.

۱۲. یخ یخ څومره اوبه ساتي؟

ګلیشیرونه او یخ کیپونه د نړۍ د تازه اوبو شا او خوا له سلو ٦۸,۷ ٪ زېرمه یا ذخیره کوي، د متحده ایالاتو د جیولوژیکي سروې په وینا، که د ځمکې ټولې یخونه و خوړل شي، د سمندر کچه به په ټوله نړۍ کې نږدې ۷۰ مېتره (۲۳۰ فوټ) لوړه شي.

په ګډه، د انټارکټیک او ګرینلینډ یخ شیټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹ ٪ یخ لري. د انټارکټیک او ګرینلینډ په یخ شیټونو کې د تازه اوبو زېرمه شوي کچه، د ځمکې د ټولو تازه اوبو په له سلو ٦۸ ٪ دی. له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګلیشیرونه د یخ له شیټونو څخه توپیر لري.
که دا ټول ګلیشیرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه یوازې نیم متر (۱,٦ فوټ) ته لوړه کړي. که چېرې د ګرینلینډ یخ شیټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ۷,٤ مېتره (۲٤,۳ فوټ) لوړه کړي؛
که د انټارکټیک یخ شیټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ٦۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

انځور ٦. ۱۲۱ د آيسلينډ په ساحل کې د نيمې شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز.

انځور ٦. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينلينډ يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :اندريو سول/اميجيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ۱۲۳ ساينسي وسيلې د الاسکا د لې کانټ ګليشير په څنډه کې ډاټا راټولوي. غورځيدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم يادېږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څېر د ګليشيرونو د جريان لامل کېږي. اعتبار TWILA: مون، NSIDC

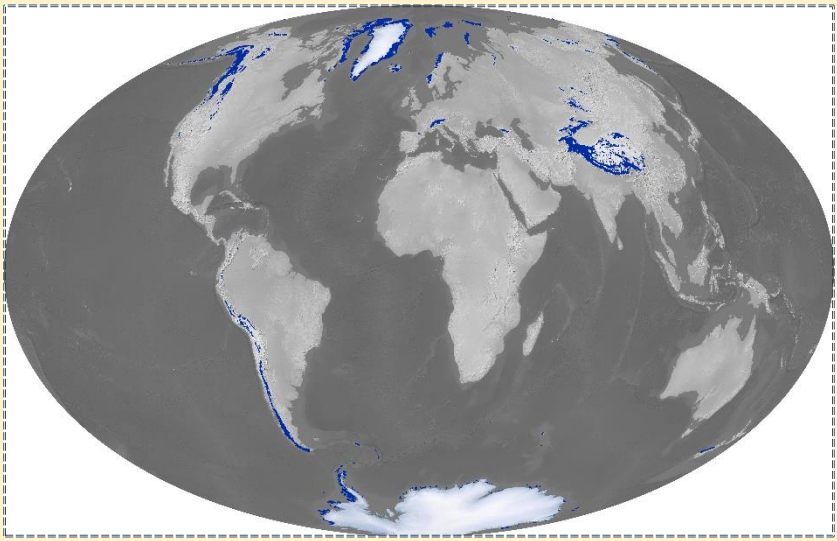

انځور ٦. ۱۲٤ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړۍ د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګليشيرونو مجموعه ده. دا د ګليشيرونو لومړی نړۍ وال کتلاګ دی، او دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اتبار: د ناسا د ځمکې څارونکې ډله.

پورتنی انځور دا کره په ډاګه کوي چې ټاټوبی مو په سپين نلې رنګه ښه د ګليشيرونو لومړي نړۍ وال کتلاګ کې ځای لري، چې دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی، ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اعتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي.

زده کړه داسې ښايي چې ۱۲۶ مېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ مېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چارپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کېږي.
زه خپلې څېړنې د پخوانۍ يو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لوې لورنې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د وريځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې وروي، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلي او سينګار وي، چې ټول ټال ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (ايسبرګونه، د يخ څادرې، ګلېشيرونه يا يخچالون) بوږوي، چې له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچېنه اخلي.

له ټولو نه وړاندې يوازې د امو سينېزه سېمه د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ بېليون درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ بېليون درېنګلې مېتره اوبه امو سين ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

غورځوي. د اوزبېکستان په پوله ور دننه کېږي، د نوموړې هېواد او تورکېمنېستان دښتې او اورال سمندرګی يې غړوپ کوي.

بر (ج) په خپلې داسې لوروينه چې زموږ ټاټوبی يې يوه زر او پېنځه سوه او شپږ نوې غرونه باندې د اسيا د توپانونو مخه ډې کوي، په لوړو غرو يې واورې پوښې، اسيا پرې تواوزن کوي، کله په ايسبرګونو چې اوبه کنټرول وي، سمندر پرې پنډوي، بيا له سمندره يې زموږ غرونو ته هر کال را لېږي، د اوبو له بخار څخه. په غرونو کې يې ځينې برخه واوره يخ څادرې کېږي او پاتې يې ورو، ورو ولې کېږي؛ د دوې زرو له ۱۰ کېلو مېتره کوشنيو سينو له لارې په ټاټوبې کې بهېږي او ګاونډيانو ته ورځي.

په دې پوښ (قضيه) کې په ټاټوبي کې د څېړۍ او نښتر پاڼو ډوله واوره چې له هره يوه، يوه مکعب مېتر څخه يې (۰.۸۳۰۲۵۴ او ۰.۴۰۰۰۴۲) مکعب مېتر اوبه بوږېږي.

په ټوله کې ۱۶۸,۱۱۵,۶۴۰,۴۶۳.۷۶ يوه سلو اته شپېته بېليون، يوه سلو پېنځلس مېليونه، شپږ سوه او څلوېښت زره، څلور سوه او درې شپېته عشاريه شپږ اويا درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي. د نوموړو سينونو له لورې ۱۰۳,۴۱۶,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ يوه سلو درې بېليون، څلور سوه شپاړس مېليونه، درېنګلې مېتره د ځمکې لاندې او باندې کلنۍ منځنۍ کچې اوبه له ټاټوبي باندې بهېږي.

بل لورته د بر رب بل رحمت ګټور بارانونه دې چې د ټاټوبي په هواويچې په ۳۶۰ ورځو يا يوه کال کې يوازې تر ۱۸ پورې بارانونه کېږي، ۱۰۸ ورځې وريځې وي او نورې پاتې ۲۳۴ورځې لمر وي.

له ۷۰ تر ۸۰ ميليمېتره د ټاټوبي منځنۍ کلنۍ د وربښت کچه ده. که له وربښت څخه په ټاټوبي کې د اوبو کچه په لاس راوړو په لاندې ډول يې پايله په لاس راځي. د ټاټوبې مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۸۰ ميليمېتره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۵،۲۲۲،۸۸۰،۰۰۰.۰۰ پېنځه بېليونه، دوې سوه او دوې وېشت مېليونه او اته سوه او اتيا زره لېتره اوبه يا ۵،۲۲۲،۸۸۰ پېنځه مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره او اته سوه او اتيا درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کېږي.

د ګټور ورښت کچه (بارندګی موثر يا Effective rainfall) هغه باران دی چې په ۸۰ ميليمېتر باران و شي، ۱۰ ميليمېتر ورښت يې د ځمکې په اوراه سيلاب شی، او پاتې ۷۰ ميليمېتره يې ځمکه وڅښې او خپل نس پرې لوند کړي. (د هايدرولوژۍ پوهې دا برخه اړينه ده ځکه د خاورې په کومه کچه خړوبېدل، د اوبو څښل، د ورښت بېړه، د باران پېر او وار هم په پام کې وندې کول کېږي.

له ۱۰ تر ۱۵ سانتې ځمکه و څښې دا ګټور ورښت دی چې تر ۱۰ څخه تر ۱۵ سانتې پورې ځمکه اوبه ژورې و څښې يا غړوپ کړي. تر دې کمې ګټورې نه ګڼل کېږي، د کرکېلې، ځنګلو او کروندو څښلو له پاره.):. د ټاټوبي ځمکې په اوراه سيلاب مساوی کېږي، د ټاټوبې مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰ اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي ځمکې پرمخ تلونکې منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۱۰ ميليمېتره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۶۵۲،۸۶۰،۰۰۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس مېليونه، اته سوه او شپېته زره لېتره اوبه يا ۶۵۲،۸۶۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس زره او اته سوه او شپېته درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کېږي.

۱۰۳،۴۲۱،۲۲۲،۸۸۰ يوه سلو درې بېليون، څلور سوه او يوې وېشت مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره، اته سوه او اتيا درېنګلې مېتره اوبو دي، د دې پيله ساده برابر وي دا چې د بر (ج) له لورې په يوه کال کې په ټول ټاټوبي کې د اوبو، ږلۍ، يخ له اسمانه راورولو او واورو واورينولو له لرې دغه ۱۰۳.۴۲۱ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر کچه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳٦ خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي)

خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي) يا (Sedimental / Sediment of precious Stones)
په نړۍ کې ټولو څېړونکو داسې پام کوه چې سلادونه يوازې د لويو ويالو د غولو ټينګښت له پاره کار کوي، خو په پايله کې دې ټکي ته و رسيدل چې د لويو ويالو د ورانۍ سبب کېږي.

بل لورې ته د جرمني څېړونکي په روانپېر کې په دې باندې کار کوي، خړې يا سلادونه سمندرونو ته غورځوي، چې د تل د لوړېدو سبب ګرځي، ډېر پام د دې له پاره کوي چې نوموړې غورځوني د سمندر چارپېريال د ناوليدو او د سمندري ژويو د ژوند اخيستو جوګه نه شي. بلکې د مړيدلو او خوراک جوګه يې و ګرځي.

خړه (سلاد) په درې ډوله دي:.

۱. **ګټورې خړې (سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې ټول د کاربن کورنۍ پورې اړه و لري، چې د ابو د ژويو، کبانو، بناتاتو د مړيدو او خوراک تمکه (غوړه مړۍ) ګرځي.

۲. **تاوني خړې (مغرز سلادونه):.** کلسيم کاربونيتونه، بروميدونه او کلوريدونه چې د اوبو په منځ کې د ژويو او نباتاتو له د ژوند اخيستلو جوګه ګرځي. د تاوني سلادونو يا رسوباتو کچه له سلو ۰.۰۰۱ څخه نيولي تر ۰.۰۰۰۱ پورې ده يا ۱/۱۰۰۰۰ دي، چې نوموړې له سلو څخه ډېره کوشنۍ کچه ده، د هېڅ سره برابره ده خو شتون لري.

چې دا موږ ته کره او روغه پيله په لاس را کوي، چې زموږ د اوبو سر چيني يا د امو سيند سرچيني له سترو او پاکو سړوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(يخچالونو)، ځنګلونو څخه تېرېږي، نه له داسې دښتو څخه چې په هغو کې اغځي ډېر وي چې التـه د يورانيو کورنۍ توکي شتون لري.

۳. **ګډوله خړې (مختلط يا مکس سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې نه ګټه لري او نه تاوان، لکه د ځينو ژويو وراستې منځې(هستې) او له ځمکې لاندې اېره شوي ايرې (فوسيلونه).

د لويې ويالې له پاره اسانه کړلاره دا ده چې په يوه لوی ټانکر کې د اموسيند له اوبو څخه ډک کړل شي. سر يې پرې ښه ټينګ و تړل شي، چې د زورنې، خوټېدلو او وچيدلو (تبخير) څخه خوندي وي. په منځنۍ کچه تودوخې کې ۲۵ سانتي ګريد کې له يوې شپه او ورځ (۲۴ ساعتونو) کې يې پيله په لاس را وړل شي، چې څومره ميلي متېره يې د سلادو کچه ده. په هر کچه چې د ازموينو د اوبو زېرمه کولو او يا ساتنې لوښی ستر وي، په همغه کچه يې د ازموينو د پيلو کچه د پنځي حالت سره نږدي وي.

که د روسوباتو ازموينه په ودانيزو توکو ازمويني لابراتور کې تر سره کوو، د هايدرو مېتر په بنسټ نو نوموړې د خړې (سلادو، رسوباتو) اله په اتومات ډول د سلادونو کچه (په اوبو کې د خړې کوشني زرې) په ۱۰ ثانيې، ۳۰ سانيې، ۱ دکېکې، ۱۰ دکېکې، ۳۰ دکېکې، ۱ ساعت(پار)، ۵ ساعته، ۱۲ ساعته او ۲۴ ساعته کې ټاکلي اندازې ټاکي.

لکه: د يوه ازمايښتي اټکل له پاره يوه کانسپ دی و نيسو چې ۲۴ ساعتونو کې؛ د لابراتوار په ۲۵ سانتيګراد چارپېريال توخه کې؛ په ۵۰۰ سی سي اوبو کې له ټاکلي پېر څخه ورسته ۵ ميلي مېتره د سلاتو پېړوالی څرګندېږي او په لاس راځي. اړوندې برخې کولی شي چې په کالدارې ولسوالۍ د سروندي په سر کې ازموينې لاسته را وړي او رښتې کچه يې د راتلونکي له پاره د غځولو له پاره خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

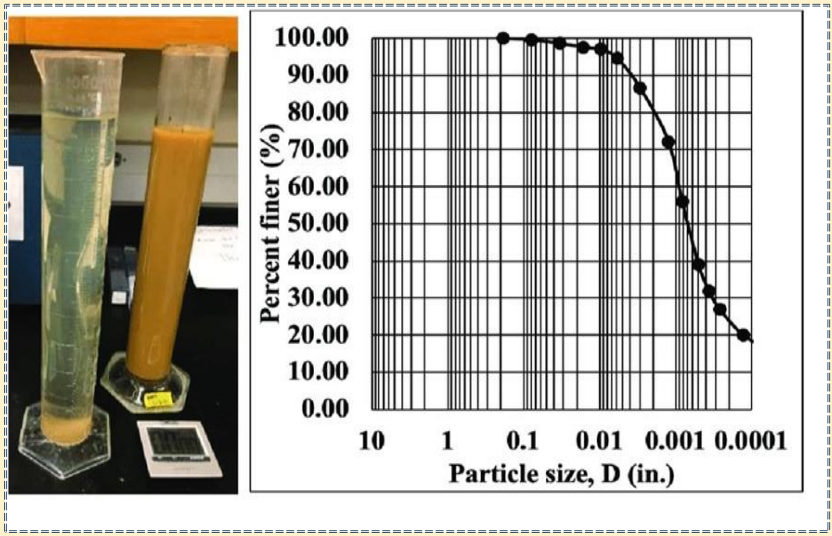

ځېره ٦. ١٠ په اوبو کې د کوشنی يو بڅرو پړوالی ٢٥٤ ملي مېتر څخه نيولي تر ٠.٠٠٠٢٥٤ تر ميلي مېتر پورې کوشني (١٠ اېنچو څخه نولې تر ٠.٠٠٠١ اېنچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (٠ تر ١٠٠ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموينه اله هايدرو مېتر.

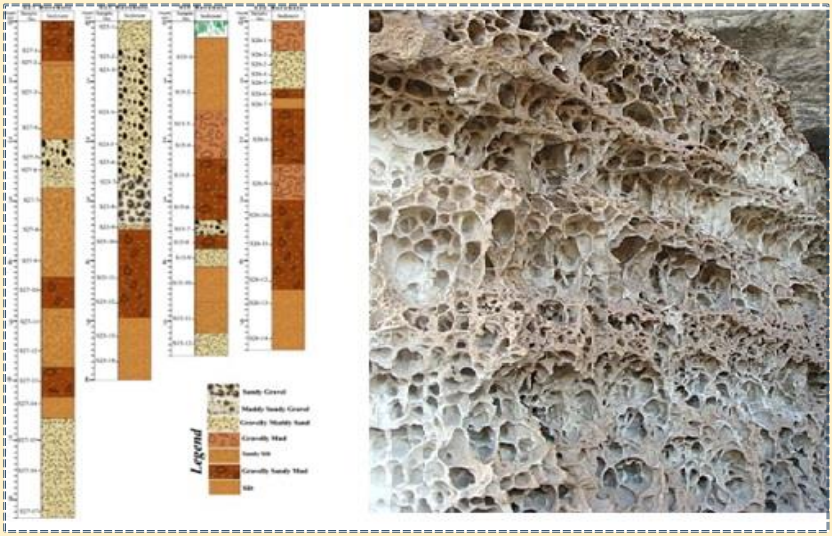

انځور ٦. ١٢٥ د کيميا معدني جوړښت او د ډبرو فزيکي ځانګړتياوو تشريح د ليتوولوژی په نوم يادېږی (شګه، ځټه، شګه، ځټه) په دوېيم مانا کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

لیتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سلیټ، بیسالټ، یا د چونې ډبرې شامل دي.

انځور ٦. ١٢٦ د کوش تپې لویې ویالې د پیل څخه تر ۴۲ کیلو مېترۍ پورې د خاورو ازموینې او خړې لوستې پایلې له پاره په ستارتا اېنجېنرۍ لاربراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زېږدې کې تر پلټنې لاندې نیولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

انځور ۱۲۷.٦ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لورې خپل لوړ پړې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداری وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پای په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ۲۳ د ډيسمبر د ۲۰۱۹ زېږدي کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (څېړنو) پايني راپور لمنه تړي؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستی.

په کانال کې بری مندل (تسخير) په لويه کې په کانالونو کې ورانی (تخريب) د موادو لېږد، بيولوژيکي او کيمياوي رسوباتو په بڼه وېشل کېږي. د موادو د لېږد په شکل کې بری مومي،
د کانال په مرکزي سيمو کې د خړوبولو او ختو په څېر بڼه دانه شوي سليټونه تعليق شوي او په آرامه چاپېريال کې زېرمه کېږي.
هغه تخمونه چې په کيمياوي او بيولوژيکي ډول رامنځته شوي د تودوخې د بدلونونو له امله په بحرونو کې موندل کېږي.

په منځنيو چارپېريالونو کې ورانی منځنی چاپېريالونه، هغه چاپېريالونه دي چې د سمندري او ځمکې د چاپېريال تر منځ سرحد وي. په دې چاپېريال کې ورانی په بېلابېلو لارو ترسره کېږي. په ساحلي چاپېريال کې بری مندل (تسخير) د کانالونو شا او خوا چاپېريال د کانال هغه برخه ده چې د دوې سينو حدودو تر منځ ځای لري او په دې سيمو کې ورانی د لېږد برخو په بڼه ترسره کېږي.
لېږدونکي (انتقالي) رسوبات: لکه شګه، سليټ او ختې، چې د سيند په واسطه لويو ويالو (کانالونو) ته ننوځي، چېرته چې د سينديشن جريان د سرعت د کمښت له امله واقع کېږي. کاربونيټ: کاربونيټ د حيواناتو، نباتاتو د فعاليت او د کاربن ډای اکسايډ د اخراج په پايله کې رامنځته کېږي.
د غير لېږدونکي موادو زېرمه کول دي، د هغه موادو زېرمه کول چې د سين په اوبو کې منحل شوي او لاندې مواد په کې شامل دي.
کيمياوي تسخير: په دې حالت کې، د چاپېريال د کيمياوي شرايطو د بدلون په پايله کې ورانی ترسره کېږي.
په اوسط ډول هر کال د نړۍ د سيندونو له لارې لس بېليونه (ميلياردې) ټنه خزلې (شيندل يا کثافات) لېږدول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د افغانستان په سينونو کې د ځوړندو (تعليق) شويو تېرو په برخه کې لوستې (مطالعات) د کمپيوټري ستېشنونو د نشتوالي او يا د کوشنۍ يو يا وېشل شويو لوستې (مطالعاتو) د شتون له امله خورا ستونزمن دي او ترسره شوي لوستې نيمګړي، نيمګړي دي او نه کارول کېږي.

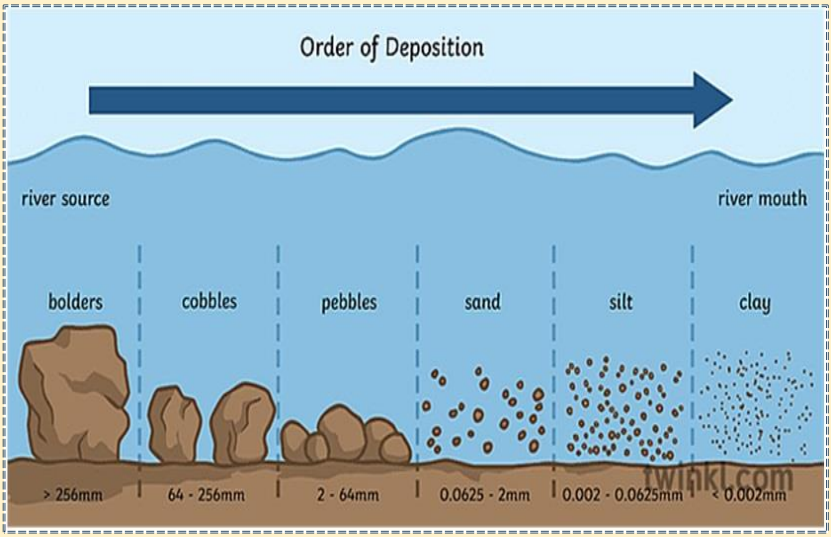

انځور ٦. ١٢٨ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه.

د ځوړندې خړې (کنوبي، رسوبي توکي؛ د اوبو يا باد په واسطه)، خړه يا تل ته کېښناستونکي توکي يا سيډمينټ، بارونو شننه (تجزيه، تحليل، برخې برخې کول، د کوشنيو برخو څېړنه)

٦. ٣٧ په کلداره (لويې ويالې سروندي) کې د امو سين د ځوړندې (سويې بشپړې) خړې کچې شننه

په کلداره کې د امو سين د خړې بشپړه کچه شتون نه لري، ځکه چې په سيمه کې د اوبو ميچې اډه (ګيج کولو ستېشن) شتون نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لويې ويالې اوبو څښلو (غړوپولو يا اخستلو) ځای کې امو سين باندې نږدې د کوکچې سين څخه د خوجه غار اوبو ميچې اړه شتون لري، چې پايله يې څه ورته والی لري، د دې له پاره چې د خړو کچې ميچه يې څېرمه سره نږدې ده.
د خړې ميچې معلومات له ۲۰۱٤ زېږدي څخه تر ۲۰۱۷ زېږدي پورې يې د مياشتنۍ خړې د کچې ميچه سپينې ته باستلې ده، په ځينو مياشتو کې تشې لرې، چې په لاندې لښتيليک کې تر سترګو کېږي.
په کلداره کې د ورانۍ زورنې (بار) اټکل کولو له پاره غوره لاره به د سروندي (کيچمينټ) فزيکي ماډل کارول وي، چې کولی شي په سيندونو او ويالو کې د وراني او وراني زورنې ارزونه و کړي.
په هر ډول، د اوبو لګولو ويالو، بندونو او بندونو له لارې چې د اوبو تل خپل لورې اړوي / ټاکلي کچې د خړو شتون نه لري په پراخه توګه بدلون کېږي. په دې توګه، داسې شونې نه چې د اوبو اخيستلو پر بنسټ د ماډول شننه / انګړ، انګړ په ډول په سروندې کې بېلګې واخستل شي، د خړې زورنې انډول کره کچه په سپينې ته را وېستلی شي.
د لوستې له پاره، د خړې د بارونو د ميچې کولو له پاره يوه سړې تودې بڼه کړنلاره شتون لري، هغه د رينارډ (۱۹۷۲) د برېښنا کړنه چې د اوبو ايستلو سيمې پورې د خړې وېستلو پورې اړه لري، په دې بنسټ کارول شوې و چې دا په سيندونو او تتو کې د خړې ټاکلي کچې لاسته را وړې (په ۲۰۰۱ زېږدي کې آر. ايچ. ويب او ډاکټر هېرټلي).

د رياضياتو له پامه، د رينارډ معادلې د ورته مسلې له پاره په لاندې ډول ده: $Su=Sg\ (Au/Ag)^{۰,۸۸}$

دلته Su د خړې کچې لاسته راوړل پايله په لاس را کوي په سويي ميچه شوي ځای کې؛ Sg د خړې کچې لاسته راوړل پايله ميچه شوي ځای کې؛ Au د اوبو ايستلو سيمه د ناڅاپه ځپلو ځای کې او Ag د اوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ايستلو سيمه د اوبو ايستلو ځای کې. برسېره پر دې، د رينارډ کړنلار د خړې کچه په ۱،۲۰۰ کيلو ګرامه په يوه مکعب مېتر کې د خړې کثافت په غاړه مني.

په ۰۷-۱۲ څېره کې د خړې سره ورته مفهوم په کار اچول شوی دی. لښتيليک: په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار) او ۳. *په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين مياشتنۍ د خړې بار اټکل شوې بڼه* د وچ، نورمال او لندبل کال له پاره ښيي. د خړې وزن لوړ بار وړل د غبرګولي (جون) په مياشت کې پېښېږي، د خړې بار له ۶.۲۷ څخه تر ۹۷.۰۵ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.

همدار راز د خړې وزن لږ تر لږه د لړم (نومبر) په مياشت کې وي، د خړې بار له ۰.۴۷ څخه تر ۰.۷۳ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.
په کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) کې د کلنۍ خړې وزن (بار) په منځنۍ کچه ۱۲.۶۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر دی.

۵-۷ ګڼه لښتيليک او ۴. *په کلدارې ولسوالۍ کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې کې د مياشتنۍ د خړې زورنې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه څېره.*
د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې کې د مياشتنۍ اټکل مېچې راټولولو کچه ښيي. د لاسته راوړلو وزن (تسخير بار) په متناسب ډول د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې د اوبو بهېدل (تګ يا جريان) د امو سين بهېدو او د خړې وزن بارولو سره ورته اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امو سين د بهېدنه دوره، د تودوخې کال په توګه کارول شوې ده ځکه چې په دې دوره کې د خړې ډېره کچه په لاس راځي. د خړې ترټولو ډېره کچه د غويي (مې) په مياشت کې وي، د لوړې غوښتنې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۵۱.۳۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر(۴،۴۳۳.۶۹ ټن پر ورځ) سره برابره ده.
په روان پېر کې لږ تر لږه د خړې وزن (بار) به د مرغومي (جنوري) په مياشت کې وي، د لږې غوښتنې دورې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۰.۱ کيلو ګرام پر مکعب مېتر (۰.۵۷ ټن پر ورځ) سره برابره ده.
د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه په يوه کال کې ۹،۹۱۸.۱۷ ټنه اټکل شوې ده. په بله مانا نوموړې کچه خړه په کانال کې ځي او کېښنې.

لکه څنګه چې پوچينو ايټ ال په ۲۰۰۲ زېږدي کې ويلې دي، په امو سين کې د خاورو خځلو په لويه کچه له ۰.۰۰۱ ميلي ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې اندازه وي، چې ډېرې يې له ۰.۵ ميلي ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې وي. په دې لړۍ کې د شګو زړې په لويه کې له وړو شګو (۰.۵ څخه تر ۱ ميلي مېتر)، ډېره غټه شګه (له ۱ څخه تر ۲ ميلي مېتره)، ډېرې ښې ډبرې / دانه (۲ څخه تر ٤ ميلي مېتره)، ښې ډبرې (٤ څخه تر ۸ ميلي مېتره) او منځنۍ کچې ډبرې (له ۸ څخه تر ۱۰ ميلي مېتره) پورې وي، ۵. د وينتورټ له پامه سره سم چې په *۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتيليک په بنسټ ده.*
د نيوين (۱۹٤٦) زېږدي وينا سره سم په امو سين په اوبو کې د شګو کوشنۍ يو ټوټو د منډې يا ارغېدلو کچې له پاره له ۲۸ څخه تر ۴۷ سانتي مېتر پر ثانيه (يا ۰.۲۸ څخه تر ۰.۴۷ مېتر پر ثانيه دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شګو له پاره له ۴۷ څخه تر ۸۴ سانتي مېتر پر ثانیه (یا ۰.۴۷ څخه تر ۰.۸۴ مېتر پر ثانیه دی) ده په دې توګه، د سروندي هیدرولیک جوړښتونو ډیزاین باید په غوره توګه دا په اوبو کې د شګو کوشنۍ یو ټوټو د منډې یا ارغېدلو کچې (جریان سرعت) په پام کې و نیسي چې د خړې وزن (بارونه) مدیریت کې.

لښتیلیک: په کلداره کې د اصلي لویې ویالې د خړې بارولو اټکل شوی.

میاشتې	پروژې د اوبو غوښتنه (m^3/s)	خړې زورنه		
		ګرام پر مکعب مېتر (Kg/m^3)	کیلو ګرام پر مکعب مېتر (g/m^3)	تن پر ورځ (Ton/day)
وری	۳۱۴.۴۲	۶,۱۱۰.۵۰	۶.۱۱	۵۲۷.۹۲
غویی	۸۵۸.۰۲	۵۱,۳۱۵.۸۹	۵۱.۳۲	۴,۴۳۳.۶۹
غبرکولی	۱,۱۰۳.۹۶	۲۶,۸۷۳.۴۲	۲۶.۸۷	۲,۳۲۱.۸۶
چنګاښ	۸۹۳.۹	۱۰,۸۷۳.۴۲	۱۰.۸۷	۹۳۹.۲۷
زمری	۷۷۷.۳۳	۹,۷۶۶.۶۸	۹.۷۷	۸۴۳.۸۴
وږی	۵۳۳.۳۵	۵,۹۰۱.۹۸	۵.۹	۵۰۹.۹۳
تله	۲۷۶.۳	۲,۷۷۲.۸۴	۲.۷۷	۲۳۹.۵۷
لړم	۵۹.۳۱	۷۷.۰۹	۰.۰۸	۶.۶۶
لیندۍ	۳.۰۹	۱۸.۸۵	۰.۰۲	۱.۶۳
مرغومی	۲.۷۱	۶.۶۲	۰.۰۱	۰.۵۷
سلواغه	۲۰.۰۱	۳۴۰.۳۶	۰.۳۴	۲۹.۴۱
کب	۱۱۳.۴۲	۷۴۵.۴۲	۰.۷۵	۶۴.۴
منځنۍ کچه				**۹,۹۱۸.۷۶**

لښتیلیک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلي لویې ویالې د خړې بارولو اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

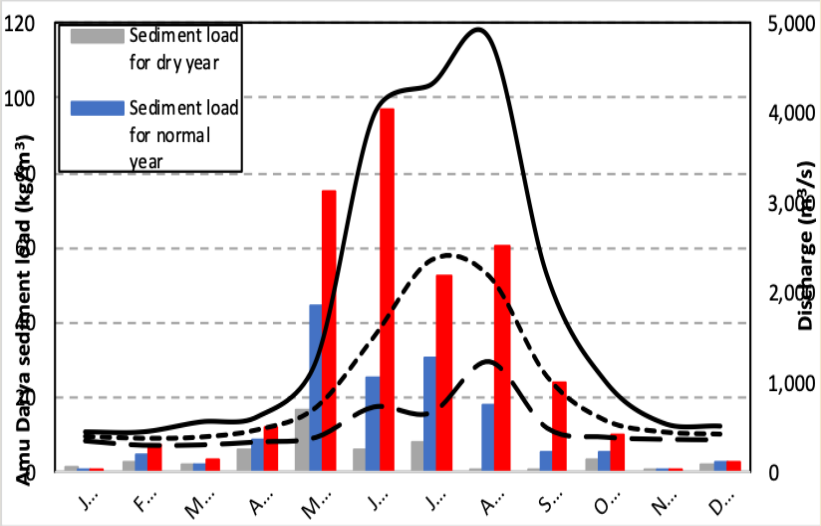

څېره ٦. ١١ په کلداري ولسوالۍ کې د اموسین میاشتنۍ د خړې بار اټکل شوې بڼه.

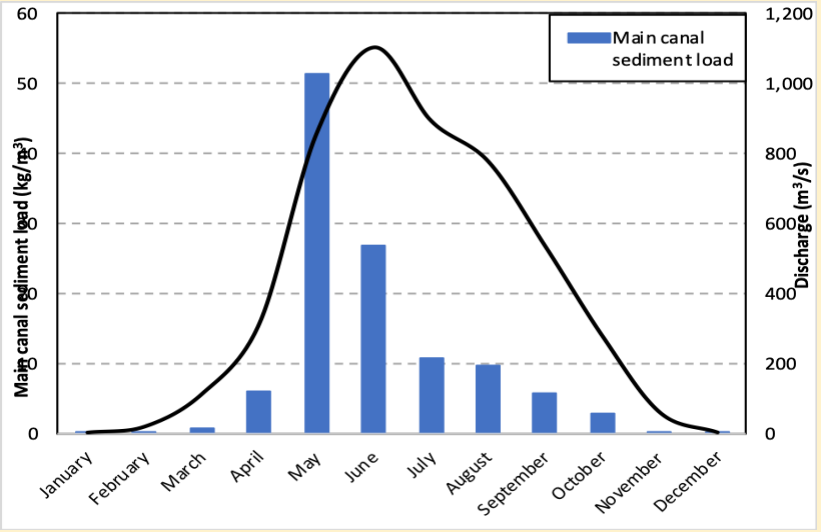

څېره ٦. ١٢ په کلداري ولسوالۍ کې د کلداري (کوش تپې) لویې ویالې کې د میاشتنې د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

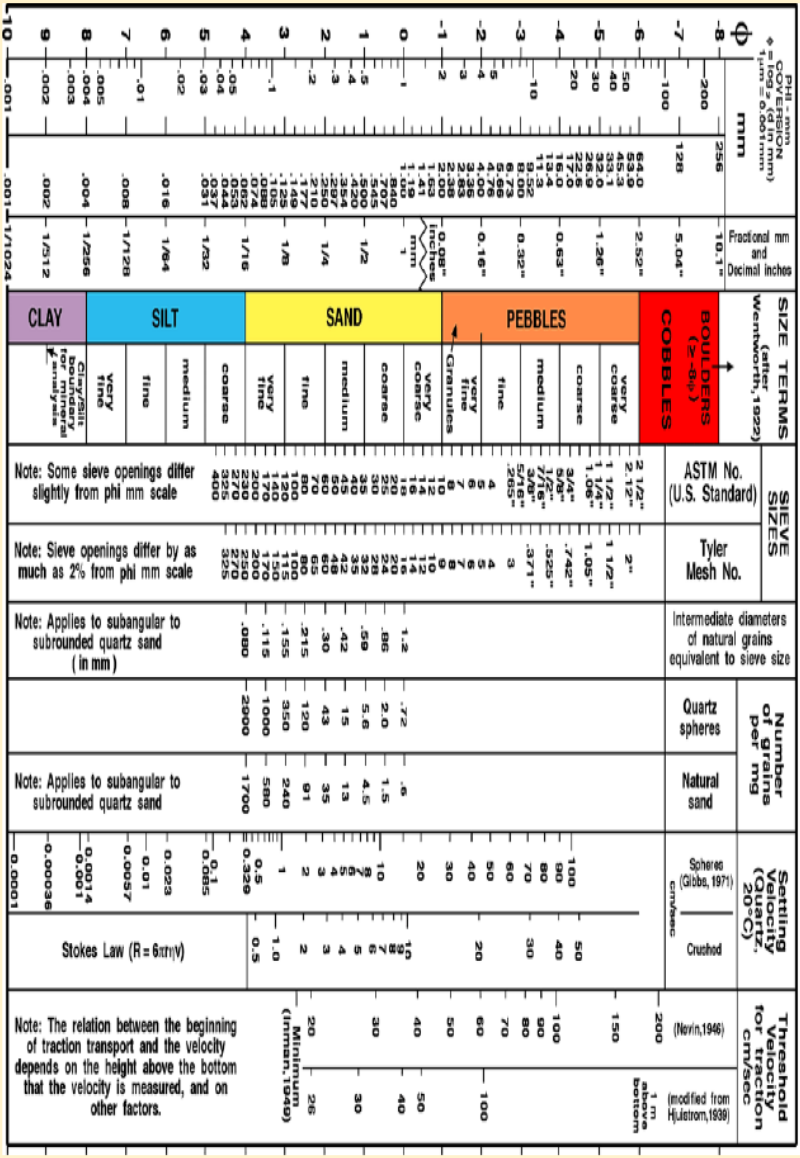

لښتيليک ٦. ٦ د وينتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې ادې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپرنې لښتيليک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶ ګڼه څېړې او (لښتیلیک: د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوي بند له پاره د څېړې کچې اټکل) راتلونکی ښیي. دا اټکل د رینارډ په (۱۹۷۲) زېږدي کې د برېښنایې کړنو په کارولو سره د کوکچه مرستیال نیولو ځای کې د خوجه غار اوبو مېچې اډې کې د ازموینو پایلې لاس ته راغلو کچې خړې په کارولو سره، د کوندوز (کوندوز) مرستیال سین کولوخ تپې اوبو مېچې اډې (ګیج سټیشن) کې د هغې سره برابرې خړې سره ترسره شوې.

بند منځني ژوند اټکل شوې کچه ۵۰ کاله دی (په ۲۰۱۲ زېږدي کې د MIT په خولې)، په هر صورت د کوش تپې لویې ویالې پروژې له پاره داسې انګېرل کېږي چې په اوږدېږې بڼه د سموونه (اصلاح) او بیارغونه سره به نوموړی سروندی تر ۵۰۰ کلونو پورې کار و کړي.

د لاندې لښتیلیک پر بنسټ د لویې ویالې اړونده ټول یوه ځای شوې خړې وزن (بار) کچه ۱.۱۳ بېلیونه مکعب مېتره
(یا ۱،۱۳۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتره) دی. نوموړې د بند مړه زېرمه ګڼل کېږي.
بل لور ته سروندی غولی د امو سیند له غولې څخه لوړ بوږول له سلو ۲۰ ٪ د خړې کچه را ټیټ وي. چې اوس تر ۱.۲ مېترو پورې سروندي غولی د امو سین له غولې څخه لوړ دی، دا د دې جوګه کېږي چې ډېری کچه درندې، سترې خړې په خوله کې کېښني او کوشنی خړې لرونکي خړې له اوبو سره ویې ویالې کې مزل و وهي. سرو رنګه خړې لکه د اېشېدلې او ګرمو شېدو چای بڼه د امو سین اوبو ته ور کړې ده، له یوه اړخه خړه د کرکېلې کروندې ملداره (قوي، بډایه) وي، د بوټو، ونو، کبانو خواړه دي او ورو، ورو د ویالې د ډکیدو جوګه هم ګرځي، چې له ۵ څخه تر ۷ کلونو کې د پاکولو انشر ته اړتیا څرک تر سترګو کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښتیلیک: د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوې بند له پاره د خړې کچې اټکل.

کلدارې (کوش تپې) لویې ویالې د ګټې اخستنې کلونو موده	د خړې (سلادونو، رسوباتو یا سیدمینټ) جمع کول	
	د خړې کچه بېلیون ټنه	د خړې کچه بېلیون مکعب مېتره
	Billion) (Tons/Year	(Billion M³/Year)
۵	۰.۰۳	۰.۰۱
۲۵	۰.۱۵	۰.۰۶
۵۰	۰.۳	۰.۱۱
۱۰۰	۰.۶	۰.۲۳
۱۵۰	۰.۹۱	۰.۳۴
۲۰۰	۱.۲۱	۰.۴۵
۳۰۰	۱.۸۱	۰.۶۸
٤۰۰	۲.۴۲	۰.۹
۵۰۰	۳.۰۲	۱.۱۳
۶۰۰	۳.۶۳	۱.۳۵
۸۰۰	۴.۸۳	۱.۸
۱۰۰۰	۶.۰۴	۲.۲۵

لښتیلیک ٦. ۷ د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوې بند له پاره د خړې کچې اټکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

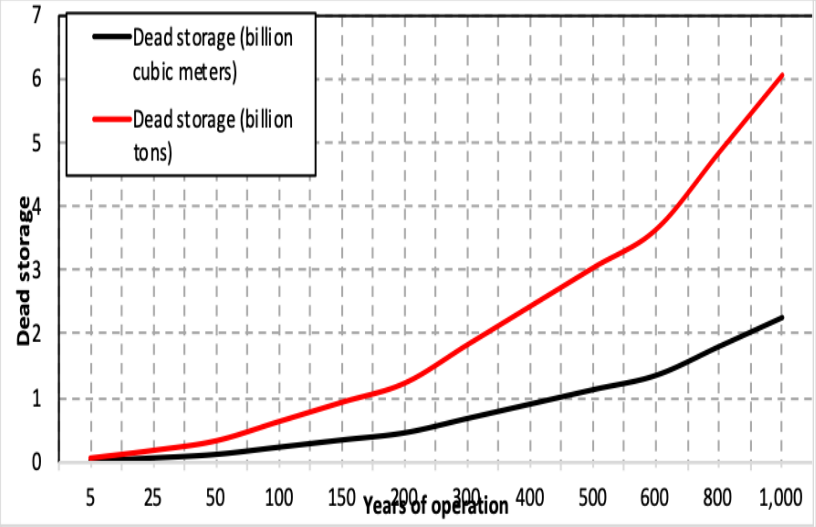

څېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټولېدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خړې د لېږد پېژند (د سیدیمینټ ټرانسپورټ ډیټا)
لښتیلیک: د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګیج سټیشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچې.

اوبو د مېچې اډه																	
خواجه غار	کوکچه	۳۲,۱۷۳.۴۷	کال	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۴	کب	سلواغه	مرغومی	لېندۍ	لړم	تله	وږی	زمری	چنګاښ	غبرګولی	غویی	وری
			میاشتې	بهېدل یا د اوبو تېرېدل (m^3/s)				د خړې												
					۱۲۴.۲	۱۸۰.۸۸	—	—	—	—	—	۴۸.۰۶	—	—	—	۲۲۳.۷	—	—	۱۴۹.۱	—
					۱۵۰.۴	۲۵۹.۲۳	۱۶۶.۲۵	۷۵۷۲.۲	—	—	—	—	۱۲۸.۳	—	—	۴۱۲.۳	۷۹۶	۴۵۱.۸۵	۲۵۹.۲۳	۱۴۹.۱
					۱۸۶.۸۸	۱۶۴.۴	۱۸۵.۳۱	—	—	—	—	—	—	—	—	—	۳۲۶.۹۴	۵۱۷.۸	۱۶۶.۲۵	۱۲۴.۲
					۷۶.۴۲	—	۷۷.۲۳	—	—	—	—	—	—	—	—	—	۳۲۹.۸۷	—	—	—
					—	۷۹.۶۸	—	—	—	—	—	۹۵.۶۹	—	—	—	۷۹.۹۹	—	—	—	—

(c) ketabton.com: The Digital Library

	بنستیزه کچه					
تپه کچه	د خړې وزن (g/m³)	د اوبو تېریدل (m³/s)	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	
۱۲۴.۲	۱۴۸۷.۹۳	۱۵۲.۵۴	—	۱۱۵۷.۵	۱۸۱۸.۳	
۱۴۹.۱	۵۸۲۸.۷۱	۱۸۱.۲۵	۸۰۲۰.۱	۴۳۸۴.۹	۳۳۳۷.۶	
۴۵۱.۸۵	۴۲۶۸.۱۵	۴۸۴.۸۳	—	۶۵۲۰.۳	۲۰۱۵.۹	
۳۲۶.۹۴	۳۲۶۶.۴۷	۴۸۴.۲۴	۲۷۳۴.۰	۲۰۵۷.۶	۵۰۰۷.۷	
۲۲۳.۷	۱۳۷۹.۸۸	۳۱۸	—	—	۲۶۷۹.۷	
۱۶۴.۴	۴۵۹.۰۷	۱۷۸.۶۴	۱۰۶۵.۸	۱۲۴.۴۵	۱۸۶.۸۸	
۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱	—	۶۵۹.۳۶	—	
۱۲۸.۳	۸۶.۲۷	۱۲۸.۳	—	—	۸۶.۲۷	
۴۸.۰۶	۲۲۹.۴۸	۷۱.۸۸	—	۳۰۱.۹۹	—	
۵۲.۳۶	۱۰۹.۳۴	۷۱.۸۳	—	۱۱۵.۴۳	۱۰۳.۲۵	
۷۶.۴۲	۵۱۳.۲۶	۷۶.۸۳	۶۷۹.۴۵	—	۳۴۶.۹۹	
۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸	—	۲۷۰.۸۹	—	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خړې وزن (g/m^3)	د اوبو تېرېدل (m^3/s)	د خړې وزن (g/m^3)
	لوړه کچه	
۱۱۵۷.۵۳	۱۸۰.۸۸	۱۸۱۸.۳۳
۳۳۳۷.۵۳	۲۵۹.۲۳	۸۰۲۰.۱
۲۰۱۵.۹۳	۵۱۷.۸	۶۵۲۰.۳۶
۲۰۵۷.۶۱	۷۹۶	۵۰۰۷.۷۲
۷۹.۹۹	۴۱۲.۳	۲۶۷۹.۷۶
۱۲۴.۴۵	۱۸۶.۲	۱۰۶۵.۸۷
۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶
۸۶.۲۷	۱۲۸.۳	۸۵.۲۷
۱۵۶.۹۸	۹۵.۶۹	۳۰۱.۹۹
۱۰۳.۲۵	۹۱.۲۹	۱۱۵.۴۳
۳۴۶.۹۹	۷۷.۲۳	۶۷۹.۵۴
۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹

لښتیلیک ٦. ۸ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګیج ستیشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچه.

لښتیلیک:. په کلدار (د کوش تپې لویې ویالې سروندې) کې د امو سین کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

میاشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانیه)	کورنۍ یو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانیه)	څاروی یو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانیه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر سانیه)	ټول ټال (مکعب مېلیون)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

وری	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غویی	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرکولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمری	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲
وږی	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
لیندۍ	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتیلیک ٦. ۹ په کلداره (د کوش تپې لويې ويالې د امو سين سروندي) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

انځور ٦. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ۱۳۰ کلداري د شګو غونډۍ بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سین جریان اټکل

۶. ۳۹ سین د جریان د څارنې معلوماتو غوراوی

په افغانستان کې د سیندونو غځولو د ۱۹۴۰ لسیزې په منځ کې پیل شو (اولسن او سیتر، ۲۰۱۰). دا د یوه څو سایټونو سره پیل شو، هغه چې په ورو، ورو (تدریجي) ډول د ۱۹۷۰ لسیزې تر وروستیو کلونو پورې ډېر شوی. افغانستان د امو سین په سیمه کې د اوبو مېچې اډې د کوندوز او کوکچې رېوندو (په اړخ، په څنګ، څنګزن، یوه اړخیز، پریوه خوا، له یوې خوا) کنډکونو کې ځای درلود، د پنج رېوندو (فرعی) سیمې په برخه کې هېڅ نه و. د شوروي یرغل له امله د اموسین د اوبو مېچې (بهېدو کچه یا جریان) څارنه بنده شوه.

په دې توګه، د ۱۹۸۰ زېږدي کال سپتمبر څخه وروسته تر دې وروستۍ یو پورې (یانې د ۲۰۰۵ زېږدي کال څخه) د سیند اوبو مېچې کچه هېڅ معلومات نه دي راټول شوي.
ډېری تاریخي شبکې په ۲۰۱۰ زېږدي کې بیا جوړې شوې او د افغانستان د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا پر مخ وړل کېږي.

په ټولی توګه، د معلوماتو دوې ځایونه شتون لري. زاړه (۱۹٤۰زېږدي څخه تر ۱۹۷۰زېږدي) او خورا وروستي معلومات دي.

پوښتنه دا ده چې د پروژې له پاره د معلوماتو کوم ځای (سیټ) څخه اړینه ده چې کړنه (کار) واخیستل شي؟ زاړه یا وروستي؟

له چاپه تېر شوي سندونه (ادبیات) ښهیي چې په دې اړه ټولمنلې پرېکړه شتون لري، چې د امو سین د سیندونو جریان اوس هم په کمیدو دي (کونووالوف، ۲۰۰۷؛ بیګمورود، ۲۰۰۲؛ بیډفورډ، ۱۹۹۷).

د لاندې فکتورونو د ګډولې له امله د اوبو کمښت رامځته کېږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سړوبو (لويو سړوبو يا ګليشيرونو) کمېدل چې د اوړي په جريان کې د جريان ساتلو له پاره غوره دي؛

۲. د واورې کرښه، چې دا به ځمکه پاکه کړي په دې کې به بوټې او ونې (نباتات) وده و کړي، او د پام وړ په بړاس بدلېدنې (تبخير) له امله به اوبه خرچه (مصرف) کړي؛

۳. د واورو په څېر د جريان بدليدونکي بڼې، د خولو په پېر (وخت) کې د ورو خوشې کېدو سره، په زياتېدونکي ډول د باران په توګه راوتلی چې د اورښت چټک جريان هڅوي؛

٤. د اوبولګولو له پاره مخ اړولو (انحراف) زياتوالی ځکه چې زاړه ويجاړ شوي سکيمونه بيارغول کېږي او نوي جوړېږي.

د امو سين په اوږدو کې د جريان کمښت اټکل شوی، چې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۳۰٪ پورې به وي (مسعود او مهوش، ۲۰۰٤).
خو په رښت کې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۱۳٪ ډېر شوی نه دی.

شکل ۰۷-٤ او ۰۷-٥ شکل د امو سين د جريان د کمېدو تېرېدنه په ګوته کوي (په نيزني کې، ۰۷-٦ شکل کې) او ښکته جريان (په کرکي کې، ۰۷-٦ شکل کې)، په اوډون سره، د وړاندېز شوي ټکي (سفر نقطې) څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

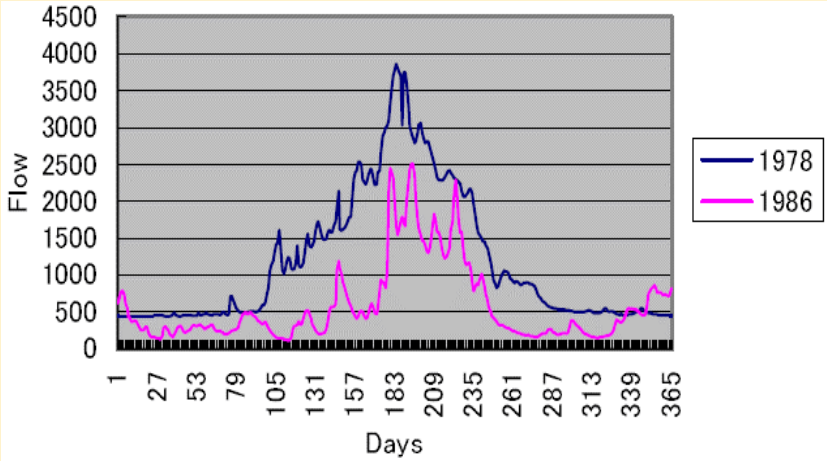

څېره ٦. ١٤ شکل ٠٧-٤: په نيزني کي د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M۳/S کي دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ٢٠٠٢).

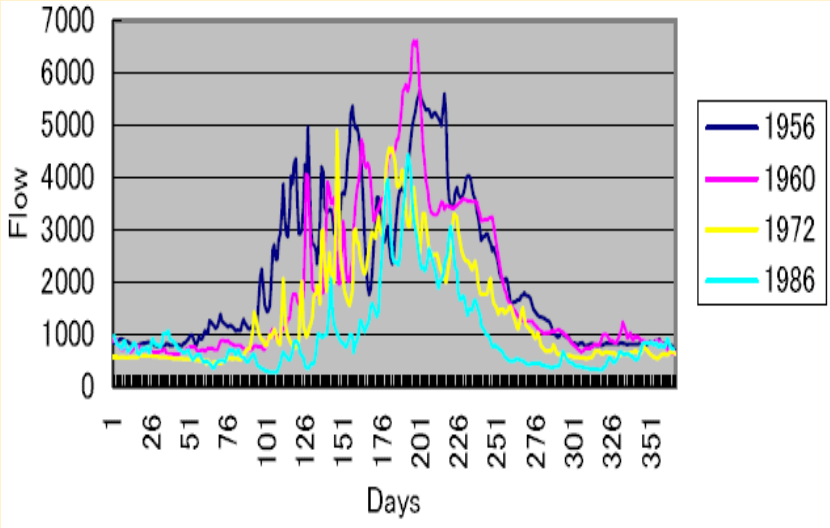

څېره ٦. ١٥ شکل ٠٧-٥: په کرکي کي د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړاندېز شوي آفتيک نقطي نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کي ده) (پوچينو، تاسو کاتاني، تودريچ ٢٠٠٢)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

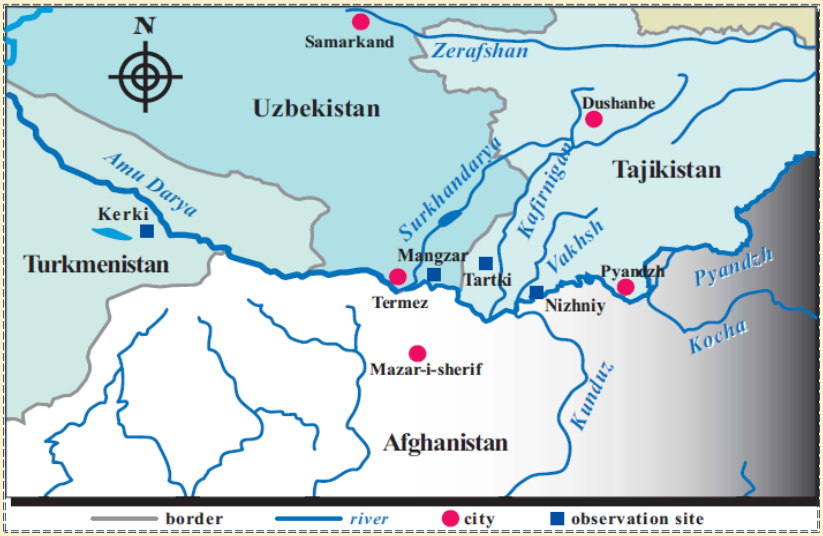

انځور ٦. ١٣١ څېره شکل ٠٧-٦: د امو سين د سينو ولايتونه او مرستيالان (پوچينو، تاسو کاتاني، توډريچ ٢٠٠٢).

د پروژې له پاره د ډېرو مناسبو معلوماتو لړۍ په اړه پرېکړه کولو له پاره، د کلدارې په نيولو کې د پخوانيو او وروستي جريان ريکارډونو څخه د اړېکو شننه ترسره شو.

په پخوانۍ دوره کې (له ١٩٤٠ څخه تر ١٩٨٠) پورې د افغانستان په سيمه کې د امو سيند د اوبو د جريان څارنه د کوندوز او کوکچې سين په اوږدو کې ترسره شوه، پرته له دې چې د پنج سيند په غاړه وه. په هرصورت، په دې وروستيو کې (د ٢٠٠٥ څخه)، د پنج سيند د جريان څارنه پراخه شوې. په دې توګه، د کلدارې د کښتونو د جريان پخوانی او وروستي ريکارډونه يوازې د کوندوز او کوکچه رېوندې ځمکو کې د ريکارډونو پر بنسټ پرتله کې دی شي.

د پرتله کولو له پاره، په کوندوز او کوکچه فرعي کيچمنټونو کې تر ټولو لاندې د ګيج سټيشنونه (د بيلګې په توګه په ترتيب سره د کلوخ تيپې او خوجه غار ګيج سټيشنونه، شکل ٠٧-١١) په دې شرط چې د کيچمينټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هايدرولوژي کې د پورته جريان بدلونونه / بدلونونه معمولا د دوی په جريان کې نيول کېږي.

شکل ۰۷-۷ او ۰۷-۸ شکل په اوډون (ترتيب) سره د کوندوز او کوکچه سيندونو په اوږدو کې د کولخ تپې او خوجغر اوبو مېچې اډې (گيج ستېشنونو) کې د زاړه او وروستي مانا مياشتني جريان پلاټ ښيي. دا په داسې حال کې ليدل کيدی شي.

د کلوخ تپې او خوجه غار گيج ستېشنونو کې، ټيټ جريان کم شوي او لوړ جريان زيات شوي.

برسېره پر دې، شکل ۰۷-۹ او ۰۷-۱۰ شکل په اوډون سره د کولخ تپې او خوجه غار گيج ستېشنونو کې د زاړه او وروستي مياشتني جريانونو ويشونکي پلاټونه ښهيي. پلاټونه ښهيي چې د زاړه او وروستي جريان ډيټا (د بيلگې په توگه R۲ د ۰.۰۲ او ۰.۱۶ په اوډون سره) تر منځ خورا خراب اړيکه شتون لري.

د ۱۹٦٥ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ د کولخ تپې او خوجه غار گيج ستېشنونو کې د کلنۍ منځني کلنی جريان په اوډون سره ۳.۳ او ۶.۲۱ بېليون مکعب مېتره و. دا د ۲۰۰۹ او ۲۰۱٤ ترمنځ په اوډون سره ۲.۶۳ او ۵.۹۳ بېليون د مکعب مېتره ته راټيټ شو.

په اوډون سره له سلو ۴.۵۴ ٪ او ۲۰.۵۴٪ کمښت. په دې توگه، وروستي معلومات د پروژې د هايدروولوژيکي تحليل له پاره غوره شوي دي. په دې شرط چې دوی کولی شي په جال کې د اوبو موجوده شتون په ښه توگه انځور کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

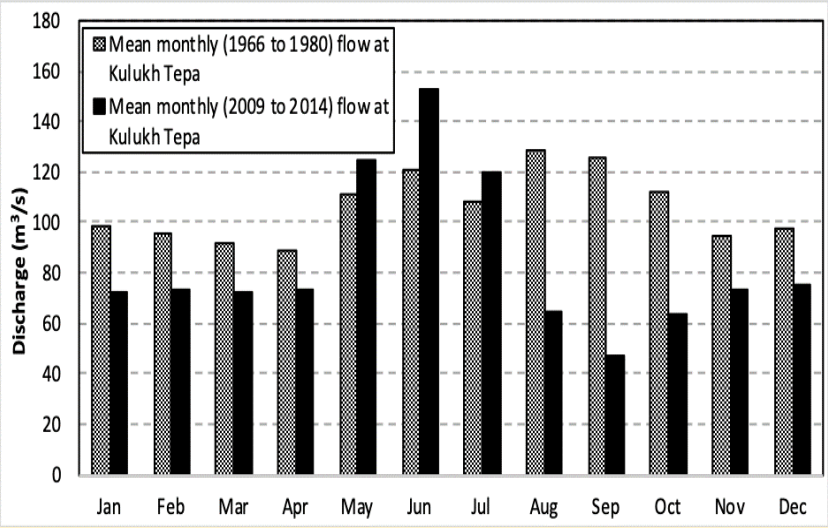

څېره ٦. ١٦ شکل ٠٧-٧: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانۍ يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول.

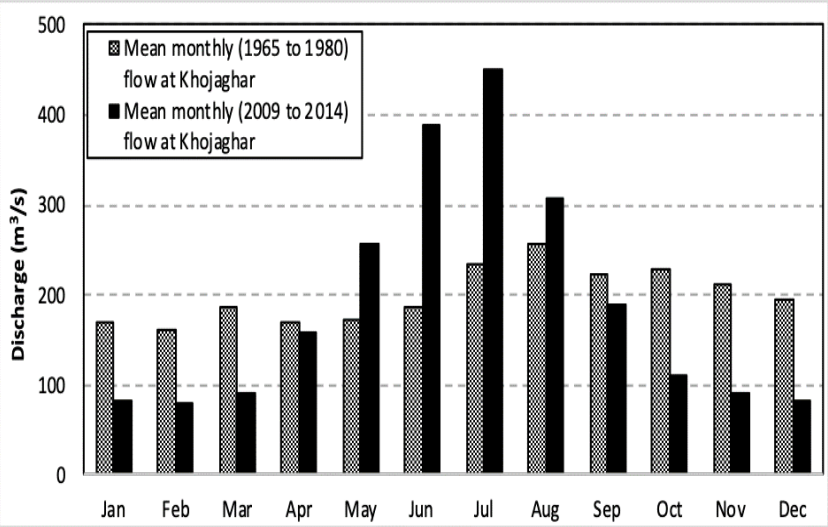

څېره ٦. ١٧ شکل ٠٧-٨: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانۍ يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

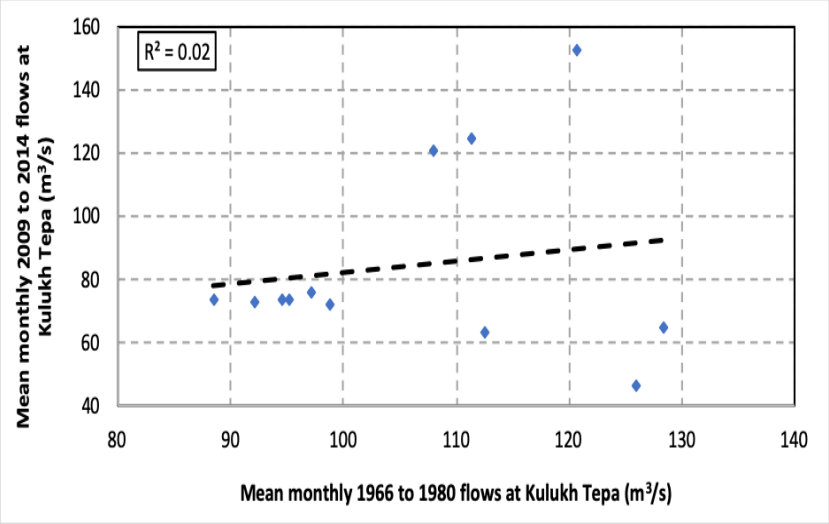

څېره ٦. ١٨ شکل ٠٧-٩: د سکريټر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.

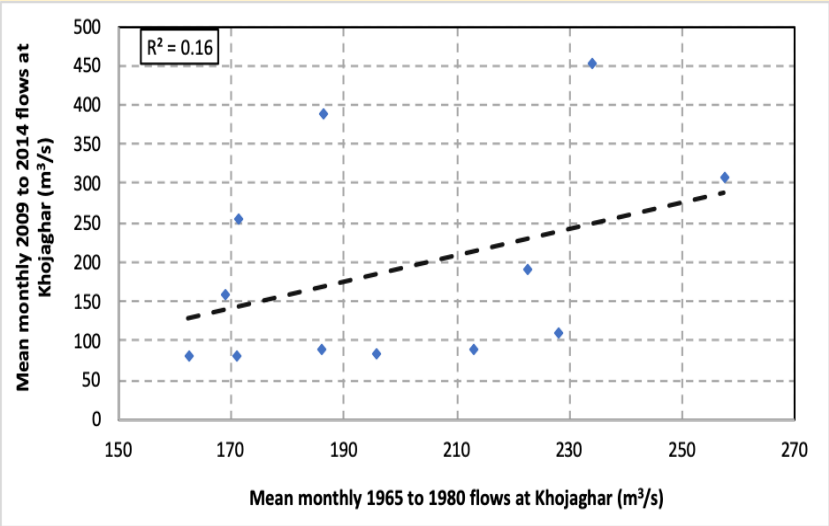

څېره ٦. ١٩ شکل ٠٧-١٠: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ څخه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د سين جريان ډيټا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ٤۰ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کیچمینټ ماډلینګ میتودولوژي)

د امو سین په جریان کې بېلابېل رېونده جایدادونه د اوبو لګولو یوه شمېر عملیاتي کانالونه، بندونه او پولونه لري.

دا په مستقیم ډول د سینو په جریان باندې په داسې حال کې اغېزه کوي چې په پنځې ډول د سینو (سیندونو) جریان نه کوي. دا د هایدروولوژیکي ماډل په اوډون او پیرامیټر کولو مستقیم تاثیر لري چې کولی شي، د کیچمینټ هایدرولوژي تقلید وکړي.

دا ډول ماډل یوازې هغه پېر د امکان وړ دی چې د جریان بدلونونه (انحراف) / کچو مېچو اندازه کول په بېلابېلو اصلي ویالو، بیراجونو او بندونو کې شتون و لري. دا معلومات شتون نه لري؛ د دې مانا دا ده چې دا شونې نه ده چې د کیچمینټ پر بنسټ ماډل کیلیبریټ / پیرامیټریز کړي، هغه چې کولی شي په مانا سره د کیچمینټ اوسني حالت انډول کړي.

په دې توګه، په کلداره کې د امو دریا سیند د جریان اټکل کولو له پاره، د هرې فرعي غصب ونډه اندازه / اټکل شوې وه چې په هر فرعي زېرمو کې د ډېرې لاندې د ګیج سټیشن د جریان پر اساس. تر ټولو لاندې د ګیج سټیشن غوره شوی ځکه چې د پورته سین انحراف / مقرراتو اغېزې د مخه په دې کې شتون دي.

شکل ۰۷-۱۱ افغانستان د کلدارې د ځپلو په سیمه کې د ډېرې ښکته ګیج سټیشنونو (د اوبو مېچې اډې) موقعیتونه ښیي، چې په کې د کلوخ تپې ګیج شامل دي.

د کوندوز په فرعي کیچمنټ کې سټیشن، د کوکچې فرعي کیچمینټ کې د خوجه غار ګیج سټیشن او د پنج فرعي کیچمینټ کې د شغنان ګیج سټیشن. د وخش او کافرنیګان د فرعي نیول کیدو له پاره د جریان ډاټا شتون نه لري ځکه چې د ګیج سټیشنونه په افغانستان کې نه دي بلکه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي تاجکستان کې دي. له همدې امله په افغانستان کې د ګیج سټیشنونو څخه د وخش او کافرنیګان سیندونو د ونډې اټکل کولو له پاره په دې انګیرنه کې کارول کې ده چې د کلدارې جال یوه شان دي او د سیندونو انحراف او مقررات په بیلابیلو فرعي ځمکو کې یوه شان دي. برسېره پر دې، دا انګېرنه چې د ځړولو د ساحې په زیاتوالي سره د کښت جریان زیاتېږي.

په دې توګه، د ځغاستې په غېر منظم ځایونو کې د سین د جریان اټکل کولو له پاره د لیږد کړنلار غوره شوه. دا کړنلار د هایدرولوژیکي پلوه ورته، ورته واټرشیډونو (یعنې همجنسي) او د لوړو خارجونو له پاره د تطبیق وړ ده، هغه چې په عمومي ډول د کیچمین جیولوژي څخه خپلواک دي (میک مهون او ال.، ۲۰۰۲).

برسېره پر دې، د توزیع تناسب د ځینې برېښنا سره د نیول شویو ساحو د تناسب سره مساوي ګڼل کېږي.

ب. په ریاضي کې، د لیږد کړنلار په لاندې ډول بیان شوي:

چېرته چې Qu او Qg په اوډون سره په ناګګ شوي او ګنډ شوي سایټونو کې خارجیږي (m۳/s)؛ Au او Ag اړوند سیمې دي (km۲). exponent b په پراخه کچه توپیر لري او راپور شوي ارزښتونه له ۰.۵ څخه تر ۰.۸۵ پورې دي. د ۰.۶ ارزښت لکه څنګه چې د مک ماهون (۱۹۸۲) لخوا وړاندیز شوی و.

په پایله کې، په کلداره کې د امو سین جریان په ۰۷-۱۲ شکل کې د سکیمیک په پلي کولو سره اټکل شوی. په هرراز، د سکیمیک پلي کولو د مخه، د کولخ تپې او شیغنان ګیج سټیشنونو کې مشاهده شوي جریان د دوه کلن جریان ریکارډونو لومړني مشاهده شوي (د بیلګې په توګه د اکتوبر ۲۰۱۲ څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) څخه پنځو کلونو (د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱٤) پورې غځول شوي. د خوجه غار ګیج سټیشن کې لیدل شوي جریان مودې غځولو (تمدید) ته اړتیا نه لري ځکه چې دا ټول پنځه کلنه موده پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱۲ پورې د جريان ريکارډونو غځول د کلوخ تپي او شيغنان ګيج سټيشنونو او د دوی د سمدستي بر د اوبو مېچې (اپ سټريم ګيج سټيشنونو) ترمنځ د ارتباط په ټاکلو سره ترسره شوي چې د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤ پورې د جريان ريکارډونه درلودل. د چار دره او اشکاشم ګيج سټيشنونه ۰۷-۱۱) په اوډون سره د کولخ تپي او شيغنان ګيج سټيشنونو کې د ښکاره شوي جريان د اړېکې په جريان کې ګمارل شوي. شکل ۱۳-۰۷ او ۷-۱٤ شکل په اوډون سره د کلوخ تپي / چار درې او شيغنان / اشکاشم ګيج سټيشنونو کې د جريانونو ترمنځ اړيکې ښهيي. په ټوله کې، ګرافونه ښهيي چې غوره فټ د ټيټ جريان په جريان کې ترلاسه کېږي.

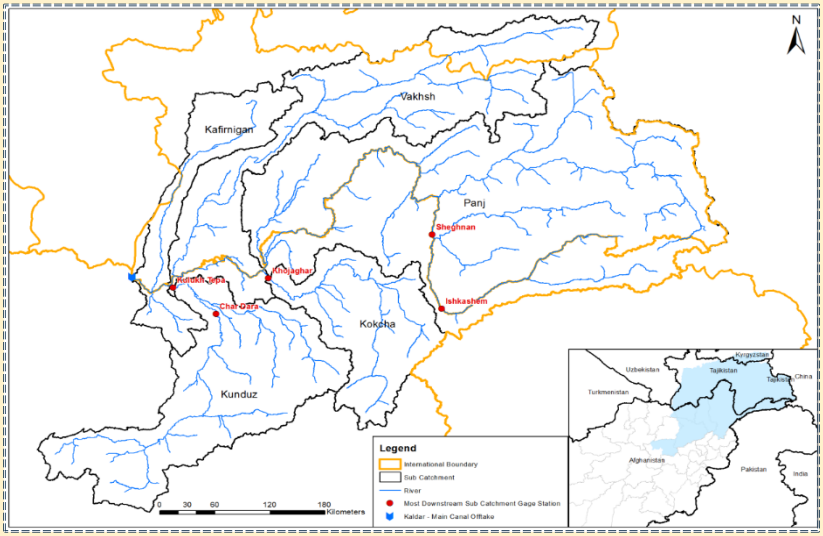

انځور ٦. ۱۳۲ شکل ۰۷-۱۱: د کلداري په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج سټيشنونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

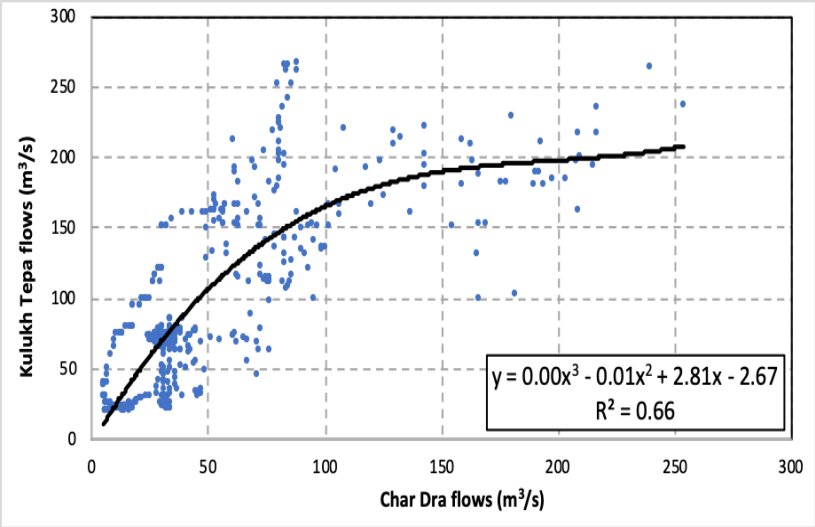

څېره ٦. ٢٠ شکل ٧-١٣: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې اډې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

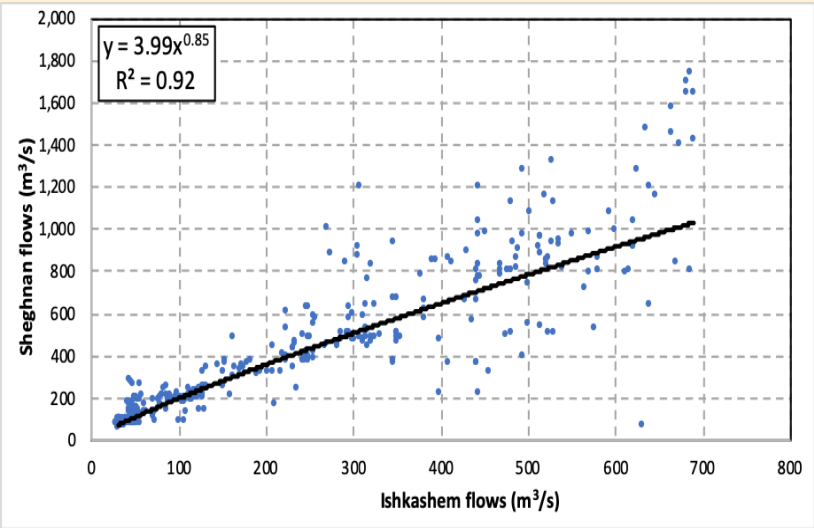

څېره ٦. ٢١ شکل ٧-١٤: د شیغنان او اشکاشم اوبو مېچې اډې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

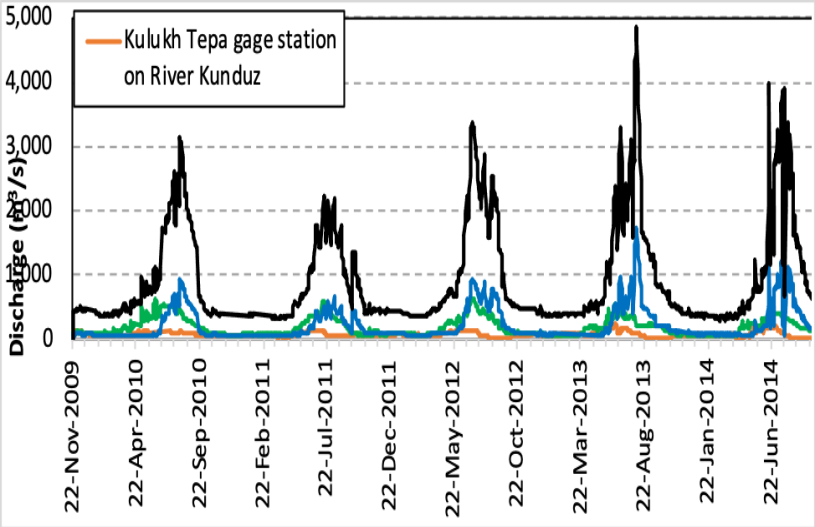

څېره ٦. ۲۲ شکل ۰۷-۱۵: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړاندېز شوې لويې ويالې کې.

۶. ٤١ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه

په هايدرولوژي کې، د اوبو پرتلنې ټولوالې دننه او بهر د اوبو جريان تشريح کولو له پاره کارول کېږي. د غوره ټاکلې پايلې سره. په کلداره کې د پروژې د ساحې له پاره يکړ ټولواله وړانديز شوې، لويې ويالې څخه د لږ پورته څخه سمدستي لاندې ته غځول کېږي.

په کويه کې د ټولوالې له پاره د اوبو پرتلنې مېچه په لاندې ډول روښانه کې دی شي:

چېرې چې کين = د امو سين د لويې ويالې څخه پورته بهيږي؛ زورنه يا قوت = د امو سين د لويې ويالې د جريان لاندې جريان او د چاپېريال جريان / غوښتنې شاملې دي؛ Qd = د پروژې د اوبو غوښتنه چې د اوبو لګولو، د کورنۍ يو او څارويو عرضه په کې شامله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۴۲ د اوبو لګولو غوښتنه

د وړاندیز شوي ۶۰۰,۰۰۰ اېکتاره غوښتل شوې سیمې له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په جدول ۸ کې لنډیز شوي.
د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۱،۱۰۱.۴۳ مکعب مېتره پر ثانیه ده او د غبرګولی (جون) په میاشت کې پېښېږي.
په ټوله کې تر ۱۳،۰۱۶.۴۳ مېلیون مکعب مېتره (یا ۱۳،۰۱ بېلیون درېنګلې مېتره) د امو سین جریان به په کال کې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره بشپړې شي.

میاشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه	
	مکعب مېتره پر سانیه	مېلیون مکعب مېتره
وری	۳۱۱.۸۹	۸۰۸.۴۱
غویی	۸۵۵.۴۹	۲۲۹۱.۴۳
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۲۸۵۴.۹۲
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۲۳۸۷.۴۳
زمری	۷۷۴.۸	۲۰۷۵.۲۴
وږی	۵۳۰.۸۲	۱۳۷۵.۸۸
تله	۲۷۳.۷۷	۷۳۳.۲۸
لړم	۵۶.۷۸	۱۴۷.۱۷
لیندۍ	۰.۵۶	۱.۵
مرغومی	۰.۱۸	۰.۴۸
سلواغه	۱۷.۴۸	۴۳.۷۹
کب	۱۱۰.۸۹	.۲۹۷
د کوش تپې لویې ویالې پروژې کلنۍ غوښتنه		۱۳۰۱۶.۴۳

لښتیلیک ۶. ۱۰ د ۶۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو میاشتنۍ غوښتنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ٤٣ د کورنۍ يو اوبو غوښتنه

د پروژې د کورنۍ يو اوبو کلنۍ اړتيا ۳۱ مېليون درېنګلې مېتره ده، چې د ۰.۹۸ درېنګلې مېترو ته ژباړل کېږي، که اټکل کېږي يوه کال ۳٦٥ ورځې وي. د کورنۍ يو اوبو اړتيا په دې انګېرنه سره اټکل شوې چې د پروژې په ساحه کې به د ولايت د ټولې ګڼې ګوڼې له سلو ۴۰٪ به د کانال څخه ګټه پورته کړي. په دغو ولايتونو کې کوندوز، جوزجان او بلخ شامل دي.

۶. ٤٤ د څاروۍ يو د اوبو غوښتنه

د پروژې د څارويو د اوبو کلنۍ غوښتنه ۴۸.۸ مېليون درېنګلې مېتره ده، چې ۱.۵۵ مکعب مېتر پر ثانيې ته ژباړل کېږي يا ده، ګڼل کېږي چې يوه کال ۳٦٥ ورځې وي. په دې اټکل کې د غواګانو بېلابېل څاروۍ يو، وزې، پسونه، قره قل، خره، اوښان، اسونه، بيانګو (د اس بچې)، ټټو(کچر)، مرغان، فيل مرغان او مرغان شامل وو.

۶. ٤٥ د چاپېريال غوښتنې

د چاپېريال اوبو بهېدل (جريان) د سين د جريان هغه برخه ده چې په اړين نورمال ډول د سين ټولواله کې د سين ټولوالې د ښکلا او ايکولوژيکي پيداوارو (محصولاتو) له پاره پرېښودل شي. په بله وينا، اړينه ده چې وچې، مخډبې يا خلاص نه شي. د چاپېريال جريان د کلنۍ اوبو بهېدلو منځني کچې له سلو ۱۰٪ ده (۹۲۶.۲۹ مکعب مېتر پر ثانيه څخه له سلو ۱۰٪ اخيستل کېږي)؛ د ۹۶.۲۳ مکعب مېتر پر ثانيه يا په کال کې ۳.۰۴ بېليون مکعب مېتره ارزښت ورکوي. د له سلو ۱۰٪ يکړ کارول شوی وو، ځکه چې د هغې لاندې، د چاپېريال شرطونو د خرابيدو په اړه پرېکړه (قضاوت) کېږي (وولکر، ولف کريستين او ولتر، ۲۰۰۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سين د اوبو د پرتلنې په اړه پايله

په کلدار کې ټوله غوښتنه په لنډيز کې ده،
۹ لښتيليک په ياد و لرئ چې د چاپيريال جريان د پروژې غوښتنې برخه نه ده، ځکه چې دا به خلاص نه شي (د بيلګې په توګه دا د اوبو د توازن په معادله کې د لاندې جريان يا Qout برخه جوړ وي.) پروژې لوړ اړتيا ۱،۱۰۳.۹۶ مکعب مېتر پر ثانيه د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښيږي. تر ۱۳،۰۹۶.۴۶ مېليون مکعب مېتر (يا ۱۳.۱۰ مېليارد مکعب مېتر) د امو سيند جريان به په کال کې د پروژې غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

د پروژې غوښتنې په اوډون سره په کلداره کې د امو سين د ټولو لوړې کچې، منځنۍ او لږ تر لږه اټکل شوي جريان (له سلو ۴۱.۰٪، ۴۵.۳٪ او ۵۶.۹٪) ده. دا په دې مانا ده چې د ۹.۹۳ څخه تر ۱۸.۸۶ بېليون مکعب مېتر) يا په منځنۍ کچه ډول (۱۵.۸۴ بېليون مکعب مېتر) به په کال کې د لاندې کاروونکو له پاره شتون و لري ، د چاپيريال د اړتيا سره چې په کال کې ۳.۰۴ مېليارد مکعب مېتر اټکل شوی.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	څاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېليون)
وری	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غوبی	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمری	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

وړی	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
لیندۍ	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتیلیک ۶. ۱۱ کلداري (کوش تپې لويې ويالې) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز

شکل ۰۷-۱۶ کلداري د امو سين له پاره د Weibull د وېشلو (Weibull, ۱۹۳۹) پر بنسټ د جريان دورې وکر (FDC) ښيي. FDC د پېر له سلو ښيي چې د سيند جريان ګوندې د ګټو ارزښت سره برابر يا ډېر وي. دا ليدل کې دی شي چې د پروژې غوښتنې د ډېرې مودې له پاره تل ترتله پوره کړې، پرته له هغه پېر څخه چې د امو سين جريان له سلو ۳۱ ٪ څخه تر ۳۵٪ او ۴۱ ٪ څخه تر ۴۳٪ سره برابر يا ډېر شي.

نوموړې موده ترډېره د غويي (می) په مياشت کې د عادي کال له پاره وي؛ او په وري، غويی، غبرګولی، چنګاښ، زمری يا (اپريل، می، جون، جولای او سپتمبر) کې د وچ کال له پاره (شکل ۰۷-۱۷ او ۱۸-۰ شکل). سره له دې، د پروژې غوښتنې به په دوامداره توګه د يوه لندبل کال په ټولو مياشتو کې پوره شي (شکل ۰۷-۱۷).

د پروژې مياشتنۍ غوښتنې کسر په ۱۰ جدول کې لنډيز شوي دي. د عادي کال له پاره، ټول کسر ۰.۶۰ بېليون (مېليار) مکعب مېتره دی او د غويي (می) په مياشت کې پېښېږي؛ د وچ کال له پاره ټول کسر ۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره ترټولو لوړ (اعظمي) کمښت د کوندوز ولايت په قلعه ذال کې د وړانديز شوي، د سروندي (بند) ژوندۍ زېرمې سره ورته دی.

د پروژې غوښتنه کمښت په (بېليون مکعب مېتر)			مياشتې
په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	
۰	۰	۱.۱۹	وری
۰	۰.۶۰	۱.۴۷	غويی
۰	۰	۱.۲۲	غبرکولی
۰	۰	۰.۸۴	چنګاښ
۰	۰	۰	زمری
۰	۰	۰.۳۵	وږی
۰	۰	۰	تله
۰	۰	۰	لړم
۰	۰	۰	لیندۍ
۰	۰	۰	مرغومی
۰	۰	۰	سلواغه
۰	۰	۰	کب
۰.۰۰	۰.۶۰	۴.۰۶	**ټول ټال کالنۍ (هر کالي يا يوه فصل) کچه**

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنۍ پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

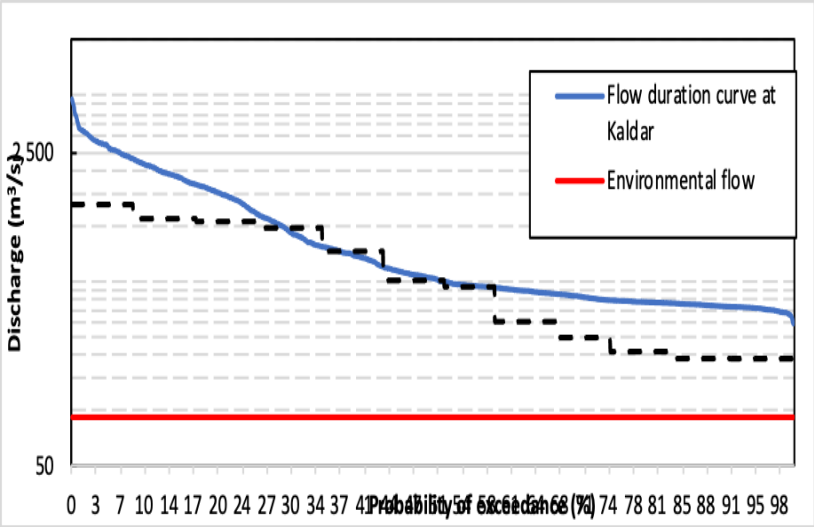

څېره ٦. ۲۳ شکل ۰۷-۱٦: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې.

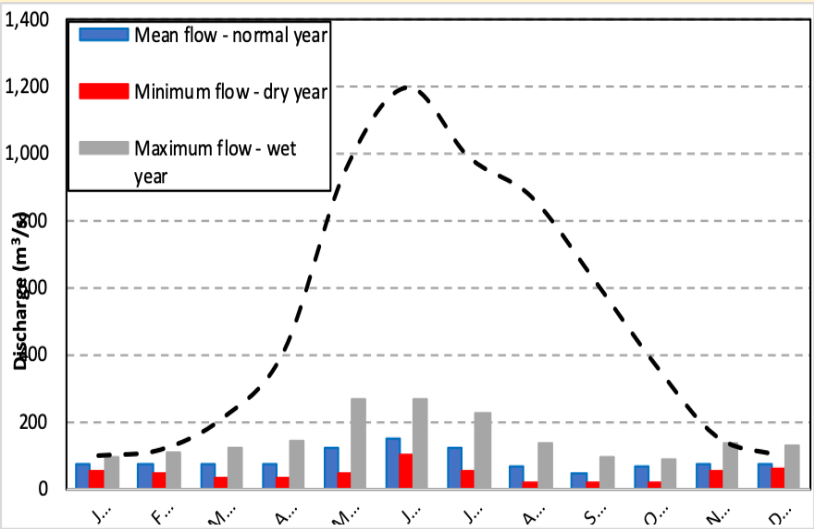

څېره ٦. ۲٤ شکل ۰۷-۱۷: بنسټيز کرښې د لږ تر لږه او ډېرې منځنۍ کچې د مياشتې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېريال اوبو بهېدو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

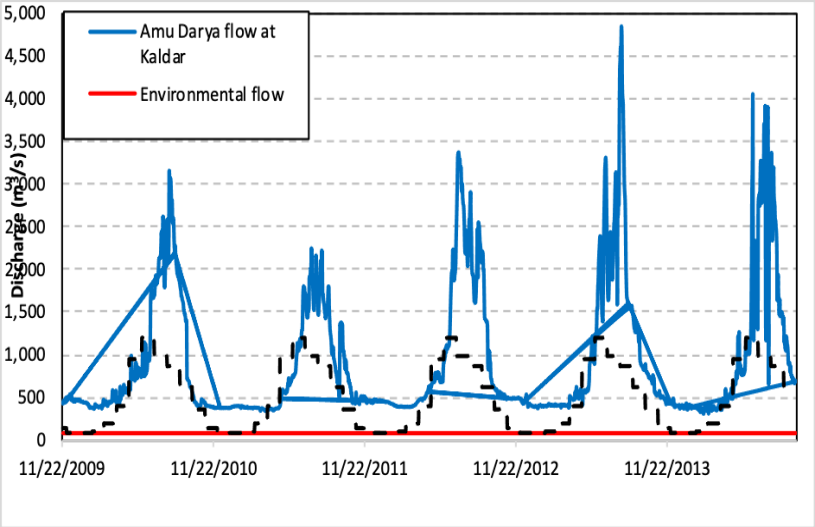

څېره ٦. ۲۵ شکل ۰-۱۸: د امو سين هايدروګراف پلاټ (د ځمکې ټوټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افساني بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپيريال جريان.

۶. ٤٧ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه

د سينو (سيندونو) په ټولواله (سيستمونو) کې د سيلابونو ډېرېدل د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې لومړنی غوراوی لري. له بلې خوا، د سين خورا ټيټ جريان د غوښتنې پوره کولو له پاره ډار (وېره يا خطر) رامنځته کوي. په دې توګه د اوبو ټولوالو د پلان کولو، ډيزاين او مديريت له پاره د دوی د تکرار نرخونو پوهېدلو ته اړتيا ده.

د خورا ارزښت شننه مانا په لويه کې د اوبو وېشلو په ټاکلو کې کارول کېږي چې د خورا لويو پېښو احتمالي احتمال تشريح کوي. د هيدرولوژي په اړه، د خورا ارزښت شاخص سره د خورا ارزښت ويش (y =۰) او y > ۰ ډېري واري پېښېږي (د بيلګې په توګه په اوډون سره سپړنې او ټوټو وېش). برسېره پر دې، د بېرته راستنېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

موده (T)، چې د تکرار دمه (وقفه) هم ويل کېږي، د يوې ځانګړې سختې پېښې څخه اټکل کې دی شي:

$$T\ [Year\ ] = n/t * ۱/۱ - G(x)$$

چې G(x) د xt حد څخه پورته د حدونو احتمالي ويش استازيتوب کوي، په n دوره کې (د بيلګې په توګه کلونو) کې د t کتنو له پاره حساب شوی. په رياضي کې، G (x) په لاندې ډول څرګند شوی:

$$G\ (x) = ۱ - (۱ + y * x - x_t / \beta)^{-۱/y} \quad if\ y \neq ۰$$

$$G\ (x) = ۱ - \exp(- x - x_t / \beta) \quad if\ y = ۰$$

β يوه پيرامېټر دی چې د ځانګړې ويش له پاره ځانګړی دی.

ويليمز (۱۹۹۸) د اوبو ټولوالې هايدرولوژيکي خورا ارزښت شننې وسيله جوړه کړه، ECQ. ECQ، د ايکسل پر بنسټ پروګرام يا برنامه، د وېش بنسټيزو توکو (پيرامېټونو) په ټاکلو پام کولو سره د درځې او ستې وېش اندونه کاروي.

y، β او داسې نورو. د لوړ ټکي (حد) حد (POT) ارزښتونه/ښکارېدنې، پېر t، په ويټسپرو (WETSPRO) کې د ليدل شوي يا ماډل شوي اوږد مهاله وخت جريان د پېژند شننې (ډيټا تحليلونو) څخه ترلاسه کېږي (Willems, ۲۰۰۸).

په دې توګه، په کلداره کې د امو سين اټکل شوی جريان په WETSPRO کې د ورکړل شوې پېژند (اېن پټ ډيټا) په توګه ګمارل شوی و. لاسته راغلې WETSPRO POT ارزښتونه بيا په ECQ کې د ورکړل شوې پېژند په توګه ګمارل شوي.

لوړ جريان د شمېرو وېش سره ښه وړ دی، په داسې پېر کې چې ټيټ جريان د وېش له پاره وړ وو.

تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. او تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. په اوډون سره، د بېرته راستنيدو د مودې په ګډون د اخستل شوي لوړ او ټيټ جريان ښودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د ټاکل شوي راستنيدو دورې له پاره سيلاب او ټېټ جريان په ۱۰ لښتيليک کې لنډيز شوي. د سيلاب جريان ته د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې دا د ډيزاين جريان دی، چې ډېری وختونه په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو له پاره وړانديز کېږي (لينډيل ملز لميټډ، ۲۰۱۷؛ لينډيل ملز لميټډ او موټ مکډونالډ، ۲۰۱٤؛). په دې توګه، د ۷،۷۵۷.۸۱ درېنګلې مېتر پر ثانيې جريان بايد په غوره توګه د پروژې د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې و کارول شي. ډېری پېر په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېدلو منډه (جريان) د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي.
د لينډيل ملز لميټډ ۲۰۱۷ زېږدي او د موټ مکډونالډ ۲۰۱۴ زېږدي يادونو سره سم لکه څنګه چې دوی وايي ۷،۷۵۷.۸۱ مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منډه اړينه ده چې په غوره توګه د پروژې د هيدروليک ودانيو يا جوړښتونو له پاره په ډيزاين کې و کارول شي.
په بله مانا چې هره هيروليکي ودانۍ د نوموړې کچې اوبو منډې په وړاندې خوندېتوب و لري او ټاکلي کچه ته يې ډيزاين و شي.
او هغه ژۍ چې د امو سيند په دوې برخو وېشې او نېغ په نيغ د امو سيند د بېلولو جوګه ګرځي اړينه ده چې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېلو منډه (جريان) د ۱۰،۰۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې د ۱۸،۲۹۲.۰۰مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منډې ته يې ډيزاين اړين دی.

لښتيليک: د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوي مودې له پاره ټيټ جريان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

د بېرته ستنيدو موده په (کلونه)	د اوبو تېرېدلو لوړه کچه يا لوړ جريان (m³/s)	د اوبو تېرېدلو تيټه کچه يا تيټ جريان(m³/s)
۱	۳،۲۹۰	۳۵۴
۲	۴،۷۴۴	۳۲۰
۵	۴،۴۴۰	۲۸۳
۱۰	۵،۰۵۲	۲۶۰
۱۵	۵،۴۴۹	۲۴۹
۲۵	۵،۷۴۸	۲۳۶
۵۰	۶،۸۱۸	۲۲۰
۱۰۰	۷،۷۵۸	۲۰۶
۲۰۰	۸،۸۲۷	۲۰۶
۵۰۰	۱۰،۴۷۰	۱۸۰
۱،۰۰۰	۱۱،۹۱۳	۱۷۰
۱۰،۰۰۰	۱۸،۲۹۲	۱۴۵

لښتيليک ٦. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره تېټ جريان.

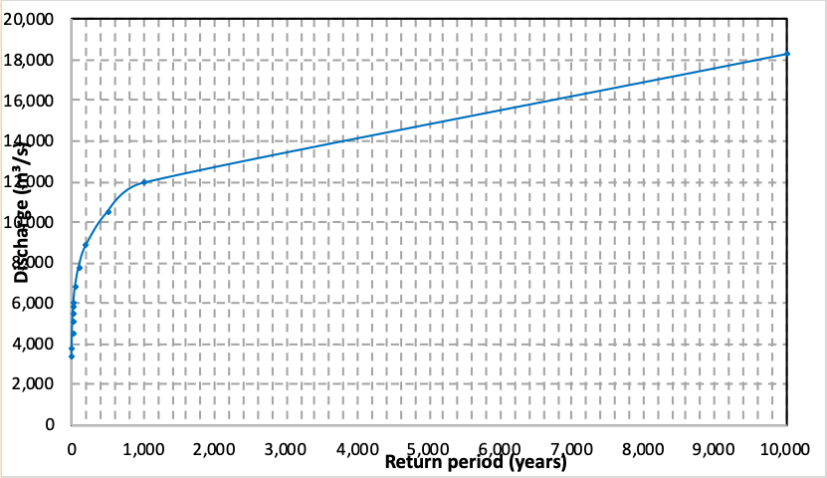

څېره ٦. ۲٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بېرته راګرځيدو موده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

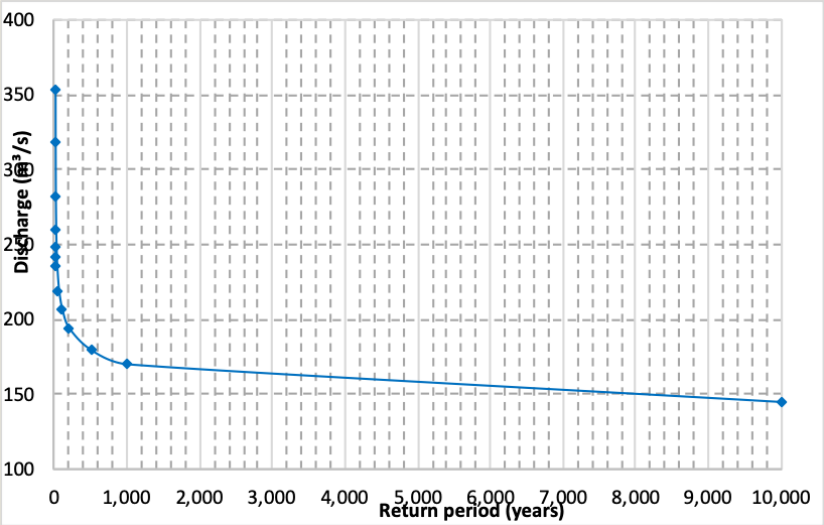

څېره ٦. ٢٧ په کلداري ولسوالۍ کې د اموسين د ټېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بيرته راګرځيدل.

٦. ٤٨ د اوبو لګولو او اوبو ايستلو ټولوالې

د اوبولګولو ټولوالې ډيزاين لومړنۍ موخه د خالص اوبولګولو وړ سيمه کې د ځمکې هر کونج ته اوبه رسول دي. دا د سيمې د ويش په کچې د اکمالاتو او اوبو ايستلو له پاره د ويالو ښاخونو (کانالونو شبکې) د وړ پلان جوړونې او ډيزاين کولو له لارې ترلاسه کې دی شي. د ويالو (کانالونو) کتنې (معاينې)، ساتنې او همدارنګه د کرنيزو کتنو د تګ له پاره اړينه ده چې د ويالو په اوږدو کې د سړک شاخونو (شبکو) له پاره شرطونه هم شتون و لري.

د پروژې سړکونه بايد د غوښتل شوې کروندو څخه بهر له لوې لارو سره و تړل شي.

د دې له پاره غوښتل شوې کروندو کې ټولې ټولوالې په داسې ډول ډيزاين شي چې په داسې شونتيا سره به وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

- کرونده ته د اوبولګولو، اوبو رسولو او سرباري (اضافي) اوبه په اغېزمنه توګه د ايستلو له پاره ګټور وي؛
- د ساتنې لګښت د ټولوالې ټول لګښت په ساتلو سره، سره له وټيز پامه ګټور وي.
- د اسانه خوځيدا او ساتنې له پاره د منلو وړ.

د پروژې د هر اړخ له پاره د غوره ډيزاين د ټاکلو له پاره د شونتيا لوستې (امکاناتو مطالعې) اړتياوو سره سم، تړون کونکي د امو سيند څخه د کوش تپې لويې ويالې له پاره د ترلاسه کولو ترټولو وړ ځای غوره کولو له پاره د غوره روغولو لړۍ ترسره کړه.

په هر راز، د کرنې وزارت له خوا چمتو شوي معلومات د تړون کونکي له خوا نېغ په نېغ ډول د امو سين په کوش تپې کې ثبت شوی، د اوبو له کچې سره سمون نه خوري.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) له خوا چمتو شوي د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر وه، بيا هم کله چې تړون کونکي (مشاور) د مارچ په ۲۰۱۹ زېږدي کې په سيمه کې کچه و کتله (معاينه) کړه، دا ۳۰۷ مېتره وه. د دې په رڼا کې، د کوش تپې لويې ويالې (کدارې يا اصلي کانال) له پاره ټول سمونونه به خورا توپير و لري که چېرې د اوبو لګولو کړنلاره منځې (ثقل) ته اړتيا و لري.

وروسته، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) وړانديز و کړ چې په کوش تپې کې WL د ۳۱۱.۰ مېتره په توګه و ګڼل شي. مشاور د ډېرې سمونونو او ترلاسه کولو نقطو له پاره روغوی (اصلاح) ترسره کړې (د کاري پروګرام فعاليت ۲,۲,٤). په پای کې پرتله کول په دوې اختيارونو پورې و ټاکل شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۱. د کوش تپې څخه د لويې ويالې سروندي اوډون له پاره د MAIL له خوا وړانديز شوی د ۳۱۱.۰ مېتر WL سره؛
۲. د کلدارې څخه د د لويې ويالې سروندي اوډون (د کوش تپې څخه شا او خوا ۳۰ کيلومېتره لاندې) د ۳۰۴.۰ ۰ مېتر WL کچه او د هغې پرلېکه کېدلو سره.

لاندې انځور د دوو سروندو ځايونه او د دوی د لويې ويالې اوډون (اصلي کانال ترتيب) په ګوته کوي.

انځور ۶. ۱۳۳ ژپر ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اېنتيک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۶. ۴۹ په سروندي کې د اوبو کچه

د امو سين يوه پنځې (طبيعي) سين دی چې د سيلابونو په جريان کې د منځني جريان دورې او لږ تر لږه جريان په موده کې په توپير سره تېرېږي.
د دې جريان هره دوره په ټاکلي پېر کې د ورته اوبو کچه لري چې هر کال توپير لري.
د کوش تپې پروژې ډيزاين کولو له پاره لږ تر لږه اړتيا د ۵۰ کلونو په اوږدو کې د جريان او کچې اندازه کول او همدارنګه د سيندونو تېرېدو (کراس) برخې دي.
د مشاور په اټکل کې، د داسې يوې لويې پروژې د خبرولو له پاره د بنسټيزو معلوماتو نشتوالی شتون درلود. مشاور دا مسله د تصور پروژې راپور (مارچ ۲۰۱۹) په مسوده کې راپور کړې، هغه چې د ۲۰۱۹ په مې کې پای ته رسيدلی و.
يوه ځل بيا، مشاور د ۲۰۱۹ کال د اګست په ۳۱ نيټه د دې ډول معلوماتو ليست د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت ته وړاندې کړ، مګر بيا هم (MAIL) ادعا و کړه چې تړونکونکي کمپنۍ (مشاور) نيمګړې چال چلند (بېوسه درو درمل، ناوړه سلوک، کافي درملنه) نه ده کړې.
د سرچينې شننه په پايله کې د ۲۰۱۹ زېږدي د اکتوبر په ۲۱ او د څېړنې له پيل څخه تر ۱۱ مياشتو زيات وخت وروسته، د افغانستان اسلامي جمهوري دولت (GIRoA) د امو سين د اوبو د اوارې (سطحې) او تېرېدو (کراس) برخې معلومات وړاندې کړل.
د تړونکونکي (مشاور) اوبوپېژندونکي (هيدرولوژيست) خپله لوستې او ماموريت د اګست په ۲۰۱۹ کې پای ته ورساوه، له همدې امله د دې وروستۍ يو چمتو شوي معلوماتو شننې له پاره کافي پېر (وخت) نه و، سره له دې چې تړونکونکي د دې راپور له پاره ګټور معلومات غوره کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

د يادولو وړ ده چې دلته د اوبو کچه په پام کې نيول شوې، د امو سين د اوبو لږ تر لږه د اوبو غړوپکولو په ځای کې ده، چې په ټول کال کې په دې اواره (سطحه) يا له هغې پورته اوبه وي. دا غوره ده چې د دې کچې لاندې د لويې ويالې (اصلي کانال) اوارې (سطحې) ډيزاين کړي ترڅو تضمين شي چې اوبه لويې ويالې (اصلي کانال) ته جريان لري.

۶. ۵۰ د اوبو کچه د تړونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نيول شوې

يوه لوی سند په هر پېړ(وخت) او پېر کې د امو سين د اوبو کچه ده. تړونکونکي (مشاور) يوازې يوه ځل د وړانديز شوي سروندي (اينټک، بند، سربند يا استخراج) ځايونو کې د اوبو کچه مېچه و کړه. تړونکونکي (مشاور يا کنسلټينټ) د کوش تپې او کلدار په ځايونو کې د امو سيند د اوبو کچه اندازه کړه.

په دې پېر کې، د سين د اوبو کچه په اوډون سره ۳۰۷.۰ مېتر او۳۰۴.۰ مېتر وه. د ډيم – ۳۰ مېتره (DEM-۳۰m) معلومات سروندې سيمې (ډيټا سيټ) پورې اړه لري چې د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت MAIL او google Earth ګول ايرث ايپ څخه ترلاسه شوي، مشاور و موندل چې دا اندازه کول د اعتبار وړ نه دي. په هرصورت، مشاور ځان مکلف و موند چې د خپلو ماهرېنو سړې تودې (متخصصينو تجربې) او شته معلوماتو پر بنسټ يوه څه اټکل ترسره کړي، ترڅو د ورک شوي معلوماتو رامنځته کولو له پاره نوموړې مېچه کول برابر يا تنظيم کړي.

د پرتله کولو موخو له پاره او د کوش تپې غوره کولو له پاره غوره مسله، د کلدارې غوره کول له پاره ترټولو بد حالت له پاره، دلته د اوبو کچه ۳۱۱.۰ مېتره په کوش تپه کې د MAIL له خوا وړانديز شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ۳۰۴.۰ په کلداره کې د مشاور له خوا د نېغ (مستقیم) په سیند کې اندازه کول څخه تر لاسه شوي.

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د برېښنا کچه د ب د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې

د لوستې د دوېیم پړاو له پاره د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت (MAIL) رسمي لارښوونې د نوورې وزارت له لورې ورکړل شوې رسمي لارښوونې د دې شمېرې له خوا وړاندې کېږي التـه چې په کوش تپې کې د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر ده (په پورتنۍ ښۍ خوا کې ژېړ سیوري).

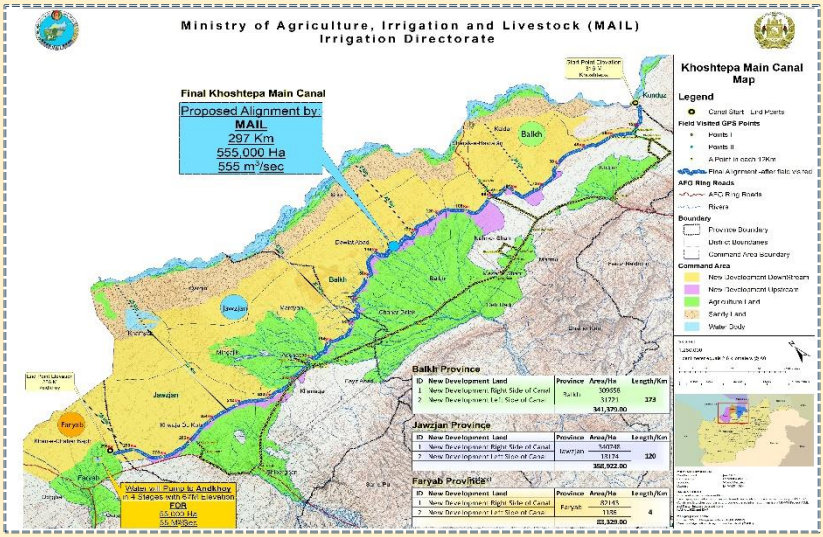

انځور ٦. ۱۳٤ کوش تپې لویې ویالې نخښه.

تړونکونکي (مشاور یا کنسلټینټ) د دې لارښوونې تر شا سرچینه نه پوهېږي، په هر صورت، د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ په غونډو کې، MAIL بیا مختلف لارښوونې وړاندې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

په کوش تپې (KT) کې د اوبو د کچې له پاره د MAIL له لورې نوې لاربښوونې د MAIL رسمي لاربښوونې د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ غونډو وروسته بدلې شوې.
په دې غونډو کې، د کرنې او مالدارۍ وزارت مشاور ته لاربښوونه و کړه چې په کوش تپې کې د اوبو کچه (WL) د ۳۱۶.۰ مېتر پر ځای ۳۱۱.۰ مېتر په پام کې و نيسي.
دا ارزښت بدل شو ځکه چې د شوروي نخښې (نقشې) چې د ۱۹۷۰ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ خپرې (صادرې) شوې وې، پخوانۍ ګڼل شوې. له همدې امله، مشاور د شوروي نخښو ځېړتيا (نقشو دقت) باندې تکيه نه کوي لکه څنګه چې لاندې سپړل (توضيح) شوي:

۱. الف- هغه معلومات چې د نخښې په واسطه چمتو شوي دي زاړه دي ځکه چې دا ٤٠ کاله دمخه رامنځته شوي او په پنځې توګه د نن ورځې کچه اوس ورته نه ده.
۲. ب- په دې موده کې د سين مورفولوژي په ډراماتيک ډول بدلون موندلی دی. ادبيات ښهيي چې په دې اړه لويې ناسته (عمومي اجماع) شته چې د امو سيند په څنډو کې بهيدنه روانه ده او لا هم په کمېدو ده. د امو سيند په اوږدو کې د جريان کمښت له ۱۰٪ سلو څخه تر ۳۰٪ پورې اټکل شوی. نور بحثونه (د حوالې سره) د شونتيا وړ لوستې راپور کې د هايدرولوژيکي لوستې کې موندل کې دی شي. لاندې شمېرې ښهيي چې د سين جريان څنګه د پېر (وخت) په تېرېدو سره کمېږي، له همدې امله د WL زاړې کچې سره رښتنې نه برېښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

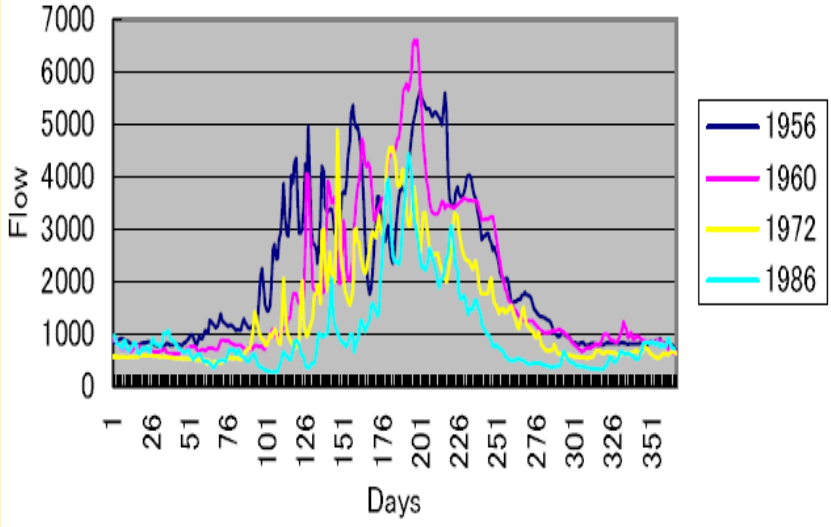

څېره ٦. ۲۸ شکل ۰۳ ۲۵: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (۱۹۵۶ – ۱۹۸۶) زېږدي کلونو کې.

۳. ج- په نخښه کې څرګند شوي د اوبو کچه استدلالي (منطقي) نه دي. لکه څنګه چې لاندې ليدل شوي، لاندې دوې ګڼې چې په نخښه کې ښودل شوي په ۲ ټکي (نقطه) کې د اوبو کچه ۳۱۲.۵ مېتره ښه يې چې د ۱ ټکي (نقطې) څخه شا او خوا ۱.۵ کيلومېتره ښکته ده، په داسې پېر کې چې د ۱ ټکی د اوبو کچه ۳۱۱.۳ مېتره ټيټه ده. د نخښې له مخې د اوبو جريان به د پنځې سين جريان سره مخالف وي، کوم چې منطقي نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

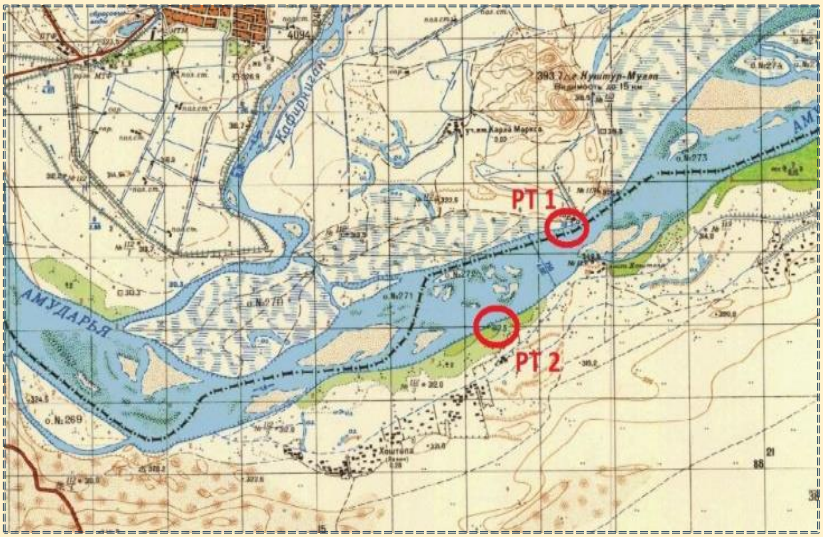

انځور ٦. ١٣٥ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښه.

انځور ٦. ١٣٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منطق د دې څرګند نه شتوالي له پاره يوه سپړنه دا کې دی شي چې د کچې مېچې پېر يوه شان نه وو. د ښکته جريان ټکی (نقطه) د يوې مودې په جريان کې اندازه شوې الته چې د اوبو کچه به د ۱ ټکي ځای جريان څخه په بل پېر کې اندازه شوې وي.
بيا تيوري د مشاور د اندازه کولو سره ورته راځي کله چې سين د کم جريان په موده کې و، ثبت شوې کچه ۳۰۷.۰ مېتره وه، په داسې پېر کې چې د سيلاب جريان په جريان کې اټکل شوی زياتوالی شاوخوا ۳-۴ مېتره (شا او خوا ۳۱۱.۰ مېتر) و.

د MEW ريکارډونه او د سيند برخې په اکتوبر ۲۰۱۹ کې ترلاسه شوې

مشاور د اکتوبر په ۲۰۱۹ کې د MAIL څخه د وروستی يو کلونو (۲۰۱۳ څخه تر ۲۰۱۹) پورې پېژند (ډاټا) ترلاسه کړې. د ګڼو څخه دا ليدل کې دی شي چې په دې برخه کې د اوبو کچه د ځمکې له اوارې (سطحې) ۳۰۸.۰ مېتر څخه ښکته ده.
په برخه کې د اوبو لاندې د سين غولي (د لومړي بستر) کچه ۳۰۷.۱۶ مېتره ده. دا په ګوته کوي چې د اوبو کچه د ۳۰۸.۰ او ۳۰۷.۱۶ مېتر ترمنځ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

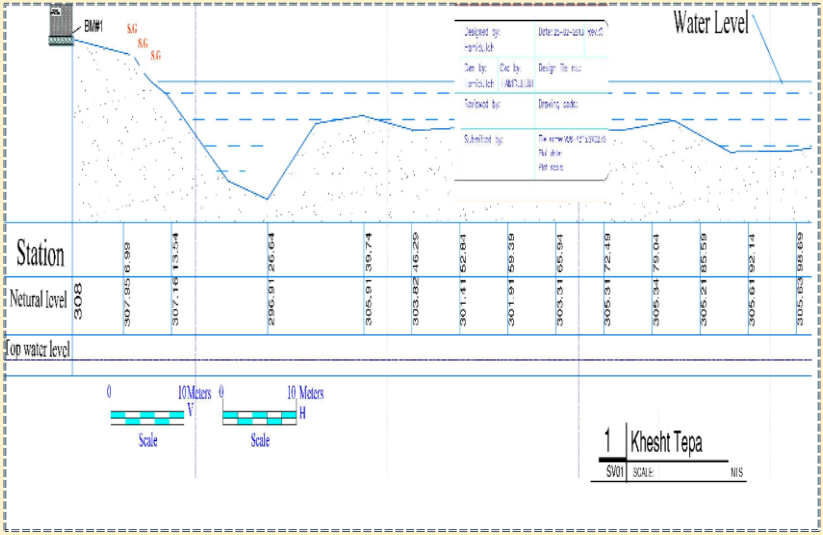

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١ کوش تپې لويې د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې).

٦. ٥٢ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل

د کرنې او اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د دوې دليلونو له پاره د کوش تپې ترلاسه کولو ته د لومړيتوب ورکولو ليوالتيا ښودلې. لومړی:. دا سکيم به د کلدارې اختيار په پرتله شا او خوا ١٠,٠٠٠ اېکتاره ځمکه کې د خړوبولو له پاره ډېر کار و کړي.

او دوېيم، اندخوی ته په لوړه سطحه د اوبو رسول چې دا به د پمپ اډو (سټيشنونو) د پورته کولو سر کم کړي چې د اندخوی سيمه خړوبوي.

لکه څنګه چې بحث و شو، د کوش تپې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه تر شک لاندې ده او مشاور ډاډمن دی چې د کلدارې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې ۳ مېتره لوړه ده. په عين حال کې، MAIL باور لري چې توپير ۸ مېتره دی.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) د انګېرنې (WL په لويه ويالې کې ۳۱۱،۰ ده)، د کوش تپې اوبو لګولو او برېښنا توليد پروژې (KTISPG) اوږدوالي کې شا او خوا ۳۷ کيلومېتره زياتوالی شتون لري، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت په اوډون سره چې شا او خوا ۲.۵ مېتر د اوبو سر له لاسه ورکوي.
د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت د انګېرنې په څار، د اوبو په سر کې زياتوالی په پای کې يوازې ۵.۵ مېتره دی. له همدې امله، د کرنې وزارت د غوره توب له مخې، د دې ۵.۵ مېتره سر د ترلاسه کولو له پاره به د ۳۷ کيلومېتره اوږد کانال اوږدوالي له پاره د ودانيز لګښت ډېروالی وي.
له بده مرغه، KTISPG FS MAIL ته خبر ورکړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لويې ويالې په پای کې د اوبو کچه ۲۹۰.۰ مېتره وه او لويې ويالې د غځولو په پای کې د اوبو کچه ۲۷۵.۰ مېتره ده، چې دا به د يوه کمښت سره مخ شي.
شا او خوا ۱۵.۰ مشاور وړانديز و کړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لويې ويالې پای ټکی بايد د اندخوی پروژې د پيل نقطه وي ترڅو د ۱۵.۰مېترو په اوږدو کې د اوبو سر له لاسه ورکولو څخه مخنيوی و شي. سره له دې، د کرنې وزارت د مشاور د سپارښتنې له منلو ډډه و کړه.

۶. ۵۳ د پيسو په شرطونو کې د دوو غوراوۍ يو ترمنځ پرتله کول

د روښانه انځور ترلاسه کولو له پاره، ټول هغه اړخونه چې کې دی شي د بل غوراوي په پرتله د يوه غواروي په غوراوي کې اغېزمن شي په سمې سپړنې سره و څېړل شي. دا برخه د دې پرتله کولو په اړه بحث کوي.
د پرتله کولو بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

پرتله کول په کوش تپې ۳۱۱،۰ مېتره او کلدارې ۳۰۴،۰ مېتره کې د اوبو د کچې پر بنسټ ولاړ دی. پرتله کول، يوازې د روغولو (اصلاح) دنده ده او نه ژوره پرتله کول.
په دوې غوراويو کې بېلا بېل اړخونه ګډ شوي نه دي، شامل شوي او د دې لګښتونه له پامه غورځول شوي. لکه څنګه چې د پرتله کولو لښتيليک د پروژې ټول لګښتونه نه وړاندې کوي.
د کوش تپې د غوراوي په پېر کې ګټه د يوه څه زياتې خړوبولو ځمکې چمتو کولو پورې اړه لري. دا زياتوالی به دوې چنده وي.
لومړی هغه لفټ چې د کلدارې په کروندو کې د ځمکو د خړوبولو له پاره کارول کېږي، اړينه ده د ثقل په واسطه خړوب شي.
دا توکي د کلدارې په کروندو کې د لګښت په توګه حساب شوي. دوېيم، د دوې برخو تر منځ يوه اضافي تنګ دهليز چې د کوش تپې غوښتل شوې کروندو کې شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره زياتوالی راولي.
په دې پرتله هېڅ وټيز يا مالي شننه نه کارول کېږي.
که د E&F شننې ترسره شي، دوی به د پرتله کولو څخه څرګند توپير زيات کړي.

۶. ٤ ٥ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډيز

د دې راپور په ۱ ټومبوني کې د دوې غوراويو ترمنځ د پرتله کولو له پاره يوه بشپړ لښتيليک ښودل شوی، په داسې پېر کې چې لاندې لښتيليک لاندې لنډيز وړاندې کوي.

د پرتلنې ښاخونه (پيراميټرونه)	د کوش تپې وړانديز		د کلدارې وړانديز	
	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)
ټولنيز- اقتصادي	-	۲,۱۸۸.۸۰	-	۲،۱۱۲.۰
د چاپېريال	۵۳.۷	-	۳۷.۶	-

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ژونګړکېدنه (بیا میشتېدنه)	۱۷۰.۳۰	-	۱۳۰.۸۸	-
د اوبو لګولو په لېفټ باندې	۰.	-	۱۲۶.۰۴	-
د لویې ویالې جوړول (یوازې لومړۍ پل یا فاز یا برخه)	۶۷۹.۱۲	-	۲۶۵.۷۹	-
د پرتله کولو ټول توکي	**۹۰۳.۱۲**	**۲۱۸۸.۸**	**۵۶۰.۳۱**	**۲۱۱۲.۰**

لښتیلیک ۱٤.٦ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو.

لکه څنګه چې په تېر لښتیلیک کې لیدل شوي، د کوش تپې غوراوي د (۹۰۳.۱۲ - ۵۶۰.۳۱ = ۳۴۲.۸۱) مېلیون ډالرو سرباري (اضافي یا ډېر) لګښت ته اړتیا لري ترڅو یوازې (۲۱۸۸.۸ - ۲۱۱۲.۰ =) ۷۶.۸ مېلیون ډالره په لسو کلونو کې ترلاسه کړي.
د لسو کلونو وروسته، د پروژې نغدي جریان به لاهم منفي وي.

په بل مانا، د کوش تپې غوراوي سره د لګښت زیاتوالی ۳۴۳ مېلیون ډالره دی چې په کال کې د ۷.۷ مېلیون ډالره ګټې سره.

که وټیزې او شتو (اقتصادي او مالي) شننې ترسره شي، IRR به د ۱.۵٪ له سلو څخه لږ وي. هغه چې ډېر پام وړ نه ګڼل کېږي.

مشاور باور نه کوي چې دا به د پام وړ وي چې د برابرونکي (خرچې کونکي یا تمویل) اداره پیدا کړي چې د دې یا لږه له سلو څخه سره پورونه چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتی	خالص سازش (توتیه کولو) اوبولګولو د اوبو اړتیا (مکعب میتر پر ورځ) (mm/day)	د غوښتل شوی کروندو له پاره خالص سازش (توتیه کولو)؛ اوبولګولو د اوبو اړتیا (لیتر پر ثانیه پر اېکتاره) (l/s/ha)
وری	۲.۲۱	۰.۲۶
غویی	۵.۷۱	۰.۶۶
غبرګولی	۶.۷۳	۰.۷۸
چنګاښ	۵.۱۸	۰.۶۰
زمری	۳.۹۴	۰.۴۶
وږی	۲.۶۱	۰.۳۰
تله	۱.۹۱	۰.۲۲
لړم	۰.۵۱	۰.۰۶
لېندی	۰.۰۲	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۱	۰.۰۰
سلواغه	۰.۱۴	۰.۰۲
کب	۰.۷۳	۰.۰۸

لښتیلیک ٦. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه میاشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتیا.

۶. ۵۵ هایډرولوژي یا د اوبو پېژندنه

د دې پروژې له پاره د اوبو سرچینه د امو سین څخه راځي. سین غاړې د سروندي جوړښت هېڅ دایمي جوړښت نه لري، لکه د سین په اوږدو کې د سروندي ستې (بیراج یا وییر)، ځکه چې دا یوه په پوله تېرېدونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

سين دی چې موږ له لورې نورو ګاونډيانو ته ورکړل شوې پوله ده او لکه څنګه چې د کرنې وزارت له خوا وړانديز شوی.
د پروژې د اوبو لګولو اړتياو پوره کولو له پاره د اوبو شتون شننه د يوې بېلې لوستې (جلا مطالعې) له لارې ترسره شوی. د امو سيند جريان د کلدارې سره نږدې د سروندي ځای ته نږدې اټکل شوی و.
د وړانديز شوي کروندو له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په دې برخه کې تر شننې لاندې نيول شوي، ۷ څېره و ګورئ. د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۶۰۱ مکعب مېتره پر ثانيه ده او د غبرکولي (جون) په مياشت کې پېښېږي. په لويه کې، د امو سين جريان به په کال کې تر ٦ بېليون مکعب مېتره پورې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

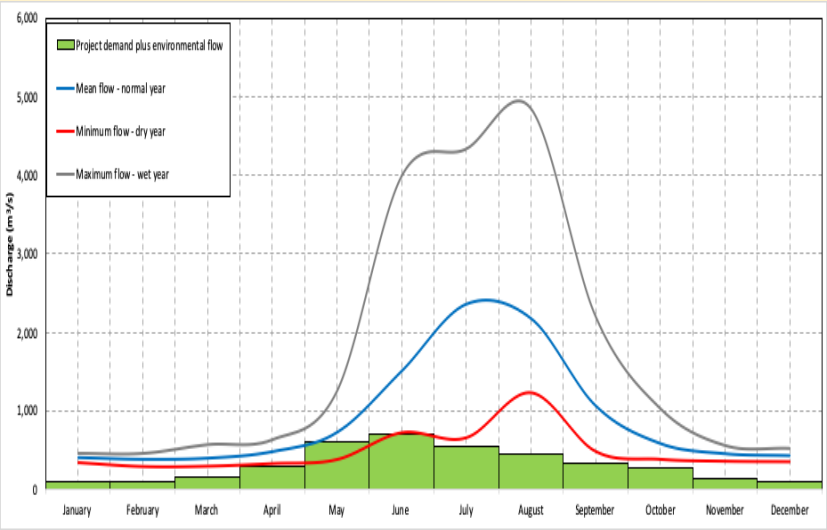

څېره ٦. ۲۹ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنۍ، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتنې جريان پلاټ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتي	په وچ کال کې د امو سین د جریان کمښت (بلیون مکعب مېتر پر میاشت) Billion) (M³/Month	په نارمل یا عادي کال کې د امو سین د جریان کمښت (بلیون مکعب مېتر پر میاشت) Billion) (M³/Month	په لوند کال کې د امو سین د جریان کمښت (بلیون مکعب مېتر پر میاشت) Billion) (M³/Month
وری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
غویی	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰
غبرګولی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
چنګاښ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
زمری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
وږی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
تله	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
لړم	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
لیندۍ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
سلواغه	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
کب	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ټول ټال کالنۍ (هر کالي یا یوه فصل) کچه	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰

لښتیلیک ٦. ١٦ ج ٨-٥: د امو سین د جریان کمښت (میلیارد مکعب مېتر پر میاشت)

لکه څنګه چې د پورتنۍ شمېرې او لښتیلیک څخه لیدل کې دی شي، د پروژو غوښتنه به په دوامداره توګه د عادي او لوند کال په ټولو میاشتو کې پوره شي، په داسې پېر کې چې په وچ کال کې به د ۰.۵۷ بېلیون یا (۵۷۰ مېلیون) مکعب مېتره ترټولو لوړ غورځیدنه (کمښت یا کسر) شتون و لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم لیدل شوي چې د هایډرولوژي څېړنې د امو سین د اوبو اوسنۍ یا راتلونکي برخه او د لاندې (لر) اوبو د کاروونکو له خوا کارول په پام کې نه نیسي. دا نور هم پوهېدلي چې د شننې دا برخه د معلوماتو د کمښت یا هېڅ ډول معلوماتو له امله نه وه ترسره شوې.،، (سویم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۸۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۶. ٥٦ د کوش تپې لويې ويالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول:

پېژندنه

د اوبولګولو بارونه د ځنډولو وړ دي ځکه چې دوی د ورځې په هر پېړ (وخت) کې ورکول کې دی شي. نه په ځانګړي ۳ ساعتونو کې، له همدې امله، د لمريزو شيشو (PV، له لمره د مړې برېښنا پيداوار) پمپ کولو ټولوالې (سيستم) ورځني منځنی سموليشن به د دې ټولوالو (سيستمونو) بشپړولو ډاډ ترلاسه کولو له پاره پوره وي، د ساعت سموليشن ٤ پرځای. وروسته، په نېغ پورته کولو کې د مياشتني منځني ورځني وړانګو پر ځای د-PV جنراتور په نېغ پورته کولو کې د ټول ورځني وړانګو کارول به د-PV جنريټر په اخېستول (اېنفټ) کې د لمريزې انرژي سمې اندازې پايله و لري.

د اوبو پمپ ماركيټ د جوړښت (تشکيلاتو) لوی ډول وړانديز کوي، چې هر يوه يې ځانګړي غوښتنليکونه او ځانګړتياوې لري. پمپونه د دوی د ډيزاين ډول (ګرم يا مثبت بې ځايه کيدونکي پمپونه)، د دوی موقعيت (سطح يا زېرمو)، يا د هغه موټور ډول چې دوی کار وي (DC يا AC) ٥,٦ له مخې ډلبندۍ کې دی شي.

څرخيدونکي پمپونه (د مثال په توګه سنټرفيوژال پمپونه) په لويه کې د ژورو څاګانو يا بورهولونو او لويو اوبو اړتياو له پاره غوره کېږي.

د بې ځايه کولو پمپونو کارول په لويه کې د ټيټ حجم پورې تړاو لري. د مثبت بې ځايه کېدنې پمپونه (د بېلګې په توګه د ډايفراګم پمپونه، د پستون پمپونه او پرمختللی کيويټ پمپونه) په لويه کې د پورته کولو ښه وړتيا لري مګر د چاپېريال (محيطي) پمپونو په پرتله لږ د لاسرسي وړ دي او په اوبو کې د چټلۍ (ناولۍ يا کثافاتو) سره ډېر حساس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

د پمپ چلولو له پاره د ثابتې يا مړې برېښنا DC او متناوبې يا ژوندۍ برېښنا AC موټرو تر منځ غوراوی به په ډېرې فاکتورونو پورې اړه و لري. د بيې سره، باور او تخنيکي ملاتړ شتون لري.

د DC موټورونه په لويه کې خورا اغېزمن دي او د فوټوولټيک سرې سره ميچ کول اسانه دي. AC موټورونه، له بل پلوه، ارزانه او په اسانۍ سره شتون لري، مګر دوی يو انورټر ته اړتيا لري ترڅو د صف سره وصل شي.

انورټرونه ارزانه او اغېزمن شوي دي، د ډېرې نوي سولر پمپ کولو ټولوالو سره د ځانګړي برېښنايي کنټرول شوي بدلېدونکي فريکونسۍ انورټرونو څخه کار اخلي چې د-PV جنريټر يا سولر تختې او پمپ ترمنځ ورته والی غوره کوي.
د وړو اوبو پمپ ډول غوره کول د اوبو سر او د ورځني اوبو اړتياو پراساس دی.
انځور ۱ د نوي PV پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې له پاره د لويې نخښې اوډون ښهيي. دا اوډون په دې پروژه کې منل شوی.
د سولر PV - ټولوالې اندازه د بېلابېلو فاکتورونو په کره ميچې او د پينل توليد فاکتور (PGF) پورې اړه لري.

ټوبونی (ضميمه) ۱، او ۲:. د سولر شيشې PV- د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستمونو او د PGF ټوليز فاکتور اټکل کولو سپړنې (توضيحات) وړاندې کوي. دا معلومه شوه چې:
په ټوليزه توګه د کمولو فکتور = ۰.۶۲
د هړپۍ کورنۍ فاکټور يا (PGF) = ۲.۰۱۵ کيلوواټ ساعت يا کيلوواټ انرژي (kWh/kWp) ورځ د ټول کال له پاره.
د هړپۍ کورنۍ فاکټور يا (PGF) ≅ ۴ د ډيزاين مياشت د جون له پاره.

۳:. Dahl، په مصر کې د دوامدار صحرا کرنې له پاره د هايبريډ برېښنا سيستمونو اقتصاد، انرژي ۳۰ (۲۰۰۵) ۱۲۷۱-۸۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤.: M. EL-Shimy: د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سیستمونو له پاره د یوون یا واحد فوټوولټیک جنراتورونو اندازه کول.
د دوامداري انرژۍ نړۍ وال ژورنال ۲۰۱۲/۰۱; ۳۲(٥):۱-۱۸.، DOI:۱۰,۱۰۸۰/۱٤۷۸٦٤٥۱,۲۰۱۲,٦۹۷٤٦۳
٥ .: محمد الشیمی، محمد نور، طه عبدو: د اوبو لګولو د ځنډولو بارونو باندې تمرکز سره د پمپ کولو سیستمونو عمومي کتنه.

د بریښنا د تولید له پاره د متغیر تجدید وړ سرچینو اقتصاد، د محمد له خوا ایډیټ شوی. د پروژې په ساحه کې د اوبو لګولو د پمپ کولو اړتیاوې:.

- د وړاندیز شوي پورته ستیشن ځای: [۳۷,۰۷۲۸٥۲۷۸o N, ٦۷,٥۱۲۹٥۰۰۰o E]
- د وړاندیز شوي پمپ ستیشن او غوښتل شوې کروندې (کمانډ ایریا) ترمنځ د لوړوالي توپیر ۱٥ میتره دی.
- په هر اېکټار کې د اړتیا وړ میاشتني اخراج په لاندې لښتیلیک کې ښودل شوي.

میاشتې	د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د میاشتني اخراج اړتیاوې Q (/ s / ha³M^)
وری	۰.۰۰۱۰۳۱
غویی	۰.۰۰۲۹۲۳
غبرګولی	۰.۰۰۳۶۴۰
چنګاښ	۰.۰۰۳۰۴۵
زمری	۰.۰۰۲۶۴۷
وږی	۰.۰۰۱۷۵۵
تله	۰.۰۰۰۹۳۵
لړم	۰.۰۰۰۱۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لیندۍ	۰.۰۰۰۰۰۰۲
مرغومی	۰.۰۰۰۰۰۰۱
سلواغه	۰.۰۰۰۰۰۵۸
کب	۰.۰۰۰۳۷۹

لښتیلیک ٦. ١٧ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د میاشتني وېستلو (خارج کولو یا ډیسچارچ) اړتیاوې

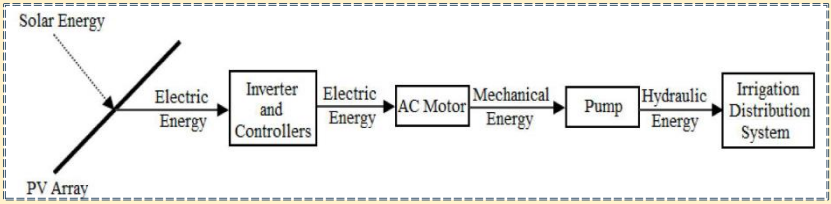

څېره ٦. ٣٠ په ټوله کې د لمریزې بریښنا پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې هډ (سکیمیک یا جلاکېدنې، بیلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) یا د بلاک څېره (ډیاګرام).

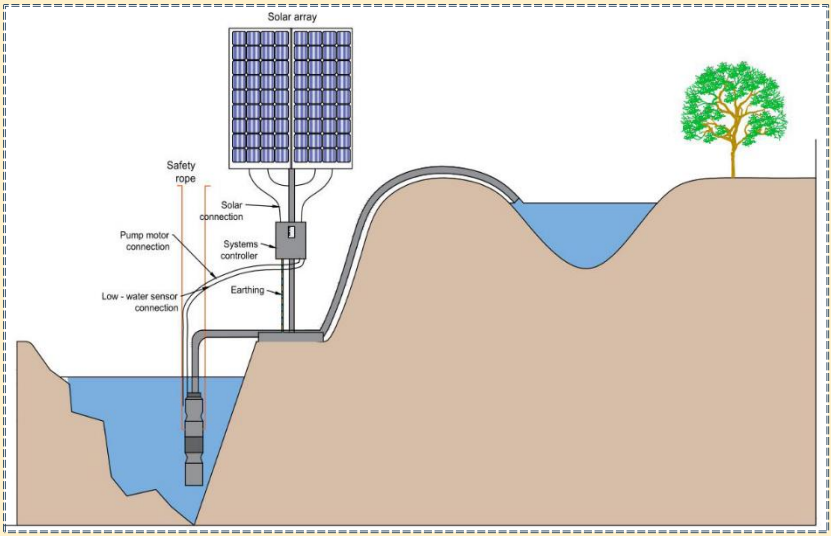

انځور ٦. ١٣٧ دوې لمرېزې ښېښې (لمریزه دړه، سولر تختې، عادي سولرPV) د اوبولګولو ټولواله د لویو پروژو له پاره د سبمرسیبل پمپ سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

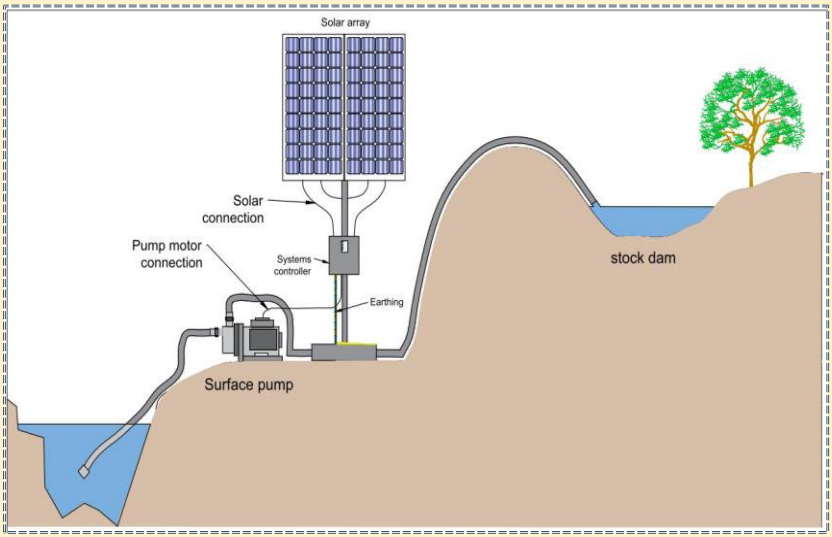

انځور ٦. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولرPV) د مونوسيټ پمپ سره (د بزګرانو له پاره).

- د ورځنې کارونې موده = د ټولو بديلونو له پاره ۱۲ ساعته، د بېلګې په توګه په ورکړل شوي خارج کې د ځنډولو وړ بار موده، د ګټور برېښنا توليد له پاره د ورځې رڼا شا او خوا ۱۰ ساعته ده. ,, دا په څېره ۶. ۳۱ کې ښودل شوي چېرې چې د مياشتنۍ منځنۍ ورځې د رڼا موده او د په وربېځو ورځو کې د رڼا کچې ښودل شوي،، (https://power.larc.nasa.gov/)

د مېچې پايلې څخه څرګنده ده چې د اوړي لمريزې انرژۍ شتون، د نورو موسمونو په پرتله خورا لوی دی. په خوشبختۍ سره، د اوبو لګولو د پمپ کولو بار د دوبي لوړ بار دی، په داسې حال کې چې د ژمي ارزښت يې نږدې صفر دی. لکه څنګه چې په (په هر اېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارچ) اړتياوې) لښتيليک: کې ښودل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

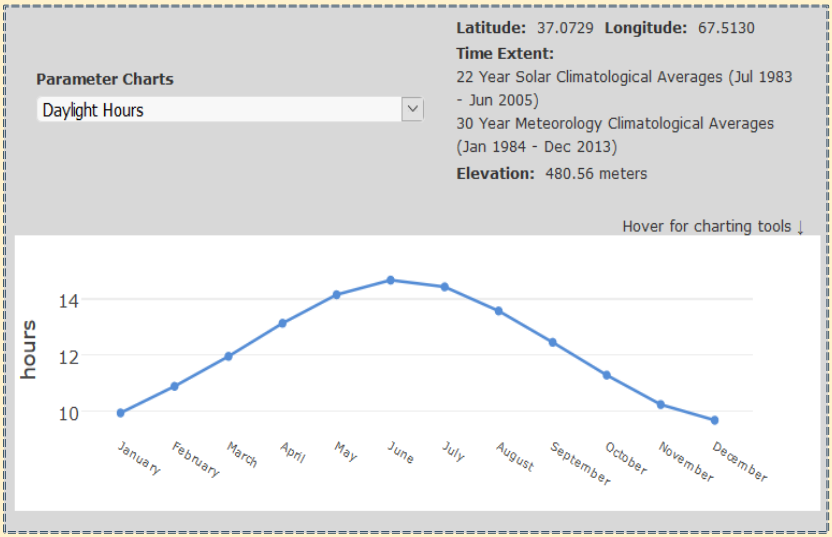

څېره ٦. ۳۱ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه.

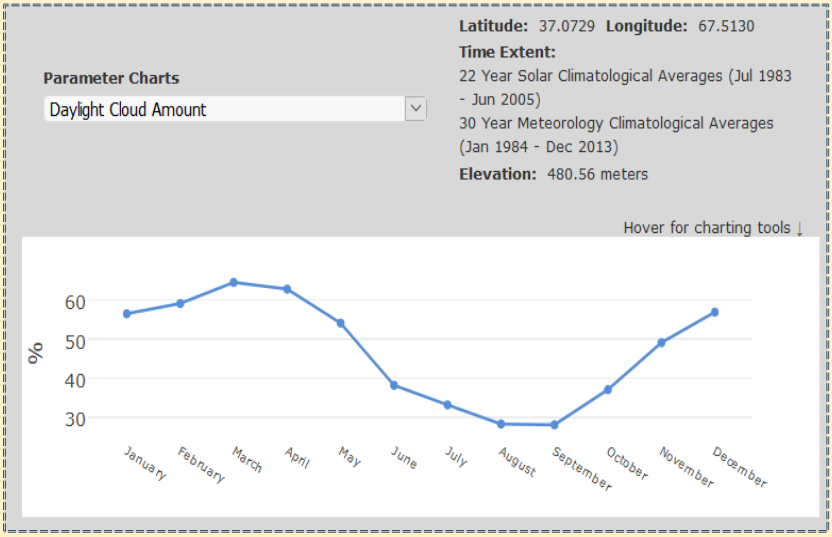

څېره ٦. ۳۲ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په وريځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته معلوماتو پر بنسټ، دوې بڼې په پام کې نيول شوي دي. نوموړې بڼې په لاندې ډول سره لېست شوي او دا د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستم ملکيت او د قوماندې ساحې پر بنسټ دي.

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه

د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د لوستې مياشتني اخراج يا ډيسچارچ (M^۳ / s / ha)	لوړوالی (مېتره)	غوښتل شوې کروندې (اېکتاره)	څښتن	بل غوراوی (يا پر ځای يې)
۰.۰۰۳۶۴۲	۱۵	۲۰۰۰۰	دولت	۰
	۱۵	۲۰۰۰	دولت	۱
	۱۵	۲۰	کروندګر	۲

لښتيليک ٦. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي

د ټولو بل غوراوی (پر ځای يې يا ځايناستي) له پاره چې په (انځور د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په وربېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه) کې ښودل شوي، پمپ ته د پايپ اوږدوالی ۵ مېتره دی.

د پايپ ټوټونی (قطر) د زيانونو کمولو له پاره نا څرګند دی. په ټولو مسلو کې د موټور پمپ اغېزمنتيا په منځنۍ ډول شا او خوا له سلو ٦٠٪ دی.

د انرژي پيداورو شمېرنه د PV لمريزو ډرو يا سولري بريښنا ټولوالو پوستکالي او PGF ميتود په کارولو سره ترسره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. ٥٨ د پمپونو اندازه کول، د PV لمريزې شيشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.

پايلې په ١٩,١٦ لاندې لښتيليک کې ليست شوي دي. د خوځېدونکي (متحرک) سر، پمپ برېښنا (توان) د PV لمريزې برېښنا په کاراچونه (ځيرېدونه، يوه شی په بل شي غوړونه، اپليکيشن) په کارولو سره اټکل کيږي.

په داسې پېر کې چې پاتې حسابونه د پرمختللي PGF ميتود (لاندې څېرې) په کارولو سره ترسره کيږي.

1 .لمريزې برېښنايي ښېښو لړ؛ ٢. لمر اخيستونکی؛ ٣. لوړې برېښنا ټکي اخيستونکی تولواله؛ ۴. برېښنا د برابرولو ټولواله؛ ۵. د برېښنا زېرمه کولو؛ ۶. خرچه (مصرف).

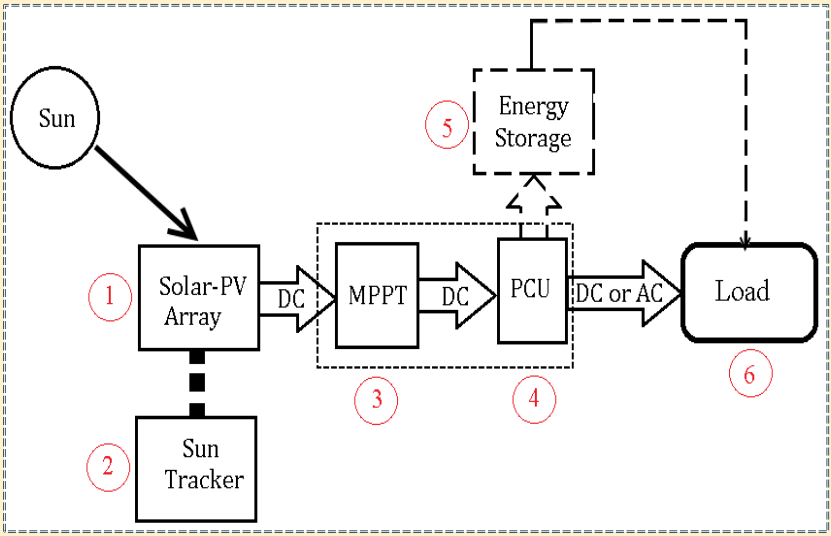

څېره ٦. ٣٣ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالي اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور څېره د ستې بلاک پرتلنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

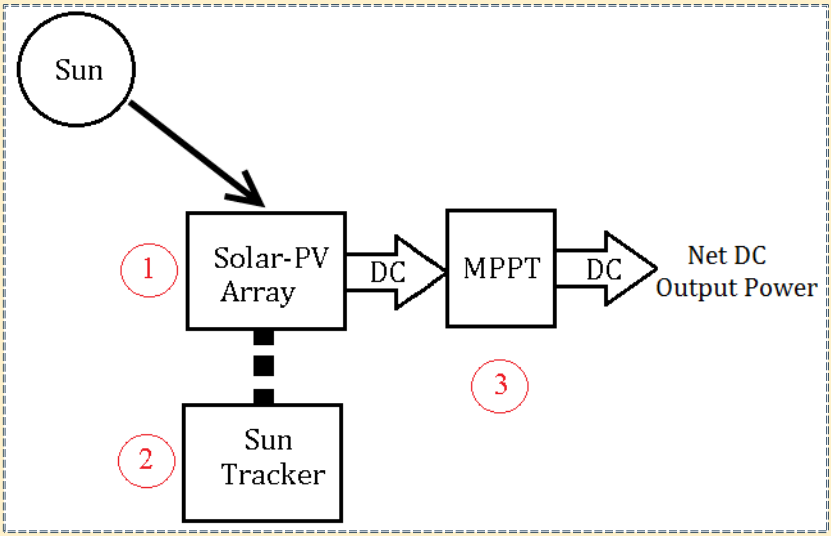

څېره ٦. ٣٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمريزې برېښنا پيداور څېره د ستې بلاک پرتلنه.

د پمپ ډول په ۳ ضميمه کې ښودل شوي چارټ سره سم غوره شوی. انورټر بايد د اوبو پمپ (موټرو انرش) جريان په پام کې و نيسي.

د دې ښکاروندې کچه په لاندې ډول ده:

- انورټر يوازې د ژوندۍ برېښنا AC بارونو رسولو له پاره کارول کېږي، د بېلګې په توګه د اوبو پمپ (موټرو).
- انورټرونه بايد د MPPT سره د انرژي لوړې کچې ترلاس کولو له پاره په کارېږي.
- د انورټر اخيستلو کچه ≤ د وسايلو ژوندۍ برېښنا ټول واټ سره برابر دی.
- که بارونه څرخي (موټر يا کمپرسور بارونه):
  - د انورټر اندازه ≤ ۰.۳ × د څرخيدونکي وسايلو ژوندۍ برېښنا ټول سره برابر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا د موټرو د روښانولو پرمهال د جريان، سرج جريان اداره کول دي.
- اړينه ده چې لمريزو ښېښنو په ليکه کولو کچې سره برابر وي.

بل غوراوی (يا پر ځای يې، ځای ناسته)	۰ (دولت:. ۲۰،۰۰۰ هېکتاره کروندې)	۱(دولت:. ۲،۰۰۰ هېکتاره کروندې)	۲ (کروندگر:. ۲۰ هېکتاره کروندې)
د پمپ کولو ټول ځواک په کيلو واټ (kW).	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱,۷۸٦,٤۰۱۰۰	۱۷,۸٦٤۰۱
د برېښنا انرژۍ د ډيزاين مياشتنۍ اړتياوې، کيلو واټ ساعت پر ورځ (ورځ / کيلو واټ ساعت)	۱۷۸,٦٤۰,۱۰	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱۷۸,٦٤۰۱۰
د لمريزو ښېښنو لړ (اريس) ټول ګنجايش يا ظرفيت کيلو واټ څوکه (kWp)	٤٤,٦٦۰,۰۲	٤,٤٦٦,۰۰۲٥۰	٤٤,٦٦۰۰۳
د لمريزو ښېښنو د ګټنې بڼه	سويل (جنوب)	سويل	سويل
د لمريزو ښېښنو ځای پرځای کولو زاويه درجه	۳۱	۳۱	۳۱
۱۳۰ واټ څوکه (پيک واټ) ښېښنو ګڼه	۳٤۳,٥٤۰,۰۰	۳٤,۳٥٤	۳٤٤
د لمريزې ښېښنو د بلاک ګڼه (د پمپونو له ګڼې سره برابره ده)	٤۰	٤	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه بلاک کې په هر تار کې د لمریزې ښېښنو لړۍ تړل شوې ګڼه	٤٨	٤٨	٢٤
په هر بلاک کې د موازې تارونو ګڼه (شمېر)	١٧٩	١٧٩	١٥
د هر یوې لمرېزې ښېښې (یکړ یا واحد سولر-PV) بلاک ظرفیت (Kwp).	١,١١٦,٥٠	١,١١٦,٥٠	٤٤,٧٢
د لمرېزې ښېښې برېښنا برابرولو سیمه مربع متېره (۲m)	٦٢٥,٢٤٣,٠٠	٦٢,٥٢٥,٠٠	٦٢٦,٠٠
	(٦٢,٥٢٤٣ ha)	(٦,٢٥٢٥ ha)	(٠,٠٦٢٦ ha)
د اېنورټر اډې (ستېشن) خوندي ټوله اندازه په کیلو واټ (kW)	٥٣,٥٩٢,٠٠	٥,٣٦٠,٠٠	٥٤,٠٠
د یوه اېنورټر کچه (اندازه) کیلو واټ (kW)	١,٣٤٠,٠٠	١,٣٤٠,٠٠	٥٤,٠٠
د اصلي اېنورټر ګڼه	٤٠,٠٠	٤,٠٠	١,٠٠
د ملاتړ(ستېنډ بی) اېنورټر ګڼه	٤٠,٠٠	٤,٠٠	١,٠٠
د اړتیا ټولو اېنورټر ونو کچه (اندازه) کیلو واټ (kW)	٨٠,٠٠	٨,٠٠	٢,٠٠
د یوه اېنورټر کچه کیلو واټ (kW)	١,٣٤٠,٠٠	١,٣٤٠,٠٠	٥٤,٠٠
د پمپ ډول (بڼه).	سبمیرسیبل سینترپیوژل پمپ		
ساده اوډون		دریمه څېره:. اې او پې	څلورمه څېره:. اې او پې

لښتیلیک ٦. ١٩ د پمپ او PV فوټوولتیک (لمرېزې ښېښې) په لیکه کلولو مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انرژۍ د خوندیتوب له پامه (د بېلګې په توګه د بادونو له امله په سیمه ایزه سیمه کې د لمریز وړانګو د ناڅاپي نشتوالي له امله رامینځته شوي، احتمالي پېښو څخه مخنیوي له پاره) او بله پام (۲۰,۰۰۰ اېکتاره دولتي پمپ سټیشن د دې لوستې له پاتې برخې څخه ایستل شوی دی).

دا د پورتني لښتیلیک ۶. ۱۹ څخه روښانه ده چې د لمریزې ښېښو په لیکه کولو کچې (او نور ارزښتونه یا د کالب ظرفیت) د غوښتل شوې کروندې سره نېغ په نېغه تړاو لري. لاندې اړیکې پلي کېږي:

- د لمریزې ښېښو په لیکه کولو کچې یا د کالب ظرفیت له ۲.۲۳۳ کیلواټ برېښنا پر اېکټاره (kWp/ha) سره برابره ده.
- د انورټر خوندي کچه له ۲.۶۷۹۶ کیلواټ پراېکټاره (kW/ha) سره برابره ده.

بل لورې ته د کوشنۍ یو ویالو پر سره، یا شاخونو پر سر شونې د چې د لمریزې ښېښو په لیکه کولو یا کالب ځای پر ځای کړو. خو د لویې ویالې پر سر چې په منځنۍ کچه ۱۲۰ مېترو پورې دي، د کالبونو لوړې خرچې له اړخه نه شو کولی لمریزې ښېښې ځای پر ځای کړو.

ټولې لمریزې ښېښې اړینه ده چې د برېښنا نړۍوال ښکاروندي IEC ۶۱۷۳۰ پر بنسټ وي، ودانیزې اړتیاوې یې د دوېیمې برخې د خوندیتوب وړتیا له پاره د ازموینې اړتیاوې (testing to identify quality solar modules ۶۱۲۱۵IEC۱۹) پوره کړي او څه رنګوالی یې اړخ په اړخ و لیدل شي چې ټکی درز او ماتوالی، کړوپوالی، کرښه شوې، خنډ، د سست ټنګښت او د لینونو ناسمه څه رنګوالی و نه لري چې بیا تر ۲۵ کلونو پورې ګټور کړنه نه شي ورکولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

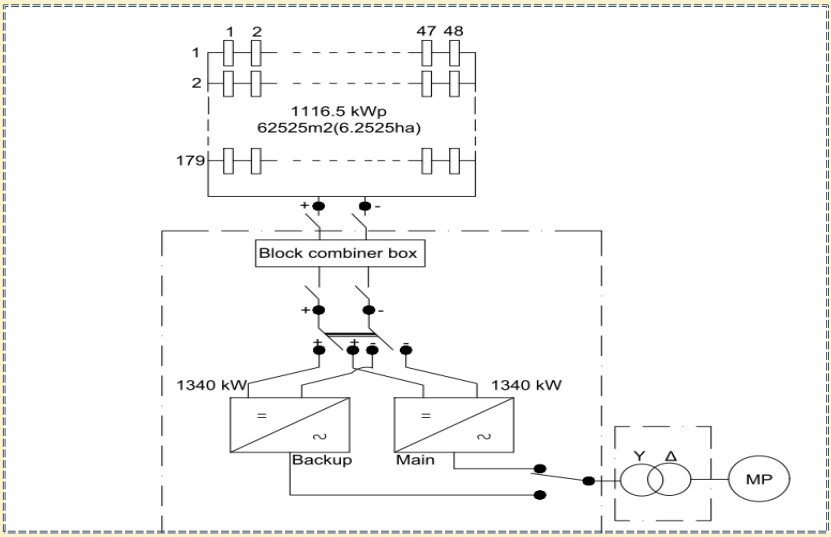

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۲ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

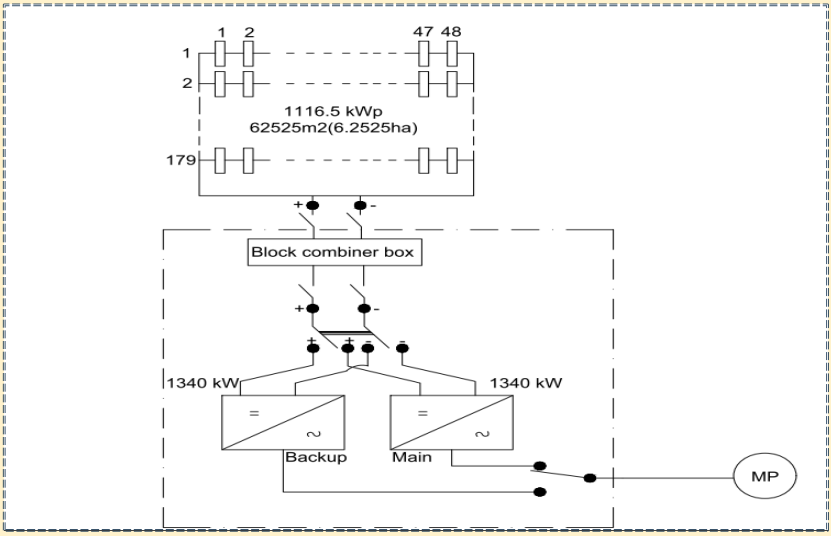

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۳ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

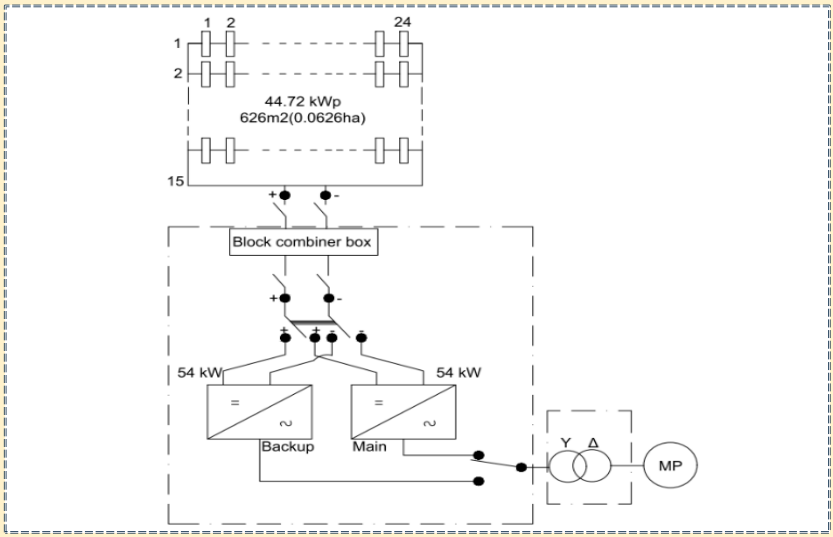

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (٢٠ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

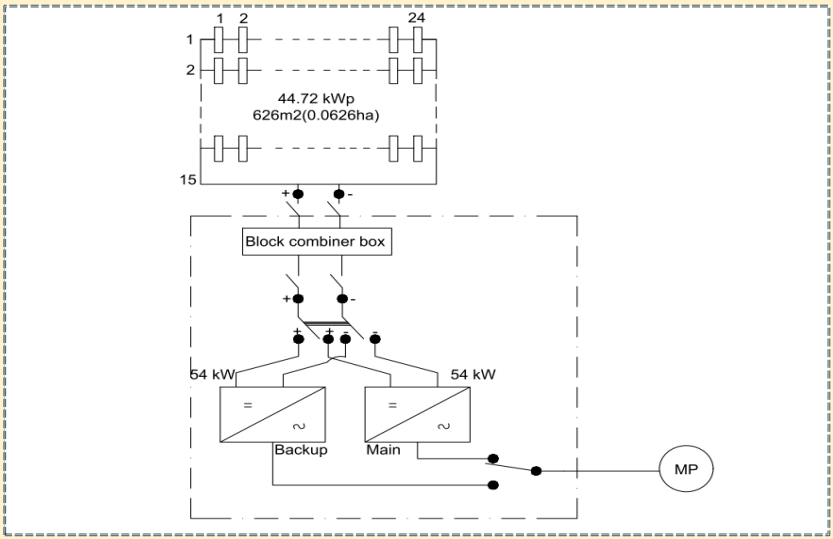

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (٢٠ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

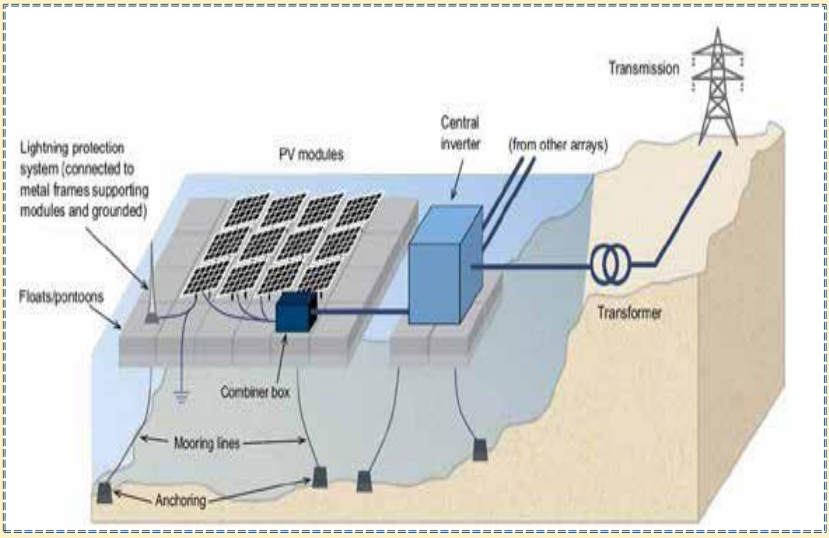

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٦ د یوه عادي لویه پیمانه فلوتینګ PV تولوالي سکیماتیک ښودنه د دې له کلیدي برخو سره.

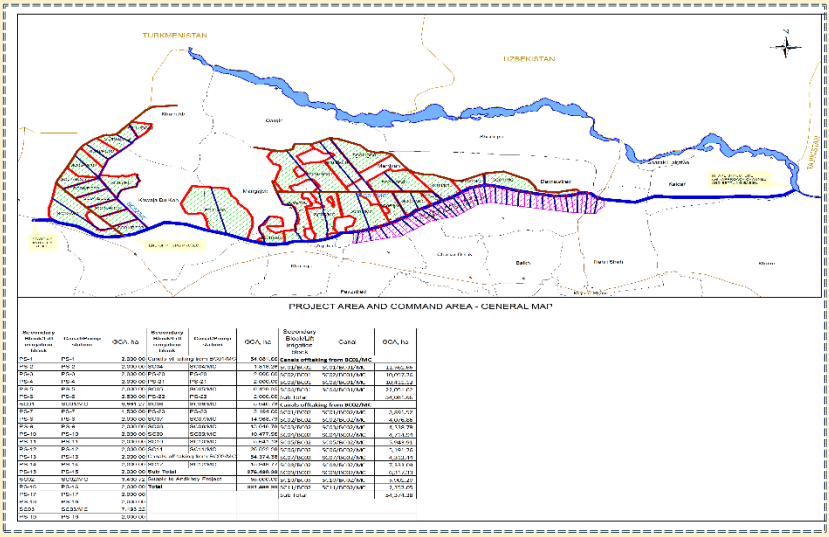

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٧ د پروژې (کوش تپې لویې ویالې) سېمه او د غوښتل شوې سیمې لویه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

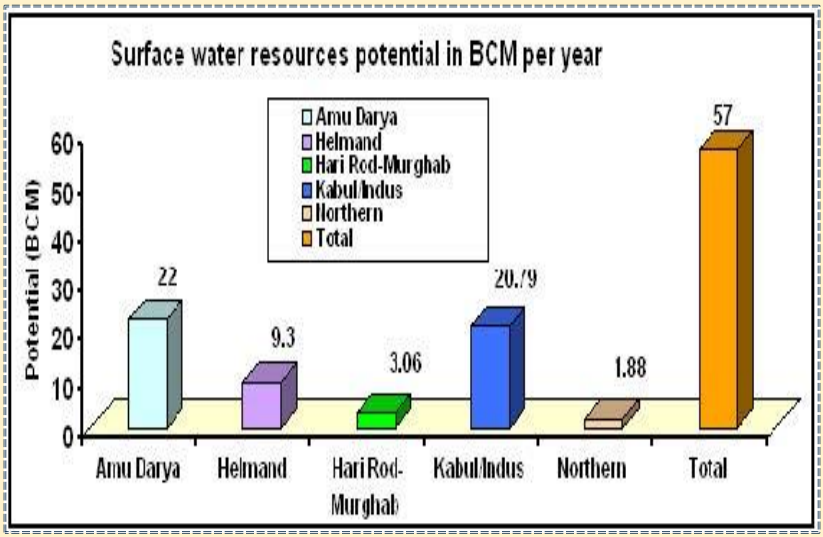

څېره ٦. ۳۵ د سويم په سټه د ټاټوبي پر مخ د بهېدلي اوبو لږ تر لږه کلنی کچه په مکعب بېليون مېتره.

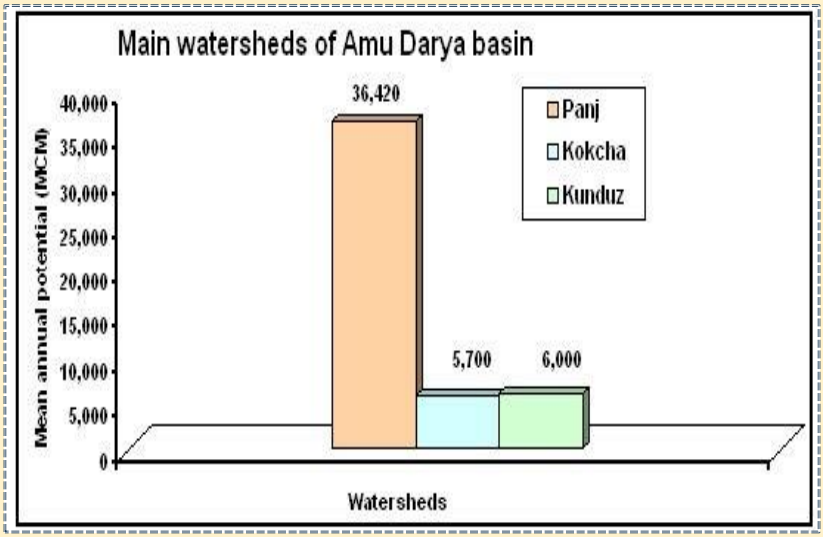

څېره ٦. ۳٦ د سويم په سټه د اموسين تتي پر مخ د بهېدلي اوبو لږ تر لږه کلنی کچه په مکعب مېليون مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

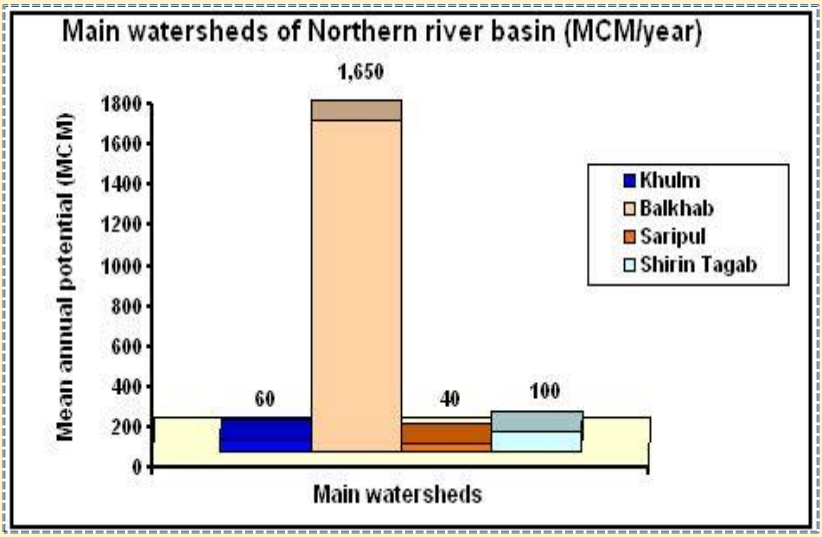

څېره ٦. ٣٧ د سويم په سټه د شمال سينيزي سيمې تتي پر مخ د بهېدلي اوبو لږ تر لږه کلنی کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېليون مېتره.

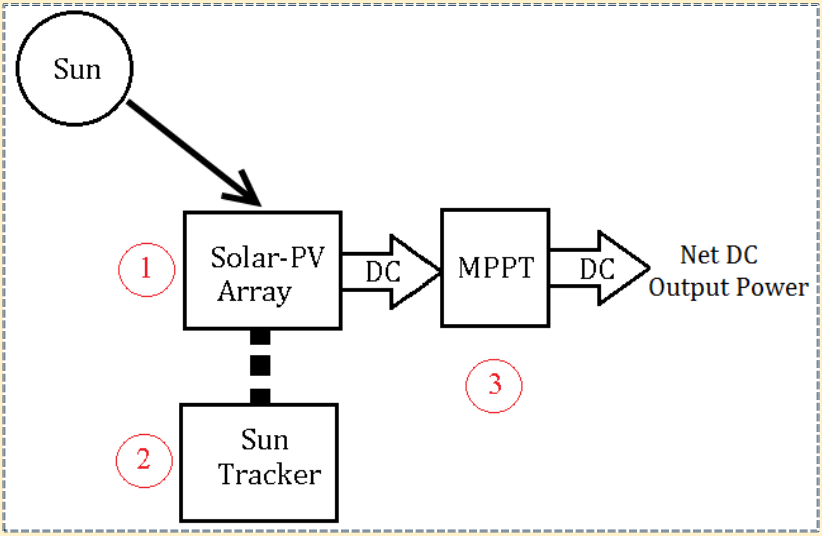

څېره ٦. ٣٨ د کيڼ يا ليفټ ابوکولو کروندو له پاره د لمريزي برېښنا څېره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

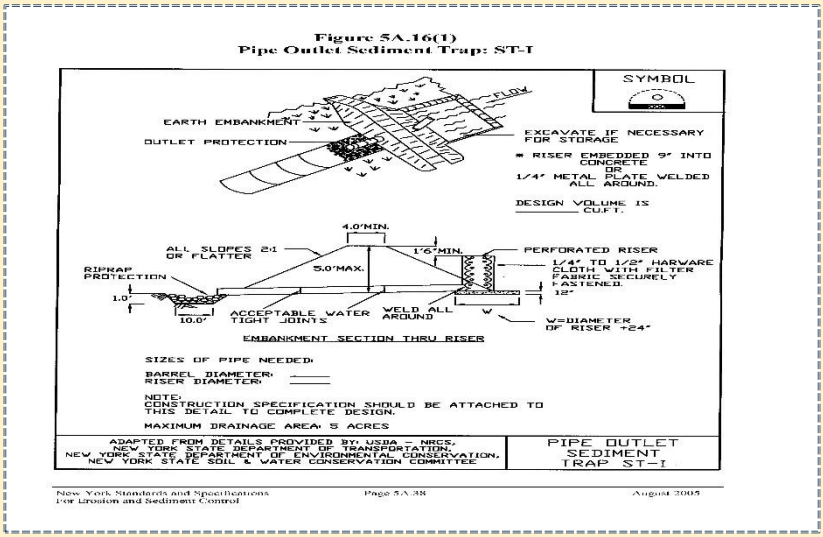

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٨ کنوبی، رسوبي مواد (د اوبو يا باد پواسطه)، خړه يا تل ته کښيناستونکی موادو په پيپ باندې وپستلو نخښه.

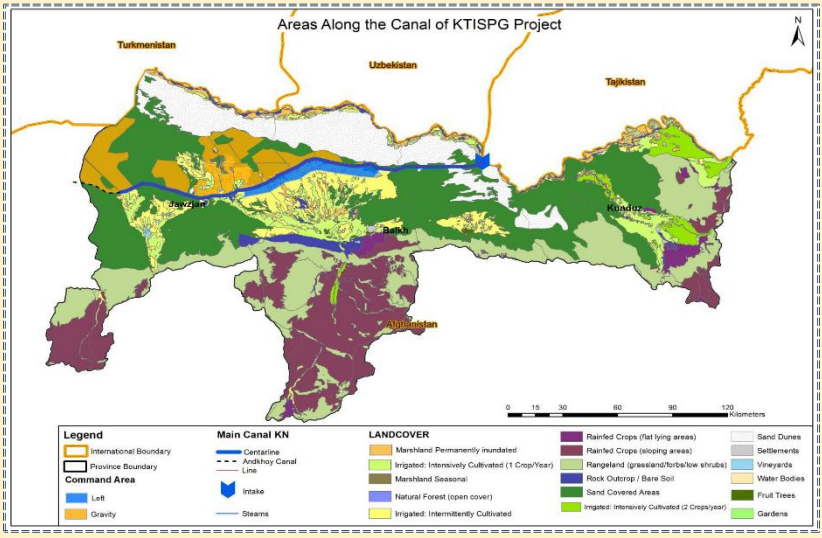

انځور ٦ .١٣٩ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندي د اوزبيکپستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

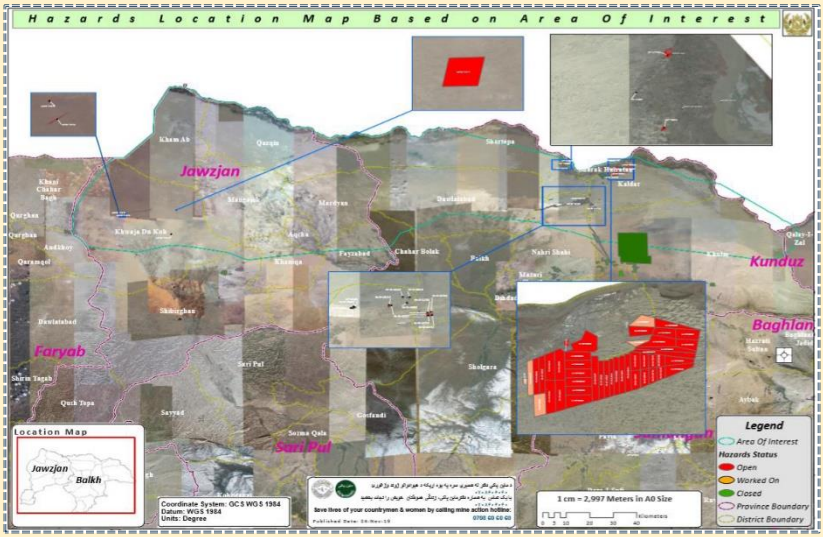

انځور ٦. ١٤٠ خواجه دوکوه ولسوالی کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وپړې پاملرنې بشپړه نخښه.

S#	DUFF_DIST	Region	Province	District	Village	Hazard_ID	Hazard Name	Hazard Area Sqm	Status of hazards	Survey Agency	Roads	Agriculture	Grazing	Blockages	Hazard Type	Latitude	Longitude	Hazard Classification
1	0	North	Balkh	Kaldar	Tang Zabu	Ho-ID-20084	AF/1615/1455/RF0005	67554	Operational	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.10077	67.47557	CHA
2	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Ho-ID-21084	B/3123	51511	Closed	HT			Grazing	Grazing	BF	37.20077	67.43037	CHA
3	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Ho-ID-21601	B/3123	262397	Worked on	HT			Grazing	Grazing	BF	37.13943	67.43375	CHA
4	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nawawrd	Ho-ID-21778	AF/1602/1413/RF0097	291430	Operational	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.32412	67.3208	SHA
5	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nawawrd	Ho-ID-21772	AF/1602/1413/RF0097	246595	Operational	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.32452	67.3208	CHA
6	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nawawrd	Ho-ID-21766	AF/1602/1413/RF0095	219164	Worked on	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.32011	67.32797	CHA
7	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nawawrd	Ho-ID-21762	AF/1602/1413/RF0094	329041	Operational	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.31911	67.32797	CHA
8	0	North	Balkh	Khulm	Deh Now	Ho-ID-21898	B/3127	1660	Closed	HT				Housing	BF	36.89921	67.34314	SHA
9	0	North	Jawzjan	Khanaqa	Kafgir	MF-NA-599	17/1706/1653/001	41845	Closed	MCPA				Housing	MineField	36.836111	66.097222	SHA
10	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1312	AF/1602/1479/RF0045	45160	Closed	MDC	Road			Road	MineField	37.03419	67.18527	SHA
11	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-544	AF/1613/3266/RF0015	46100	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.202167	67.439583	SHA
12	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-HF-137	H/2612	1600	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.94054	67.30839	SHA
13	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-500	H/860	5900	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.202013	67.396273	SHA
14	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-HF-149	H/2607	12000	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.93001	67.32287	SHA
15	0	North	Jawzjan	Qaraqin	Kawk	MF-NA-488	H/842	6000	Closed	HT				Water	MineField	37.347784	66.24093	SHA
16	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-547	AF/1613/3266/RF0016	196600	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201972	67.434306	CHA
17	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-567	AF/1613/3266/RF0019	374800	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207222	67.43575	CHA
18	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-393	16/1613/1458/006	332909	Closed	MCPA		Agriculture		Agriculture	BF	37.207617	67.410617	CHA
19	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-559	AF/1613/3266/RF0018	181400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.2028	67.4416	CHA
20	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-367	16/1613/1458/002	414600	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22835	67.438067	CHA
21	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-398	AF/1602/1430/RF0015	135574	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.035	67.1718	SHA
22	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-281	16/1602/1430/014	35306	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.052667	67.290167	SHA
23	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-NA-1200	H/2604	78500	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.05056	67.34583	SHA
24	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-351	16/1613/1458/Rs004	225300	Closed	MCPA				Housing	ASP	37.226528	67.436611	CHA
25	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-990	H/4044	1400	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.37639	67.31314	SHA
26	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-344	B/890	380000	Closed	HT				Housing	BF	37.202319	67.40635	CHA
27	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-403	H/669	9154	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.175	67.419439	SHA
28	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-795	H/3041	8420	Closed	HT		Agriculture		Waterirrigation	MineField	37.20298	67.3923	SHA
29	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-952	16/1613/1458/005	147200	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22185	67.434083	CHA
30	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-585	AF/1613/3266/RF0021	319500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201417	67.434861	CHA
31	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-HF-1421	H/2602	7000	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.97132	67.30907	SHA
32	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-NA-687	AF/1602/0800/MF0031	28800	Closed	MDC	Road			Roadinfrastructure	MineField	37.03161	67.30927	SHA
33	0	North	Jawzjan	Aqcha	Qara Boian (1)	MF-NA-662	H/1452	1600	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.855833	66.210661	SHA
34	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-579	AF/1613/3266/RF0020	394500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201722	67.43475	CHA
35	0	North	Balkh	Shortepa	Hasareh Tepha	MF-NA-769	H/2605	34595	Closed	HT					MineField	37.1769	67.22419	SHA
36	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-557	16/1613/3266/017	149900	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.208083	67.443361	CHA
37	0	North	Jawzjan	Aqcha	Bab Kot	MF-NA-609	AF/1706/1671/MF0003	18900	Closed	MCPA				Water	MineField	36.87	66.202917	SHA
38	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Taghir Pata	MF-NA-833	H/2610	2000	Closed	HT					MineField	37.134511	67.300661	SHA
39	0	North	Balkh	Shortepa	Bazarak	MF-NA-344	AF/1604/3267/MF0002	500	Closed	DDG		Agriculture		Agriculture	MineField	37.32991	66.82238	SHA
40	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-661	AF/1613/3266/Pl-HnPL/0	14000	Closed	MCPA				Infrastructure	MineField	37.217889	67.432167	SHA
41	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-945	16/1613/1458/003	179800	Closed	MCPA				Housing	BF	37.227367	67.448783	CHA
42	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-545	AF/1613/3266/RF0014	394400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207139	67.436722	CHA
43	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-663	AF/1613/3266/Pl-Hn-PL/0	122700	Closed	MCPA			Grazing	Infrastructure Grazing	MineField	37.217139	67.430778	SHA
44	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1347	AF/1602/1479/MF0047	26000	Closed	MDC	Road			Roadinfrastructure	MineField	37.057444	67.309972	SHA
45	0	North	Balkh	Shortepa	Hasareh Tepha	MF-NA-756	H/3042	14500	Closed	HT					MineField	37.160486	67.286672	SHA
46	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-421	16/1613/3266/007	7102	Closed	MCPA				Housing	MineField	37.222583	67.439278	SHA
47	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-531	AF/1613/3266/RF0012	246000	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.20025	67.438306	CHA
48	0	North	Balkh	Shortepa	Tash Guzar	MF-NA-477	16/1604/1527/MF0001	15064	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.159722	67.283167	SHA
49	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa	MF-NA-834	H/2603	8500	Closed	HT					MineField	36.981467	67.310697	SHA
50	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-542	16/1602/1430/MF0017	86970	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.057	67.1526	SHA

لښتيليک ٦. ٢٠ د کوش تپي ويالي په اوږدو د ماين څخه د ځان ژغورني، ساتني او پاملرني اووه ځايونو معلومات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٤١ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. په ټاکلو ١٣٠ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې.

انځور ٦. ١٤٢ په اکچې ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

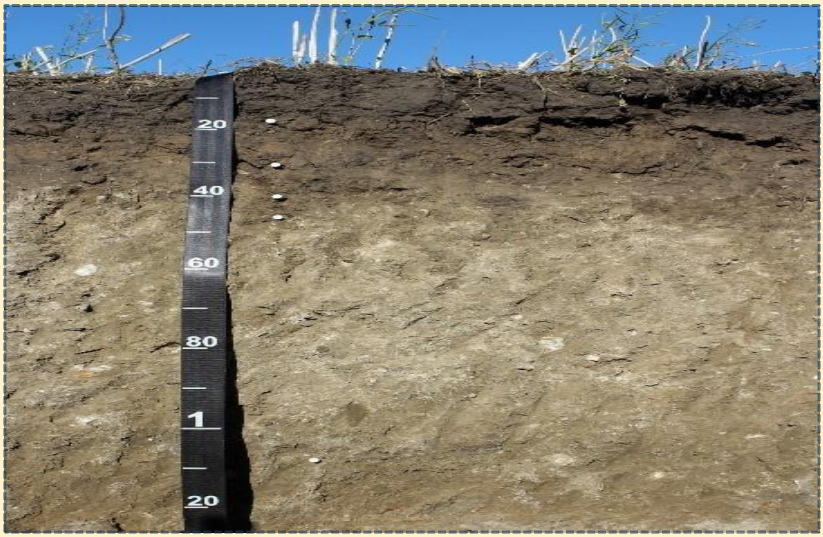

انځور ٦. ١٤٣ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ١.٢٥ اوږدوالی، ٠.٨ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ٥٠٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده.

انځور ٦. ١٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٤٥ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه.

انځور ٦. ١٤٦ د لويې ويالې په اوږدو لورې د خاورې د ازموينې څاه بېلګې ښه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوړدو لوري، خاورې د ازموينې څاه بېلګې ښه.
لېږد را لېږد ټپټپې يا موټرګاډ په مرسته.

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوړدو لوري، خاورې د ازموينې څاه بېلګې ښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړني.

انځور ٦. ١٤٩ ويالي څخه د شګو مخنيوي د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله.

انځور ٦. ١٥٠ د شګو توپانونو د مخنيوي ټولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

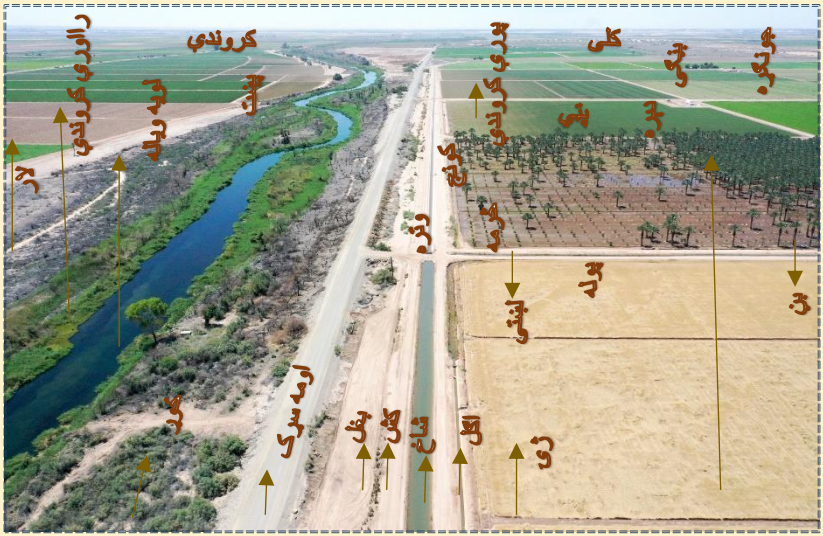

انځور ٦. ۱۵۱ کولو راډو سیند او د کرکیلې کروندو پېژند لېپل. له لار، پورې کروندې، لویه ویاله، کروندې، پښت، ځوړ، اومه سړک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژی، لښتی، پوله، بن، ځرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پټی، دېره، ښکی او جونګړه په ګوته کوي. د وی یا ویکیي له پامه ویاله (کانال) هغه سر لوسې تخینکي الې (پلان، نخښې یا CONTRIVANCE) ته وایي چې له یوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مایع شیان بهېږي. په اصطلاح کې د هر یوه پنځې او شلخې ډنډ، تتي، ویالې، ښاخ، ببلې، لښتي، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ تې)، هډی (اډی)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاینی اډی چې ورسته خړوبېږي)، کروندې (څوپټیه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسیلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته ویاله وایي چې ټول نوموړي په مایعاتو پنډ وي. لکه د کوش تپې ویاله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٥٢ د یوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوږ وي.

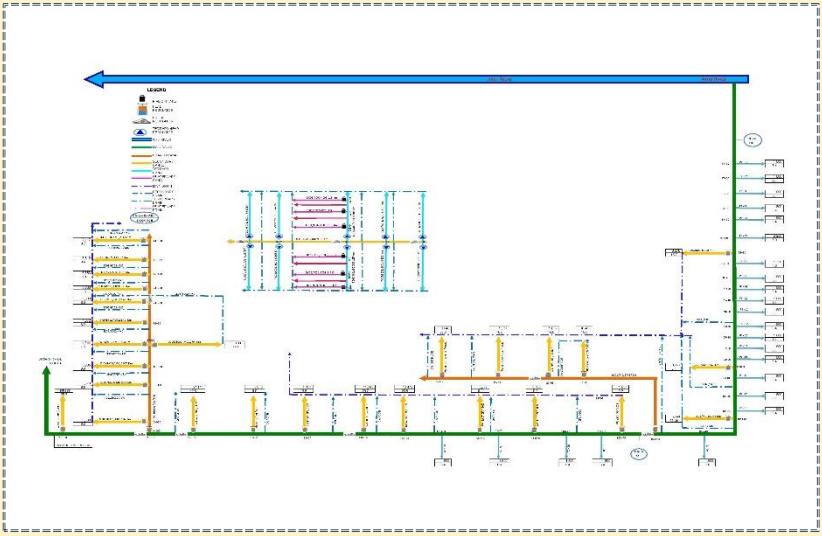

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٩ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکلیت، شیما) ټولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

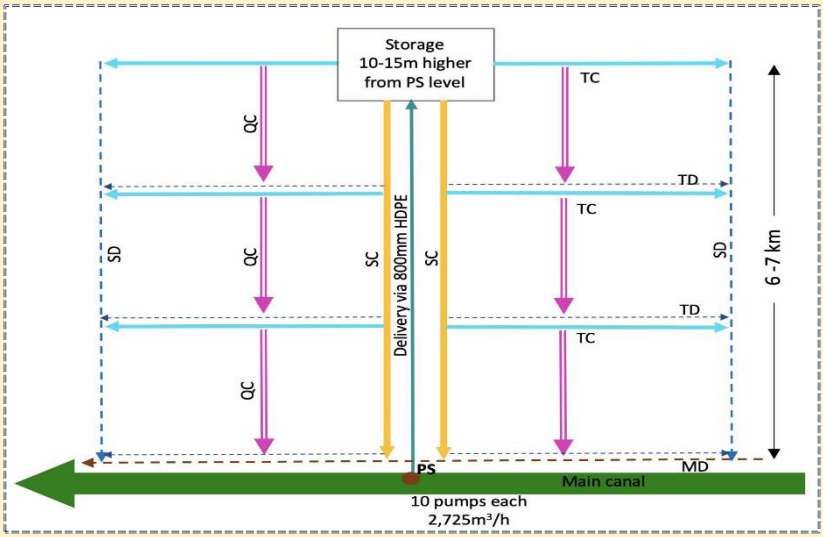

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٠ کوش تپې لويې ويالې تندر يا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کيڼ خړوبولو لمرې اډې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنۍ ويالې نخښه لوری په ژېړ رنګ، ويالې غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنسټيزه خړوبونکې ويالې غشی رنګ په قهوه يي، خړوبونکې کوشنۍ ويالې غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټۍ يو خړوبولو او اوبووېستلو کيڼ يا ليف اېرېګيشن ټولولې بنې نخښه.

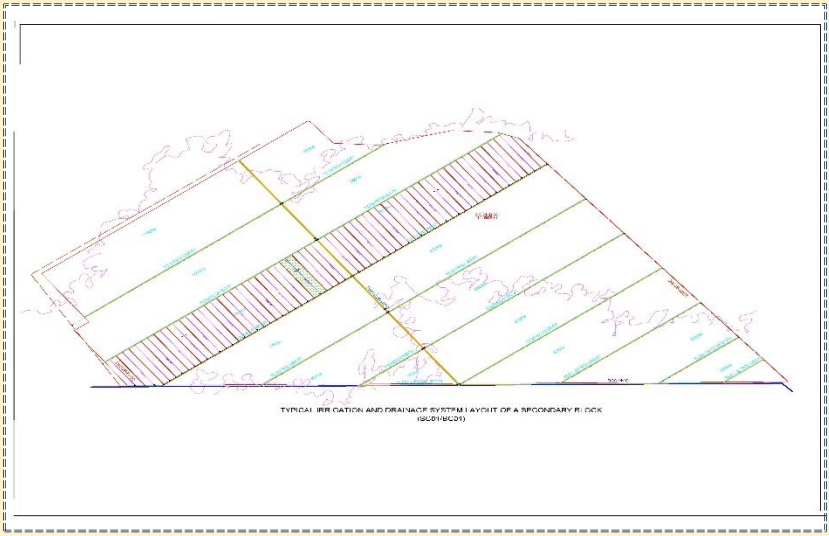

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۱ کوش تپې لویې ویالې پروژې د کرکېلې کروندو د پټې یو خړوبولو او اوبووېستلو ټولولې بڼې نخښه.

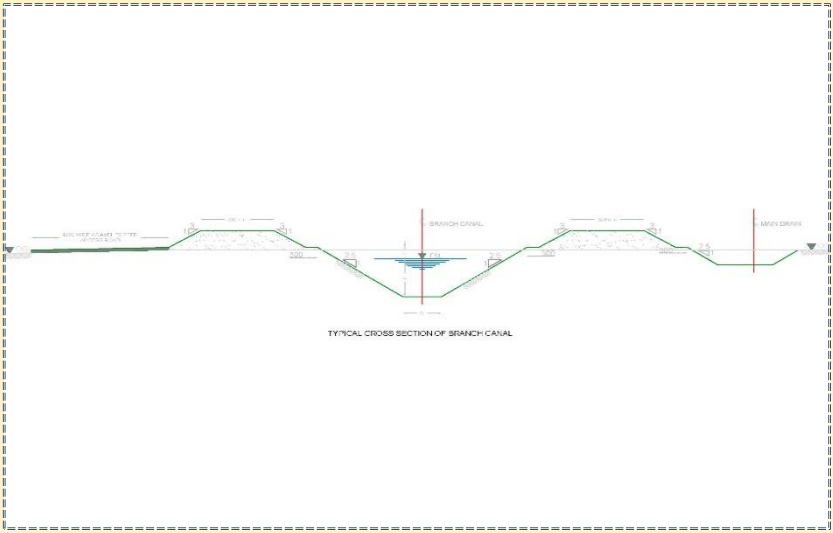

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۲ د ویالې د ټوټې نخښه.

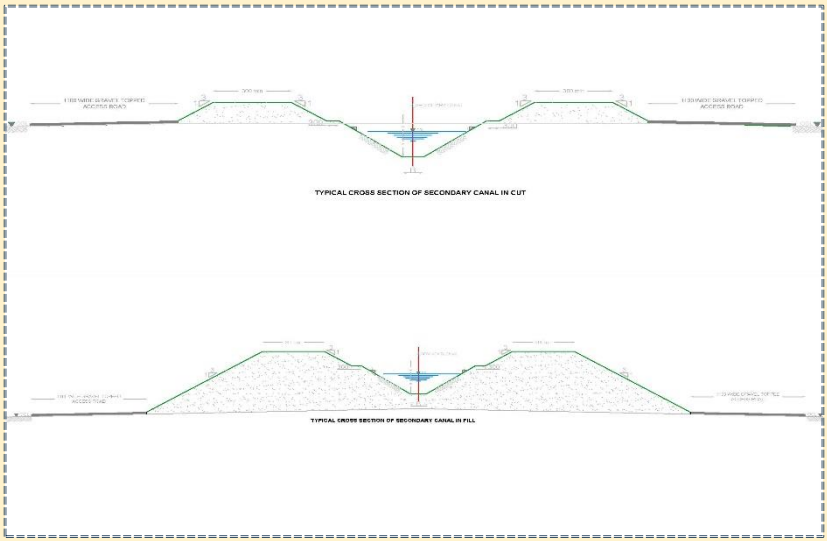

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۳ د کېندني کوشنی ویالې د ټوټې نخښه او د ډککړې کوشنی ویالې د ټوټې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړني.

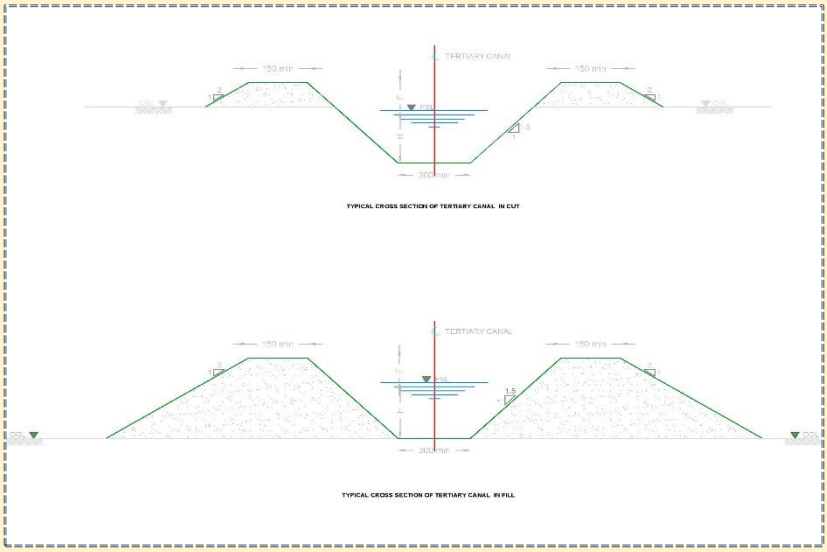

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کېندني ښاخ د ټوټې نخښه او د ډکړي ښاخ د ټوټې نخښه.

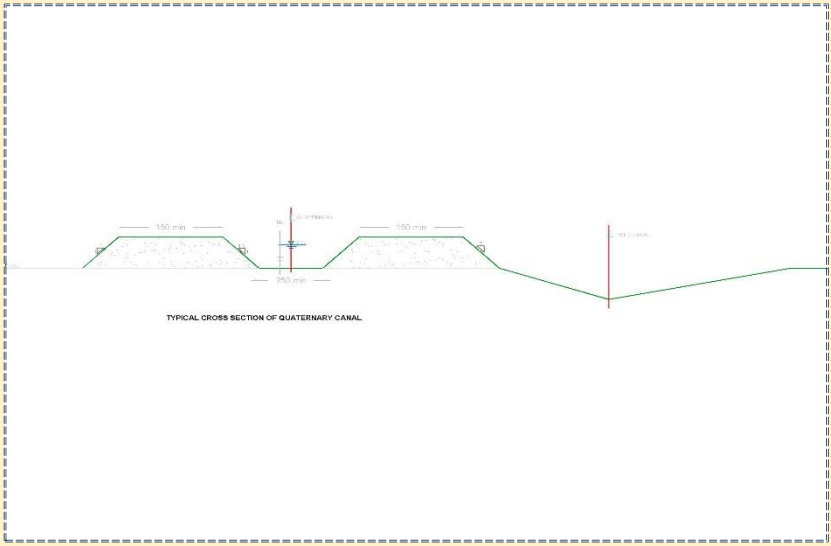

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لښتي يا د پټې يو د خړوب لښتې يو د ټوټې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

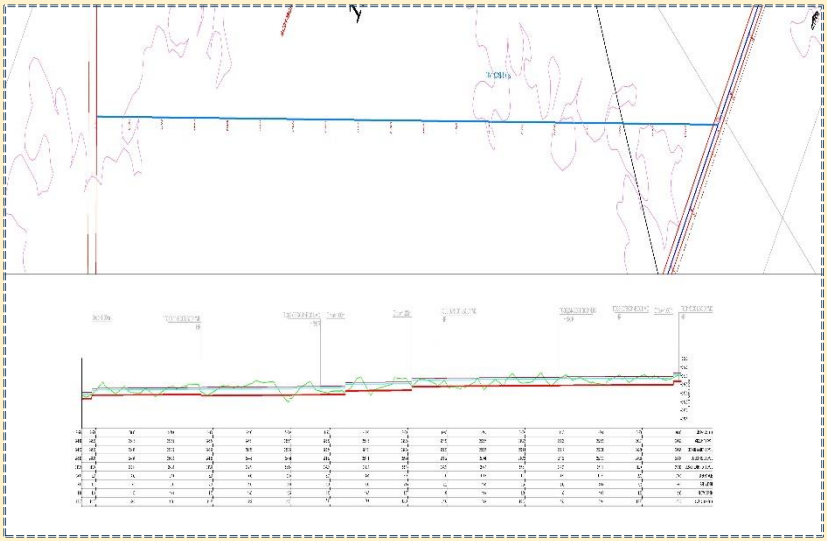

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٦ د کوشنۍ ويالي پر لېکه شوی لوری او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې څېره).

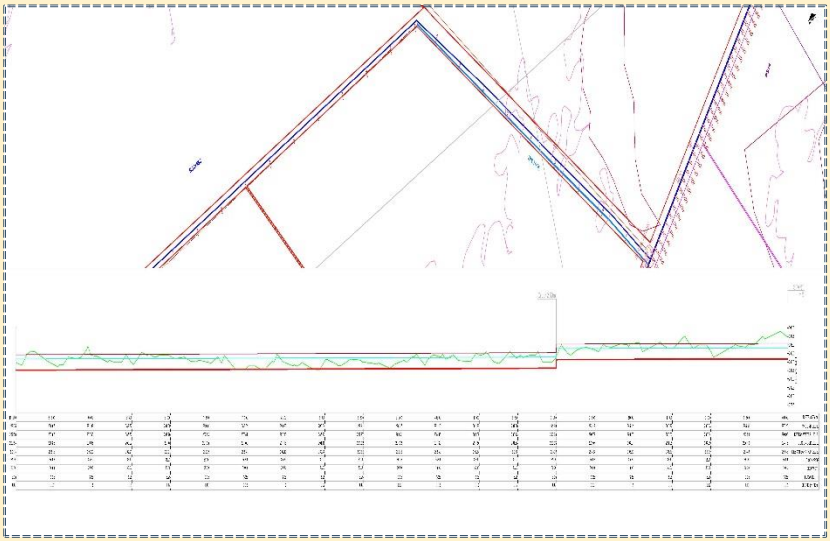

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٧ د لويي ويالي د لومړي پل پر لېکه شوی لوری،ويالي، ښاخ او کوشنۍ ويالي پرلېکه کولو پلان او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې څېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

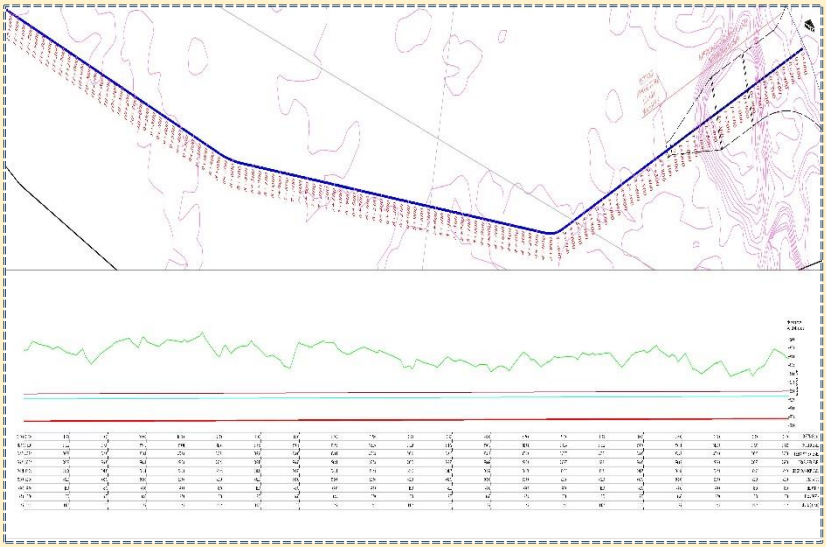

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالې د لومړي پل پر لېکه شوی لوری، د لويې ويالې بوتلې کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه.

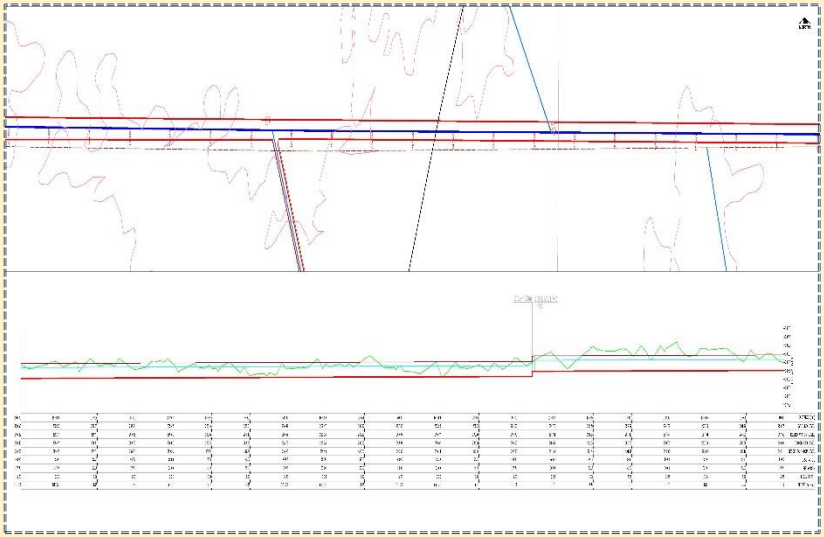

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالې څخه د کوشنۍ ويالې ښاخ، ښاخ توټې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

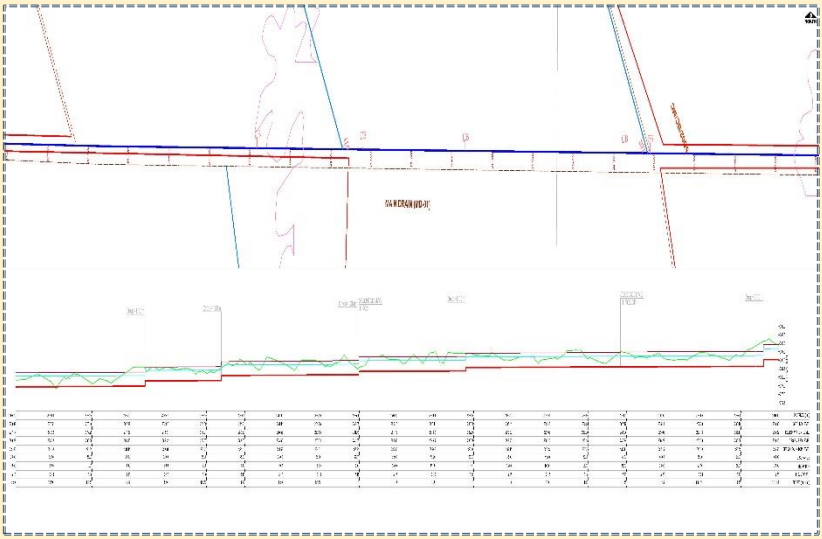

نخښه (ډراوينګ) ٦ . ٢٠ د لويې ويالې څخه د ويالې ښاخ، د ښاخ ټوټې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره).

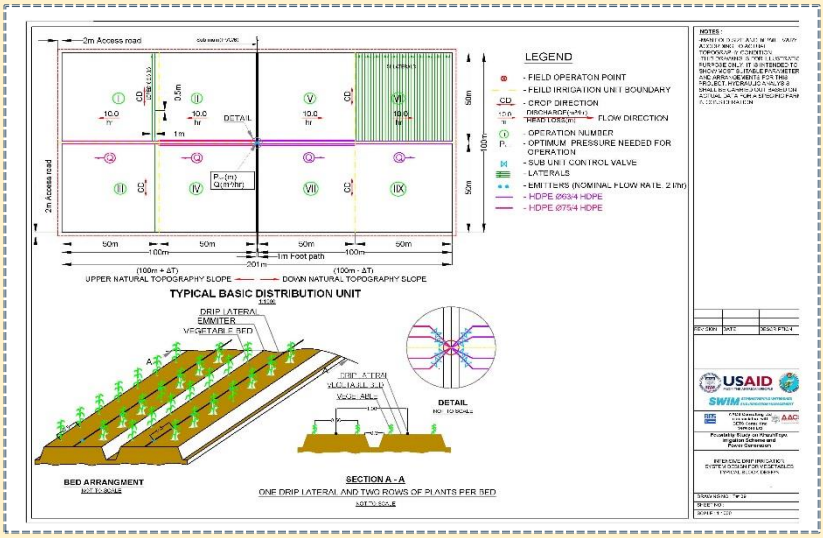

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ويالې د کروندو د يوه لښتي او دوې پټې يو غولې نخښې برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

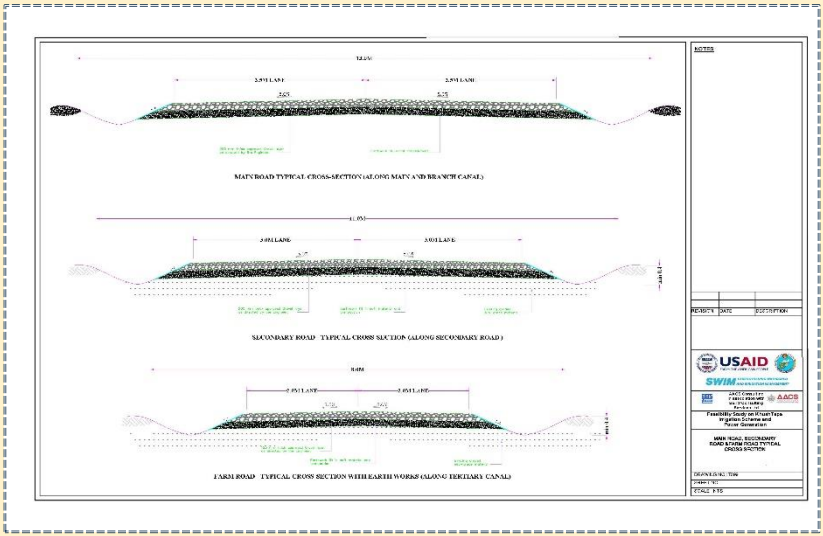

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لويې ويالې د سرکونو پر لنډو پرې شوې ټوټې.

انځور ٦. ١٥٣ ټاټوبي د سترو بنسټيز پروژو تخنيکي پنځې رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د انځورونو، څېرو، نخښو او لښتیلیکو (جدولونو) لېست:

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان ۱۵
انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان ۱٦
انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه یا هومالیا غرونو لړۍ، بغلان، افغانستان..... ۱۷
انځور ٤. ٤ د اکسوس یا جیهون یا امو سین انځور، چې د روسیې ځواکونو له لورې امو سین ته غورځول شوی ټانک دی، اوس د بلخ ولایت، حیرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سین پر ژۍ کې پروت دی چې د یوه لوی ځواک پاتېشونې څرګندونه کوي..... ۲۲
انځور ٤. ۵ د پنج سین پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان..... ۲۲
انځور ٤. ٦ د انجمن څلېر، نورستان، پنجشیر، بدخشان یوه ځای کېدو ژۍ کې، د هېمالیا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان..... ۳۱
انځور ٤. ۷ د کوش تپې لویې ویالې د سروندي (اینتیک، وییر یا د پیل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان. ٤۰
انځور ٤. ۸ د کوش تپې لویې ویالې د کېندنې د پېر شیبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان. ٤۰
انځور ٤. ۹ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان. ٤۱
انځور ٤. ۱۰ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان. ٤۱
انځور ٤٤. ۱۱ واخان ځغاستی (کوریډور) کې د افغان کېرغېز تېر کېږدۍ، د لوړ پنج سیند تر څېرمه، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان. ... ٤۲
انځور ٤ ٤. ۱۲ د کوز پنج سیند، خیخک، بدخشان ولایت، افغانستان. ٤۲
انځور ٤٤. ۱۳ د لوړ امو سیند، کلداره ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان..... ٤۳
انځور ٤٤. ۱٤ د لر یا کوز امو سیند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان. ٤۳
انځور ٤. ۱۵ د کوز امو سیند، د اوزبېکېستان په مونیاق کې د اورال سمندرګي د کب نیولو پخوانۍ بیړۍ زنګ وهونکي ګولۍ په شګو کې پرتې دي. ٤٤
انځور ۵. ۱٦ افغان کان کیندونکی مراد علي د بغلان ولایت د قره زغان کلي ته څېرمه په یوه غره کې ګرځي، افغانستان..... ٦۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۱۷ افغان شپه میری (پولیس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېمالیا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان. ٦۸

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اېستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېمالیا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان..... ٦۹

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اېستونکی څټک او پانه په لاس له غره څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې پرخې کوي..... ٦۹

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اېستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېمالیا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې اوباسې او زېرمې ته یې وړي..... ۷۰

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولایت، د افغانستان هېمالیا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي..... ۷۰

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرګي تتی (باسین) او مرستیالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سردریا تتي سیمه سپینچکي او امو سین تتي سیمه ژېړچکي رنګ سره..... ۷۱

انځور ۵. ۲۳ سر سین (دریا) او امو سیند د کوز برخې اوبو غورځیدونکي سمندرګي د لویدیځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لویدیځې غاړه)..... ۷۲

انځور ۵. ۲٤ د تاتوبي شبرغان ولایت، کرګین ولسوالۍ کې د امو سیند د ژۍ انځور چې د سیمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي..... ۷٤

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغینچ کې د امو سین له پاسه د پله انځور. ۷۵

انځور ۵. ۲٦ د امو سین تتی، مرستیالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سینو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تویمویان اوبو نغښتی څېره په ډاګه کوي..... ۷٦

انځور ۵. ۲۷ کوز امو سیند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تویموین د اوبو نغښتی (تویموین هایدرو کامپلکس یا THC) ۷۷

انځور ۵. ۲۸ ۵ پخواني افغانستان د سیندونو تولوالې نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سین، امو سین او اباسین (اندوز سین) سیمه بین النهرین (د سینو په منځ کې یا خوراسان) له ایسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي..... ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتی انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېړ شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۲

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژی انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان. ... ۸۳

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله. ۸۳

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان. ... ۸٤

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سين د پنډولو څرګندونه کوي. ۸٤

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبې نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د لېږد سېمې په ټوله کې څرګندوي. پامير د څوکې سين چې ۵۰ کيلو مېتره په پامير کې بهېږي او بيا تاجکيستان ته دننه کېږي د اوکسو سين يا سپينې اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوړېږي او کوز پنج امو ته غور ځېږي نه دي ښودل شوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسنې تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳٦۵۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسنې تاجکيستان د سيندونو او ورښت مېچې نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۷ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسنې تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د توركمېنېستان د سينو ټولوالې انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنډېږي. ۸۷

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه..... ۸۷

انځور ۵. ٤۰ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۱ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو ټولوالې نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۲ د افغانستان، تاجيکيستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پنډوي. ۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٥. ٤٣ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو ټولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاي کرښو سره ښودل شوي دي. ٨٩

انځور ٥. ٤٤ د مرکزي اسيا هېوادونو ټولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمټيا، بشرې زېرمو زېرمه ده..... ٩٠

انځور ٥. ٤٥ هريرود ـ مرغاب د سيندونو ټولواله چې ١٣ سينونه لري، توركمېنېستان او ايران ته لوړيږي او الته په کروندو کې وچيږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ١٣٥٠ مکعب مېليون مېتر؛ کاشان، کوشاخ ورود سينونه ١١٠ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ١٦٠٠ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ٣٠٦٠ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي. ٩٠

انځور ٥. ٤٦ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان..... ٩١

انځور ٥. ٤٧ هېلمند سيندونو ټولواله چې ١١ سينونه لري، ايران ته لوېږي... ٩١

انځور ٥. ٤٨ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې ځرګندوي. ٩٢

انځور ٥. ٤٩ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې ځنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان. ٩٣

انځور ٥. ٥٠ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شړل شوي امريکايي انځور. ٩٣

انځور ٥. ٥١ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي... ٩٤

انځور ٥. ٥٢ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره ځرګندوي. ٩٤

انځور ٥. ٥٣ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالۍ، اوروزګان، افغانستان. ٩٥

انځور ٥. ٥٤ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان..... ٩٥

انځور ٥. ٥٥ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان. ٩٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۵٦ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سينونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لويږي. ۹٦

انځور ۵. ۵۷ کونړ سيند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالی، کونړ..... ۹۷

انځور ۵. ۵۸ پلازمينې (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالی، کابل افغانستان..... ۹۸

انځور ۵. ۵۹ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يې ولسوالی، لغمان، افغانستان..... ۹۸

انځور ۵. ٦۰ د البنګار سين له دوې سيندونو څخه پنډيږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي..... ۹۹

انځور ۵. ٦۱ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان. ۱۰۰

انځور ۵. ٦۲ د لغمان سيند چې د البنګار او البشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو څخه جوړيږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې څښي..... ۱۰۱

انځور ۵. ٦۳ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پنډولو يوه له واورو ډکه سېمه چې ۱۰۱

انځور ۵. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰۲

انځور ۵. ٦۵ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰٤

انځور ۵. ٦٦ د ټګريس ايوپورټس تتي ستېليکې ۲۰٤۰ زيږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی. ۱۰۷

انځور ۵. ٦۷ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه..... ۱۰۷

انځور ۵. ٦۸ د ټاټوبي جيومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸٤ زيږدی.) ۱۰۸

انځور ۵. ٦۹ ټاټوبي ځمککجونو له پامه په پرتو (۳۰ - ۳۸) او ودرېدو (٦۰ - ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لوری ته له دې اوبو پېژندلو يا هايدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي..... ۱۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٥. ٧٠ تاټوبي د ځمکو پېژندلو يا جيولوژي نخښه. ١٠٩

انځور ٥. ٧١ تاټوبي د سينونو توبولو (بهول، څڅول، خپرول، خورول، شېندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه. ١١٠

انځور ٥. ٧٢ تاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ٥٠ کېلومېتره د پامير په څوکه، څوکه کې بهېږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور). ١١٠

انځور ٥. ٧٣ تاټوبي د اوبو مېچې ټولوالې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي. ١١١

انځور ٥. ٧٤ تاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي، ١. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ٢. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ٣. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛٥. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه..... ١١١

انځور ٥. ٧٥ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ١١٢

انځور ٥. ٧٦ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ١١٢

انځور ٥. ٧٧ تاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لويېکچې ټولواله..... ١١٣

انځور ٥. ٧٨ د پامير غرونو سړوبي چې د تاټوبي ځوان تېرو څوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامير ولسوالۍ، بدخشان افغانستان..... ١١٣

انځور ٥. ٧٩ تاټوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوېيمې لړۍ انځور. ١١٤

انځور ٥. ٨٠ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه لېږي. ١١٤

انځور ٥. ٨١ تاټوبي د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې ټولواله.. ١١٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٥. ٨٢ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) څخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان ١١٥

انځور ٥. ٨٣ ټاټوبې بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستې په واورو کې د کرغېز ټبر کېږدۍ انځور. ١١٦

انځور ٥. ٨٤ واخان ځغاستې په واوره کې د کرغېز ټبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ١٢ بجې تودې هوا له پاره پيتاوې ته له کېږدۍ د باندې ودرولې دي..... ١١٦

انځور ٥. ٨٥ واخان ځغاستې کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې څوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز ټبر څارويو ګلې په کې څرېږي..... ١١٧

انځور ٥. ٨٦ امو سينديزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په څوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي..... ١١٧

انځور ٥. ٨٧ امو سين د ژۍ دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډېپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا) ١١٨

انځور ٥. ٨٨ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور..... ١١٨

انځور ٥. ٨٩ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (AKSU OR BARTANG) انځور. چې ٥٠ کيلو مېتره په بر واخان کې بهېږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ٤٧٨ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ٥٢٨ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډېږي؛ واټر شيټ سيمه يې ٢٤،٧٠٠ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ١٢٨ درېګلې مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ٤.٠٣٩ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي..... ١١٩

انځور ٥. ٩٠ د وخش (يا وخشې اوبو سين (VAKHSH) چې په تاجيکېستان کې ١١٩

انځور ٥. ٩١ کوفارنيهان د اوبو بهېدنې کچه يې ١٥٨ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ٤.٩٨٥ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي..... ١٢٠

انځور ٥. ٩٢ پنج سين د اوبو بهېدنې کچه يې ١٠٠٠ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ٣١.٥٥٦ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي..... ١٢٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۹۳ امو سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۱۴۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۴۴.۱۷۹ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹٤ کابل سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۷۵۶ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۲۳.۸۵ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۵ الیشنګ سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۸ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۱.۱۹۹ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹٦ البنګار سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۷۷.۶۶۲ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۲.۴۵۰ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹۷ کونړ سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۶۷ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۱۱.۵۸۱ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۷۸ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۲.۴۶۱ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۹ هرې سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۰ درېنګلې مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۰.۹۴۶ بېلیون درېګلې مېتر پر کال کیږي. ۱۲٤

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تپې لویې ویالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لویې ویالې کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پیداوار پروژې غوښتل شوې سیمه، د لویې ویالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور..... ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۱ د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو پیلنې پلان یوې برخې بشپړ انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۲ د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو پیلنې پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لویې ویالې په نوم دی.) بشپړه انځور..... ۱۳٤

انځور ٦. ۱۰۳ د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو پیلنې پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لویې ویالې په نوم دی. د کروندو ګڼې؛ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځانې غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کينې (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور. ۱۳٤

انځور ٦. ۱۰٤ د نوې سيمې مورګه (خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور) نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰۵ کوش تپې لويې ويالې نوې پر ليکه نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰٦ ټاټوبې د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان اندخوی برخې انځور (کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه). ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۷ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور. ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۸ ټاټوبې د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلې او د ويالې پر ليکه کول او اوړدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کيلو مېتره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، وياله په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاک) نخښې انځور. ۱۳۷

انځور ٦. ۱۰۹ د پروژې جيلوژې برخه، د ټاټوبې جيولوژې سيمه ييزې برخې اړوند نخښه. ۱۳۷

انځور ٦. ۱۱۰ ټاټوبې د خاورې سيمه ييزه نخښه. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکې ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسې چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دې او وياله د اوبو لېږدولو وړ ده. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستې سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې ټولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.) ۱۳۹

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱٦ زېږدې کې ويل په همدې بڼه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښلو ټولګی هم دې. ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٦. ۱۱٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه. ۱٤۰

انځور ٦. ۱۱٥ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲٥ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ٥۰٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د ګټنې او + ده. ۱٤۰

انځور ٦. ۱۱٦ کلدارې اوبو څښلو (ګوټکولو) د خاورې سرچينې نخښه. چې د خاورې؛ ختينه خاورې؛ نرمه خاورې يا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پاڼې ورسره ګډې وې؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (يخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځايونه په ګوته کوي. ۱٤۱

انځور ٦. ۱۱۷ کلدارې اوبو څښلو (ګوټکولو) سروندی (اوفټيک، اينټيک يا بند) چې د کوشنۍ يو او لويو سينو (سيندونو) څېره څرګندوي، د ټولو اوبه په همدې ځای کې سره يوه ځای کېږي. ۱٤۲

انځور ٦. ۱۱۸ کلدارې لويې ويالې اوبو څښلو (ګوټکولو يا نيولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښه..... ۱٤۲

انځور ٦. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په يوکتات خليج کې د HUBBARD GLACIER په ترمينس کې د کاليو کولو پروسه ښيي - . اعتبار :کينيت کول شنايدر / فلکر ۲۲۸

انځور ٦. ۱۲۰ دا ګرافيک ښيي چې څنګه ګليشيرونه د واورې او يخ په شکل ډله ايز لاسته راوړي يا له لاسه ورکوي. دوامداره اقليمي بدلونونه به په پای کې د ګليشير پرمختګ يا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ريکاردو پرويتوني GRID-ARENDAL/ . ۲۳۱

انځور ٦. ۱۲۱ د آيسلينډ په ساحل کې د نيمې شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز..... ۲٤۲

انځور ٦. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينلينډ يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :اندريو سول/اميجيو. ۲٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٢٣ ساينسي وسيلې د الاسکا د لې کانټ ګليشير په څنډه کې ډاټا راټولوي. غورځيدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم يادېږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څېر د ګليشيرونو د جريان لامل کېږي. اعتبار TWILA: مون، NSIDC..... ٢٤٣

انځور ٦. ١٢٤ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړۍ د ټولو . ٢٤٣

انځور ٦. ١٢٥ د کيميا معدني جوړښت او د ډبرو فزيکي ځانګړتياوو تشريح د ليتوولوژۍ په نوم يادېږي (شګه، خټه، شګه، خټه) په دوېيم مانا کې د ليتوولوژۍ بېلګې د شګو ډبرې، سليټ، بيسالټ، يا د چونې ډبرې شامل دي. ٢٤٩

انځور ٦. ١٢٦ د کوش تپې لويې ويالې د پيل څخه تر ٤٢ کيلو مېترۍ پورې د خاورو ازموينې او خړې لوستې پايلې له پاره په ستارتا اېنجېنرۍ لابراتور کې په ٢٥ د اکتوبر د ٢٠٢٣ زېږدې کې تر پلټنې لاندې نيولې وو، د ٤، ٨ او ١٢ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور..... ٢٥٠

انځور ٦. ١٢٧ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لورې خپل لوړ پړې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداۍ وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پای په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړۍ وزارت په ٢٣ د ډېسمبر د ٢٠١٩ زېږدې کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (څېړنو) پاينې راپور لمنه تړې؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستې. ٢٥١

انځور ٦. ١٢٨ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه. ٢٥٢

انځور ٦. ١٢٩ کلدارې د شګو بڼه..... ٢٦٥

انځور ٦. ١٣٠ کلدارې د شګو غونډۍ بڼه. ٢٦٦

انځور ٦. ١٣١ څېره شکل ٠٧-٦: د امو سين د سينو ولايتونه او مرستيالان (پوچينو، تاسو کاتاني، تودريچ ٢٠٠٢). ٢٧٠

انځور ٦. ١٣٢ شکل ٠٧-١١: د کلدارې په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج ستېشنونه. ٢٧٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٦. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اېنتيک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښه. ۲۹۱

انځور ٦. ۱۳٤ کوش تپې لويې ويالې نخښه. ۲۹٤

انځور ٦. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳۷ دوې لمرېزې ښېښې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو ټولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره. ۳۱۰

انځور ٦. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د مونوسيټ پمپ سره (د بزګرانو له پاره)..... ۳۱۱

انځور ٦. ۱۳۹ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښه ۳۲٤

انځور ٦. ۱٤۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وېرې پاملرنې بشپړه نخښه. ۳۲۵

انځور ٦. ۱٤۱ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۲ په اکچې ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ٪۵۰ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده. ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښه ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. ۳۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٦. ١٤٦ د لويې ويالې په اوږدو لورې د خاورې د ازمويني څاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګی په مرسته. ۳۲۸

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لورې، خاورې د ازمويني څاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد ټېټپی يا موټرګاډ په مرسته..... ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لورې، خاورې د ازمويني څاه بېلګې بڼه..... ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٩ ويالې څخه د شګو مخنيوې د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥٠ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥١ کولو راډو سيند او د کرکيلې کروندو پېژند لېيل. له لار، پورې کروندې، لويه ويالې، کروندې، پښت، خوړ، اومه سړک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژی، لښتی، پوله، بڼ، څرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پټی، دېره، بڼګی او جونګړه په ګوته کوې. د وی يا ويکيې له پامه ويالې (کانال) هغه سر لوسې تخنيکي الې (پلان، نخښې يا CONTRIVANCE) ته وايې چې له يوه ټاکلې ځای څخه بل ټاکلې ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، ببلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوې، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوې د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ ټې)، هډی (اډی)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسې)، څرمې (د اګل پای او پاينی اډی چې ورسته خړوبېږي)، کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته ويالې وايې چې ټول نوموړې په مايعاتو پنډ وي. لکه د کوش تپې ويالې. ۳۳۱

انځور ٦. ١٥٢ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي. ۳۳۲

انځور ٦. ١٥٣ ټاټوبي د سترو بنسټيز پروژو تخنيکي پنځې رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز. ۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

په دې کښلې کې د څېړو (ګراپونو) لېست

څېړه ۵. ۱ امو سین کلنې اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځینو څېړنو پیلو پر بنسټ ۵٤

څېړه ۵. ۲ امو سین د بنسټیزو اوبو اډو (سټیشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه..... ۵۵

څېړه ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زېږدې څخه تر روانېپره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه..... ۵٦

څېړه ۵. ٤ په کوز برخه د امو سین کې د ابو تشونه یا غورځوني منځنۍ میاشتنۍ کچه چې په ډرغناتا سټیشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰۶ زېږدې پورې ثبت شوې..... ۷٦

څېړه ۵. ۵ د ناورک سیند د اوبو ورځنۍ کمښت تاثیر په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدې کې (د تاجیکیستان انرژې وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدې کې.) ۷۷

څېړه ۵. ٦ د ناورک سیند بند د اوبو کمښت تاثیر په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدې کې..... ۷۸

څېړه ۵. ۷ په وچکالۍ پېر کې تویموین د اوبو نغښتی (تویموین هایدرو کامپلکس یا THC) بند کې د کوز امو سیند کې د اوبو لوړالې کچه، د وخش سین په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ ګډېږي..... ۷۸

څېړه ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. ۱۰٦

څېړه ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوټکولو سرغندوې سینو د اوبو مېچې ټولوالې کوز سیمې کې بیلون کچې د اوبو تمځایونو (اډې) نخښه..... ۱٤۱

څېړه ٦. ۱۰ په اوبو کې د کوشنۍ یو بڅرو پروالی ۲۵۴ ملي مېتر څخه نیولې تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر میلي مېتر پورې کوشني (۱۰ اېنچو څخه نولې تر ۰.۰۰۰۱ اېنچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموینه اله هایدرو مېتر..... ۲٤۹

څېړه ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسین میاشتنۍ د خړې بار اټکل شوې بڼه. ۲۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېره ٦. ١٢ په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې) لویې ویالې کې د میاشتنې د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه..... ٢٥٧

څېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړاندیز شوې بند کې د خړې راټولیدلو کچه. د غوښتل شوې بند کچه..... ٢٦١

څېره ٦. ١٤ شکل ٠٧-٤: په نیزنې کې د پنج سین د جریان د کمیدو رجحان – جریان په M٣/S کې دی (فوچینو، سوکاتاني او تودیریچ، ٢٠٠٢)..... ٢٦٩

څېره ٦. ١٥ شکل ٠٧-٥: په کرکې کې د امو سین د جریان د کمیدو رجحان، د وړاندیز شوې آفتیک نقطې نور ښکته جریان (بهیدنه په مکعب مېتره پر ثانیه کې ده) (پوچینو، تاسو کاتاني، تودریچ ٢٠٠٢). ٢٦٩

څېره ٦. ١٦ شکل ٠٧-٧: د کوندوز سین په کلوخ تپې کې د پخوانۍ یو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سیندونو پرتله کول..... ٢٧٢

څېره ٦. ١٧ شکل ٠٧-٨: د کوکچې سیند په خواجغر کې د پخوانۍ یو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سیندونو پرتله کول..... ٢٧٢

څېره ٦. ١٨ شکل ٠٧-٩: د سکریټر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د کوندوز سین په کولخ تپې کې د سیند جریان ډیټا..... ٢٧٣

څېره ٦. ١٩ شکل ٠٧-١٠: د کوکچې سین په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ څخه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د سین جریان ډیټا..... ٢٧٣

څېره ٦. ٢٠ شکل ٠٧-١٣: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوې جریانونو ترمنځ اړیکه..... ٢٧٧

څېره ٦. ٢١ شکل ٧-١٤: د شیغنان او اشکاشم اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوې جریانونو ترمنځ اړیکه..... ٢٧٧

څېره ٦. ٢٢ شکل ٠٧-١٥: د امو سین د سین جریان اټکل د کلدارې په وړاندیز شوې لویې ویالې کې..... ٢٧٨

څېره ٦. ٢٣ شکل ٠٧-١٦: په کلداره کې د امو سین د جریان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې..... ٢٨٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنسټیز کرښې د لږ تر لږه او ډېرې منځنۍ کچې د میاشتې په کلداره کې د امو سین د جریان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېریال اوبو بهېدو سره. ٢٨٤

څېره ٦. ٢٥ شکل ٠٠-١٨: د امو سین هایدروګراف پلاټ (د ځمکې ټوټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول یا افسانې بنسټیزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپېریال جریان. ٢٨٥

څېره ٦. ٢٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سین ډېرو اوبو تېرېدولو د بیرته راګرځیدو موده. ٢٨٨

څېره ٦. ٢٧ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسین د تېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بیرته راګرځیدل. ٢٨٩

څېره ٦. ٢٨ شکل ٠٣ ٢٥: د امو سین اوبو تېرېدلو کچه په (١٩٥٦ – ١٩٨٦) زېږدې کلونو کې. ٢٩٦

څېره ٦. ٢٩ د پروژې د غوښتنې او د چاپېریال د جریان په تړاو د امو سین د منځنۍ، لږ تر لږه او ترټولو لوړ میاشتنې جریان پلاټ. ٣٠٤

څېره ٦. ٣٠ په ټوله کې د لمریزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې هډ (سکیمیک یا جلاکېدنې، بیلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) یا د بلاک څېره (ډیاګرام). ٣١٠

څېره ٦. ٣١ د کال هرې میاشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه. . ٣١٢

څېره ٦. ٣٢ د کال هرې میاشتې په اوږدو کې په ورېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه. ٣١٢

څېره ٦. ٣٣ د لمریزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالې اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمریزې برېښنا پیداور څېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٤

څېره ٦. ٣٤ د لمریزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمریزې برېښنا پیداور څېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٥

څېره ٦. ٣٥ د سویم په سټه د ټاټوبي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب بېلیون مېتره. ٣٢٢

څېره ٦. ٣٦ د سویم په سټه د اموسین تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب مېلیون مېتره. ٣٢٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېره ٦. ۳۷ د سویم په سټه د شمال سینیزې سیمې تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېلیون مېتره. ۳۲۳

څېره ٦. ۳۸ د کینې یا لیفټ ابوکولو کروندو له پاره د لمریزې برېښنا څېره.... ۳۲۳

په دې کښلې کې د نخښې (مفس، نخشو یا ډراوینګونو) لېست

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱ کوش تپې لویې د اوبو اوارې(واټر لیول، د اوبو سطحې). ۲۹۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۲ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې. ۳۱۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۳ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته. ۳۱۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٤ دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې..... ۳۲۰

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٥ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټیشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته..... ۳۲۰

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٦ د یوه عادي لویه پیمانه فلوټینګ PV ټولوالې سکیماتیک ښودنه د دې له کلیدي برخو سره. ۳۲۱

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۷ د پروژې (کوش تپې لویې ویالې) سبمه او د غوښتل شوې سیمې لویه نخښه. ۳۲۱

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۸ کنوبی، رسوبې مواد (د اوبو یا باد پواسطه)، خړه یا تل ته کښیناستونکی موادو په پیپ باندې وېستلو نخښه. ۳۲٤

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۹ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکلیټ، شیما) ټولواله..... ۳۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٠ کوش تپې لويې ويالې تندر يا تنې لورې غشی په زرغون رنګ، په کينې خړوبولو لمرې اډې او زېرمې لورې غشی په تت اسماني رنګ، کوشنی ويالې نخښه لوری په ژېړ رنګ، ويالې غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنسټېزه خړوبونکې ويالې غشی رنګ په قهوه يي، خړوبونکې کوشنی ويالې غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو کينې يا ليف اېرېګيشن ټولولې بنې نخښه. ۳۳۳

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١١ کوش تپې لويې ويالې پروژې د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو ټولولې بنې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٢ د ويالې د ټوټې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٣ د کېندني کوشنی ويالې د ټوټې نخښه او د ډککړې کوشنی ويالې د ټوټې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کېندني ښاخ د ټوټې نخښه او د ډککړې ښاخ د ټوټې نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لښتې يا د پټی يو د خړوب لښتی يو د ټوټې نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٦ د کوشنی ويالې پر لېکه شوی لوری او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٧ د لويې ويالې د لومړې پل پر لېکه شوی لوری،ويالې، ښاخ او کوشنی ويالې پرلېکه کولو پلان او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالې د لومړې پل پر لېکه شوی لوری، د لويې ويالې بوتلې کېدل يا کوشنې کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه. ۳۳۷

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالې څخه د کوشنی ويالې ښاخ، ښاخ ټوټې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره). ۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

نخښه (ډراوینګ) ٦ .٢٠ د لویې ویالې څخه د ویالې ښاخ، د ښاخ ټوټې او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل یا د پېژندنې څېره). ٣٣٨

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ویالې د کروندو د یوه لښتې او دوې پټې یو غولې نخښې برخه..... ٣٣٨

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لویې ویالې د سرکونو پر لنډو پرې شوې ټوټې. ٣٣٩

په دې کښلې کې د لښتیکیو لېست

لښتیلیک ٥. ١ د ٢٠٢٣ زېږدې د ټاټوبې کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه..... ١٣٠

لښتیلیک ٦. ٢ کوش تپې ویالې د کارې وسایلو او توکو لړې کچې لېست. ١٦٢

لښتیلیک ٦. ٣ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لښتیلیک..... ١٨٨

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسیدلو لښتیلیک ١٩٠

لښتیلیک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلي لویې ویالې د خړې بارولو اټکل شوی.. ٢٥٦

لښتیلیک ٦. ٦ د وینتورټ له پامه سره سم چې په ١٩٢٢ زېږدې کې د کوندوز په وړاندیز شوې اوبو مېچې ادې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپرنې لښتیلیک. ... ٢٥٨

لښتیلیک ٦. ٧ د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوې بند له پاره د خړې کچې اټکل..... ٢٦٠

لښتیلیک ٦. ٨ د خوجه غار د اوبو مېچې ادې (ګیج ستیشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچه. ٢٦٤

لښتیلیک ٦. ٩ په کلداره (د کوش تپې لویې ویالې د امو سین سروندې) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار). ٢٦٥

لښتیلیک ٦. ١٠ د ٦٠٠،٠٠٠.٠٠ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو میاشتنۍ غوښتنه. ٢٧٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لښتیلیک ٦. ١١ کلدارې (کوش تپې لویې ویالې) د ټولو اړتیا کچې اوبو غوښتنې لنډیز ٢٨٢
لښتیلیک ٦. ١٢ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د میاشتنی پروژې د غوښتنې کمښت لنډیز. ٢٨٣
لښتیلیک ٦. ١٣ د امو سیند سیلاب او د بېرته راستنیدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټېټ جریان..... ٢٨٨
لښتیلیک ٦. ١٤ د کوش تپې او کلدرې غوراوې پرتله کولو..... ٣٠٢
لښتیلیک ٦. ١٥ کروندو د ټول فصلونه میاشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتیا..... ٣٠٣
لښتیلیک ٦. ١٦ ج ٨-٥: د امو سین د جریان کمښت (میلیارد مکعب مېتر پر میاشت) ٣٠٥
لښتیلیک ٦. ١٧ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د میاشتني وېستلو (خارج کولو یا ډیسچارچ) اړتیاوې..... ٣١٠
لښتیلیک ٦. ١٨ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوې.. ٣١٣
لښتیلیک ٦. ١٩ د پمپ او PV فوټوولټیک (لمرېزې ښېښې) په لیکه کلولو مېچه..... ٣١٧
لښتیلیک ٦. ٢٠ د کوش تپې ویالې په اوږدو د ماین څخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځایونو معلومات..... ٣٢٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۸. د کره لیکنې پښتو په پښتو تشریحي وییکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په ستې په لاندې لښتیلیک کې کښل شوي:

بېلګې:-	
وی د ابېڅې په ستې	مانا، د چوپړي ګڼه له ټکی لرونکې کامې او ټکي نه ورسته په شمېر باندې ښودل شوي.
۱. اې (ا، الف)	
اټکلونو	براوردونو، اېستمیشنس. ؛. ۳، ۱۷۲، ۱۸۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۳ او ۳۸۵
اړمنو:	اړتیا لرونکو، وچکالۍ ځپلو. ؛. ۱۴۸
اړنګلاندې:	اړنګمن، مشکوک، د اشتباه لاندې، اړنګ بړنګ، شک او تردید. ؛. ۱۹۲
اړیکه:	رابطه. ؛. ۴۵، ۱۸۰، ۲۷۱،۲۷۷ او ۳۵۴
اسبابو:	وسایلو. ؛. ۶۱ او ۲۲۰
اغېزښندني:	اثرلرونکي، یکړ یې اغېزښندنه کېږي. ؛. ۳۹۱
انځور:	رسم، تصویر، صورت. ؛. ۲، ۳۵۲، ټول ۴۰۵ واري راغلی دی.
الواک:	نظر، تیوري. ؛. ۳۹۰
اواره:	سطحه. ؛. ۶، ۷۵، ۱۳۱، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۳۶ او ۲۹۳
اوبانې:	میرو. ؛. ۱۷۸
اوبونه:	پنه، خړوبول یا ایریګیشن. ؛. ۳۲ او ۳۹، ټول ۲۴ واري راغلی دی.
اوبو دروهه:	اوبو توطئه. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
اوږدپېړی:	اوږد پړاوی. ؛. ۳، ۱۳ او ۵۹
اوږدمنګی:	اوږد عمری. ؛. ۳
اوډون:	د درې ژبې مانایې ترتیب. ؛. ۳ او ۳۵۶ ، ټول ۵۰ واري راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېنجيڼېر:	يوه فرانسوي وی ده. هغه څوک چې طبيعت په خبرو راولي، د طبيعت ژبه ده چې زې روح شيان په خبرو راولي،بردابښت، طاقت، ظرفيت، څرګند والي او ځانګړنې يې معلوموي. او په اصطلاح کې هغه متخصص ته وايي چې د يو شي په باره کې په زهن کې پلان جوړوي او بيا يې د خطونو په واسطې سره ترسيم او تياره وي. ؛. ۳٦۸، ۱۷۴ او ۱۹۳، ټول ۸ واري راغلی دی.
۲. آ	
آر:	اصل. ؛. ۳، ۶ او ۱۸۶
آړوتی:	شرطی. ؛. ۳
آند:	فکر، نظر ، اند. ؛.۱۱ او ۱۳
۳. بې (ب)	
برابرول:	تنظيم. ؛. ۶۱، ۲۲۵ او ۳۸۴ ، ټول ۱۴ واري راغلی دی.
بلواګر:	شورشي. ؛. ۱۷۷
بنسټيزه:	زيربنا، اېنفراسټراکچر. ؛. ۷ او ۲۲۳ ټول ۹ واري راغلی دی.
بوږ:	راټول. ؛. ۶۲ او ۳۵۲
بوږولې:	راټول کړې، راټولولې. ؛. ۴۷
بوږول:	راټولول، جوړول. ؛. ۶۰، ۶۱، ۲۵۹، ټول ۱۷ واري راغلی دی.
بوږم:	جوړوم، واروم، تروکوم. ؛.۳۶۱
بوږوم:	راټولوم. ؛. ۱۸۸
بولن:	معقول، بولني (معقولي). ؛. ۱۹۷
بيديا:	ټټنګ، بيابان، دښته، صحراء. ؛. ۱۶۶ او ۳۶۴
بېلګه:	نمونه، ورته بڼه، مثال. ؛. ۱۲، ۱۰۴ او ۱۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلیون:	زر مېلیون، امریکایان او بانکي ټولواله کې بېلیون کاروي، اېنګلیسان ورته مېلیارد وايي. ؛. ۱۴ او ۳۵۵، ټول ۱۵۰ واري راغلی دی.
٤. پې (پ)	
پار:	ساعت، وار. ؛. ۲۴۸
پټې يو سروندي	۴ درجه ویالې سروندي. ؛. ۱۵۰
پرلغښتی:	سېستماتیک.؛. ۲۱
پړ:	چپه، نسکور، ژېړمخی، زېړمخی، ملامت. ؛. ۳۶۲
پښت:	نسل . ؛. ۲، او ۳۵۲
پلوه:	اړخه. ؛. ۱۹۷، ۱۸۹، ۲۷۵ او ۳۰۸
پلونو:	فازونو، پړاونو، کدمونو. ؛. ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۳۴۷ او ۳۴۸
پله:	پړاونه، فازونه یا کدمونه. ؛. ۸۰، ۹۸، ۱۳۲، ۱۴۹، ۲۴۰، ۲۴۱ او ۲۴۴
پوړ:	منزل. ؛. ۲۲۹
پوستکالي:	سافټویرونه، پروګرامونه. ؛. ۱۰۰ او ۲۲۰
پیدایښت:	زوکړه. ؛. ۲۰ او۳۶۵
پینی:	کائینات. ؛. ۱۴ او ۱۸۰ ، ټول ۱۵ واري راغلی دی.
٥. تې (ت)	
تتی:	تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی یا باسین. ؛. ۲۹ او ۴۸
تشول:	ایستل یا ډیسچارچ. ؛. ۴۸
توکي:	مواد. ؛. ۷، ۱۲، ۱۹، ۱۴۷، ۱۵۴، ۲۰۸ او ۲۲۰
توکي:	تجهیزات. ؛. ۲۵۲، ۳۰۱ او ۳۰۲
تېریدوني څاروندي:	کراس ریګولیټوري یا د اوبو لېږد چټکتیا په لنډو برابرونکي. ؛.۱۵۰ او ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. تې (ټ)	
ټول:	واړه، درست. ؛. ۳ او ۳٦۳ او ۵۵۱ واري نور.
ټولواله:	سيستم. ؛.۲، ۳٦۲ او ۵۵
ټېټه:	سويي لوړې، کوزې، لاندې. ؛. ۱۴۴، ۱۸۰، ۱۹۷ او ۱۹۸
۷. جې (ج)	
جرګه:	د پښتنو دود مجلس چې هلته فيصله کېږي. ؛. ۳۷۰
جغات:	کوشش، ربړ، زيار، زحمت . ؛. ۱۱، ۱۷۸، ۱۷۹ او ۳٦۸
جګړې:	جمع وی ده جنګونه، مفرده وييکي يې جګړه. ؛. ۲۰، ۵۹، ۱۰۵،
جوړښت:	ستړکچر، ؛۲) اداري تشکيل. ؛. ۲، ۳۷٦ او ۲۴ واري نور ټول ۲۷ واري راغلی دی.
۸. چې (چ)	
چټکتيا:	سرعت. ؛. ٦۵، ۳٦۴ او ۱۰ واري نور ټول ټال کښل شوی.
چوپړي:	چوپړی يا مخ، پاڼه ، ورقه، صفحه يې يکړ وی ده، لکه د کتاب او داسې نورو چوپړی. ؛. ۹، ۱۱، ۳٦۰، ۳۷۱ او ۳۸۸
۹. ځې (ځ)	
ځاځ:	غصه، قهر. ؛. ۳٦۳
ځانګړې:	خاصه. ؛. ۲، ۳۴٦ او ۱۲ واري نور.
ځغاستی:	کوريډور، دهليز. ؛. ۴۲، ۸۴، ۳۴۰ او ۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠. څې (څ)	
څارل:	تعقيبول . ؛. ١٠، ٢٠٣ او ٢٢٥
څاروندي:	ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي. ؛. ١٥٠، ١٥١، ١٦٤ او ٣٦٢
څڅېکی:	ګړندی، چټک، تيز، ژر،رټ، بيړه. جمع وئ يې څڅېکي ؛. ٣٦٥
څلېر:	د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د سارا حوض، د صحرا ډنډ، د ټټنګ حوض، د ښتې ډنډ، په دشته کی ډنډ په ټيټنګ کې ډنډ په بيديا کې تالاو، جووړ، ترېلی، اود . ؛. ٤، ٣٤٠ او ١٧ واري نور.
څلورڅنډی مېتر:	څلور په څلور مېتر، مربع مېتر يا سکوير مېتر ؛. ١٢٠
څورلېڅ:	څورلېڅی، چورلېڅ، لټ، محور. ؛. ٣٦٤
څرنګوالی:	په کوم رنګ، په کومه بڼه . ؛. ٦ او ١٩٥
څه رنګوالی:	کيفيت، کوالټي. ؛. ٦٣، ٢١٩، ٢٢٠ او ٣١٨
١١. خې (خ)	
خوندې کول:	ثبتول يا راجستر کول. ؛. ٢٢٥
١٢. دې (د)	
دا په دا:	په دې سبب، په دې وجه، په دې خاطر. ؛. ٢٠١
داني:	ګڼه. ؛. ٢٩ او ٣٩١ (ټول ټال ٣٧ واري نور.)
درېنګلی مېتر:	درې انګلې مېتره، مکعب مېتر. ؛. ١٢٧ او ١٢٧
دلتا:	هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي. ؛. ٧٣، ١١٨ او ٣٤٦
دود:	دستور، د ژوند تګلاره، رواج . ؛.١٣، ٣٦٣ او ٩ واري نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوسيو:	فايلونو. ؛. ۲۲۵
۱۳. ډې (ډ)	
ډاډ:	مطمعين، باوري . ؛.۶۱، ۳۰۷ او ۹ واري نور.
۱٤. رې (ر)	
رټ:	تيز، ګړندی، څڅېکی . زړور، په زړه ببر، تکړه سر تېره: بې باکه: څرګنکد، بر جسته، وتلی ؛. ۱۷۹ او ۳۵۰ او ۷۰
رغاوه:	صنعت. ؛. ۱۹۱
۱۵. ړې (ړ)	
۱٦. زې (ز)	
زده کړه:	تحصيل. ؛. ۱۲، ۶۷، ۲۱۰، او ۲۴۴
زرغون:	شين ، سمسور، زراع، شنه. ؛. ۳۳۳ او ۳۵۷
زوکړه:	پيدايښت ؛. ۱۳، ۱۶۷ او ۳۶۸
۱۷. ژې (ژ)	
ژمنه:	وعده. ؛. ۴۹
ژۍ:	غاړه، کناره، جی، پيڅه، څنډه، ۲) ژی: د اوبو مشک، ۳) ژې: د پښتو الفاباء ليکل شوی او کاپي شوی ۲۰ حروف، ۲۰ حوف . ؛. ۲۲، ۳۱، ۲۳۶ او ۲۳۱ او ۴۹ واري نور.
۱۸. ږې (ږ)	
۱۹. سې (س)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپړنه:	تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غټوغټو ټکو څرګندونه، خلاصونه. ؛. ۹ او ۳۱۳ او ۹ وارې نور.
سروندي:	اينټيک، وييز، سربند يا د پيل ټکي سېمه. ؛. ۴۰، ۴۶، ۳۶۷ او ۴۰ وارې نور راغلی دی.
سړوبی:	ګليشير، يخچال. ؛. ۲۲۶
سړې تودې:	تجربه. ؛. ۵۹، ۱۵۲، ۱۸۱، ۲۳۸، ۲۵۳ او ۲۹۳
سکالو:	موضع، مضمون، مطلب، مسله. ؛. ۲، ۹، ۶۵... ۳۷۷. (ټول ټال ۶ وارې نور)
۲۰. شې (ش)	
شاخونه:	دوېيمه درجه لويې ويالې. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱ او ۲۱۲
شلخي:	ديسي، سويې پنځې، مصنوعي، بدل يا عدمې طبيعي. ؛. ۴۵، ۶۳، ۶۴، ۱۳۱، ۱۸۲، ۳۳۱، ۳۵۲ او ۳۷۰
شمېرلو:	محاسبې، حساب کتاب. ؛. ۶۶، ۲۱۹ او ۲۲۰
شننه:	تحليل. ؛. ۳، ۷، ۸، ۱۲، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۰، ۲۷۸، ۲۸۵، ۲۹۲، ۳۰۱ او ۳۰۴
شننو:	تحليلونو. چې شنونکی يې کوي؛. ۲۱۹ او ۲۳۴
شنونکی	تحليګر. ؛. ۳۶۶
۲۱. ښې (ښ)	
۲۲. غې (غ)	
غړک:	حسد. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
غورځاوِن:	د يوې ډلې غړی. ؛. ۲۳۶
غوندي:	ورته؛. ۲۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳. کې (ک)	
کړنه:	کار. ؛ ۲۴، ۹۷، ۱۴۶، ۱۵۲، ۲۵۳، ۲۶۷، ۲۱۲ او ۳۱۸
کارځايونه:	دفترونه. ؛ ۲۲۰
کټ مټ:	يوه شان، ورته، هم شکل. ؛ ۱۰، ۳۷۲
کروندو سروندي	د پټيو لويو وترو له کوشنۍ يو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ بېخي کوشنې پولچکونه سره) . ؛ ۱۵۰
کړۍ:	حلقه، دايره . ؛ ۲۰۸
۲٤. ګې (ګ)	
ګر:	ظلم، ستم. ؛ ۱۱ او ۲۰
ګس:	کين، چپ. ؛ ۱۶۵، ۳۶۹
ګسټ:	کيني، چپې. ؛ ۶۶، ۷۳ او ۱۶۵
ګواښونه:	ګواښنه، ګوت ځنډني، خبرداري، اخطارونه. ؛ ۷، ۲۱۰، ۲۱۱ او ۳۷۲
۲۵. لې (ل)	
لښې:	شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات. ؛ ۲۱۵ او ۳۷۳
لښول:	ډيټيلول، توضيحات . ؛ ۲۱۵ او ۳۷۳
لرليد:	دوربين. ؛ ۳۶۹
لرليد:	ورستۍ ګنه، راتلونکې بڼه . ؛ ۵۲، ۶۷ او ۱۰۵
لړۍ:	پروسه . ؛ ۱۴، ۱۷، ۲۶، ... . او ۳۴۵ (ټول ۲۳ وارې نور راغلی دی.
لغمانی:	هغه کس چې په لغمان سيمه کې زوکړه شوی وي، هغه تن چې په لغمان سيمه کې پيدا شوی وي، د نوموړې سيمې ژوند ګړ. ؛ ۱۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډمنګې:	لنډ عمرې؛ ۴ او ۲۸
لنډون:	مخففات، چې د اصلي کلمو پر ځای يې د سر، پيل ابېڅی يا د پيل پېژند ابېڅي راځي. لکه: ت. و (تخنيکي وی)، ا. غ ,, و. غ ،، (اقتصادي غونډله يا وټيزه غونډله)، اېنج (اېنجينېر)، س (ساينسي)، ک (کيميا)، ر (رياضي)، ح (حساب)، ا.ا.ا (افغانستان اسلامي امارت).. . ؛. ۳۷۲
لوستې:	مطالعات. ؛. ۲، ۳، ۶۱ ... . او ۳۵۰ (ټول ټال ۳۲ واري نور)
لوري:	سمتونو، طرفونو، له اړنه، د لوری يې مفرده وی ده. ؛. ۶۵، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۳، ۳۵۲ وا ۳۵۷
لوړ پام:	ځېر تيا، دقت. ؛. ۲۱۱ او ۲۱۹
لويې ويالې څخوبی:	ډراپ يا لويه وايله له خپل ستري بنې څخه کوشني کيدلې بنې ته غورځيدل . ؛. ۱۵۰
لېيل:	هڅول، جغات ورکول، تشويق کول. ؛. ۳۳۱ او ۳۵۲
ليکونو:	مکتوبونو. ؛. ۲۲۵
۲٦. مې (م)	
مسجد:	د لونځ ځای، چې يوازې الله تعالی ته په کې عبادت کېږي. ؛. ۴۹ او ۳۸۴
مل:	بډه، ملګری، انډېوال، دوست، اشنا، يار. ؛. ۳۶۸
منځه:	منځی، هسته. ؛. ۲۵، ۶۷ او ۱۰۴
مورګه:	خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور. ؛. ۱۳۵ او ۳۴۸
مير:	مشر، سالار، ښاغلی. ؛. ۳۴۲
۲۷. نې (ن)	
نغوتنه:	عشاره، تلميح، کنايه. ؛. ۳۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

نګېرني:	حس، مونث جمع وويکی يې نګېرنې ده. ؛. ۳٦۹
نټه:	انکار، نه منل. ؛. ۱۹
نوموړې:	مېړنی، سرغندوې، سرلوړې، سرفرازه . ؛. ۱۳۱
نېنګتيا:	طمعې. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
نی:	هفته. ؛. ۳٦۹
نياو:	عدل، داد. ؛. ۲٦
۲۸. نې (ڼ)	
۲۹. وې (و)	
واړه:	ټول، درست، ګرسره . ؛. ۱۳۲، ۱۹۲، ۲۰۷، ۲۳٦، ۲۲۸ او ۲۳٦
واند:	تخيل، شېرې خيال، د شعر پيلی انځور. ؛. ۱۳
وخت:	پېر، زمان، سهولتونه، ګرځيدنه، څرخا، تاويدنه، چورليدنه داعصابو پاريدنه، ګبنۍ اخيستنه، ترله وتنه: چکروهنه: بدليدنه: کړ ليچ: پيښه: کار، چوپړ، خدمت: وار، روڼ: سينګار: څيره، جوله، بڼه: طرز، چم: ميلان. ګرځول، چورلول: بڼه ورکول: راپه زړه کول: تاوول: اړول: ستنول: په بل مخ اړول: بې ځايه کول: بدلول: تنبول، په شاکول: مخ کول، توجه کول، سپارل: ترجمه کول، ژباړل: جوړول: ګرځيدل، تاويدل، څرخيدل، چورليدل، ستنيدل: اوښتل. لکه: زه به لوبغالې ته په يوه نۍ ، منځنۍ (يک شنبه، سه شنبه،) تلم په يکۍ باندې، لرليد داره بادې ټوپک مې و، په نښه ويشتو کې ګسمتې يمه ځکه کېڼ لورې سترګه مې عادت د پټېدو نه لري. کلي کې مو ځای نه و، په بېړنيو شيبو کې به يوه بل ته چمتو وو؛ په خپل منځو کې به مو ښې لوبوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

	کولې، لکه ډباډب، کیکیشن کای کراتې، کرکټ، خوسی. ؛. ۳، ... . ۳۰۷. (ټول ټال ۴۴ واري نو)
ولس:	قوم، د سیمې وګړي، د سیمې ژوندګړ، جرګه، د مشررانو ناسته (اجلاس). ؛. ۳۷۰
ولوله:	احساس، عاطفه. ؛. ۱۳، ۵۱ او ۲۲۵
وګړیو:	خلکو، ولس. ؛. ۲۳۳
وېلاړ:	تصمیم، عزم، اراده. ؛. ۲۰
وی:	لغات، وییکی. ؛. ۲۹، ۴۵ او ۳۶۸. (۱۴ واري نور)
وی:	د حیرانتیا اوز، بې برکته ناره یا غږ، پارنویکی دی. ؛. ۳۷۰
ویاله:	کانال ویالې تعریف (څرګندونه، ښکارونه، ویالې یا کانال د یوه توري یا مو ضوع تشریح کول.) په لاندې ډول کوي. د وی یا ویکیي له پامه ویاله هغه سر لوسي تخینکي الې (پلان، نخښې یا Contrivance) ته وايي چې له یوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مایع شیان بهیږي. او په اصطلاح کې د هر یوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ویالې، ښاخ، بېلې، لښتي، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ ټې)، هډۍ (اډۍ)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډۍ ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پای او پاینۍ اډۍ چې ورسته خړوبېږي) کروندې (څوپټیه) د اوبو مرستې غوښتنې) د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسیلې (Recourse, contrivance, expedience ته ویاله وايي چې ټول نوموړي په مایعاتو پنډ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

	لکه د کڅور ویاله، کوکران ویاله. ؛. ۲۱۱، ۳۹۲ او (۱۲۴ واري نور)
ویالو:	کانالونو، ویالې. ؛. ۳ او ۳۹۲ چوپړي کې شتون لري، ټول ټال ۲۲ واري نور هم راغلی دی.
۳۰. هې (ه یا هـ)	
همغږي:	انسجام. ؛. ۵۷، ۵۸ او ۲۰۳
هامینۍ یو:	پیسو. ؛.۲۲۵
۳۱. یې (ې)	
۳۲. ي	
یخ شیټونه:	ایسبرګونه، د یخ څادرې، د یخ دړې، یخ پټونه. ؛.۲۲۶، ۲۲۷، ۲۳۴ او ۲۴۱
یکۍ:	بیسکل. ؛.۳۶۹
یوه نۍ:	یک شنبه. ؛. ۳۶۹
یېبرور:	بارور، حاصلخېزه. ؛. ۱۷۱
یېبره:	ابره، اېبره، حاصل، ثمره. ؛. ۳، ۷ او ۲۰۳
۳۳. ی	
یوون:	یکړ، واحد، یونټ. ؛. ۳۰۹
۳٤. ۍ	
۳۵. ئ	
دا لاندې نې په هغه ویکیو کې ترې ګټنه اخستل کېږي چې کټ مټ د عربي ژبې لغات وي، په پښتو ژبه کې دا تورې نه کارول کېږي، خپلې ژبې وۍ لرو ورته.	
۳٦. ثې (ث)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۷. حې (ح)	
۳۸. ذې (ذ)	
۳۹. صې (ص)	
صفی الله: (صفي الله)	زما نوم دی یا د لیکوال نوم دی، د عربي ژبې وی ده، د الله رښتینی ملګری، د الله صادق دوست، ۲:) د حضرت آدم ع تخلص دی. ؛. ۱۷۸
۴۰. ضې (ض)	
۴۱. طې (ط)	
۴۲. ظې (ظ)	
۴۳. عې (ع)	
۴۴. فې (ف)	
۴۵.ق	
لنډون	
په دې ټولګه کې مخففات د اصلي کلمو پر ځای یوازې دغه لاندېنی راغلی دی.	
اینج. ص. ف:	اینجینیر صفي الله ,, فردوس ،،. ؛. ۶۶ چوپړی
ځې.کې.فې.ګې:	ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه. ؛. ۷، ۲۱۰ او ۲۰۱۱
اي بي سي:	افغانستان د ودانۍ یو (ودانیو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اي اي سي:	افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC). ؛ ۲۱۴ او ۲۱۹
ای بي سي:	د ودانۍ یو نړۍ وال کوډ (International Building Code). ؛ ۲۱۴، ۲۱۵ او ۲۱۹
نیوفیرټ:	د نیوفیرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data). ؛ ۲۱۴
این ایف پي اې یوه سلویوه:	د اور وژنې اتحادیې ښکاروندي او واګې (National Fire Protection Association ۱۰۱). ؛ ۲۱۴
اي سي ای ۳۱۸:	ودانۍ یو د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سټرکچر کانکریټ) له پاره. ؛ ۲۱۵ او ۲۱۸ Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸).
اي سي ای ۹۹-۳۱۵:	لښې (شرحې، جزیات، ډیټیلونه، توضیحات) او لښول (ډیټیلول، توضیحات) د کانکریټو پیاوړتیا له پاره (ACI۹۹-۳۱۵). ؛ ۲۱۵ چوپړی Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹).
اي ایس ټي ایم:	د ودانیو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډیزاین بار او اړونده معیارونه (ASCE۷) د ازموینې موادو له پاره امریکایی معیار (ASTM). ؛ ۲۱۵ چوپړی Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE۷) American Standard for Testing Materials (ASTM)
اي ای ایس سي:	امریکا انستیټیوټ د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC). ؛ ۲۱۵ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	American Institute for Steel Construction (AISC)
این ای سي:	ملي بربېښنا کوډ یا نیک او یا NEC-۷۰ (National Electrical Code)؛. ۲۱۶ چوپړی
ای اي سي:	نړۍ وال الکترونیکي کمېسیون ؛. ۲۱۶ چوپړی IEC (International Electrotechnical Commission)
یو ایف سي:	د ګډو اسانتیاوو واګي.؛. ۲۱۶ چوپړی UFC (Unified Facilities Criteria)
بي ایس:	د بریتانیا ښکاروندی. ؛. ۲۱۶ چوپړی BS (British Standard)
این ایف پي اې اووه سوه او اتیا:	د تالندې (الماسک) ساتنه. ؛. ۲۱۶ چوپړی NFPA-۷۸۰(Lightning Protection)
این اي ایم اې:	ملي بربېښنا د فابریکو ملګرتیا (اتحادیه) . ؛. ۲۱۶ چوپړی NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
این ایف پي اې یوه سلو یوه:	د ژوند ژغورنې (خوندیتوب) کوډ. ؛. ۲۱۶ چوپړی NFPA- ۱۰۱ (Life Safety Code)
آی ایم سي:	نړۍ وال میخانیکي کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Mechanical Code (IMC)
اشري:	امریکا د اېنجینېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (یخچالونو) او سړېږمې (ایر کنډیشن) له پاره. ؛. ۲۱۷ چوپړی American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
این ایف پي اې:	د اور وژنې ملي ټولنه. ؛. ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷ او ۲۷۳ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	National fire Protection Association (NFPA)
ای ایف سي:	نړۍ وال د اور کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fire Code (IFC)
آی زي سي:	نړۍ وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Zoning Code (IZC)
اي ایف جي سي:	نړۍ وال د تیلو او ګاز کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fuel Gas Code (IFGC)
سمکنا:	د اوسپنیزو پاڼو او سړېوړمې (ایر کنډیشن) ټرونکو ملي ډله. ؛. ۲۱۸ چوپړی Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)
اې اي ډي:	د افغانستان اېنجینېري ولسوالۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی Afghanistan Engineering District (AED)
آشتو:	د امارتي لویو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چارواکو امریکایی ټولنه . ؛. ۲۱۸ چوپړی AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
ای سي ای ۳۱۸:	ودانۍ یو (ودانیو) د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سټرکچر کانکریټ) له پاره. ؛. ۲۱۸ چوپړی Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ايس بي ار – اي ايم:	د متحده ايالاتو د هسکو (بورو) بيارغونې اېنجينېرۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)
دوې زره ايچ سي ايم:	لويې لارې د وړتيا لارښود. ؛. ۲۱۹ چوپړی Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)
ايل بي:	د کارګرو بيلونه يا لايحه طاقت کار. ؛. ۲۱۹ چوپړی Labor bills

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

۹. بيبلو ګراپي Bibliography د هغو ليکونو لېست چې په يوه سکالو يا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري.

۱. ٤ Authers (Group Reasearch): **OLIVER OLSSON* AND MELANIE BAUER** (Water Management Center – WMC, Bauer-Olsson GbR-Engineers, Am Kleinen Felde ۳۰, D-۳۰۱٦۷ Hannover, Germany, Leuphana University Lüneburg), **Malika Ikramova** (Central Asian Scientific Research Institute of Irrigation (SANIIRI), h. ۱۱, Karasu-٤, Tashkent, Uzbekistan, ۷۰۰۱۸۷ or Scientific-Research Institute of Irrigation and Water Problems)**, and Jochen Froebrich** (Centre for Water and Climate (CWK), Wageningen UR, Droevendaalsesteeg ٤, P.O. Box ٤۷, ٦۷۰۰ AA, Wageningen, Netherlands, Wageningen University & Research)**,** *The Role Of The Amu Darya Dams And Reservoirs In Future Water Supply In The Amu Darya Basin,ResearchGate website,* Chapter in NATO Security through Science Series C: Environmental Security · January ۲۰۰۸, DOI: ۱۰,۱۰۰۷/۹۷۸-۱-٤۰۲۰-۸۹٦۰-۲_۲۰ , *PAGE # ۲۷۸ up to 290*

[https://www.researchgate.net/publication/۲۲۷۲۰۷٤٦۱], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

۲. **David Michel,** (August ۱۹, ۲۰۲۰), *Water Conflict Pathways and Peacbuilding Strategies,* United

(c) ketabton.com: The Digital Library

States Institute of Peace, *Page # 1*, [https://www.usip.org/publication/۲۰۲۰/۰۸/water-conflict-pathways-and-peacbuilding-strategies], *see on 3:33 AM, 18,9, 2023.*

۳. **Joe Sexton,** (*2013*), *Snow Water Equivalent Calculator – Convert Snow to Water Volume*, Calculate the equivalent water volume for snow pack for an area by entering the dimensions of the area and depth of the snow, *Page # 1* [https://www.inchcalculator.com/snow-water-equivalent-calculator/], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

٤. **WorldData.info,** (*2023*), *Afghanistan, presidential Islamic republic, webside, Page # 5* [https://www.worlddata.info/asia/afghanistan/index.php], *see on ٤:٠٥ PM, ٢٥,٩, ٢٠٢٣.*

٥. **Svetlana.Shele. SAS,** (*2023*), *Afghanistan, article on Peakvisor.com webside, Page # 4*, [https://peakvisor.com/adm/afghanistan.html], *see on 4:07 PM, 25,9, 2023.*

٦. **Gerry Shih,** (*August 20, 2023 at 2:00 a.m. EDT), Taliban bringing water to Afghanistan's parched plains via massive canal, Page # 2* [https://www.washingtonpost.com/world/۲۰۲۳/۰۸/۲۰/afghanistan-taliban-canal-amu-darya]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړني.

۷. **Masood Ahmad and Mahwash Wasiq,** (*2004), Water Resource Development in Northern Afghanistan and Its Implications for Amu Darya Basin, world Bank working paper No. 36, Page # ٤٩ and Page # 28.*

۸. **Muhammad A. Al-Zahrani,** *(August ۲۰۰۸), Characterizing water resources and trends of sector wise water consumptions in Saudi Arabia, Page # ۱,* Irrigation water requirements for ۱ ha of land for different types of crops (modified after FAO, ۱۹۹۸; SSYB, ۲۰۰۸). [https://www.researchgate.net/figure/rrigation-water-requirements-for-۱-ha-of-land-for-different-types-of-crops-modified_tbl۲_۲۵۹۱٤۰٦۹۱], seen on ۳:۱۹ PM, ۳۰/۹/۲۰۲۳

۹. **Rajib Chakraborty,** (*06, 06, 2021), Panj Amu River Basin Sector Project – a step towards self-reliance for Afghanistan,* Technical Director- Water Resources Dept., Eptisa India Private Limited, in International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), Volume: ۰۸, page # ۱۵۲.

۱۰. **Santosh Kumar. Garg,** *(August 1976 and 27th revised edition, July 2014), Irrigation Engineering and Hydraulic Structures,* Water Resources Engineering (Vol. II), *Page # xxxi.*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* Table-۳: Benefit cost stream analysis of KTISPG project - Economic, Annex G - Financial and Economic Evaluation (Volume-۳), Page # ۵ & ۱۷.

۱۲. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019), Dewatring,* Annex M - Technical Specifications, easibility study Project Volume-۵, *page# 19*

۱۳. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* BOQ of Pump Station (Electromechanical Part) BOQ of Solar Powered Pump Station (Electro Mechanical Part), Annex O - Bill of Quantities, easibility study Project BOQ of Electro Mechanicals (Volume-۸), *page# 7*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤. **Naim. Haie,** *(April 2020), Transparent Water Management Theo Sefficiency in Sequity*, Water Resources Development and Management, University of Minho, Guimarães, Portugal, *Page # 9-12*, [http://www.springer.com/series/۷۰۰۹]

۱۵. **NSIDC (**National Snow and Ice Data Center**),** *(September 2th, 2020), glacier-quick-facts, What is a glacier?*, National Snow and Ice Data Center, a part of CIRES at the University of Colorado Boulder, *Page # 7*, [https://nsidc-org.translate.goog/learn/parts-cryosphere/glaciers/glacier-quick-facts?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ps&_x_tr_hl=ps&_x_tr_pto=sc], seen on ۱۰:۰۲PM, ۲۸/۹/۲۰۲۳

۱٦. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), how to Solve water-Related Conflicts*, world Resources Institute, *Page # 5*, [http://www.wri.org/insights/how-water-related-conflicts]

۱۷. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), Water Resources Research-Wiley Online Library, Page # 5*, [http://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/journal/۱۹٤٤۷۹۷۳], seen on ۳:۳٦PM, ۹/۱۸/۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. **Mohammad. Abdul.Jalil,** *(2019), Report on Procurement and Contract Management Practices, Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock, Kabul Afghanistan.* KTISPG Project under Strengthening of Watershed and Irrigation Management (SWIM); Contract and Procurement Specialist, KTIPSG feasibility study project under SWIM. Final Report, *page 145*.

۱۹. **NDDOT (North Dakota Department of Transportation),** (August ۲۰۰۲), *Module 3: Temporary & Permanent Erosion & Sediment Control Measures*, Standard Drawing D-۷۰۸-٦, D-۲٥٦-۱ & D-۲٦۱-۱, *Page # ۲٥, ۳۲, ٤٥, ۱۲۰ and ۱۲۷*

۲۰. **NYSSESC (New York Standards and Specifications For Erosion and Sediment Control),** (August ۲۰۰٥), *standard and specifications for turbidity curtain*, Figure ٥A.۱٦(۱), Pipe Outlet Sediment Trap: ST-I, Page ٥A.۳۸

۲۱. **University of Nebraska Omaha,** (*2023*), Center for Afghanistan Studies, *Distance learning Module 3 – Rivers of the Hindu Kush, Pamir and Hindu Raj, , Page # 2,4,8, and 28*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

[https://www.unomaha.edu/international-studies-and programs/center-for-afghanistan-studies/academics/transboundary-water-research/DLM۳/DLM۳.php], *see on 9:49 AM, 28,9, 2023.*

۲۲. **ابن کثير عماد الدين ابوالفداء اسماعيل بن عمر قرشی دمشقی شافعی. شيخ القران و الحديث** (۷۵۱ څخه تر ۶۸۰ لېږدي يا ۱۳۰۲-۱۳۷۳زېږدي)، عمدة التفسير عن الحافظ ابن کثير، د احمد محمد شاکر له لورې په ۵ ټوکه کې له چاپه تېر کړی، د ابن کسير له مرګ څخه ورسته قاهره کې، ۱۳۵۳ لېږدې (۱۹۷۵ زېږدی) له چاپ څخه تېر کړی دی. د ليکوال له مرګه ۶۰۲ کاله ورسته د احمد محمد شاکر له چاپه سلامت تېر کړی دی، ۳ برخه، د حجرات سورت، ۶ ايت له ابن کثير څخه، ۳۵۵ چوپړی. (د ګډ برخې۲۰۸۳چوپړی). او [۲ برخه، د انبيا سورت، ۳۰ ايت له ابن کثير څخه، ۵۵۴ چوپړی. (د ګډ برخې۱۴۲۳چوپړی).] [https://quranpedia.net/book/١٤٦٤٤]

۲۳. **افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). کابل.** (۱۳۲۳ لېږدی يا ۱۹۴۵ زېږدی)، کابلی تفسير، د افغانستان غوره علمانو هيئت تر نظر لاندې د شيخ الهند مولانا محمود حسن ديوبندي او شيخ الهند مولانا شبير احمد ديوبندي په ګډه د ,, فوائد موضع الفرقان ،، اردو ترجمه او تفسير، له اردو ژبې په پښتو ژبې او درې ژبې ته په ښه روانه ژبه و ژباړه او په دې نېټه يې ۱۰/۵/ ۱۳۲۷ بشپړ کړه، ۱۳۳۳ لېږدی کې لومړی ځل له چاپه سلامت تېر شوی. دوېيم ځل چاپ ۱۳۶۰ /۲/۲ لېږدي کې په شپږ ټوکو کې شوی دی، دريم ځل چاپه يې د مکې مکرمې اسلامي اړيکو عالم د پښتو ژبې ماهر مولانا عبيد الله شاه له پلټنې ورسته ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې زاړه او پېچلو لغاتونو سره نږدې په دوې لينديو کې يې ورته خوا په خوا نوي ماناوي وليکي. د لوی الله په مرسته او توفيق سره لومړی او دوېيم ټوک قرآن کريم سره له ترجمې او تفسير (کابلی تفسير) چاپ د بيت الله او محمد رسوالله مسجدونو خدومتګار باچا فهد د قرآن کريم په چاپځای کې د سعودي عرب د حج او اوقافو د وزارت د اشراف او مشرئ تر څار لاندې چاپ ته په ۱۳۷۲ لېږدي (۱۴۱۴ سپوږميز لېږدی - ۱۹۹۳ زېږدی) ورسېده. ګڼه: (۴۰۰۰/ د ۲۲) (۴) (۰۱)، (ص ب ۳۵۶۱) مدينه منوره. ۱۲۰۷ چوپړی.

۲٤. **القران الکريم.** (۲۰۰۳ م کال)، د الله ج کتاب، يا کتاب الله، زما قران چې وايم يې (بعون الله وحمده تمرطبع هذا المصحف الشريف فی مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة باءشراف وزارة الحج والاوقاف المملکة العربية السعودية عام ۱۴۰۶ق ، مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف المراقبة البائية رقم ۱۰۹۰۱، ج - ۰۱۷-۳۰۰۴)، (قران کريم، ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت يا حجرات سورت ، ۶ ايت، چوپړی ۵۱۶).

۲۵. **حشمت الله. اتمر. ډاکټر. ماستر. معمار.** (۲۰۲۳ زېږدی لمريزکال)، بديل کشت کوکنار در افغانستان، افغان جرمن آنلاين اوبپانې له پاره ليکنه، پېخليک ۰۵. ۰۷. ۲۰۲۳، ګڼه ۱۵۷، ګوډ ګڼه ۳۷۳۱۷، د پيلنی برخې ۲ چوپړی او د پاينی برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.[https://www.afghan-german.net/upload/Tahlilha_PDF/Atmar_h_badel_koknar_dar_afg۲.pdf]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲۶. **نعمت الله. مطمعين. اېنجينېر.** (۱۴۰۱)، تحليل و بررسي وضعيت پنج آمو، وزارت انرژي و آب، معينيت آب، رياست عمومی تنظيم امور آب، رياست آبهای فرامرزی، آمريت تخنيکی، ۸۴ صفحه.

۲۷. **عتيق الله ساپی. اېنجينېر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۰، منځنۍ يا درېنۍ، ۱۹ د سيپتمبر ۲۰۲۳ زېږدی)، د اټکلونو څانګې (براورد ډيفارټمنټ) فريزنټيشن، سلاد (رسوبات) Sedimental / Sediment of precious stones,] Estimation Department, Page#۱٦, Atiqullah Safi son of Brigade General Baloth khan] ، ۱۶چوپړی.

۲۸. **محمد. رضا. ضيائی. بيکدلی. داکتر.** (۱۴۰۲ شمسی ويرايش جديد چاپ اول اين کتاب به سال ۱۳۵۷)، حقوق بين الملل عمومی، ناشر گنج دانش ، ۳٤۲ صفحه.

۲۹. **محمود. سالار. ډيپلوم. اېنجينېر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۳، منځنۍ يا درېنۍ، ۱۹ د سيپتمبر ۲۰۲۳ زېږدی)، د کوش تپې د کرنيزو ځمکو د ابيارۍ پروژه، افغان آلان اوبپاڼه کې ليکنه، ۱۷ چوپړی.

۳۰. **مسعود.** (۲۱ د اکتوبر ۲۰۲۲ زېږدی)، د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟، افغان آلان اوبپاڼه کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[/د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟
https://afghannow.net/]، [۲۱,۹,۲۰۲۳]، ۸:٤۰ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۱. **ويکيپېډيا – افغانستان.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، افغانستان، امو سين تتی، وړيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنغونډ ویکیپېډیا کې لیکنه، ٤٠ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Afghanistan]،
[۲۸,۹,۲۰۲۳]، ۱۲:۴۹ ورځې مخکې له وخته د لیدنې پېر.

۳۲. **ویکیپېډیا – سردریا (سرسین).** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سین، امو سین تتی، وړیا پوهنغونډ ویکیپېډیا کې لیکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Syr_Darya]، [۲۸,۹,۲۰۲۳]،
۵۹:۱۱ ورځې مخکې له وخته د لیدنې پېر.

۳۳. **ویکیپېډیا – امو سین.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سین، امو سین تتی، وړیا پوهنغونډ ویکیپېډیا کې لیکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Amu_Darya]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۱۱:۵۹ ورځې مخکې له وخته د لیدنې پېر.

۳٤. **ویکیپېډیا - میرویس هوتک.** (دا مخ وروستی ځل په ۱۷:۱۹، ۲ نومبر ۲۰۲۱ بدلون موندل)، د میرویس هوتک، میرویس نیکه یا حاجي امیرخان میرویس هوتک، وړیا پوهنغونډ ویکیپېډیا کې لیکنه، ۶ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/میرویس_هوتک]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۳۷ ورځې ورسته له وخته د لیدنې پېر.

۳۵. **ویکیپېډیا – لغمان ولایت.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۵٦، ۲۹ جنوري ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د لامپاکا، لغمان، مهترلام، البنګار، وړیا پوهنغونډ ویکیپېډیا کې لیکنه، ۲ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/لغمان_ولایت]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۲۶ ورځې ورسته له وخته د لیدنې پېر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. لیکي پوهه

سرلیک:.	د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.
لیکوال:.	ماسټر اینجینېر صفي الله فردوس
د محصول اوږدوالی، سوروالی او پېړوالی:.	۲۹۰ * ۲۱۵ * ۲۳.۵ میلي میتر.
د کښلې غټ ټکي:.	۱۱ څپرکي
کښلې د چوپړو ګڼه:.	۲۹۲ چوپړي (مخه)
وړلو وزن:.	۹۵۲ ګرام
وت نه یا پرته له وته د ابېڅو ځای نیونه لري ,, منشور: د رسمي سند ور کونه مستعمراتو ته د حقوقو ور کونه: دربست نیونه (د ابېڅو او نورو) پرانټ.،، :.	۲۸۱،۴۰۲ دانې
منشوره یې له وت سره:.	۳۵۶،۴۷۹ دانې
پراګرافه:.	۳،۹۶۵
لینونه (خطه، کرښې له لیکي هړپی، لاندنی یادونې او پاینی یادونې سره، سره) ګڼه:.	۱۳،۰۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ویيزېرمه (پښتو په پښتو وی یا ویویکي یا لغاتونه، ویکي) ګڼه:. ۷۳،۹۷۶

د کښلې د ابېڅې پیل او پای:. د دې کښلې پیل په دې ,, د ،، سره شوی او پای یې په هې ,, ه ،، سره شوی دی.

ګڼه:. څلورم کتاب

لیکوال استوګنځای:. بغل، تره خیل، کچور شمتی، مهترلام، لغمان، افغانستان

خپرندوی:. مومند خپرندویه ټولنه

اېډېټور:. ماسټر اېنجینېر صفي الله فردوس

طراح او ډیزان:. ماسټر اېنجینېر صفي الله فردوس

کښلې د پیل پېر:. پیلنی وار: ودانیزو چارو د طرحې او ډیزاین ریاست، د وېژې او کنټرولو څانګه، د چارو اداره، ارګ، کابل افغانستان؛
وږی ۵۲، ۱٤۰۲ لېږدی
(زېږدی ۲۰۲۳ September ۱٦)،
دوېیم وار: د چارو اداره، ارګ، کابل؛
تلې ۵، ۱٤۰۲ لېږدی
(زېږدی ۲۰۲۳ September ۲۸)،
درېیم وار: جوهریزاده سړک، میدګاردوک، دوشنبې، تاجیکېستان؛
کب ۲۰، ۱۴۰۲ لېږدی
(زېږدی ۲۰۲٤ March ۱۰)،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

کښلې د پای پېر:.	جوهریزاده سړک، میدګاردوک، دوشنبې، تاجیکېستان؛ وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (۲۰ March ۲۰۲٤ زېږدی)
خپرېدو نېټه:.	وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (۲۰ March ۲۰۲٤ زېږدی)
چاپ نېټه:.	پسرلی، وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی
چاپشمېر:.	۱۰۰۰ ټوکه
چاپ وار:.	لومړی
ډول:.	اېنجینېري
ژبه:.	پښتو
ژباړونکی:.	هېڅ یوه
پوخ بڼه:.	اساسي
تړ:.	تازه
رپ ځای:.	A٤
یادونه:.	د ګډون کولو بېلګه
بییه:.	۵۰۰ افغانۍ
له پاره:.	د ټول پښتون پښت (نسل) له پاره دی چې لر او بر ټول پښتنو له پاره کښل شوی، یانې د ۷۰۰۰۰۰۰۰ اویا میلونو وګړو له پاره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښلې د ګټنې ګور:.

زر ټولګي دی، ټول پښتون پښت به ترې ګټه پورته کړي چې د یوه تود بڅري (پرتون) په اندازه هم د یوه پښتون د پرمختګ سبب شي؛ نو اویا میلونه تنه پښتون پښت ته یې ګټه ور رسیږي.

یادونه:

د پښتون پښته! زما ګټه په کې نه شته؛ په ۵۰۰ افغانۍ یې له مالیې سره را وباسم، ۵۰۰ دانې یې وړیا وېشم او پاتې نور پلورم.
په ۵۰۰ افغانۍ چې له یوه کرډیټ کارټ سره برابرېږي بییه یې ده.
ګټه خو یې نه شته که دا لږ پیسې په لاس راغلې نو بل کتاب به پرې چاپ کړم.
د پښتو ورم دی چې د لیکوال ګټه د شپانه ګټه ده.
که مو ډډه ورته روغه وه د خپرولو له پاره یې و درپېږئ. (له چاپ روغ تېر شوی نه دی.)

د اي في اي (APA) کالب په بڼه د اخځوک یا ریفریس له پاره ترې ګټنې اجازه شته.

زما د الواک اغېزښندنې په څېړنه کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډیټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسرسی او خلاصه (وازه) بیاکتنه. د خلاص ساینس د ودې له پاره د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د بنسټیزې اېنجېنرۍ، د ویالو، اوبو، چاپېریال څېړونکو او کارمندانو:

د معلوماتو ټیوټوریلونه کوربه کړئ، ترڅو و ګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټیزې اېنجېنرۍ، د ویالو، اوبو ، چاپېریال څېړونکو او کارمندانو ډیټا کارول کېږي.

د وګړو سره د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټیزې اېنجېنرۍ، د ویالو، اوبو ، چاپېریال څېړونکو او کارمندانو ډیټا کارولو او پوهیدو کې د مرستې له پاره وسیلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د کوش تپې لویې ویاله، د نخښې کولو وړیا وسیلې چې د چارو ادره متمرکز (متمرکزکولو، را غونډولو، په یوه ځای کی سره ټولولو: خنډولو، ټینګولو یا غلیظولو) څېړنې ملاتړ کوي.

د چاپ رښت له لیکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ ښوونې ترې د ګټې اخیستنې اجازه نه شته!

FIRDOWS' REACTION TO THE PRESIDENT OF UZBEKISTAN'S RESPONSE TO THE CONSTRUCTION OF THE KHOSH TEPA CANAL

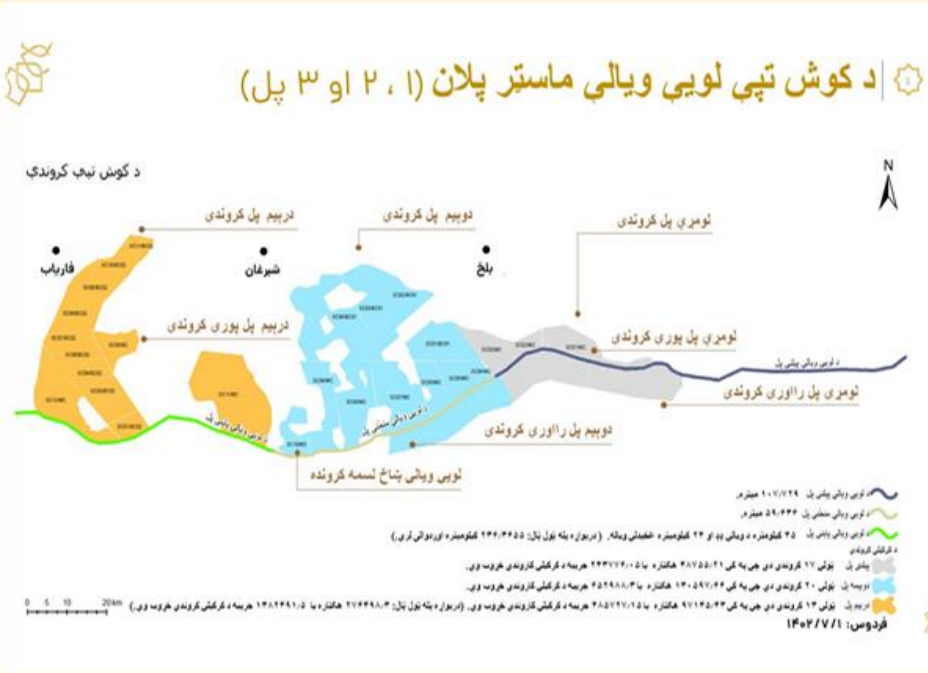

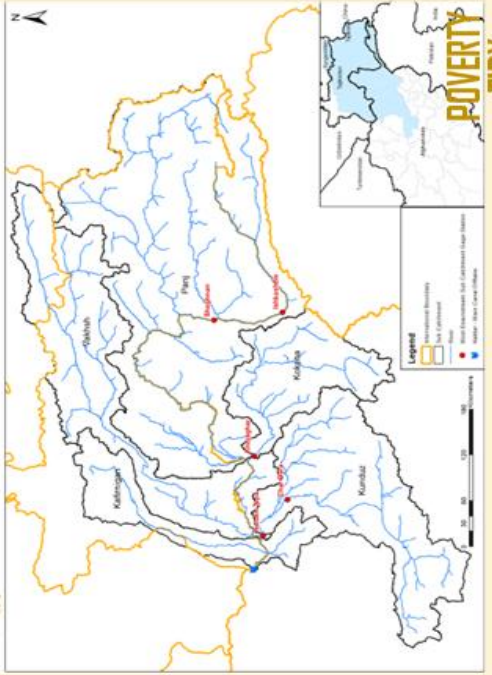

POVERTY TIDY

CAPITAL KABUL, AFGHANISTAN

MARCH 20, 2024

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library